

მზიანი ღამე

ღაბაღების დღე

ასმეშვიდე აუდიტორიაში ქრისტეს ტირილი იდგა. პოლიტეკონომიას თვითონ პატივცემული პროფესორი კასიანე გოგიჩაიშვილი იბარებდა. ეს ამბავი მოულოდნელი იყო ჩვენთვის და არც ერთ ჩვენთაგანს ამის დარდი არ ჰქონია, მაგრამ როდესაც აუდიტორიიდან ლოყებდაკონილი ლუბა ნოდია გამოვიდა და გვითხრა, ყველაფერი ეყურებაო, გავშრიო. ვინ იფიქრებდა, რომ ამ სათნოებით სავსე ყრუ კაცს, რომლისთვისაც გამოცდაზე მერკანტილიზმის ნაცვლად იონჯის ფესვთა სისტემა რომ მოგეყოლა, მაინც ხუთიანს წერდა, სწორედ წელს, საგაზაფხულო სესიებზე დაუბრუნდებოდა სმენა. ამ ამბის შემდეგ პირადად ჩემთვის გამოცდა დამთავრებული იყო, მაგრამ ცნობისმოყვარეობამ წამძლია და ლუბას მივვარდი, რომელიც გადამწიფებული ნესვივით გაყვითლებულიყო და მატრიკულში ჩაწერილ ორიანს დაშტერებოდა.

- რაო, გოგო? – ვკითხე ლუბას და სახელო მოვქაჩე.
- რა ვუყო ახლა ამას? – თქვა ლუბამ და უახრო თვალები მომაშტერა.
- კი მაგრამ, არ ცოდა მაგ ოჯახდანგრეულმა, მატრიკულში ორი რომ არ იწერება? – ჰკითხა გურამმა.
- ვუთხარი და ასე მიპასუხა, აბა, რა ვიცი, გოგონი, ჩემს სიცოცხლეში პირველად ვწერ ორიანსო, რა ვქნა ახლა მე? – ისევ იკითხა ლუბამ და თვალები ცრემლით ავესო.
- მაინც რა შეგხვდა? – ჰკითხა გურამმა.
- პირველი, საქონლის წრებრუნვა. მეორე, ფულის ინფლაცია, მესამე აღარ მასსოვს...
- ვერაფერი ვერ უპასუხე?
- დავიწყე!
- რა?
- როგორც შარშან, ამ ზაფხულს სოფელში ვიყავი, ბებიას ვენმარებოდი ბოსტნის დამუშავებაში-მეთქი, ბებიჩემი ძალიან კეთილი ქალია-მეთქი... ჰოდა, ბებიაშენი დავიწერს ნიშანსო, ასე მითხრა. – დამთავრა ლუბამ და მატრიკულზე დაეშხო.
- აუდიტორიის კარი გაიღო და ჩვენი ჯგუფის მამასახლისმა სია წაიკითხა:
  - ბარამიძე, ჭიჭინაძე, შემოდით!
  - ბ-ს მერე ჰ-ა, დეგენერატო? – ჰკითხა გურამმა.
  - ერთი ქვევიდან, ერთი ზევიდანო! – განმარტა ეფრემმა და გადმოცვნილი თვალებით აუდიტორიისაკენ მიგვითითა, ვითომდა, რა ჩემი ბრალია, პროფესორმა ასე თქვაო. მე არ ვიცი, რა ჰქვია ისეთ ავადმყოფობას, როდესაც გული ყელში ამოვარდება, ენა მუცელში ჩავივარდება, შუბლზე ცივი ოფლი დაგასხამს, მუხლები მოგეკვეთება, ხელები ავიკანკალდება და თვალები დაგიბნელდება, მაგრამ როდესაც გადავხედე გურამს, რომელიც ვეებერთელა ცხვირსახოცით შუბლსა და ხელებს იმშრალებდა და გამხმარ ტუჩებს ილოკავდა, მივხვდი, რომ ეს ავადმყოფობა გადამდები იყო.
- აუდიტორიაში ფეხაკრეფით შევედით. პროფესორი მწვანე მაუღდადაფარებულ მაგიდას უჯდა და ილიმებოდა. მას ოქროსვარაყიანი, სქელშუშინანი სათვალე ეკეთა, რომლის ორთავე ყურში შეაკვებებული ბოლოები ჩვენს დამლუპველ ორ პატარა მემბრანას უერთდებოდა.
  - დაბრძნდით! – მიგვიპატიჟა მან. ჩვენ ადგილიდან არ დავძრულვართ.
  - თქვენ ყურს ხომ არ გაკლიათ?.. მობრძნდით და დაბრძნდით! – ისევ მიგვიწვია პროფესორმა, მაგიდას მივუსხედით, რომელზეც სასიკვდილო განაჩენივით ეყარა ხელისგულის სიფართე თეთრი, ჯერ თითქმის უხმარი საგამოცდო ბილეთები.

- აიღეთ ბილეთები და მოიფიქრეთ! – გვთხოვა პროფესორმა.
- მე ავიღე ბილეთი და ვიდრე გადმოვაბრუნებდი, უკვე ვიცოდი, რომ ეს იყო ის ბილეთი, რომელზე ფიქრიც სიკვდილამდე არ მომბეზრდებოდა. გურამმაც აიღო ბილეთი, დახედა და შავნაბადაზე შესაწირავად აყვანილი მოზვერვიით მომაპყრო სევდიანი თვალები.
- თქვენი სახელი და გვარი? – მკითხა პროფესორმა.
- ბარამიძე თეიმურაზი. – ვუპასუხე პირველ კითხვაზე. პროფესორმა პასუხი უბის წიგნაკში ჩაიწერა.
- თქვენი? – მოუბრუნდა გურამს.
- ჭიჭინაძე გურამი. – ასევე ყოჩაღად უპასუხა გურამმა. პროფესორმა ისიც ჩაიწერა. მე და გურამი, როგორც ეს გამოცდაზე მიღებული, ერთმანეთისაგან მოშორებით დავჯექით. მე საოცარი გულგრილობით დავიწყე ბილეთის კითხვა. პირველი კითხვა იყო მიწის რენტა.
- ხომ არ დაიწყებთ? – მკითხა უცებ პროფესორმა.
- რატომაც არა! – ვუპასუხე მე, გურამმა გაკვირვებისაგან პირი დაალო.
- აბა, დაიწყეთ! – გაუხარდა პროფესორს.
- მიწის რენტა. მიწა კაპიტალისტურ ქვეყნებში იყიდება, საერთოდ, იქ ყველაფერი იყიდება, სინდისიც კი, სინდისი, რა თქმა უნდა, იაფად, რენტა არის მიწის გადასახადი. კაპიტალისტურ ქვეყნებში გადასახადი ძალიან მაღალია, გლეხები გმინავენ სამხედრო გადასახადების გამო, რადგან კაპიტალისტები იარაღს აჟღერებენ. შეიარაღებას დიდი ხარჯი უნდა... დიდ ხარჯს – ბევრი ფული, ბევრ ფულს შოვნა უნდა, საიდან? გვეკითხება მოვლენათა ლოგიკა, რა თქმა უნდა, გადასახადებისაგან.
- რა გქვიათ თქვენ, ახალგაზრდავ? – შემაწყვეტინა პროფესორმა.
- თემო, ბატონო!
- ჩემს ლექციებს თუ ესწრებოდით?
- როგორ გეკადრებათ, პატივცემულო? – მეწყინა მე.
- რატომღაც არ მახსოვხართ, თქვენ კი, საერთოდ, არ გიცნობთ! – მიუბრუნდა იგი გურამს.
- ჩვენ გიცნობთ შესანიშნავად, პატივცემულო ლექტორო, თქვენ კასიანე გოგიჩაიშვილი ბრძანდებით, ყველასათვის საყვარელი პროფესორი... თქვენ ჩვენი სიამაყე ხართ, თქვენს ლექციას ვინ გააცდენს, თქვენს ლექციებს კი არ ვიწერთ, ველაპავთ, – ჩავარდა ექსტაზში გურამი.
- აბა, ერთი, მომიყვით, რას ვლავთ? – შეაჩერა პროფესორმა, გურამი ჯერ გაქვავდა, მერე წყლიდან ამოსული ძალღვივით თავი გაიბერტყა და მე შემომხედა. მე ენაზე ვიკბინე, რომ არ გამცინებოდა. ახლა პროფესორს შეხედა გურამმა.
- აბა, – შეახსენა პროფესორმა.
- ბარამიძის გამოკითხვა დაამთავრეთ, პატივცემულო? – დაინაზა ხმა გურამმა და სათნოებით სავსე ღიმილი მაჩუქა.
- ბარამიძე მეორე კითხვას მოიფიქრებს! – უპასუხა პროფესორმა. გურამმა კიდევ ერთხელ დახედა ბილეთს, მერე თვალები ამოატრიალა და სადღაც, შუბლზემოდ, შიგ ტვინში დაიწყო რაღაცის კითხვა. მერე, ეტყობა, ვერაფერი ამოიკითხა და ნორმალურ მდგომარეობას დაუბრუნდა.
- შეიძლება, ბატონო, ბილეთი გამოვცვალო? – ჰკითხა უცებ პროფესორს.
- შეიძლება! – უპასუხა პროფესორმა და ამოიხრა. გურამის აკანკალებული ხელი ბილეთებზე დაცურდა, მერე უცებ ერთ-ერთს დააცივდა და ასე დარჩა დიდხანს.
- ჭიჭინაძე, თქვენს გარდა კიდევ მყავს გამოსაცდელი ხალხი! – შეახსენა პროფესორმა. ხელი მექანიკურად ამოდრავდა, მას თან აჰყვა ბილეთი და გურამის თვალებთან გაშეშდა. გურამი ტუჩებს აცმაცუნებდა. ეტყობოდა, საკითხებს იმეორებდა.
- აბა, რას იტყვით? – თქვა პროფესორმა და თითები ნერვიულად დააკაკუნა მაგიდაზე.

– რამდენი ბილეთის გამოცვლის უფლება მაქვს, პატივცემულო? – შეეკითხა გურამი გაბზარული ხმით.

– მომეცით თქვენი მატრიკული! – გაუშვირა ხელი პროფესორმა. გურამი მოტყდა.

– არ დამლუპოთ, ბატონო, სტიპენდია დამეკარგება!

– თქვენი სტიპენდია კი არა, ოცი წლის უნახავი მფობარი დაკარგე, მაგრამ საფლაკში არ ჩაჯოლივარ!

– მაგი ისედაც დაკარგული გყოლიათ. რა მოუვიდა უბედურს? – აუჩუყდა გული გურამს.

– ჭიჭინაბე, მომეცით თქვენი მატრიკული! – გაუძეორა თხოვნა პროფესორმა.

მიშველეო, გადმომხედა გურამმა.

– პატივცემულო პროფესორო, დიდი უსამართლობა იქნება, ახლა თქვენ რომ მაგას ორი დაუწეროთ, მთელი ღამე ერთად ვსწავლობდით! – შევაწიე სიტყვა გურამს.

– ყმაწვილო, მთელი ღამე კი არა, ხუთი წელი ვსწავლობდი ჩემბერლენთან ერთად ოქსფორდის უნივერსიტეტში, მერე ის კაცი ინგლისის პრემიერ-მინისტრი გახდა, მე კი თქვენისთანა იდიოტებს ვასწავლი თბილისში, გასაგებია? – მკითხა პროფესორმა. ყველაფერი მხესავით ნათელი იყო, მაგრამ გურამს არ უნდოდა უკან დახევა.

– პატივცემულო პროფესორო, წარმოიდგინეთ, რომ თქვენ ხართ მილიონერი, – დაიწყო მან, – ხართ მილიონერი და გაქვთ რამდენიმე მილიონი სამიანი, მოვიდა თქვენთან მათხოვარი და გეუბნებათ – პატივცემულო მილიონერო, გაიღეთ მოწყალება, მომეცით ერთი სამიანი თუ შეიძლება, – ახლა წარმოიდგინეთ, რომ ის მათხოვარი მე ვარ და გთხოვთ...

მე ველარ გაგუბელი მილიონერისა და ღვთის გლახის ამ დიალოგს და პირზე ხელაფარებული გამოვკარდი გარეთ. ღერეფანში არავინ არ შემომგებებია და არ უკითხავს, რა მიიღეო.

მხოლოდ გულიკო გამომყვა დერეფნის ბოლომდე, ისიც უხმოდ, მერე, რომ აღარ მოგხედე, თანდათან ჩამომრჩა. კიბეს ჩაყვევი. ბოლო საფეხურზე რომ ჩავედი, ვიგრძენი, მიყურებდა. ზევით ავიხედე, გულიკო კიბის თავზე იდგა, ხელები ნიკაპის ქვეშ ამოედო, იდაყვებით მოაჯირს დაყრდნობოდა, თან თვალს არ მაცილებდა.

– რას მიყურებ? – ვკითხე. გულიკო გაიმართა, უარყოფის ნიშნად თავი გაიქნია და გაბრუნდა. მე უნივერსიტეტის ბაღში გამოვედი და სკამზე დავჯექი. ჩემს წინ ჩაცუცქული გოგონა ნიჩბით მიწას თხრიდა და ფეხებზე აყრიდა მასზე პატარა ბიჭუნას, რომელიც მორჩილად იდგა ახალდარგული ნერგით და ილიმებოდა. გოგონა ხშირ-ხშირად ამოხედავდა ხოლმე, აბა, თუ გაიზარდაო, და მერე ისევ და ისევ თხრიდა და აყრიდა ფეხებზე მიწას, ბიჭი კი იდგა გაუნძრევლად, მორჩილად და ალბათ ისიც გაზრდის მოლოდინში ილიმებოდა და ილიმებოდა. ბაღში მაისის მწვანე და თბილი ღარი იდგა.

სწორედ ამ მაისის ამ თბილ დღეს ჩემი ორიანის წყალობით სახელმწიფო ბიუჯეტის გასავალი 275 მანეთითა და 40 კაპიკით შემცირდა. სტიპენდია ფულის იმ განსაკვიფრებელ კატეგორიას ეკუთვნის, რომელიც ციდან ჩამოვარდნილს გავს. მე, როგორც პატიოსან კაცს, მუდამ მიკვირდა სამი რამ – რატომ მამლევედნენ სტიპენდიას, რატომ მიქვითავდნენ საშემოსავლოს ამ ღვთის ნაჩუქარი ფულიდან და რაში მახდევენებდნენ სწავლის ფულს. მიუხედავად ამისა, მე არ მეგულებოდა ქვეყანაზე სტუდენტი, რომელსაც ჩემზე უფრო სჭირდებოდა სტიპენდია, ან ჩემზე უფრო სცოდნოდა მისი ფასი. ჰოდა, ახლა მე, უსტიპენდიო, ვიჯექი უნივერსიტეტის ბაღში და ვუცქეროდი პატარა ბაფთიან გოგონას, რომელსაც ბიჭუნას რგვა დაემთავრებინა და მის მორწყვაზე გადასულიყო.

დარგულმა ბიჭმა შემომხედა და გამიცინა.

– რა გქვია, ბიჭი? – ვკითხე მე.

– მაგას ლაშა ჰქვია, მე ია! – მიპასუხა გოგონამ ორთავეს მაგივრად.

– მერე, წყალს რომ ასხამ ფეხებზე, არ გეშინია, რომ გაცივდეს?

– უნდა გაიზარდოს.

– ეგრე კი არ იზრდებიან. აი, მე, თქვენხელა რომ ვიყავი, ბევრს ვჭამდი და ხომ ხედავთ, როგორ გავიზარდე – გავიხსენე ჩემი ბავშვობა. გოგონამ ეჭვით ამათვალისწინებდა ჩემი მათვალისწინება.

– რას ჭამდი? – მკითხა უცებ მან.

– კარაქიან პურს, რძეს, ფაფას, ნამცხვარს... – დავიწყე თვლა ნეკიდან: ცერზე რომ მივედი, ნერწყვი გადავყლაპე და გავჩერდი.

– ახლა? – მკითხა გოგონამ.

– რა, ახლა? – ვკითხე მე.

– ახლა რას ჭამდი?

– ახლა კიდევ არა მიშავს და აწი რას შევჭამ, ეს აღარ ვიცი! – გაუცინე გოგონას.

– რატომ? – მკითხა გოგონამ.

– რატომ და სტიპენდია დაკარგე!

– რა?

– სტიპენდია!

– სად დაკარგეთ?

– რა სად დაკარგე?

– აი, რომ თქვით, რა დაკარგეთ? – დმერთო, რამდენი შეკითხვები იცინებდა ბავშვებს.

– არაფერი არ დამიკარგავს, ვიხუმრე.

– თქვი რა, ძია, რა დაკარგე?

– პერპეტუუმ-მობილე.

– რაა?

– პერ-პე-ტუ-უმ-მო-ბი-ლე! – დავუძარცვლე მე, თან მიხაროდა, რომ ამ სიტყვას ვეღარ გაიგებდა და თავს დამანებებდა. მაგრამ მოხდა სასწაული?

– პერპენდულობილე? – მკითხა უცებ ბიჭმა.

– აუჰ, როგორ გაზრდილხარ, გეყოფა აწი, ამოდი მაგ ტალახიდან! – ავუგლე სიტყვა ბანზე ლაშას.

– არ ამოხვიდე, თორემ გახმები! – გააფრთხილა იამ. ბიჭი არ განძრეულა.

– ძია, შენ ღონიერი ხარ? – მკითხა ლაშამ.

– ისე, არა უშავს.

– აბა, ხელი მოღუნე! – მე მოღუნე ხელი და კუნთი დავბერე. ბიჭი საჩვენებელი თითით დააწვა ჩემს კუნთს, მოწონების ნიშნად დაასლოკინა და მკითხა:

– მთაზე ღონიერი ხარ?

– აბა, რა!

– დათვზე?

– კი! – ავიბზუე ტუჩი.

– ძია სტალინს მოერევი? – მკითხა ბავშვმა უცებ და პასუხის მოლოდინში გაინაბა.

მე აქეთ-იქით გავიხედე. გოგონაც სმენად იყო ქცეული და ელოდა, რას ვიტყვოდი, მე ხმას არ ვიღებდი.

– ძია სტალინს მოერევი? – მკითხა ახლა გოგონამ.

– იმას რა მოერევა, ბიძია! – ვთქვი და ავდექი. ბავშვებს შევხებოდი ამოისუნთქეს.

– გეყოფა, უკვე დიდი ხარ! – ვუთხარი მე ლაშას, მხრებში ხელი მოვიკიდე, ავწიე ოდნავ და მიწიდან ამოვთხარე. ბიჭმა ფეხები შეათამაშა, მერე ერთმანეთზე მიაბაკუნა და მიწა ჩამოიბერტყა.

– ნახვამდის, სახლში რომ მიხვალ, ძილის წინ კარაქიანი პური ჭამე და დილას სულ დიდი, დიდი ადგები. – ვაკოცე და მიწაზე დავსვი.

– მიდიხარ, ძია? – მკითხა გულდაწყვეტილმა ლაშამ.

– მივდივარ. აბა, შენი კუნთი მაჩვენე! – ლაშამ წვრილი მკლავი მოღუნა, კისრის ძარღვები დაჭიმა, სუნთქვა შეიკრა და მომაშტერდა.

მე თითი დავაჭირე კუნთზე.

- აუჰ, შენ ვინ ყოფილხარ, კაცო! – გამიკვირდა მე, ლაშა გაიბადრა და ას გადახედა.
- ხვალ უფრო ღონიერი ვიქნები, კარაქიან პურს შეეჭამ! – დამაიმედა ლაშამ.
- აბა, შენ იცი, თუ ძმა ხარ, არ დამალალატო!.. – ვთხოვე მე და ბალიდან გამოვედი.

* * *

ჩემი ოთახი, ვარაზის ხევის მარჯვნივ რომ სახლი დგას, იმის მეოთხე სართულის შუაგულშია. აღმოსავლეთით და დასავლეთით კეთილი მეზობლები მესაზღვრებიან, ჩრდილო-ეთიდან ვარაზის ხევის ამოსავსებად მოთრეული ნაგავი, სამხრეთიდან კი, სამზარეულოზე გავლით, უნივერსიტეტი. ოთახის ფართობი 26 კვადრატული მეტრია, მაგრამ საბინაო სამმართველოში გატარებულია, როგორც 20, ბინის ქირის შეღავათიან ფასებში გადახდის კეთილშობილური მიზნით. ოთახის ავეჯი ორი საწოლით, ერთი საწერი მაგიდით, სამი სკამითა და ერთი კარადით განისაზღვრება. კარადაში სამნახევარი თეფში და 4 ჭიქა აწყვია თავისი კოვხებითა და ჩანგლებით. რაც შეეხება ტანსაცმელს, მისი საკიდი მე თვითონ ვარ – რაც გამაჩნია, ზედვე მაცვია, ამიტომ ოთახიდან გამოსვლის დროს გასაღებს პირველსავე შემხვედრ მეზობელს ვუტოვებ, ან კარს საერთოდ ღიად ვტოვებ.

კიბეზე უხალისოდ ავდიოდი. დერეფნის კარი ღია დამხვდა, ოთახის კარი შევაღე და ადგილზე გავექცავდი. ტანში ჟრუანტელმა დამიარა, მუხლები მომეკვეთა. ჩემი ოთახი სავსე იყო მეზობლებით. ისინი გარს შემოხვეოდნენ საწოლს, რომელზეც შუახნის ჭალარა, საოცრად დაღლილი, თეთრი სახის, გამხდარი ქალი იჯდა. იგი ოდნავ იღიმებოდა და სუსტი ხმით ყვებოდა რალაცას. ჩემთვის ყურადღება არავის მოუქცევია. ჭალარა ქალმა მშვიდად შემხედა, ცოტა ხანს მიყურა. მერე ისევ განაგრძო ამბავი. მეზობლები სინანულით თავებს იქნევდნენ აქეთ-იქით, ჭალარა ქალმა უცებ საუბარი შეწყვიტა და ისევ დამაცქერდა, ახლა უფრო ხანგრძლივად და დაჟინებით, მერე თვალები მეზობლებისაკენ გაექცა, მეზობლები კარისკენ შემოტრიალდნენ. ოთახში სამარისებური სიჩუქე ჩამოვარდა. მე მესმოდა მხოლოდ ჩემი გულისცემა, ვილაცის სკამის სულისწამლები ჭრიალი, მეტი არაფერი. ჭალარა ქალი თვალს არ მაცილებდა, მერე მან შეშინებული თვალებით შეხედა ჩემი კარის მეზობელს, ელიკოს. ელიკომ თავი დაუქნია თანხმობის ნიშნად, მაშინ ჭალარა ქალი ადგა, მას ხელები და ტუჩები უკანკალებდა, იგი საოცრად ჰგავდა იმ ქალს, რომელმაც ამ ოთახში 12 წლის წინ, ღამის ოთხ საათზე გამაღვიძა, პირველადი გადამსახა და მკერდზე მაკოცა. მერე იგი წაიყვანა ორმა მამაკაცმა, რომელთაგან ერთი შეშინებული ჩანდა, მეორე კი იღიმებოდა და პირი ვერცხლის კბილებით ჰქონდა გამოტენილი. ეს იყო ჩემი დედა. ახლა მე და მას სულ სამი ნაბიჯი გვაცილებდა. იგი მოდიოდა ჩემკენ ნელი, ძალიან ნელი ნაბიჯით, უკვე მესმოდა მისი სუნთქვა, მინდოდა, შეებრუნებულიყავი და გავქცეულიყავი, მაგრამ არ შემიძლო, მე უბრალოდ დავხუჭე თვალები და ველოდი, რა მოხდებოდა. მერე მე ვიგრძენი მისი თავი ჩემს მხარზე და გავიგონე ჩემი ჩურჩული:

- გამარჯობა, შვილო...
- გამარჯობა, შვილო, – და ასე განუწყვეტლივ, დიდხანს, ძალიან დიდხანს, – გამარჯობა, შვილო... მე მივხვდი, რომ იგი ელოდა პასუხს, – გამარჯობა, დედა, – მაგრამ ვერ შევძელი.
- გამარჯობათ, ქალბატონო!.. – ვთქვი და ტირილი დავიწყე.

* * *

სამზარეულოში ვზივარ და უნივერსიტეტის წინ ჩარიგებულ ჭადრებს ვუცქერ. ერთი, ორი, სამი, ოთხი. მეზობლები დაწვნიან, ალბათ. ელიკო აღარ შემოდის და აღარ მეუბნება – შედი, ბიჭო, ოთახში, ქვა ხომ არ ხარ, ცოდვაა ის ქალი... ხუთი, ექვსი... ალბათ, ისიც დაწვა, არაფერი არ მკითხა, რომელ კურსზე ვარ, რომელ ფაკულტეტზე ვსწავლობ, როგორ ვარ... შვიდი, შვიდი ჭადარია, ალბათ, წლის ჩაგდებით რგავდნენ, თორემ მეშვიდე ჭადარი ყველაზე დიდი რატომ უნდა იყოს... ახლა შევალ ოთახში და ვეტყვი: – დაიძინე, დედა? ეს რა კითხვაა... ვკითხავ, როგორ ხარ, დედა, ან არ გეწყინოთ, ქალბატონო... არა, ამის თქმა არ შეიძლება... ეს, ალბათ, ბოლო ტრამვაია, ჩაივლის და დილის ოთხ საათამდე აღარ ამოივლის. ამ ვატმანს ვიცნობ, წინა ბაქნიდან მიშვებს ხოლმე, თან იკრიჭება – ჯივარო, დეპუტატი კი ხარ, მაგრამ ბილეთის ალება არ დაგავიწყდეს. წავიდა... ძინ, ძინ, ძინ... ეს საათი ჩემი მხრიდან ღამის პირველ საათს უჩვენებს, იქითა მხრიდან, ალბათ, თენდება; ახლა შევალ და რამეს ვეტყვი. რას? არ ვიცი... იქნებ, თვითონ მითხრას რამე...

ფრთხილად შევალე ოთახის კარი. დედას ხელები ამოვლო თავქვემ და ჭერს უცქერდა. ჩემ საწოლთან მივედი და დაწვექი. ვიწვექი, ალბათ, ერთი საათი, იქნებ, ორი, იქნებ, ერთი წუთი ან მთელი 12 წელიწადი. გავიხსენე დრო იმ დღიდან დღემდე, დავხუჭე თვალები და თვალწინ დადგა ყველაფერი, ისე ცხადლივ, როგორც ის შვიდი ჭადარი, მაგრამ არსად არ იყო დედა, ვიყავი ან მარტო, ან სხვასთან, ვიყავი ყველგან და ყველასთან და არსად არ იყო დედა. ახლა მე და ის ვიყავით ერთ ოთახში, ეს არ იყო სიზმარი, ეს იყო ცხადი, როგორც შვიდი ჭადარი უნივერსიტეტის წინ. ახლა ჩვენ ვიწვექით ოთახის სხვადასხვა კუთხეში ერთნაირად უბედურები, რადგან ეს ბედნიერი დღე დადგა.

ღმერთო, ნუთუ არაფერს არ მეტყვის, იქნებ, მე უნდა ვუთხრა რამე?

– თემურ! – გავიგონე ძალიან ჩუმი ხმა.

– თემურ, თემო!.. – ხმა ვერ ამოვიღე, გული ყელში მომბეჭინა. დედა ადგა, მას კოჭებამდე თეთრი პერანგი ეცვა და მოჩვენებასავით უახლოვდებოდა ჩემს საწოლს. იგი მოვიდა და ჩემს წინ მუხლებზე დაეშვა. თვალები დავხუჭე, მისი ათრთოლებული ხელები საფეთქლებზე შემეხო.

– თემურ, ჩემო პატარა ბიჭო, თემო, თემიკო, გამეცი ხმა, შვილო! – მე მინდოდა, მოვმკვდარიყავი, დავყრუებულიყავი, მეკვილა, დამეძახა მეზობლებისათვის, რომ ეშველათ ჩემთვის.

– თემურ, რამხელა ხარ, ბიჭო! რამ გაგზარდა, დედა, ვინ გაგზარდა, ჩემო ბიჭო, ჩემო თემიკო? შენ ციცი, რომ ხვალ ოცი წლის ხდები?... რატომ, რატომ მერე? რატომ რვა წლის არ ხარ ისევ, ჩემო პატარა ბიჭო, რატომ რვა წლის არა ხარ, რატომ, რატომ არა ხარ... – იგი დამემხო მკერდზე და ატირდა. მე ლოგინიდან წამოვდექი, წამოვაყენე ფეხზე, მხრებზე ხელი მოვხვიე, თავის საწოლთან მივიყვანე და დავსვი.

– რატომ, რატომ... – იმეორებდა იგი.

– დაწყნარდით, თუ შეიძლება, ძლიან გთხოვთ! – როგორც იქნა, ამოვიღე ხმა. დედამ სახეზე აიფარა ხელები და ცოტათი დაწყნარდა. მე ჩემს საწოლთან მივედი, მერე უკან მოვიხედე. დედა ისევ ისევ იჯდა. ტანზე ჩავიცვი და ოთახიდან ფეხაკრეფით გამოვედი.

* * *

ვარაზის ხევით დავეშვი. მდინარე ვერეს მარჯვნივ მიმაგალ ბილიკს აყვები და ფასკუნჯებიან ხილთან ამოვედი. ქუჩაში ადამიანის ჭაჭანება არ იყო. მარტო

თერთმეტსართულიანი სახლის ბოლო სართულის მარჯვენა ფანჯარაში ენთო სინათლე და, რომ შევხედე, ისიც მონუსხულივით ჩაქრა. სადღაც, ჩელუსკინელების ხიდის გაღმა, მილიციელმა გაბმულად დაუსტვინა, თითქოს ქვეყანას ამცნო: ახლა კი ოფიციალურად დალამდაო, მერე ერთხელაც დაუსტვინა უფრო გაბმულად, აქაოდა, ჭკუით იყავითო, და ისევ სიჩუმე ჩამოვარდა. ვერე ხმაურობდა, სასიამოვნოდ, ისე სასიამოვნოდ, რომ თუ არა მისი ხმაური, ალბათ, ასეთი სავსე სიჩუმე არ იქნებოდა. მოედანი გადავჭერი და თერთმეტსართულიანი სახლის გასტრონომთან მივედი. გასტრონომის დიდი კარის წინ, პირდაპირ ქვის კიბეზე, ცხერის ქურქში გახვეული ღამის დარაჯი იჯდა, კალთაზე ცალკულიანი ცენტრალი ელო გარდიგარდმო, და კასრში გაღვივებულ ნაკვერჩხლებს ხელისგულებს აფიცხებდა. მივუახლოვდი. მან ცალი თვალთ ამომხედა ისე, რომ თავი არ აუწევია და საქმე განაგრძო.

– გცივა, ბიძაჩემო? – ვკითხე მე.
– მცხელა! – მიპასუხა მოკლედ და კასრში გარუჯული ჯოხი აურია.
– შეიძლება, ცოტა გავთბე?
– არ შეიძლება!
– რატომ?
– არ ვიცი, არ შეიძლება და მორჩა! – მომიჭრა მოხუცმა. მე მის წინ გავიარ-გამოვიარე, მერე გაჭერდი და ისევ ვკითხე:
– ესე იგი, შენ ამბობ, რომ არ შეიძლება?
– მე კი არ ვამბობ, უსტავი ამბობს! – მიპასუხა მან და თავის აწევა იკადრა.
– წესდება, არა? – გავუსწორე მე.
– რა გინდა, შვილო, შარი ხომ არა ხარ, გაიარე, მე სამსახურში ვარ. შენ ღვინოს ინელებ, სხვა ადგილი ვერ ნახე?
– არაფერს არ ვინელებ, კაცო, უბრალოდ დაგელაპარაკე.
– ჰოდა, გაიარე ახლა!

მე გავიარ-გამოვიარე, მერე ისევ გაჭერდი. დარაჯმა უბეში ხელი ჩაიყო და კისერზე უშველებელი ბაწრით დაბმული სასტვენის ამოიღო.
– სამამდე ვითვლი, არ გაივლი, ვუსტვენ, – გამაფრთხილა მან, სასტვენი პირთან მიიტანა და ლოყები დაბერა.
– მოიცა, კაცო, რა მოგივიდა, ქურდი ხომ არ ვარ? – გავაჩერე დარაჯი.
– ერთი!.. – დაიწყო მან.
– არ გრცხვენია, რამ შეგაშინა? – ვუთხარი მე და ჯიბეები ამოვიტრიალე, – ნახე, არაფერი არ მაქვს, ისე, ვილაცას მინდოდა, დავლაპარაკებოდი და შენთან მოვედი. თუ გინდა, წავალ! – ვუთხარი მე და ისეთი გამომეტყველება მივიღე, თითქოს ძალიან მეწყინა და წასასვლელად ვემზადებოდი. – ნახვამდის! – პლამის ღილი გავიხსენი და ისევ შევიკარი.
– წადი, შვილო, თუ მიდინარ, ვაა, ეს ვინ ყოფილა?! – გააგრძელა ღამის დარაჯმა.
– ააა, გემინია? – ნიშნისმოგებით გავაგრძელე მეც.
– რისი უნდა მეშინოდეს, თოფი აქა მაქვს, სასტვენი აქა მაქვს! – ეწყინა მოხუცს.
– თოფი, თორემ რელსი არ გახვრიტოს ერთბაშად! – დავუწუნე შეიარაღება.
– წადი, ორმოც ნაბიჯზე დადექი და მერე ვნახოთ! – დამენიძლავა მოხუცი.

მე შევტრიალდი, ორმოცი ფეხის ნაბიჯი გადავთვალე და შუა მოედანზე აღმოვჩნდი. მერე პირით მოხუცისკენ შემოვტრიალდი, გული გავიღე, ტყვედჩავარდნილი პარტიზანივით ფეხები გავჩაჩხე და სასიკვდილოდ მოვემზადე. მე მოხუცის თვალებს ვერ ვხვდავდი, მაგრამ ამკარად ვგრძნობდი, რომ გიჟი ვეგონე!
– მიდი, შე ღელალო! – წამოვისროლე უკანასკნელი ლოზუნგი.
მოხუცი დინჯად წამოდგა, გზის პირს მოაღვა, საკეტი ააჩნაკუნა, თოფი მხარზე მიიბჯინა, ზედ ლოყა მიისვენა და, როგორც შვეტყვე, შუბლში დამიბიზნა.

– ეეე, გაგიჟდი?! – ვიბღავლე მე და მოხუცისკენ ზიგზაგებით გამოვქანდი. გულამოვარდნილი მივვარდი. მოხუცს თოფი ჩამოელო და ლულაზე ორთავე ხელით დაყრდნობილი ისე გულიანად ხითხითებდა, რომ ბრაზი მომივიდა.

– შენ, ჩემო ძმაო, გიჟი ყოფილხარ! – ვუთხარი. მოხუცი ხითხითს არ ათავებდა. მე ხელი ჩავიქნიე, მივედი და კასრთან დავჯექი. ბოლოს, სიცილით რომ გული იჯერა, თვითონაც მოვიდა და ჩემს გვერდით დაჯდა.

– რა გაცინებს, კაცო? – ვკითხე მე.

– შეგეშინდა, მაიძუნო? – მითხრა მან და ისევ ჩაბჟირდა.

– თუთუნი ხომ არ გაქვს? – ვკითხე და თვალი ავარიდე.

მოხუცმა დიდხანს მიყურა, ქისა ამოიღო ქურქის ჯიბიდან, მომაწოდა და ფეხზე ადგა. მე თამბაქო გავახვიე და ქისა უკან გაუწოდე. მან ქისა ჩამომართვა და თვითონაც გაახვია. თან თვალს არ მამორებდა. როდესაც გავაბოლე, დაჯდა.

– ეგრე გეტქვა თავიდან, თუთუნი თუ გინდოდა, – თქვა მან.

მე ერთი ნაფაზი დავარტყი და თუთუნი კასრში ჩავაგდე. გაკვირვებულმა მოხუცმა თუთუნს თვალი გააყოლა, მერე თავი გაიქნია და ამოიხსრა:

– შენს თავზე რაღაც კარგი ამბავი არ არის!

მე არაფერი არ ვუპასუხე.

– არ ეწევი?

– კი! – ვუპასუხე მე.

– რად გადააგდე?

– არ ვიცვი.

– ცუდი იყო?

– არა, კარგი, – მოხუცი ისევ დადუმდა.

– დღეს რა დღეა? – მკითხა უცებ.

– ორშაბათი.

– ორშაბათი თარსი დღეა, შაბათიც. – თქვა მან.

– შაბათი რატომ?

– შაბათს, ელიას უბანში... კოლას იცნობ, შამუბემას?

– არა.

– ჩემსავით ყარაულია.

– ჰოო...

– ჰოდა, შაბათს, ელიას უბანში... ახლა რომელი საათია?

– ოთხი იქნება.

– ორ საათზე, შენსავით ორი ჯეელი მისულა კოლასთან, ისიც ჩემსავით ყარაულია, ოღონდ იმას პატარა მალაზია აბარია, ჩემი – გასტრონომია. ჰოდა, მისულან და შენსავით თუთუნი უთხოვეათ. კოლას აულია და ჩემსავით, აი, როგორც მე შენ, ისე მოეცია. იმათ აულიათ და ეს თუთუნი კოლასთვის შიგ თვალებში შეუყრიათ. სანამ კოლა თვალებს იწმენდა, პირიც აუკრავთ, თოფიც წაურთმევეათ, ოღონდ იმისი გეკო იყო, ჩემი ცენტრალია, მერე უთქვამთ – ხმა არ ამოიღო, თორემ მოგკლავთო. კოლას გულში უფიქრია – ხმას როგორ ამოვიღებ, პირი აკრული მაქვსო, და გაჩუმებულა.

– მერე?

– მერე რა? მალაზია გაუტეხიათ, კოლასთვის ერთი-ორი უთაქებიათ, – შე ვირიშვილო, თუ მალაზია ცარიელია, რა ჩვენს ფეხებს ყარაულობო, – კოლას გულში უფიქრია, – მალაზია რომ სავესე იყოს, მე ვინ მანდობდაო, და ისევ გაჩუმებულა.

– არაფერი არ წაულიათ?

– სასწორი წაიღეს და 10 გირი, ასი გრამიდან სამ კილომდე. დირექტორის ოთახში დიდი კედლის სარკე რომ ეკიდა, ისიც თან წაულიათ.

- მერე?
- ახლა, ვიდრე იმათ იპოვიან, წადებული საქონლის საფასურს კოლა იხდის.
- მილიცია რას ამბობს?
- მილიცია არ ვიცი, კოლა კი ამბობს, ერთხელაც რომ მოვიდნენ, ვცნობო! – დაამთავრა ამბავი მოხუცმა და ნღობის ნიშნად ქისა ისევ მომაწოდა.
- მოწიე! – მითხრა მან. მე ქისა ჩამოვართვი და თუთუნი გავახვიე, თვითონაც გაახვია. ერთად გავაბოლეთ.
- რა გქვია? – მკითხა ღუმლის შემდეგ.
- თემო! – ვუპასუხე მე.
- რა გვარი ხარ?
- ბარამიძე!
- მე ართავაზა მქვან, სომეხი ვარ!
- ჰოო!
- ჰოო, სომეხი ვარ,.. შენ რა, სახლი არა გაქვს? – მკითხა ართავაზამ. ცოტა ხნის შემდეგ კეფა მოიფხანა და ისევ ცალი თვალთ გამოხედდა.
- მაქვს.
- კაცს რომ სახლი აქვს და შიგ არ შეესვლება, ესე იგი, არა გაქვს! – თქვა თავისთვის ართავაზამ.
- შენ დედა გყავს? – ვკითხე ახლა მე.
- ეგლა მაკლია! – გაიღიმა ართავაზამ.
- დიდი ხანია არა გყავს?
- დიდი.
- რამდენი წლის იყო.
- მე 6 წლის ვიყავი მაშინ. დედაჩემი არ ვიცი.
- ცოლი გყავს?
- არა!
- შვილი?
- შვილი რომ მყავდეს, აქ ვიმუშაებდი? – ეწყინა ართავაზას. მე გაფრუბი.
- შენ? – მკითხა ღუმლის შემდეგ ართავაზამ.
- რა მე?
- შენ გყავს დედა?
- დედაჩემი გუშინ ჩამოვიდა.
- მერე შენ ქუჩაში გამოხვედი?
- დედაჩემი გადასასნლებიდან ჩამოვიდა.
- საიდან?
- ციხიდან გამოვიდა!
- როგორ ციხიდან?
- აი, ისე, გაუღეს კარი და გამოვიდა!
- მერე, შე ბეჭურაზო, დედაშენი ციხიდან გამოვიდა და შენ აქ ჩემთან ზინარ? – ართავაზა ფეხზე ადგა, მერე ისევ დაჯდა. მოედანზე პირველმა მორიგე ტრამვაიმ ჩაიარა ბორბლების ჭრიალითა და ზრიგინით. მე ცას ავხედე. ღამე გაფერმკრთალებულიყო. სადღაც სვანეთის უბანთან, კახეთისაკენ მიმავალმა თუ იქიდან მომავალმა ორთქლმავალმა გაბმულად იკივლა. დილა ნარიყალას მხრიდან შემოდოლოდა თბილისში.
- ადექი! – თქვა ართავაზამ. მე არ ავდექი.
- ადექი, ჩემი სამუშაო მორჩა, უკვე თენდება! – მე ავდექი და მოედნისკენ წავიდე.
- სად მიდიხარ, ბიჭო? – მკითხა ართავაზამ.
- არ ვიცი! – ავიჩეჩე მე მხრები.

– მოიცა, მეც იქით მოვდივარ, – თქვა ართავაზამ, თოფი მხარზე გადაიკიდა და წამოვიდა. მოედანი გადავჭყერით, ლენინის ქუჩის აღმართს შევყევით, ართავაზა გვერდით მომყვებოდა, სიარული ცოტა უჭირდა, ამიტომ ნაბიჯს ვუკელი. დილის სიგრილემ შემაჟრჟოლა. პლამის საყელო ავიწიე და ჯიბეებში ხელები ღრმად ჩავყავი. მილიციას რომ გავუსწორდით, ართავაზა შეჩერდა, მილიციის წინ ახალგაზრდა მილიციელი მოტოციკლეტს ქოქავდა, ცალ ფეხს ზუსტად ისე იქნევდა, ძაღლებმა რომ იციან ჩხუბის წინ, მაგრამ არაფერი გამოსდიოდა, მოტოციკლეტი ერთს დააცემინებდა და ისევ დუმდებოდა. მილიციელმა, ჩვენ რომ დაგვინახა, ფეხი გააჩერა.

– ჰა, ართავაზ, დღეს რაღაც ადრე მიგიტოვებია, პოსტი, აი! – გამოსძახა ართავაზას ილღის ქვეშედან.

– შიმშილისაგან გულწასულ იმ ორ ვირთხას რომ ამდენ ხანს ვდარაჯობდი, ისიც მეტია. – უპასუხა ართავაზამ.

– შენ აქ დამიცადე, ახლავე გამოვალ! – მითხრა მე და მილიციაში შევიდა.

– არ იქოქება ეს შობელძაღლი! – მითხრა მილიციელმა და მოტოციკლეტს ძრავაში მიაფურთხა.

– დააგორე დაღმართზე და დაიქოქება! – ვუთხარი მე.

– ზევით ვარ წასასვლელი! – გაიმართლა თავი მილიციელმა.

– შე კაცო, ჯერ ქვევით წადი და მერე მოუხვიე ზევით! – ვასწავლე მე.

მილიციელმა მაღლიერად გამიღიმა და მოტოციკლეტი დააგორა. ართავაზა მილიციიდან გამოვიდა, თოფი თან აღარ ჰქონდა, ეტყობა, სამორიგეოში დატოვა.

– ვინ არი? – კვითხე მე და თავით მილიციელზე ვანიშნე.

– სულელია, ყოველ დილით ეგრე ქოქავს. წამოდი! – მითხრა და მხარზე ხელი დამარტყა. წავედით. მთელი გზა სიტყვა არ უთქვამს. სასადილო „გემოსთან“ გაჩერდა. მეც გავეჩერდი.

– ჩავიდეთ! – მითხრა ართავაზამ. მე მხრები ავიწურე და თვალები დავხუჭე.

– ჩავიდეთ! – გაიმეორა მან და ჩავიდა. ჩავყევი. სულ ბოლო მაგიდასთან მივიდა, ქერქი გაიხადა, სკამზე გადაკიდა და დაჯდა. მე არ გამიხდია, ისე დავჯექი. სარდაფში ნივრის, ნახარში ხორცისა და თამბაქოს კვამლის სასიამოვნო სუნი ტრიალებდა. მაგიდები ჯერ კანტიკუნტად იყო დაკავებული, მაგრამ ხალხი განუწყვეტლივ ჩამოდიოდა სარდაფში. ოფიციალტი მოვიდა და ჩვენს წინ გულგრილად დადგა.

– ორი ხაში, ორი არაყი, ერთი ლიმონათი! – თქვა ართავაზამ. ოფიციალტმა ჩაიწერა.

– ხაში ჩლიქიანი იყოს! – თქვა ართავაზამ.

– ძროხას ოთხი ჩლიქი აქვს! – უპასუხა ოფიციალტმა.

– რვა! – გაუსწორა ართავაზამ, – ახლა წადი და მოიტანე.

ორ წუთში მე და ართავაზა ხაშში ნიორს ვაზავებდით.

სარდაფი თანდათან ივსებოდა სახელაბიჟინებული, დასიებული, თვალებდასისხლიანებული, ცხვირებდაწითლებული, მთელი ღამის უძილო და ნაქეიფარი ხალხით.

– ერთი ხაში, ორი არაყი!

– კიდევ ორი ას-ასი.

– ერთიც მშრალი!

– ხაშია თუ პადოში, ოფიციალტ!

– საჩივრის წიგნი და დირექტორის გადიდებული სურათი!

– ეგ ჯიგარი პრაჩკას წაუღე!

– აფიციალტ, ვივოდკა არა გაქვს?

– ვირიშვილო, ამ ძვლებით კამათლები გამოვთალო თუ კოჭი ვითამაშო, ხორცი მაიტა!

ისმონდა აქეთ-იქიდან, ოფიციალტები გულგრილი ღიმილით დააფრიალებდნენ ხაშის ჯამებს, მერე საანგარიშობებს აჩხაკუნებდნენ, დროს იხელთებდნენ თუ არა, სუფრაზე მიტოვებულ

ნაარყალ ჭიქებს პირში იმხოზდნენ, ბინძურ სახელოებს იყოსავდნენ და თვალებს ნაბავდნენ. საკუთარ ოფლში გახვითქული სარდაფი ოხრავედა, კენესოდა, ხარხარებდა, ყვიროდა, ბლაოდა, ბარბაცებდა და კვამლში გახვეული დაღლილი კაცით მიიმედ სუნთქავდა!

– შეგვეწიოს! – თქვა ძია ართავაზამ და ჭიქა მომიჯახუნა.

– შეგვეწიოს! – ვთქვი მე და გადავკარით!

– შეიძლება? – გვეკითხა მაღალმა, გაფითრებულმა ინტელიგენტმა, ჩვენს მაგიდას მოადგა და მესამე სკამის ზურგს ორთავე ხელით დაეყრდნო.

– არ შეიძლება! – უთხრა ართავაზამ.

– ვა? – გაუკვირდა გამხდარს! – რატომ არ შეიძლება.

– მე ტიფი მაქვს, ამას ჭლექი! – მიუთითა ჩემზე ართავაზამ. გამხდარმა ეჭვით გადმოგვხედა და მოგვცილდა.

– ოფიციატ! – დაიძახა ართავაზამ, ოფიციატის მოვიდა.

– ეგ სკამი წაიღე და ორი ას-ასიც მოიტანე! – უთხრა ართავაზამ. ოფიციატმა სკამი წაიღო და ერთი ბოთლი არაყი მოიტანა.

– რაც დაგრჩებათ, უკან წავიღებ! – თქვა მან და გვერდზე გადაა. ართავაზამ დაასხა.

– ეს ჩემო...

– თემო! – გავახსენე მე.

– ეს, ჩემო თემო, მე და შენს გაცნობას გაუმარჯოს... – ისევ მომიჯახუნა ძია ართავაზამ.

– გაუმარჯოს! – ვთქვი მე და გადავკარი, მერე ვიგრძენი, როგორ ჩაიარა არაყმა ყელი, ჩაიღვარა სხეულში, შეუერთდა სისხლს, მერე დაიარა ყველა ფოსო, ყველა უჯრედი, ყველა ძარღვი, დაბრუნდა უკან, შემიხურა სახე და დამიბუჟდა საფეთქლები. დაღლილი ქუთუთოები თავისით დამეხურა. დარბაზი სიბნელეში ჩაწვა, მერე თანდათან გალღვა სიბნელე და წინ ვარდისფერი ნისლი დაიღვარა ათასი თეთრი, თეთრი, მოციმციმე ვარსკვლავით. თვალები გავახილვე. ნისლი გაიფანტა. ნელ-ნელა ამოცურდა ნისლიდან ჯერ უფორმო სახე, მერე სწორი, ლამაზი, ოდნავ ნაყვავილარი ცხვირი, შავი წარბები, გაუპარსავი წვერი და მერე საოცრად მშვიდი, წყლიანი და დაღლილი, თაფლისფერი თვალები, დიდრონი თაფლისფერი, სიბერით ოდნავ მოჭუტული და მშვიდი თვალები. მე მიცქერდნენ ეს კითხვადგადაქცეული თვალები დიდხანს, დაუხამხამებლად. ისინი რაღაცის თქმას ელოდნენ ჩემგან, მივხვდი, რომ ისინი არაფერს იტყოდნენ, ვიდრე მე არ ვიტყოდი და არაფერი ვთქვი. მაშინ ძია ართავაზამ ისევ დაასხა.

– ეს, ჩემო თემო, გაუმარჯოს კაცს, რომელიც ღამით დადის და კაცს დაეძებს, ეს გაუმარჯოს კაცს, რომელიც ღამით ზის და კაცს ელოდება. მერე გაუმარჯოს კაცს, რომელსაც ღამით არ სძინავს, ზოგს იმიტომ, რომ არ ეძინება, ზოგს იმიტომ, რომ ეძინება, მაგრამ არ უნდა დაიძინოს. ისე კი, ორთავე დღეს ელოდება. ჰოდა, გაუმარჯოს ღამეს, რომელიც თენდება... – ძია ართავაზამ ისე დალია, არ მომიჯახუნა, ერთი კოვზი ხაში დააყოლა და ისევ მომაჩერდა. მე ისევ არაფერი არ ვთქვი და დავლიე. მაშინ ძია ართავაზამ ისევ დაასხა. მე მივხვდი, რომ იგი აღარ დალევა, ვიდრე ჩემს სათქმელს არ ვიტყოდი და ჭიქა ავიღე.

– შენ, ძია ართავაზ, გათენებას ელოდები... მე ახლა მთვრალი ვარ. შენ რამდენი წლისა ხარ, ძია ართავაზ?

ართავაზი დუმდა.

– შენ გვეკითხები, რამდენი წლისა ხარ? – არ მოვეშვი მე.

– ორასის!

– აი, ხომ ხედავ, ორასი წლისა ხარ... მე ოცი წლისა ვარ, დღეს ჩემი დაბადების დღეა! აი, შენ ორასი წლისა ხარ და გათენებას ელოდები, მე კი... რას მიყურებ, მე გათენების მეშინია, იცი შენ? არ იცი. მე გათენების მეშინია, სახლში მისვლის მეშინია. აბა, თუ იცი რატომ? არ იცი!...

– რატომ, ბიჭო, რატომ?! – მკითხა ართავაზამ და ისედაც წყლიანი თვალები სულ აევსო ცრემლით.

– რატომ და, სახლში ახლა ერთი ქალი მელოდება, იგი ზის საწოლზე, თეთრ პერანგში, აი, ამხელა თეთრ პერანგში, კოჭებამდე პერანგში ზის და მელოდება, უცხო ქალი, სულ უცხო, უცხო, უცხო, იცი შენ რა არის უცხო? ის ქალი დედაჩემია, თორმეტი წელი არ მინახავს... ახლა მელოდება, რომ დედა დაჟუძახო, მე კი ვერ ვუძახი, გაიგე?... იმიტომ, რომ მრცხვენია... კი არ მრცხვენია, მეშინია... კი არ მეშინია, გადავეჩვიე... გაიგე? – ძია ართავაზამ თავი დამიქნია. – ჰოდა, ასე.. – დავამთავრე მე სიტყვა და დავლიე. ართავაზამ დიდხანს მიყურა, მერე ჭიქა აიღო.

– ეს იმ დედას გაუმარჯოს, თემო, თორმეტი წელი რომ შვილი არ უნახავს, თორმეტი წელი იჯდა, ელოდა და ჯიგარი არ გაუხმა. მაინც თავისი ლეკვი მონახა და შვილი დაუძახა. იმ დედას გაუმარჯოს, ღამე რომ არ სძინავს, იმიტომ კი არა, რომ არ უნდა დაიძინოს, იმიტომ, რომ არ ეძინება და გათენებას ელოდება. იმ ღამეს გაუმარჯოს, ჩემო თეძური, რომელიც თენდება!.. – ართავაზამ არაფი გადაკრა. მე ბოთლი ავიღე, ართავაზამ ჩემს ჭიქას ხელისგული დააფარა.

– აღარ გინდა! – თქვა მან. მე ბოთლი დავდგი.

– ოფიციატ! – დაუძახა.

ოფიციატი მოვიდა.

– ანგარიში!

– ცხრა თუმანი! – ისე თქვა, არც გაწითლებულა, ართავაზამ ასი მანეთი მისცა და წამოღვა.

– სალოო! – გაიღიმა ოფიციატმა.

– შეეარგოს! – თავი დაუქნია ართავაზამ და ქურქის ჩაცმა დაიწყო.

დარბაზი დაცლილიყო. დამლაგებელი ქალები სუფრებს ალაგებდნენ. მეც წამოვდექი, ძალზე მთვრალი ვიყავი და რომ არ წავკეციულიყავი, ძია ართავაზას ხელი მოვკიდე. მან კბეზე ფრთხილად ამიყვანა და ჭადარზე მიმაყუდა.

– შევიძლია წასვლა? – მკითხა.

– ჰო!

– მაშ, წადი, ნელა იარე!

– ძია ართავაზ, შენ არ წამოხვალ?

– სად, ბიჭო?

– ჩემთან!

– შენთან? ჰო, ოღონდ დღეს არა, სხვა დროს.

– ახლა!

– ახლა კუკიაზე მივდივარ!

– კუკიაზე რა გინდა?

– დედაჩემის საფლავი უნდა ვნახო. – თქვა ართავაზამ...

– მეც წამოვალ...

– შენ სახლში წადი, მე კუკიაზე წავალ...

– ძია ართავაზ!

– რაო?

– მოდი, გაკოცო! – ართავაზა მოვიდა, ტუჩები ხელისგულით მოიწმინდა, შუბლზე მაკოცა. ვიდრე მეც ვაკოცებდი, შებრუნდა და წავიდა. იგი მიდიოდა ოდნავ წელში მოხრილი, რხევით, ფეხებს მძიმედ მიათრევდა, ალბათ, ისიც მთვრალი იყო, გადასასვლელზე გადავიდა, აფთიაქთან რომ მივიდა, უკან მოიხედა, მე ისევ იქ ვიდექი და ვუცქერდი. ართავაზამ ხელი ჩაიქნია, შებრუნდა და ვერის დაღმართს დაჰყვა. ჭადარს ხელი გაუშვი და ფილაქანს გავეყვი. არაყმა გამიქნია, ჯერ კედელს მივეხეთქე, მერე ისევ ხეს. შევჩერდი. სირცხვილია. აბა,

სწორად თუ გავივლი, სწორად, სულ სწორად, ახლა იმ ხემდე. ჩქარი ნაბიჯით ჯობს წასვლა. აბა, წავედი. მივედი. ახლა იმ ხემდე. ხალხი ქუჩაში მეჩხრად მოძრაობდა, ჯერ ისევ ადრე იყო.

– უკაცრავად, რომელი საათია? – გავაჩერე მოქალაქე.

– შვიდი! – მიპასუხა მან ისე, რომ საათზე არ დაუხედა. სულ არ მწყენია. ალბათ, ზებირად იცოდა, ან მომატყუა, თავიდან მომიცილა. შეიძლება, საათი არც ჰქონდა, მერე რა, მეც ასე ვაკეთებ ხოლმე, როდესაც მთვრალი მაჩერებს.

– უკაცრავად, პაპიროსი ხომ არ გექნებათ? – გავაჩერე მეორე მოქალაქე. მან უკმაყოფილოდ ამოიხრა და ნაჩქარევად გამომიწოდა პაპიროსის კოლოფი. ამას ასანთიც ექნება, მაგრამ ისე ჩქარობს, ან არ მომიკიდებს, ან გამლანძღავს, შეიძლება, გამლანძღოს კიდევ. არა უშავს, სხვას გავაჩერებ.

– გამაღობთ, ჩემო ბატონო! – თავი დაუკარი.

– არაფრის, ბატონო, არაფრის! – მომახალა მან და სასწრაფოდ გაშორდა.

მელიქიშვილის ქუჩაზე გავედი. გამყიდველები უკვე მალაზიის კარს ალებდნენ.

– უკაცრავად, ასანთი ხომ არ გექნებათ... – მივედი ერთ-ერთთან, რომელიც კარს ლუქს აძრობდა. მან უხმოდ ამოიღო ჯიბიდან ბრტყელი ასანთი და გამომიწოდა. მე მოვუკიდე პაპიროსს და უკან გავუწოდე.

– შენთან იყოს, მე მეორეც მაქვს, – მითხრა მან და მალაზიის კარი გააღო.

– გამაღობთ! – ვუთხარი მე და წავედი.

ეს ჩემი სახლის სადარბაზოა, ერთი საფეხური, მეორე, მესამე, მეოთხე, მეხუთე, მეექვსე, ნეტავ რამდენი საფეხურია?... ჩემს სიცოცხლეში არ დამითვლია... თუმცა, როგორ არ დამითვლია. ბავშვობაში მეტს რას ვაკეთებდი... მაგრამ არ მახსოვს. უკან ვბრუნდები და ხელახლა ვითვლი. ერთი, ორი, სამი, ოთხი, ხუთი, ექვსი, შვიდი, რვა, ცხრა, ათი, თერთმეტი საფეხურია. მე მეოთხე სართულზე ვცხოვრობ, ესე იგი, რვაჯერ თერთმეტი... რამდენია რვაჯერ თერთმეტი?... რვაჯერ თერთმეტი ბევრია... მთელი სიცოცხლე უნდა იარო, მთელი სიცოცხლე, ბოლოში რომ მიხვიდე... რვაჯერ თერთმეტი... ელექტრონის ღილაკს ხელი დავაჭირე და ვიდრე დარეკავდა, კარი გაიღო. კარში იდგა დედა, ჩემი დედა, ჭაღარა და ლამაზი, ისეთი ლამაზი, როგორც თორმეტი წლის წინ, როდესაც იგი მსოფლიოში ყველა დედაზე ლამაზი იყო.

– გამარჯობა, დედა! – ვთქვი მე.

დედა იდგა კარში. იგი არ ტიროდა, იგი იღიმებოდა, თვალებიდან მდუღარე ცრემლები ჩამოსდიოდა და აცახცახებულ ნიკაპთან ეკვრებოდა.

– გამარჯობა, დედა! – გავიმეორე მე.

გულიკო

ლოტკინის გორაზე ისევ გაზაფხულია, თბილისში კი გაგანია ზაფხულია. თბილისი იწვის, დნება, ასფალტს ონშივარი ასდის, თაკარა მზე დადის თუნუქის სახურავებზე, იხედება ყველა სახლის ფანჯარაში, მერე, დალოცვილი, დაეკიდება ქალაქს ზედ თავზე და ისე დიდხანს დასცქერის, გვერნებათ, წასვლას არ აპირებსო, მტკვარი ილევა, ილევა და ბოლოს ისე პატარავდება, რომ იმ დღეს ვიღაც თავხედი ფეხით გადიოდა მუხრანის ხიდთან. ზაფხულია ახლა თბილისში და სახლში არ დაიდგომება. ჰოდა, ვიდრე მზე სახურავებზე ბორიალს დაიწყებდა, მე ავდექი. დედა უკვე სამზარეულოში იყო და ჩაის ადუღებდა. რომ დამინახა, გამზადებულ ჭიქაში ფერი ჩაასხა.

ზარმა დარეკა.

– წადი, გაუღე, შვილო! – მითხრა მან.

მე კარი გავაღე. გურამს ოთახისკენ არც გაუხედია, პირდაპირ სამზარეულოში შემოვიდა.

– გამარჯობათ, დეიდა ანიკო! – თქვა მან და ჩემს ჭიქას მიუჯდა.

– გაგიმარჯოს, შვილო!

– გაიგე, თემო, ჩერჩილი იარაღს აჟღარუნებს! – თქვა მან და წარბები შეიკრა.

– კარგი თუ ძმა ხარ! – გავიკვირვე მე.

– ჩემი თუ არ გჯერა, რადიოს ჰკითხე! – გაიღიმა მან ირონიულად.

– რაო, რადიომ? – ვკითხე ახლა მე.

– რადიომ თქვა, ჩერჩილი იარაღს აჟღარუნებსო!

– მერე?

– მერე არაფერი, შევარცხვინე ის კაცი, იარაღს რომ ამოიღებს და არ იხმარს! – ისე თქვა, თითქოს პროფესიონალი მაუზერისტი ყოფილიყო.

– ვის უჟღარუნებს, შვილო, იარაღს, რა თქვა რადიომ? – ჰკითხა დედამ.

– ჩვენ გვიჟღარუნებს, დეიდა ანიკო, ჩვენ! – დააწვა ბოლო სიტყვას გურამი.

– ომი გინდა, ბიჭო? აღარ მოგბეზრდა ნავთის და ჰურის რიგში დგომა? – ვკითხე მე და ჩაი მოვსვი.

– ომი კი არა, ქვეყანა დაინგრეს მინდა! – თქვა მან და თითოთ ქვესქნელი გახვრიტა.

– რატომ?

– იმიტომ, ამხანაგო ბარამიძე, რომ აღარ შემიძლია ამდენი ნერვოულობა, გამოცდაზე შტერივით ვდგომა, დაკარგული სტიპენდიის შეცხადება, მუხლების კანკალი, ყელის ბღღუნა, ამომხდა სული სამიანის ნატვრაში, სტატისტიკის ჩამბარებული მე მაინც არ ვარ და ბარემ დაიწყოს, თუ დასაწყება, ჩერჩილს მაინც დავაბრალებ, არ მაცალა ჩაბარება-მეთქი, არადა, მარტო მამაჩემის ანგლობამ მომკლა.

– რაო, რა მინდაო?

– შენ რას გერჩი, შვილო, ჩემი დაღუპული ხარ, დებილების სკოლაში უნდა შემეყვანე, ოქროს მედალოსანი იქნებოდიო.

– ვითომ? – შემეპარა ეჭვი.

– შენ ხუმრობ და რა ადვილი სწავლა ყოფილა თურმე. მაგალითად, მიმდინარეობს გამოცდა, კედელზე გაკრულია სურათები: ვაშლი, მსხალი, ატამი; გამოდინარ, გამომცდელი გეკითხება:

– აბა, ბარამიძე, კარგად დააკვირდი, ნუ აჩქარდები, დაფიქრდი და ისე მიპასუხე, რა არის ეს? – და ხელს ადებს ვაშლს. შენ აკვირდები ვაშლს და პასუხობ:

– ვაშლი, პატივცემულო მსწავლებელო!

– ყოჩაღ, ყოჩაღ! ხუთი, ბარამიძე! – გეუბნება კმაყოფილი პედაგოგი და გიწერს ხუთს. თუ ვაშლზე იტყვი მსხალიაო, მაშინ ოთხს გიწერს, თუ იტყვი ატამიო – სამს.

– კომპოტი რომ თქვა?

– რას ამბობ, კომპოტზე ასპირანტურაში აწყობენ.

– ორს რაზე წერენ? – გამეცინა მე.

– ორს წერენ იმ შემთხვევაში, თუ ვაშლზე იტყვი ტრამვააო!

– აბა, კი იქნებოდი, შვილო, ოქროს მედალოსანი. – დაამშვიდა დედამ. სამთავეს სიცილი აგვიტყდა.

ჩაის სმას მოვრჩით. მე კონსპექტები ავიღე.

– მალე დაბრუნდებით? – გვკითხა დედამ.

– დღეს გავათენებთ! – უპასუხა გურამმა.

კიბეზე ჩავიბრინეთ, ხუთ ნომერ ტრამვაში ჩავსხედით, დახურულ ბაზრამდე, რა თქმა უნდა, უბილეთოდ ვიმგზავრეთ, იქიდან ათ ნომერში გადავჯექით. იმაშიც, რა თქმა უნდა, უბილეთოდ ვიმგზავრეთ. ნაძალადეგთან ჩამოვედით და ლოტკინის გორას ფეხით შევეუდექით,

ლოტკინის გორას, სადაც ჯერ ისევ გაზაფხული იყო, სადაც იდგა პატარა სახლი, პატარა ეზოთი, დეზებიანი მამლით, ავი ძაღლით, პატარა ჩერთი და სადაც კარგი, ძალიან კარგი გულიყო ცხოვრობდა.

გულიყო ჩემი თანაკურსელია და, როდესაც თბილისი დულს, მე და გურამი მასთან ვმეცადინებოთ. გარდა იმისა, რომ გულიკოს ეზოში გრილა და მე და გურამს გვიხარია მასთან მეცადინეობა, გულიკოს კომკავშირის კომიტეტის მიერ დავალებული აქვს, თვალყური ადევნოს ორებისა და სამების სწორ ბალანსირებას ჩვენს მატრიკულებში. ამ ბოლო დროს საქმე გართულდა, რადგან ორების კუთრი წონა მკვეთრად გაიზარდა ჩემსა და გურამის შემოსავალში. მეცნიერების მწვერვალებისკენ მიმავალი ფართო შარავნა რომ არ არსებობს და რომ ამ მწვერვალებისკენ ვიწრო ბილიკებს მივყავართ, ეს მე და გურამმა პირველსავე კურსიდან ვიცოდით და ამიტომ გულმოდგინედ ვუსმენდით გულიკოს, რომელიც ისე მხატვრულად გეკითხავდა ჯავშნოსან პოტიომკინზე ბორშჩში აღმოჩენილი მატლის გამო დაწყებულ აჯანყებას, რომ პირადად მე რამდენიმეჯერ ნერწყვიც კი გადავყლაპე.

გულიყო კონსპექტს კითხულობს, თან დროდადრო ამოგვხედავს, გვაპოწმებს, ყურს თუ მიგდებენო. გურამი ზის მრგვალ მაგიდაზე იდაყვდაყრდნობილი, ნიკაპი ცალ მუშტზე ჩამოუსვენებდა და თვალეები მიუნაბავს. კარგად ვერ გაიგებ – თვლემს თუ ყურს უგდებს გულიკოს. მე ალუჩის ტანზე ვარ მიყრდნობილი ზურგით და თვალს არ ვაცილებ მის ლამაზ, პატარა თავს, რომელსაც ამომავალი მზე ნათელივით ადგას და მხრებზე დაყრილ ოქროსფერ თმას ცეცხლივით ეკიდება.

– გულიყო! – ვამბობ მე, რატომ, თვითონაც არ ვიცი.

– რა? – მეკითხება გულიყო თავაულებლად.

– არაფერი.

– მაინც?

– გადაჯექი. თორემ თმაზე ცეცხლი მოგეკიდება. – ვიკრიჭები მე.

– სულ არ არის სასაცილო! – ამბობს გულიყო და კითხვას განაგრძობს. გურამმა, ზარმაც კატასავით, ცალი თვალი აახილა. მერე ჯიბიდან პაპიროსი ამოიღო და ხელის ჩაქნევით მანიშნა, ასანთი ხომ არ გაქვსო. მე გულიკოს თავზე ვანიშნე. გურამი ზანტად ადგა, პაპიროსი გულიკოს ცეცხლივით თმაში ჩარგო და ხარბად მოქაჩა.

– არ ეკიდება. – თქვა მან და მხრები აიჩეჩა.

– მორჩით ახლა ლაზღანდარობას! – გაბრაზდა გულიყო და თმაზე ხელი გადაისვა. – თუ არ გინდათ, რუ გინდათ, მე ეს კონსპექტი საბჯერ მაქვს წაკითხული.

– გულიკოს შემოვევლე, ჩემს კეთილ, ჩემს კარგ, ლამაზ და ნიჭიერ გულიკოს, გვეყოფა ახლა სწავლა-განათლება. წავიდეთ სადმე, გავიაროთ! – გამოიგლიჯა ყელი გურამმა.

– შენც ასე ფიქრობ? – მეკითხა გულიკომ.

– დიდი ხანია და ვერ გიმხელ სიყვარულივით! – თავი დავხარე მე.

გულიკოს გაელიმა და წიგნი დაკეცა.

– დედა! – გასძახა მან ოთახში მოფუსფუსე დედა თამარს.

– რაო, შვილო! – გამოხედა დედამისმა.

– დედა, ბიჭები მიდიან, მე გავაცილებ. თუ დამაგვანდა, არ შეგეშინდეს.

– წადი, შვილო, მაგრამ ამსისქე კონსპექტი ასე მალე ისწავლეთ? – გაუკვირდა დედა თამარს.

– მეკითხეთ, რაც გინდათ! – უთხრა ნაწყენმა გურამმა და საპასუხოდ მოეშხადა.

– მე რა გკითხო, შვილო, არც ჩამიხედია შიგ. – თქვა დედა თამარმა.

– არ ვარგა, არ ვარგა, ქალიშვილო, ასე შორს ვერ წახვალთ, ჩაიხედეთ, წაკითხეთ და შემოდგომაზე მობრძნდით! – დაარიგა ჭკუა გურამმა და ჭიმკრისკენ წავიდა.

– წავედით, დედა! – თქვა გულიკომ და ხელი მომკიდა.

– წადი, შვილო, ძალიან რუ დაიგვიანებთ!

* * *

ფუნიკულიორიდან ღამის თბილისი ვარსკვლავებით მოჭვდილ ცას ჰგავს, და ისე ჰგავს, რომ გეგონებთ, ზეცა დაბლა ჩამოვიდა, გულადმა ამოტრიალდა და თქვენ ზევიდან დასცქერით. ყველა ნაცნობი ვარსკვლავი და თანავარსკვლავედი აქ არის, თქვენს ქვემოთ, დიდი და პატარა დათვის თანავარსკვლაველები, სასწორ-სამართალი, მარეხი, ირმის ნახტომივით დაღვრილი მსუბუქი ნისლი. შორს, უამრავი მოწყვეტილი ვარსკვლავებივით გაელვებული და ჩამქრალი მანქანის ფარები. ფუნიკულიორი კოსმოსში მოცურავე დედამიწას ჰგავს. რადგან დაბლაც ზეცაა, მაღლაც და ყველგან, ყოველი მხრიდან ზეცაა: უსაზღვრო, უნაპირო, დაუსაბამო, ვარსკვლავებით მოჭვდილი ზეცა და კიდევ მეტი, თქვენ თვითონა ხართ დედამიწა, პატარა დედამიწა, ცოცხალი, მსუნთქავი, ფიქრიანი, მეოცნებე, დაკარგული და გზადაბნეული თქვენი ბადალი, ყველა თქვენი ტკივილისა და სიხარულის ბადალი, ცოცხალი მიწის მაძიებელი ამ ვარსკვლავების უსამეველო ორომტრიალში.

* * *

მე არ ვიცი რაზე ფიქრობს გულიკო. იგი დაყრდნობილია მოაჯირზე და თბილისს გასცქერის. ჩემთვის სულერთია რაზე ფიქრობს გურამი, მაგრამ არ არის სულერთი – რაზე ფიქრობს გულიკო. მე მინდა, გულიკო იმაზე ფიქრობდეს, რაზეც მე, ზუსტად იმაზე თუ არა, მსგავს რამეზე მაინც. რამდენჯერ მინატრია, ღმერთო, აი, ახლა ვკითხავ და ნეტა იმაზე ფიქრობდეს, რაზედაც მე. ათასჯერ ვკითხე და გულიკო არასოდეს არ ფიქრობს იმაზე, რაზედაც მე, ახლა მე ვფიქრობ: გურამი რომ რამეს მოიმინეზებდეს და წასვლას დააპირებდეს, გულიკო სთხოვს, არ წახვიდეო. გურამი მაინც წავა. მაშინ გულიკოც დააპირებს წასვლას, მაგრამ მე ვთხოვ, და გულიკო დარჩება. მერე მე გულიკოს ვეტყვი ყველაფერს, ვეტყვი, რომ მე იგი მიყვარს უკვე ორი წელია, რომ სულ მასზე ვფიქრობ, რომ მას შეიძლება არ ვუყვარდე, მაგრამ ეს ჩემთვის არაფერს არ ნიშნავს, მაგრამ... გულიკოს არ შეიძლება, არ ვუყვარდე, რადგან ვატყობ, რომ ძალიან ვუყვარვარ. მე ვფიქრობ...

– წავედი მე! – თქვა უცებ გურამმა და ამოიხრა. – ხვალ დილით ადრე ვარ ასადგომი, ნავთია მოსატანი.

– ცოტაც მოიცადე და ერთად წავალთ! – ვუთხარი მე.

– არ შემიძლია! – თქვა გურამმა.

– თუ არ შეგიძლია, წადი, მე და თემური დავრჩებით, არა, თემო? – მკითხა გულიკომ.

– აბა რა, ახლა თბილისში ჩასვლა იქნება? – სული ამოძვრება კაცს.

– ჰოდა, წავალ, კარგად იყავით!

– კარგად!

– დილას გამოიარე.

– ჰო!

გურამი წავიდა.

მე ახლა გულიკოს ვუცქერ, გულიკო კი თბილისს. მე ახლა მხოლოდ გულიკოზე ვფიქრობ, გულიკო კი ნეტავ რაზე? ღმერთო, აი ახლა ვკითხავ და ნეტავ ამისრულდებოდეს და ახლაც თუ სხვა რამეზე ფიქრობს, ჩემს სიცოცხლეში აღარ ვკითხავ.

– თემო!

– რა, გულიკო?

– თემო, რაზე ფიქრობ? – მკითხა გულიკომ და თვალებში ჩამხედა.
მე მოულოდნელობისაგან პირი დავადე. გულიკო თვალს არ მაცილებდა.
– არაფერზე, გულიკო, აბა, რაზე უნდა ვიფიქრო! – ძლივს ამოვღერდე. გულიკომ ოდნავ გაიღიმა და თვალი ამარიდა.
– შენ რაზე ფიქრობ, გულიკო?
– მე რაზე ვფიქრობ? შენზე ვფიქრობ. – თქვა გულიკომ და ისევ გამიღიმა.
– ახლა, ამ წუთში?
– ახლა, ამ წუთში!
– კიდევ რაზე ფიქრობ, გულიკო? – ვთქვი მე და ხმაში ხრინწი შემეპარა.
– კიდევ ჩემზე, თემო!
– კიდევ?
– მეტი არაფერზე. როდესაც შენზე ვფიქრობ, მაშინ ჩემზეც ვფიქრობ, მეტზე არაფერზე. ალბათ, ჭკუა არ მყოფნის, კიდევ რამეზე რომ ვიფიქრო.
– სხვა დროსაც თუ ფიქრობ ჩემზე?
– კი.
– ხშირად?
– ხშირად.
– ძალიან?
– არა! – გულიკო ახლა თავჩაღუნული იდგა მოაჯირთან და თავის თხელ და გამჭვირვალე თითებს დასცქეროდა. მე რაღაცის შემეშინდა და აღარაფერი ვკითხე, მაგრამ გულიკომ თვითონ თქვა:
– ხანდახან ვფიქრობ, თემო, ხანდახან და დიდხანს.
ახლოს მივიწიე გულიკოსთან, ჩემი მკლავი მის მკლავს შეეხო. ვიგრძენი, როგორ შეუტოკდა მკლავი გულიკოს, მაგრამ არ გაწეულა.
– გულიკო! – გულიკომ შემომხედა პირდაპირ თვალებში. ვერ გავუძელი და თვალი ავარიდე.
– გულიკო, რას ფიქრობ ჩემზე? – ვკითხე ხმის კანკალით და პასუხის მოლოდინში თვალები დავხუჭე.
– რასაც შენ ჩემზე! – თქვა გულიკომ ჩუმად. გული ყელში მომეხვინა და სუნთქვა შემეკრა. ხელი გადავხვიე და გულიკომ ჩემი ხელი მხარსა და ლოყას შორის მოიმწყვდია, ზედ თავი დაასვენა და თვალები მოხუჭა.
– გულიკო, იცი, მე რას ვფიქრობ შენზე? ახლა ყველაფერს გეტყვი... – გულიკოს თვალები არ გაუხელია, ისე გაიქნია თავი – არ მითხრაო, მაგრამ მე არ შემეძლო გაჩერება, როგორც მთიდან დაგორებულ ლოდს, რომელიც წლობით ბეწვზე ეკიდა და რადგან მოწყდა, ახლა თან უნდა წამოეღო ყველაფერი, რაც გზაზე შეხვდებოდა, რათა ქვევით ზგავად, მეწყრად და ნამქრად ჩასულიყო...
– მე ამ ზაფხულს ზღვაზე წავალ... არა ჯერ ცხვარში წავალ, ლებაის კარის მთებში, მერე ზღვაზე... შეიძლება სოფელშიც წავიდე... ზღვა ისე მიყვარს, როგორც არაფერი, ზღვა და მზე, მზე და ზღვა ორი სასწაულია... ხომ არის სასწაული? არის, რა თქმა უნდა. მე შემიძლია, დავჯდე ზღვის პირას, ზღვისკენ ზურგით და ვუყურო მზის ამოსვლას, მერე შევტრიალდე ზღვისკენ და ვუცქირო მზის ჩასვლას პირდაპირ ზღვაში. მერე დაველოდო მზის ამოსვლას, მერე ჩასვლას და ასე მთელი სიცოცხლე. წელს მე და შენ ერთად წავალთ ზღვაზე. მე დავდებ შენს კალთაზე თავს და მთელი დღე შენ გიყურებ, შენ თუ გინდა, მზეს უყურებ, ან ზღვას, რასაც გინდა უყურებ, ოღონდ მე ნუ მიყურებ... როდესაც შენ მიყურებ, მეშინია... თან მიხარია, ამიტომ მირჩევენია, მე გიყურო, შენ კი არა, შენ ხანდახან მიყურე, ჰო, გულიკო? მე და შენ ერთად წავალთ ზღვაზე, არა?

– ჰო, თემურ, ჰო, – ჩურჩულთ თქვა გულიკომ და თვალეი ოდნავ გაახილა. მე შემოვატრიალე იგი, ცეცხლივით თმებში ორთავე ხელი შევაპარე საფეთქლებთან და ჩემსკენ მოვიხიდე. მის ფართოდ გახელილ თვალეებში ცრემლში შეზავებული უსაზღვრო ბედნიერება, სიყვარული და კიდევ ჩემთვის მუდამ გამოუცნობი რაღაც ციმციმებდა, ის გამოუცნობი რაღაც, რისიც ასე მეშინოდა, და რომ გამექრო ეს შიში, ორთავე თვალში ვაკოცე გაბმულად და ფრთხილად...

მერე ყველაფერი თავის ადგილზე დაბრუნდა. თბილისი ისევ ციმციმებდა დაბლა და საოცრად ჰგავდა გულალმა ამობრუნებულ ზეცას. მაღლა ისევ უსაზღვრო ცა იყო მოჭედილი დიდი და პატარა ვარსკვლავებით. ყველგან ზეცა იყო, საითაც არ გაიხედავდი, დაუსაბამო ზეცა, და მე ვიყავი დედამიწა, პატარა დედამიწა, ცოცხალი, მსუნთქავი, ფიქრიანი, მეოცნებე, ნატანჯი, გადარჩენილი, უსაზღვროდ ბედნიერი და გვერდით მეღვა ყველა ჩემი ტკივილისა და სიყვარულის ბადალი, სიყვარულისა და ტკივილის მატარებელი, ცოცხალი მიწა, და მე აღარ ვიყავი მარტო ამ ვარსკვლავების უსაშველო ორომტრიალში.

დედა

კარი ჩუმად შევალე. დედა სარკმელთან იჯდა და ვარაზის ხეცს გასცქეროდა. იგი ყოველთვის მელოდა, რა დროსაც არ უნდა მივსულიყავი. მელოდა ჩუმი, სევდიანი და საყვედურით სავსე თვალეებით. მე ვგრძნობდი, რომ რაღაც დანაშაულს ჩავდიოდი, როდესაც მივდიოდი და არ ვაფრთხილებდი, მაგრამ სხვანაირად არ შემეძლო, 12 წლის მანძილზე ჩემთვის არავის უკითხავს, როდის დაბრუნდებიო და როდესაც ახლა მეკითხებოდნენ, სასტიკად ვლიზიანდებოდი. ამიტომ ხან განზრახ ვიგვიანებდი, ხან სულ არ მოვდიოდი სახლში. დედა გრძნობდა ამას და რაც დრო გადიოდა, უფრო დარდინი და უფრო უსიტყვო ხდებოდა. მე ღამეებს თეთრად ვათენებდი და ჩემთან ერთად ისიც. ღამენატენი უგრძნობლად ვიძინებდი და როდესაც თვალს გახელიდი, კვლავ მისი სევდიანი თვალეები მიმხერდნენ, იგი არაფერს მეკითხებოდა, არც მიყვებოდა. არც მე ვეკითხებოდი არაფერს და არც არაფერს ვუყვებოდი, მაგრამ დღეს სულ სხვა დღე იყო. დღე, როდესაც მოსაუბრე თუ არა გყავს, გინდა კედელს, ქვას, ხეს, რასაც გინდა, ვისაც გინდა ელაპარაკო. მივედი დედასთან, გვერდით მივეუჯექი, ორთავე ხელი ფრთხილად კალთაზე დავაწყვე და თაფლისფერ, ჭკვიან თვალეებში ჩავხედე.

– რა იყო, შვილო? – მკითხა მან და თავზე ხელი გადამისვა.

– დედა, შენ ხომ გახსოვს ზღვა, მე მახსოვს, ქობულეთში დაგყავდი ბავშვობაში!

– ჰო, შვილო!

– ზღვაში მზის ჩასვლას ერთად ვუცქერდით.

– მახსოვს, შვილო. – დედა გაკვირვებული მიცქერდა.

– ხომ არის ზღვა და მზე ორი სასწაული? მზე ისეთი სასწაულია, რომლის ცქერა არასოდეს მოგწყინდება... ხომ, დედა?

– არა, შვილო! – თქვა დედამ, თვალეები დახუჭა და თავი გაიქნია. იგი დიდხანს დუმდა, ალბათ, რაღაცას იგონებდა.

– დედა. – გავახსენე მე თავი.

– მზე სასწაულია, – დაიწყო მან დუმილის შემდეგ, – მზე სასწაულია, მაგრამ შენ არ გინახავს ნამდვილი მზე... მზით დამწვარი უსაზღვრო ტრამალი... მზით დამწვარი ქვა, მიწა, ხე, ქვიშა, გამხმარი ხახა, გამხმარი ტვინი. არის წუთები ცხოვრებაში, როდესაც მზე გეხიზლება და უცქერ მზის ჩასვლას მხოლოდ იმით, რომ იგი ჩადის და გიხარია მისი ჩასვლა, რათა ხელმეორედ აღარ ამოვიდეს, ისეთი უღმობელი, როგორიც გუშინ. გაიგე შვილო?

მე არაფერი არ ვუპასუხე. დედამ სევდიანად გაიღიმა.

– ისეთი მზე, შენ რომ გიყვარს, მართლაც სასწაულია, მისი ცქერა სიკვდილამდე არ მოსწყინდება კაცს. – დაამთავრა მან და ცხელი ხელი სველ შუბლზე გადამისვა. თავი კალთაში ჩავუდღე.

– დედა, შენ ხომ ხედავ, რომ მე პატარა აღარა ვარ. შენ ისევ რვა წლის გგონივარ, მაგრამ მე უკვე ოცი წლისა ვარ. შენ ჩემი ყველაფერი გიკვირს, ის, რაც მე კარგი მგონია, შენ არ მოგწონს, რაც მახარებს, შენ იმის გეშინია, სულ ეჭვის თვალით უყურებ. ან დაივიწყე, დედა, ყველაფერი, ან მითხარი, რა კენა?... – ვთხოვე მე და კალთაზე ვაკოცე.

– მაგის დავიწყება არ შეიძლება! – თქვა დედამ.

– რისი, მე რომ რვა წლის აღარ ვარ? – ავწიე თავი და თვალებში ჩავხედე.

– არც მაგის. – მიპასუხა მან და ნიკაპი აუკანკალდა.

– რატომ, დედა, რატომ?!

– იმიტომ, რომ ბავშვი ფიქრსა და შეგნებაში არ იზრდება.

– კი მაგრამ, შენ ხომ ხედავ, რომ მე ოცი წლის ვარ და არა რვის?

– ეს ჩემთვის არაფერს არ ნიშნავს! – თქვა დედამ და მწარედ გაიღიმა.

– ის, რომ მე დღეს, მე დღეს... – ენა დამება.

– რა დღეს? – მკითხა მან მშვიდად.

– მე დღეს გულიკოს ვუთხარი, რომ იგი ქვეყანას მირჩევნია და რომ ჩვენ წავალთ ზღვაზე, მე მას კალთაში ჩავუდებ თავს, ჩვენ დილიდან საღამომდე ვუყურებთ ამომავალ და ჩამავალ მზეს, მზეს, რომელიც შენ არ გიყვარს და, რომ ჩვენ მთელი სიცოცხლე ერთად ვიქნებით. ეს შენთვის არაფერს არ ნიშნავს?

დედა ფეხზე წამოდგა, ჩემი თავი ერთი ხელით მკერდზე მიისვენა, მეორეთი თმის ვარცხნა დამიწყო და ჩუმიად, თავისთვის ჩურჩულს მოჰყვა...

– ნიშნავს, როგორ არ ნიშნავს, ყველაფერს ნიშნავს, ჩემო თემური, ყველაფერს ნიშნავს, შვილო, ოღონდ შენ იყავი ჩემთან, ჩემი შვილი იყავი, უცხო წუ იქნები... გესმის, უცხო, და მე ყველაფერს დავივიწყებ, ოღონდ მეც მითხარი ის, რაც შენს გულიკოს უთხარი. მითხარი, შვილო, რომ გიყვარვარ, რომ მთელი სიცოცხლე ერთად ვიქნებით, თორემ გასკდა ეს ოხერი გული, ბიჭო, გასკდა!... – დედა სკამზე დაეშვა და ხელები სახეზე აიფარა. მე რაღაც მომაწვა ყელში, მაგრამ თავი შეეკავე, წინ დაუჯექი და ისევ დავაწყვე ხელები კალთაზე. დედა არ ტიროდა, მას ხელები უთრთოდა მხოლოდ. ცოტა ხნის შემდეგ იგი დაწყნარდა და ხელები ჩამოიღო სახიდან.

– დედა! – დავიწყე მე. – უკვე ორი წელია გულიკო მიყვარს, წარმოგიდგენია? ორი წელი...

– ეგ ბევრი არ არის, შვილო! – თქვა დედამ და გამიღიმა. მე აღარ ვიცოდი, რა მეთქვა.

– მე შენც ძალიან მიყვარხარ... – ვთქვი გაუბედავად.

– ვიცი! – თქვა დედამ და ისევ გამიღიმა.

– ოღონდ...

– გულიკო უფრო გიყვარს და სულ მასთან გინდა იყო. – გამაწყვეტინა მან.

– არა!

– ჰო!

– გულიკო სხვანაირად მიყვარს. გულიკო ახლა შემიყვარდა, შენ კი... რამდენი ხანია.

– ბევრი, ძალიან ბევრი, იმდენად ბევრი, რომ დავგავიწყდა! – თქვა დედამ.

– დედა, შენ მამა გიყვარდა? – ვკითხე უცებ.

დედამ თვალები დახუჭა და არაფერი მიპასუხა. მე მივხვდი, რომ სისულელე ვთქვი...

– შენ მამაშენი თუ გახსოვს? – მკითხა დედამ ცოტა ხნის შემდეგ. მე დაფიქრდი: ღმერთო, ნუთუ არ მახსოვს? ვიგონებ, გვერდზე ორი ოქროს კბილი ჰქონდა, საშუალო ტანის იყო, ლამაზი, შავი თმა ჰქონდა, იმდენად შავი, რომ ლურჯი ფერი გადაჰკრავდა. ტყავის პალტოს იცვამდა, ხან ჩექმა ეცვა, ხან ცხვირწაჭრილი ფეხსაცმელი და ვიწრო შარვალი,

მკაცრი კაცი იყო და თუ ვინმეს რამე ჭირდებოდა, ჩემთვის უნდა ეთხოვა. მე ვუყვარდი ძალიან. კიდე რა? მეტი არაფერი. თვალები დახუჭული მაქვს და მინდა, წარმოვიდგინო ასეთი კაცი, მამაჩემი. ვერაფერს ვხედავ, სიცარიელეა, აბსოლუტური სიცარიელე. ესე იგი, რაც ვიცი, მონაყოლია, სხვისი მონაყოლი, მე არაფერი არ მახსოვს და რაც უნდა ვიხსენო, ვერ გავიხსენებ.

– არა, დედა, არ მახსოვს, სულ არ მახსოვს. მეგონა, მახსოვდა...

– არც სურათი გინახავს?

– არა!

დედა კარადასთან მივიდა, ჩანთა გახსნა, რაღაც სურათი ამოიღო და წინ დამიდო. მე გამტერებული დავცქეროდი სურათს, მერე დედას ავხედე, იგი იდგა გაფითრებული და ხმას არ იღებდა. სურათი ხელში ავიღე. ჩემს წინ დათვის ტყავზე დაგორებული ერთი წლის შიშველი ბავშვი უდარდელად იღიმებოდა.

– რა არის ეს? – ვკითხე შეშინებულმა.

– ეს არის მამაშენი, შენი სურათი ეგონათ და დამიტოვეს. – თქვა დედამ.

– მერე? – ვთქვი მე და ტანზე ბუსუსები დამაყარა.

– მერე არაფერი, ეს არის მამაშენი, მე კი დედაშენი.

სურათი მაგიდაზე დავაგდე. მერე მივედი დედასთან, მკერდზე თავი დავამხე და ავტირდი. დედა ჩუმად იდგა, იგი არც მაწყნარებდა, არც არაფერს მეუბნებოდა.

– დედა, მაპატიე, ჩემო საწყალო დედიკო! – დავიწყე მე და, რომ არ მებღავლა, კბილებს კბილებზე ვაჭერდი. – მაპატიე, რაც ტკივილი მოგაყენე. მეც, მამაჩემმაც. მე მაპატიე, დედა. მე შენი გულისთვის ყველაფერს გავაკეთებ, რასაც მეტყვი, ყველაფერს, თუ გინდა, კაცს მოვკლავ, გინდა, გულიკოს თავს დავანებებ, თუ გინდა, თავს მოვიკლავ, ოღონდ მაპატიე ყველაფერი, მაპატიე... – გამბობდი მე და მკერდს ვუკოცნიდი. დედა თავზე ხელს მისვამდა და ხმას არ

იღებდა. მერე თითქოს რაღაც გაახსენდაო, ჩუმად დაიწყო:

– მე შენ არაფერს არ გთხოვ და არც გავალებ, შენ ჩემი გულისთვის არც თავი მოიკლა და არც სხვა მოკლა, მაგას ნუ ამბობ... გულიკოს თავი რატომ უნდა დაანებო, გიყვარდეს, თუ გიყვარს და იმასაც თუ უყვარხარ. ჯერ თქვენ არ იცით, რა არის სიყვარული და დიდხანს ვერ გაიგებთ. მე ჩემი სიცოცხლე ჯერ არ დამიმთავრებია. გზა კი, მეგონი, დავამთავრე, ბოლოში გავედი. ვიდრე ცოცხალი ვარ, ვეცდები, მოგყვე გზაზე, რომ არსად გადავარდე. იქნებ ხელი დაგჭირდეს და შეგაშველებ. შენ შენი გზა გაქვს და შენი გზით უნდა იარო, შვილო...

– როგორ, დედა, როგორ!

– არ ვიცი, შვილო! ეგ რომ ვიცოდე, მაშინ რა გვიშავს?

– მაინც, რა უნდა გავაკეთო?

– ყველაფერი, რასაც სიკეთე და პატიოსნება ჰქვია.

– მაინც?

– არ ვიცი, შვილო. ზოგი ისე ჩადის ბოროტებას, სიკეთეს აკეთებს ჰგონია... – დედა დადუმდა, მეც დავდუმდი. მერე სარკმელთან მივიდა და ისევ ვარაზის ხეებს დაუწყო ცქერა. მე მივედი და გვერდში ამოვუდექი. იგი მიხვდა, რომ კიდე ველოდი მისგან რაღაცის თქმას. მობრუნდა და გამიღიმა.

– ოღონდ ჯერ სიკეთის და ბოროტების გარჩევა უნდა ისწავლო!

– როგორ, დედა? – ვკითხე ისევ.

– არ ვიცი! – მხრები აიჩეჩა დედამ. – ცხოვრება თვითონ გასწავლის.

– ახლა რა ვქნა?

– ახლა? – დედა დაფიქრდა. – ახლა წადი და დაწევი. – მითხრა მან და შუბლზე მაკოცა. მე უხმოდ შევეტრიალდი და დავეწევი. დილით, როდესაც გავიღვიძე, დედა კვლავ

სარკმელთან იჯდა, მკლავზე თავი დაედო, ტკბილად ეძინა და ილიმებოდა. ჩუმად ჩავიცივი, წიგნი ავიღე და კარი გავაღე.

– ადექი, შვილო? – გავიგონე მისი ხმა.

შემოვტრიალდი და თანხმობის ნიშნად გავუღიმე.

– სად მიდიხარ? – მკითხა მან.

...მე, ჩემდა გასაოცრად, ჩემს სიცოცხლეში პირველად ვიგრძენი, როგორ მიხაროდა, რომ ვიღაც მეკითხებოდა, სად მიდიხარო, ვიღაცას აინტერესებდა ჩემი წასვლა, ჩემი მოსვლა და, რომ არ დამეკარგა ამ სიტყვების სიტბო და სიანხლოვე, სახლში დავრჩი.

პარნასი

უნივერსიტეტში სამი ათასმდე სტუდენტს ასწავლიდნენ, აქედან ნახევარი სწავლობდა, ერთი მეოთხედი დიპლომს უდარაჯებდა, ხოლო დანარჩენი პროფესიას ირჩევდა, ფაკულტეტიდან ფაკულტეტზე გადადიოდა, განცხადებებს წერდა, აკადემიურ შევებულებებს იღებდა, ავადმყოფობის ცნობები მოჰქონდა გამოცდებზე, გამჭოლი ქარივით შედიოდა და გამოდიოდა, ჭიდაობდა, მღეროდა, უკრავდა და ასე შემდეგ.

ჩვენ, ლიტერატურის მოყვარულთ, ოფიციალური ლიტერატურული წრე „პარნასი“ გვქონდა, რომელსაც თავისი ოფიციალური ხელმძღვანელი, ბატონი შალვა ჰყავდა. ეს იყო დაახლოებით ხუთი კრიტიკოსის, ოციოდე პოეტის, ექვსი პროზაიკოსის, ორი მენარკვევისა და ცხრა მთარგმნელისაგან შემდგარი ლიტერატურული გაერთიანება. მე, რა თქმა უნდა, პოეტი ვიყავი, მაგრამ ხანდახან ჩუმად მოთხრობებსაც ვწერდი. ჩვენ პარასკეობით ვიკრიბებოდით 94-ე აუდიტორიაში და მთელი შემოქმედებითი კვირის ნაწევასა და ნაოფლარს ვერ ერთმანეთსა და მერე ხელმძღვანელს ვუკითხავდით, ხოლო ამათგან საუკეთესო მასალა თვეში ერთხელ გამიზნულ ლიტერატურულ საღამოზე გავგვქონდა და ლიტერატურის მოყვარული სტუდენტებით გაჭედული კლუბის თაღებქვეშ ვაფრქვევდით უმოწყალოდ.

გურამი ჩვენს არც ერთ სხდომას არ აცდენდა. მართალია, იგი არც პოეტი, არც პროზაიკოსი, არც მენარკვევე, არც კრიტიკოსი, არც მთარგმნელი არ იყო, მაგრამ თავის თავს მოფერებით „დილექტანტს“ ეძახდა და რითმების კეთებაში მეხმარებოდა.

დღეს პარასკევია. მე და გურამი ვსხედვართ უკანა მერხზე და ველოდებით, როდის აივსება აუდიტორია 40 გენიოსით, რომლებიც შემოდან შთაგონებით, თვალბმობჭუტული, ავიწყლებათ საღამო, მერე ბოდიშს იხდიან – უჰ, შენ აქ ხარ? სულ ვერ შეგაძწინე, სადღაც ვიყავიო, და ასე შემდეგ.

– ბიჭო, ერეკლე! – დაუძახა გურამმა ილიაში უამრავ წიგნამოჩრილ წითურ პოეტს, რომელიც ისე შემოვიდა აუდიტორიაში, ისე დაჯდა ჩვენს წინ და ისე მიაპყრო თვალები ჭერს, თითქოს ჭერი ჩამოვარდნას აპირებდა. ერეკლემ ხმა არ გაგვცა.

– ბიჭო! – შეანჯღრია გურამმა ერეკლე. – ვიცი, სადღაც ხარ, მაგრამ ერთი წუთით დაბრუნდი, თუ შეიძლება. – ერეკლე შეკრთა, გაფანტულ აზრებს მოუხმო და მოჭუტული თვალებით გაგვცვითა.

– უჰ, თქვენ აქა ხართ? როგორ ვერ შეგაძწინეთ! – გაუკვირდა უცებ.

– სად იყავი? – ჰკითხა გურამმა.

– სახლიდან მოვდივარ! – მოთენთილი ხმით თქვა ერეკლემ.

– არა, ამ წუთში სად იყავი? – ჩაცვივდა გურამი.

– ამ წუთში? – კითხვაზე კითხვით უპასუხა ერეკლემ და ისევ შთაგონებული გამომეტყველების მიღება დააპირა, მაგრამ გურამმა არ აცალა:

– ჰო, ამ წუთში, ჭერს რომ უყურებდი, სად იყავი?

- რაღაცას ვფიქრობდი!
- რას?
- რას ჩამაცვივდი, რაღაცას ვფიქრობდი! – ეწყინა ერეკლეს.
- ლექსს ხომ არ იგონებდი?
- არა!
- რითმას ხომ არ ეძებდი?
- შენ რა იცი? – გაუკვირდა ერეკლეს.
- მითხარი და აქ ვარ! – დაჰკრა მხარზე ხელი გახარებულმა გურამმა.
- სამგორზე ვაკეთებ ციკლს და ერთ ადგილას...
- გაგეჭვდა?
- არა, კი არ გამეჭვდა, რითმა არ მოდის.
- თქვი, რა რითმა! – გურამმა მსუყე ლუკმის მოლოდინში ნერწყვი გადაყლაპა.
- მეფისტოფელი! – თქვა ერეკლემ დამარცვლით.
- გურამი გაშტერდა.
- დაგარტყა? – ჰკითხა მან ერეკლეს და მოწყალების დასავით გაუღიმა.
- ყველა პოეტი თავისებურად დარტყმულია. – დიდმნიშვნელოვნად თქვა ერეკლემ და თვალი გაახილა. გურამმა ახლა მე გამიღიმა ისევე, როგორც ერეკლეს.
- თუ ძმა ხარ, ნუ იკრიჭები და თუ შეგიძლია, მოუნახე რითმა. – გაგებრაზდი მე.
- რა უნდა, ბიჭო, სამგორში მეფისტოფელს? – შეეკითხა გურამი.
- რა უნდა, ბიჭო სამგორში მეფისტოფელს? – კკითხე ახლა მე ერეკლეს.
- ერეკლე ამ ქვეყანას აღარ იყო. იგი კვლავ სადღაც წასულიყო, თვალები ჭერისთვის მიეპყრო და თავისთვის ბუტბუტებდა: მეფისტოფელი, მეფისტოფელი, მეფისტოფელი...
- მოიხდე! – დაჰქაჩა გურამმა. ერეკლემ მოიხედა.
- წაიკითხე სტროფი! – ერეკლემ დაიწყო:
  - და იდგა გვალვა სამგორში მკაცრი,
  - ვით ჯოჯოხეთში მეფისტოფელი...
- მეფის ტუფლი! – შეაწყვეტინა გურამმა.
- არ ვარგა! – გაიქნია თავი ერეკლემ.
- ჩვენი სოფელი! – არ მოემუვა გურამი.
- არ ვარგა! – არ შეიბრალა ერეკლემ.
- ბევრ კიტრს მოველით! – არ დანებდა გურამი.
- კიტრი წინა ლექსში მაქვს! – ჩაიქნია ხელი ერეკლემ.
- მეფის სტაფილო!
- კარგია, მაგრამ მეფე არ ვარგა!
- მარტო სტაფილო!
- არც მარტო სტაფილო!
- მეტი სტაფილო!
- არა!
- მაშინ იდიოტი!
- არ ერთიმება!
- სამაგიეროდ, შენ გერთიმება, შე დევქერატო, მეფისტოფელის მეტს ვერაფერს ვერ შეადარე გვალვა? – გადაირია გურამი და წამოხტა. ერეკლემ ისეთი თვალებით შეხედა გურამს, გული ამიტირდა.
- გეყოფა ახლა! – ვუთხარი მე გურამს და დავსვი.
- აუდიტორია აივსო. ხელმძღვანელი შემოვიდა. საათზე დაინხედა, აუდიტორია შეათვალეურა და იკითხა:
  - არჩილი აქ არის?

- კი, ბატონო!
- თამაზი?
- თამაზიც!
- ნოდარი?
- აქ ვარ, ბატონო!
- ტარიელი სადაა, კაცო, ტარიელი?
- ტარიელიც აქ არის, ბატონო!
- გამარჯობათ, თქვენი, ამხანაგებო!
- გამარჯობათ, ბატონო შალვა!
- სალამი!
- გამარჯობათ!
- დავიწყით? – იკითხა მან მოსაღმების შემდეგ.
- დავიწყით! – თქვა ყველამ ერეკლეს გარდა. იგი კვლავ რითმას ეძებდა.
- რას შვრები, ტარიელ, როგორ ხარ შენ? – მოიკითხა ბატონმა შალვამ ტარიელი.
- გმადლობთ, ბატონო, არა მიშავს! – უპასუხა ტარიელმა და ფეხზე ადგა.
- წერ ახალ რამეს?
- ვწერ რაღაცას...
- წერე, თუ ძმა ხარ, წერე. თქვენ თუ არ წერეთ, აბა, მე ხომ არ დავწერ, ხომ ხედავთ, როგორ უჭირს ჩვენს ლიტერატურას!
- კი, ბატონო, დავწერ! – დაპირდა ტარიელი.
- აბა, შენ იცი, ოღონდ დროზე! – გაამხნევა ხელმძღვანელმა ტარიელი და ისევ საათზე დაიხედა.
- შენ როგორა ხარ, გურამ? – მოიკითხა ახლა გურამი, გურამი წამოდგა.
- არა მაქვს საბაბი, ჭმუნვით რომ ვიყო! – გამოიღო თავი ქართულზე გურამმა.
- არა, ხომ?
- არა, ბატონო!
- ეს რა არის, კაცო, თმები გცვივა? – შეწუხდა ბატონი შალვა და გურამს თავზე გადაუსვა ხელი.
- რას ბრძანებთ, ბატონო შალვა, სისტემატური თმა მაქვს! – გაუკვირდა გურამს.
- სისტემატური?
- კი, ბატონო!
- მაგას რა სჯობია! რას შვები, ლექსების წერა არ დაიწყე?
- არა, ბატონო!
- პროზა?
- არც პროზა!
- თარგმნი რამეს?
- არა, ბატონო!
- არც კრიტიკულ წერილებს წერ?
- არა!
- რატომ, კაცო, რატომ, ყველა წერს და შენ რა დაამავე, დაწერე, თუ ძმა ხარ, რამე, ავერ ოთარი, შენი მეგობარი არაა? დრამაშიც მუშაობს, პოეზიაშიც, პროზაშიც, კრიტიკაშიც, თარგმანშიც და, საერთოდ, მუშაობს, დაწერე შენც რამე..
- კი, ბატონო!
- აბა, შენ იცი! – ბირადივით გაწითლებულ გურამს ხელმძღვანელმა ლოყაზე ხელი მოუთათუნა და ისევ საათზე დაიხედა.
- ახლა დავიწყით, არა? ვის ლექსებს ვარჩევთ დღეს?
- ჩემსას! – თქვა საიდნლაც დაბრუნებულმა ერეკლემ და წამოდგა.

– გამოდი, აბა, თუ კაცი ხარ! – შეეხვეწა ბატონი შალვა.

ერეკლე გამოვიდა. კათედრაზე ავიდა, საერთო რვეულს ხელი დაადო ისე, როგორც მოწმეები დებდნენ ხელს ბიბლიაზე და ამბობდნენ – ღმერთი გამიწყრეს, თუ ტყუილი ვილაპარაკო და თვალები ისევ ჭერს მიაპყრო. სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა. ღუმდა დარბაზი, ღუმდა ერეკლეც. მე გულში სამოცი დავითვალე, ეს ბრიყვი კი არ იწყებდა.

– სამოცდაერთი, – განვაგრძე თვლა, – სამოცდაორი, სამოცდასამი...

– აღარ იწყებ, კაცო? – შემაწყვეტინა თვლა ხელმძღვანელმა. ერეკლე ღუმდა.

– მუზას ელოდება! – თქვა გურამმა.

– კაცო, მაგან დაიწყოს და მუზა მოვა, აბა, სად ოხრობაში წავა! – თქვა ხელმძღვანელმა. დარბაზმა გადაიხარხარა. ერეკლე ისევ დაბრუნდა საიდანაც და დაიწყო...

– ამ ერთი კვირის წინ სახლიდან რომ გამოვედი, ჟურნალ-გაზეთების კიოსკს მივაშურე და გამყიდველს გაზეთი ვთხოვე...

– რა არის, კაცო, ეს, მოთხრობების წერა დაიწყე? – შეეშინდა ბატონ შალვას.

– წინასიტყვაობა! – მიძიდ თქვა ერეკლემ.

– რად უნდა ლექსს წინასიტყვაობა. ბარათაშვილის „მერანს“ არაფერი წინასიტყვაობა არა აქვს, პირდაპირ ასე იწყება: „მირბის, მიმაფრენს უგზო-უკვლოდ ჩემი მერანი“, ასე არ არის, გურამ?

– კი, ბატონო! – დაემოწმა გურამი.

– მე და ბარათაშვილი ერთი არა ვართ! – აგვიხსნა ერეკლემ.

– ნამდვილად არის ცოტა განსხვავება. – თქვა ბატონმა შალვამ. დარბაზში ისეთი თავშეუკავებელი ხარხარი ატყდა, მინებმა ზრიალი დაიწყეს.

– დამცინით? – მოგვიჭუტა თვალები ერეკლემ.

– ჩვენი დასაცინი რა გჭირს, წიკლაურო, ერთი კვირის წინ გაზეთი წაგვიკითხავს!.. – თქვა ბატონმა შალვამ. დარბაზი ისევ ახარხარდა.

– თქვენ ოცით, რა ეწერა იმ გაზეთში? – დაგვემუქრა წიკლაური.

– რა ეწერა, კაცო, ასეთი?

– რომ სამგორი ჩართულია კომუნისმის დიად მშენებლობათა ციკლში!

– დალოცვილო, შარშანდელი გაზეთი გიყიდა და კიდევ აქეთ გვიყვირი? – დააშოშმინა წიკლაური ბატონმა შალვამ. წიკლაური გაშტერდა. მერე გაზეთს დახედა, რომელაც ყოველი შემთხვევისათვის წინ ელო და ისევ გაშტერდა, ბატონი შალვა მიხვდა, წიკლაური გაფუჭდაო, და გაამხნევა:

– არა უშავს, კაცო, შენ ის თქვი, რომ წაიკითხე, მერე რა მოხდა!

– მერე ლექსების ციკლი დავწერე სამგორზე! – გაბედა ირაკლიმ.

– ჰოდა, წაგვიკითხე, დალოცვილო! – ისევ პაუზა ჩამოვარდა.

მე ისევ თვლა დავიწყე გულში.

– ერთი, ორი, სამი... – და მოხდა სასწაული, წიკლაურმა დაიწყო:

სამგორის დილა

აქ გვალვას ეწყო ტორები,
დაძრწოდა ქარი ზმორებით,
სდუმდნენ სამგორის გორები
სასწაულია, აბა რა!
სულ მალე გამხმარ ტრამალზე
გვექნება ზვავი, ბარაქა
წითელი პამიდორების.
ბედნიერი ხარ, სამგორო,
სულ მალე გაიკვირტები,
მოგწყავენ ივრის ზვირთები
და სუფრას დაგიმშვენებენ
შენი ამაყი კიტრები.

ერეკლემ ერთი გვერდი გადაფურცლა. ეტყობა, ახალ ლექსს იწყებდა.
ბატონ შალვას გაეხედე, იგი ცოცხალ-მკვდარი იჯდა.

– დიალოგი სამგორელ გლენტან, – დაიწყო წიკლაურმა ახალი ლექსი:

მე – ვინ ხარ, ძმაო, მითხარი,
კაცი ხარ თუ არაკი?

გლენი – წინათ მთაში ვიყავი,
მთაში მეღა ბანაკი.

მე – ახლა რას იქ, როგორ ხარ,
ხომ გაკეთდი გლახაკი?

გლენი – როგორ არა, ძმობილო,
კარგად არაუშავს, კი,
დღეს შვილი მყავს თბილისში
მეცნიერი მუშაკი,
რომ ვეწვევი, ჩავუტან
ჩვენს სამგორულ მუშაკიტრს.

ერეკლემ ისევ გადაფურცლა რვეული, მაგრამ ბატონმა შალვამ არ აცალა.

– ეს ციკლი კიტრებზეა, კაცო, თუ სამგორზე?

– მაცალეთ, ბატონო! – შეეხვეწა წიკლაური. ბატონი შალვა დანებდა.

წიკლაურმა დიდხანს იკითხა ლექსები კიტრებზე, პამიდორებზე, ხახვზე, ივრის ცივ წყალზე, თბილისის ზღვის კალმანებზე, ბოლოს გემიც შეაცურა შიგ. „მეფისტოფელი სამგორში“ აღარ წაიკითხა ურთიმობის გამო და, როგორც იქნა, დადუმდა.

დუმდა დარბაზი, დუმდა ბატონი შალვაც.

– კიდევ ვისი ლექსების კითხვა გვაქვს? – იკითხა მან ბოლოს.

– ჩემი! – თქვა სიმონ აბესაძემ და ადგა.

– აბა, ჰე, მოგენათლე, შენ დაჯექი, წიკლაურო! – წიკლაურმა დაკეცა რვეული და შეშინებული თვალებით შეხედა ბატონ შალვას.

– დაჯექი, დაჯექი, მსჯელობა შემდეგ პარასკევს გვექნება! – დაშშვიდა ხელმძღვანელმა წიკლაური. იგი ფეხებნალრძობივით წამოვიდა ჩვენსკენ. მისი ადგილი აბესაძემ დაიკავა.

– როგორი იყო? – გვკითხა წიკლაურმა ჩურჩულით მე და გურამს.

– ცოტა ძმარი რომ მოასხა მაგ ლექსებს, ხომიანი წნილი გამოვა. – ჩურჩულითვე უპასუხა გურამმა. წიკლაურმა ხელი ჩაიქნია და მიბრუნდა. მე ენაზე ვიკბინე, სიცილი რომ არ ამვარდნოდა.

– გვალისე, აბესაძე! – შეეხვეწა ხელმძღვანელი სიწყნარის მოლოდინში წარბშეკრულ აბესაძეს.

– ხმაურია, ბატონო!

– ჰოდა, დაგვაწყნარე, თუ შეგიძლია!

– „კომპასი“ – თქვა ხმამაღლა აბესაძემ. ლექსის ასეთი სათაური იმდენად მოულოდნელი იყო ჩემთვის, რომ აუდიტორიაში სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა.

– „კომპასი!“ – გაიმეორა აბესაძემ.

– რომელი? – ჰკითხა ხელმძღვანელმა.

– კომპასი! – ჩვეულებრივი! – გაუკვირდა აბესაძეს.

– სახმელეთო, თუ საზღვაო?

– ამ შემთხვევაში – სახმელეთო!

– ესე იგი, ზღვაზე მაგ ლექსს ვერ წავიკითხავთ? – ჰკითხა ხელმძღვანელმა. სასოებით დაწყნარებული დარბაზი ისევ გამოცოცხლდა.

– მაცალეთ, ბატონო, სულ ორი სტროფია. – ეწყინა აბესაძეს.

– ბრძანეთ, ბატონო!

ერთი ისარი კომპასისა ჩრდილოეთია,
ხოლო მეორე მუდამ სამხრეთს ეაღერსება,
რად ზღება ასე? საიღუმლო რაშია ნეტავ?
ან რად მომინდა მე ამ ფიქრის ახსნა ლექსებად?...
რატომ იზიდავს ისარს მხოლოდ ჩრდილო-სამხრეთი?
ანდა, ოდითგან კომპასს რად აქვს ისარი ორი?
ეს იმიტომ, რომ ჩრდილოეთში მოსკოვი არი,
ხოლო სამხრეთში – პატარა გორი.

აბესაძემ დაამთავრა და კომპასის გამოგონებელივით გაგვიღიმა. გატრუნული ღარბაზი გაშტერდა ამ ახალი სახის აღმოჩენით. გურამს შევხედე. იგი სიბნელიდან მზეზე გამოყვანილი ტუსაღივით აპარპალებდა თვალებს. სიმართლე გითხრათ, მეც განცვიფრებული ვიჯექი და ველოდი, როგორ შეაფასებდა ამ ლექსს ხელმძღვანელი.

– ამხანაგებო, ვის უნდა აზრის გამოთქმა? – იკითხა უცებ ხელმძღვანელმა. ხმა არავის ამოუღია.

– რაშია საქმე, არ მოგეწონათ ლექსი?

– ლექსი ძალიან საინტერესოა, მაგრამ... – თქვა ერთ-ერთმა კრიტიკოსმა.

– გამოდი და თქვი, რითია საინტერესო! – სთხოვა ბატონმა შალვამ.

– ჯერ სხვამ ილაპარაკოს. – შეიმშუმნა კრიტიკოსი.

– შენ შენი სათქმელი თქვი, სხვა თავისას იტყვის.

– ჩემი სათქმელი მე ვთქვი – ლექსი საინტერესოა, განსაკუთრებით ფინალი კარგი მიგნებულია.

– რითია კარგი მიგნებული? – არ მოეშვა ბატონი შალვა.

– იმით, რომ კომპასის ერთ ისარს იმიტომ იზიდავს თურმე ჩრდილოეთი, რომ ჩრდილოეთში მოსკოვია, ხოლო მეორეს სამხრეთი, იმიტომ, რომ სამხრეთში გორია.

– სწორია მერე ეს?

– შეიძლება, სწორი არ იყოს, მაგრამ პოეტურია. – არ დაიბნა კრიტიკოსი.

– დაჯექი, წეროდე. შენ რას იტყვი, გურამ?

– მე – არაფერს.

– რატომ, ჭიჭინაძე, აზრი არა გაქვს?

– აზრი როგორ არ მაქვს, მაგრამ ამ ლექსზე არ მაქვს. – თქვა გურამმა.

– ლექსია უაზრო?

– ლექსი უაზრო არაა, პირიქით, ძალიან ორიგინალურადაა დანახული კომპასი. სხვაგან ლექსში კომპასი ასე დანახული არ წამიკითხავს.

– საერთოდ, წაგიკითხავს კომპასზე ლექსი? – ჩასდია საფლავში ბატონმა შალვამ. გურამმა თვალები ამოატრიალა, ტვინს გადახედა, მერე ჩვენ, და უარყოფის ნიშნად თავი გაიქნია.

– ვერ გავიხსენე, ალბათ, არ წამიკითხავს.

– დაჯექი, ჭიჭინაძე, და თუ გაიხსენებ, მერე ისევ მოგცემ სიტყვას, – უთხრა ბატონმა შალვამ. გურამი ისევ გაწითლდა და დაჯდა.

– აღარავის გაქვთ აზრი?.. – ღარბაზი ღუმდა, ხელმძღვანელმა ერთხანს გვიცადა, მერე უცებ აბესაძეს მიმართა:

– აბესაძე, კომპასი თუ გინახავს შენ? – აბესაძეს მოულოდნელობისაგან და შეურაცხყოფისაგან ყბა მოექცა.

– დამცინით, ბატონო შალვა?

– მე კი არა, შენ დაგვცინი, დალოცვილო, კომპასს ორი ისარი აქვს?

აბესაძემ ირონიულად გაიღიმა.

– აბა, რამდენი აქვს?

- ერთი, აბესაძე, ერთი, ორფრად შელებილი ორი ბოლოთი, გასაგებია?
- მაგას არა აქვს პოეზიისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა.
- მოგზაურისთვის აქვს მნიშვნელობა.
- მთავარი აზრია, თქვენ, ალბათ, ვერ მიხვდით. – გაცხარდა აბესაძე.
- შექსპირს ვხვდები და შენი კომპასი რა გახდა ასეთი, ბიჭო?! – გაიღიმა ხელმძღვანელმა.
- ნუთუ ვერ ხვდებით, ბატონო შალვა, რატომ იზიდავს ისარს ჩრდილოეთი და სამხრეთი!
- რატომ? – დაინტერესდა ხელმძღვანელი.
- იმიტომ, რომ ჩრდილოეთში მოსკოვია, მოსკოვში – კრემლი, კრემლში – სტალინი.
- სტალინს მაგნიტი აქვს ჯიბეში, თუ რაშია საქმე? – შეაწყვეტინა ბატონმა შალვამ. აბესაძე გალურჯდა.
- ამხანაგებო! – წამოდგა ფეხზე ხელმძღვანელი. – არ შეიძლება ასე ლექსის წერა, და საერთოდ, კომპასებზე, ღურბინდებზე და თერმომეტრებზე არაა საჭირო ლექსების წერა. და თუ დავწერთ, უნდა ვიცოდეთ, რას ვწერთ, რაზე, რისთვის და ვისთვის.
- მე ძალიან კარგად ვიცოდი, რასაც ვწერდი! – წამოიძახა აბესაძემ ადგილიდან.
- რა იცოდი, აბესაძე, კომპასს რომ ორი ისარი აქვს? ან რა დააშვა ჰეინმა, გაუუკეთოთ მაშინ კომპასს მესამე ისარი. სულაც ჩინელებმა არ გამოიგონეს ეს ოხერი? ან რა ქნას სპარსელმა, მისთვის რომ გორი და მოსკოვი ორივე ჩრდილოეთია?
- ჩემი ლექსი სპარსეთში არ წავა! – ისევ წამოხტა აბესაძე.
- არც გორში წავა, ისე ვატყობ! – დააკონკრეტა ხელმძღვანელმა.
- მე ჯერ ახალგაზრდა ვარ! – დაისაწყლა თავი აბესაძემ.
- ახალგაზრდა რომ ხარ, იმიტომ გეუბნები, თორემ ძველგაზრდა რომ იყო, მაგ კომპასს თავზე დაგაფშვნიდი! – გაცოფდა ბატონი შალვა. დარბაზში თავშეკავებული სიცილი გაისმა.
- წავიღებ მე ამ ლექსს და სულ აღარ მოვალ ამ წრეში! – დაგვემუქრა აბესაძე.
- მაგ კომპასით თუ იარე, წრეს კი არა, საკუთარ სახლს ვერ მიაგნებ! – უთხრა ბატონმა შალვამ. დარბაზში ხარხარი ატყდა. აბესაძე წამოხტა და კარი გაიჯახუნა. ბატონ შალვას ყურადღება არ მიუქცევია. ცოტათი რომ დავწყნარდით, ისევ დავჯდა.
- აბა, ბარამიძე, წავიკითხე, ახალი რა დაწერე! – თქვა მან და გაიღიმა. მე ჯიბეზე, რომელშიც ლექსი მელო, ცეცხლი წამეკიდა და ხელი სწრაფად ამოვიღე. მერე ის ხელი გაყინულ შუბლზე მოვისვი და ცივი ოფლი მოვიწმინდე.
- ბატონო შალვა, დღეს მე ვერაფერს წავიკითხავ! – ვთქვი მე.
- რატომ, კაცო, – გაუკვირდა ბატონ შალვას.
- არაფერი დამიწერია! – ვიცრუე მე და ისევ ამეწვა ჯიბე.
- რატომ მერე, კაცო, ამას გთხოვთ მე ყოველდღე?
- რა უნდა დავწეროთ, ბატონო შალვა, მოვალთ მერე აქ და გვაბითურებთ! – თქვა თენგიზმა.
- რას ქვია, გაბითურებთ, თქვენ თუ გგონიათ, მე მისარია ოთხი საათი აქ ჯდომა და თქვენი ბჟუტურის მოსმენა? თქვენ გგონიათ, მეტი საქმე არ მაქვს? წავალ და გალაკტიონს წავიკითხავ, ჰემინგუეის, ტოლსტოის, მოვისვენებ მაინც. – ეწყინა ბატონ შალვას.
- პოეტი ფაქიზი ორგანიზმია, უფრო სათუთად უნდა მოექცეთ! – ადგა ფეხზე წიკლაური.
- ვინ არის, წიკლაურო, ფაქიზი, შენ ხარ ფაქიზი? თუ აბესაძეა ფაქიზი? – უღელში რომ შეგაბათ კაცმა, თითო ჰექტარ მიწას მოხნავთ!
- ფიზიკური კომპლექსი არაფერს ნიშნავს. პოეტს სულში უნდა ჩახედოთ, – თქვა ერთ-ერთმა დამწყებმა კრიტიკოსმა.
- ვუყურებ, ბატონო, და ვერაფერს ვერ ვხედავ!
- უნდა აღმოაჩინოთ! – არ მოეშვა დამწყები კრიტიკოსი.
- მე კოლუმბი კი არ ვარ, კრიტიკოსი ვარ! – გაიმართლა თავი ხელმძღვანელმა.

– ილია ჭავჭავაძემ ხომ აღმოაჩინა ბარათაშვილი? – წამოიძახა ვიღაცამ.

– ბარათაშვილი არსებობდა და იმიტომ აღმოაჩინა ილიამ. კი არ გამოუგონებია! კი, ბატონო, ვუძახოთ ერთმანეთს ბარათაშვილები და ბელინსკები, მაგრამ ვინ დაგვიჯერებს?

– ვინც არ დაგვიჯერებს, ახია იმაზე! – თქვა წიკლაურმა.

– წიკლაურო, ერთი ლექსი დამიწერე ისეთი, ცოტა რომ გავდეს ბარათაშვილის ლექსს და მე თვითონ დაგიდგამ ძეგლს ზემელზე, რუსთაველის გვერდით, მეტი რა ვქნა! – დაპირდა წიკლაურს ბატონი შალვა.

– გვაცალეთ, ბატონო! – თქვა ახლა ალავიძემ.

– რამდენ ხანს, ალავიძე? შენხელა რომ იყო ბარათაშვილი, მკვდარი იყო უკვე!

– სამაგიეროდ, გოეთემ ოთხმოცი წლისამ დაწერა „ფაუსტი“! – თქვა გურამმა.

– ჭიჭინაძე, რას მირჩევ შენ, დავედუ და ველოლო წიკლაურს, როდის გახდება ოთხმოცი წლის და როდის დაწერს „ფაუსტს“? – ჰკითხა ბატონმა შალვამ.

– წიკლაურზე არ ვამბობ მე! – თქვა გურამმა.

– აბა, აბესაძეზე?

– არც აბესაძეზე ვამბობ!

– აბა, ვიზე ამბობ, ჭიჭინაძე?

– მე საერთოდ ვამბობ!

– საერთოდ რას ჰქვია, ვიჯდეთ კრიტიკოსები და 80 წლამდე არ ვაკრიტიკოთ ხალხი? გურამმა ნერწყვი გადაყლაპა და დაჯდა.

– თქვენც ხომ წერდით, ბატონო შალვა, ლექსებს ახალგაზრდობაში და, თუ არ ვცდები, საკმაოდ ცუდ ლექსებს? – ჰკითხა დამწყებმა კრიტიკოსმა.

– ვწერდი და, რომ მითხრეს, ცუდიაო, დავანებე თავი, მეყო მაგდენი ჭკუა! – თქვა ბატონმა შალვამ. დარბაზი გამოცოცხლდა. კრიტიკოსი ცივად დაჯდა.

– ამხანაგებო, მე თქვენი მტერი კი არ ვარ, – დაიწყო ბატონმა შალვამ და ფეხზე წამოდგა, – დაწერეთ თქვენ კარგი ლექსები და მე პირველი მენოტბე ვიქნები თქვენი. მე იმიტომ ვარ აქ, რომ გითხრათ, რა არის ცუდი და რა არის კარგი. აბა, არ უნდა ვუთხრათ წიკლაურს, რომ ამაყი შეიძლება იყოს ადამიანი, ცხოველი, პირუტყვი, ფრინველიც კი, მაგრამ – კიტრი? არ შეიძლება ასე, ამხანაგებო! რა გამოვა, ამხანაგებო, ახლა რომ ადგეს ვინმე ამერიკელი პოეტი და დაწეროს ლექსი; კომპასის ისარი იმიტომ არის მიმართული ჩრდილოეთით და სამხრეთით, რომ ჩრდილოეთში ტრუმენია და სამხრეთში – ჩანკაიშიო. მერე მიადგნენ ყველა ქვეყნის პოეტები და წერონ ასე? საუბედუროდ, ყველა ქვეყანას აქვს ჩრდილოეთი და სამხრეთი. საერთოდ, იცოდეთ, ამხანაგებო, ჩვენი ლიტერატურული წრე არ არის მოწოდებული იმისათვის, რომ ორმოცი გენიოსი გამოზარდოს. ღმერთმა დაიფაროს, რომ ორმოცი ბარათაშვილი, ორმოცი ილია, ვაჟა და აკაკი იყოს უნივერსიტეტში, ისიც იმ წრეში, რომელსაც მე ვხელმძღვანელობ! არ მოიტყუოთ თავი, ბედნიერი იქნება საქართველო, თუ თქვენში ერთი, ან ორი ნიჭიერი პოეტი, ნიჭიერი პროზაიკოსი, კრიტიკოსი და მთარგმნელი გაიზრდება. და თუ თქვენ ეს არ იცით და ასე არ გჯერათ, სჯობს, ახლავე ადგეთ, დაიხუროთ ქუდები და წახვიდეთ სახლში! – ბატონი შალვა დადუმდა. დარბაზი მონუსხულივით გასუსულიყო და ადგილიდან არ იძროდა. ორმოცი კაცი განაბული იჯდა.

სხდომა დამთავრდა, მაგრამ ვერც ერთი ჩვენგანი ვერ ბედავდა პირველი ამდგარიყო და გასულიყო აუდიტორიიდან. ბატონი შალვა, ალბათ, მიხვდა ამ უხერხულობას, ამიტომ ადგა და პირველი გავიდა.

ოქროპეტას ღუქანი

ოქროპეტას ღუქანი ნავთლულშია, ისეთ მიკარგულ ადგილას, რომ წესიერი კაცი ძნელად მიაგნებს. ოქროპეტა დამოუკიდებელი სახელმწიფოა. ოქროპეტას ღუქანში მუდამ ბატონის

ხორცია, სუკი, ბასთურმა, ჩანახი, ფითი, მუჟუჟი, მჟავე, შოთი პური, თუშური ყველი, სამწლიანი ღვინო და ოთუზბირი ფასები. ოქროპეტასთან რომ იქეიფო, საცხოვრებელი უნდა დააგერაო. სამაგიეროდ, მისი სუფრის ლაზათი და გემო საფლავში ჩაგვება. ამიტომ, ვინც თბილისის სახელგანთქმულ რესტორნებში თავისი ქონების საჯაროდ გამობაირალებას ერიდება, ოქროპეტასთან მიდის, სვამს, ჭამს, ქეიფობს, დამწვრის სიმღერებს ისმენს და გულაჩუყებული ათთუშნიანებს აწებებს შუბლზე ცალთვალა მერღვე ორშაურას. ოქროპეტა იცნობს თავის მუშტარს, ოქროპეტამ იცის, ვის როგორ მოემსახუროს და ელაპარაკოს.

ჩვენ რომ დაგვინახა, ოქროპეტამ ცალი ხელით ღონივრი შემოირტყა, მეორეთი უზარმაზარი დანა დაარჭო დახლზე და ხმამალა თქვა:

– საათებს, პასპორტებსა და პიჯაკებს გირაოში აღარ ვიტოვებ!

– ძია ოქროპეტას გაუმარჯოს! – გაუღიმა გურამმა და გერმანელი გენერალივით აუქნია ხელი.

– არც სტუდბილეთებს! – თქვა ოქროპეტამ და თვალები გადმოქაჩა.

– დღეს სტიპენდიები იყო, ძია ოქროპეტ! – თქვა გურამმა და ჯიბისკენ წაიღო ხელი.

– დღეს რა რიცხვია? – იკითხა დაეჭვებულმა ოქროპეტამ.

– ოცდახუთი! – ვთქვი მე.

– დაჯექით! – მოლბა ოქროპეტა.

– რაღაც მუშტარს ვერა ვხედავ, აი! – მხარზე დაარტყა ხელი გურამმა.

– ჯერ ადრეა. – თქვა ოქროპეტამ.

მე და გურამი მაგიდას მივუჯექით. ოქროპეტა დახლიდან გამოვიდა და ჩვენს მაგიდას დაეყრდნო ვეებერთელა ტორებით.

– რას მიირთმევთ? – თქვა მან.

– რა გაქვს? – ვკითხე მე.

– ოქროპეტას ღუქანი ზღაპარია, ოქროპეტა – ნატვრის თვალი, ინატრე! – მითხრა ოქროპეტამ. მე ვინატრე. ათ წუთში სუფრაზე ორი შოთი პური, თუშური ყველი, ორი სუკი, მწვანელი, კიტრი, პამიდორი და ოთხი ბოთლი ღვინო გაჩნდა.

– ის სად არის? – იკითხა ოქროპეტამ.

– ვინ ის?

– აი ის, დიდი თავი რომ აქვს, ძალიან გრძელ და მაზალო ლექსებს კითხულობს ხოლმე.

– ეგეთი რამდენიც გინდა, იმდენია! – ვერ გავიხსენე მე.

– წვრილი ხმა რომ აქვს და ძალით რომ იბოხებს, ბოლოს ბოთლებს ირტყამს ხოლმე თავში. – არ მოეშვა ოქროპეტა.

– ააა, ის დღეს მოკლეს, მომავალ პარასკევს გავასვენებთ! – გავიხსენე მე წიკლაური და ღვინო დავასხი.

– ვიცოდი, მოკლავდნენ, ფინთი სიმთვრალე აცოდა! – დაენანა ოქროპეტას. – რითი მოკლეს?

– რითი მოკლეს? – ვკითხე გურამს მე ჩემი მხრიდან.

– ვიზე ამბობს? – მკითხა გაკვირვებულმა გურამმა.

– წიკლაურზე.

– ჰოო, მარტო ის კი არა, მეორეც მოკლეს, ამასაც კლავდნენ, მაგრამ გადარჩა. – თქვა გურამმა და თავზე ხელი გადამისვა.

– როგორ, კლავდნენ! – აღშფოთდა ოქროპეტა.

– აი, ეგრე არაფრისთვის კლავდნენ!

– ვინა?

– არის ერთი კაცი!

– ალბათ, რამე დააშავეთ!.. – თქვა ოქროპეტამ და დახლში დაბრუნდა.

– არაფერი ისეთი, ცუდ ლექსებს რატომ წერთო!

– ვა, ჯგ რა მაგის საჭეა? – ისევ გაუკვირდა ოქროპეტას...
– ის კაცი ამბობს, ცუდი ლექსებიც კლავს კაცსო! – ვუთხარი მე.
– მერე შენ ვერ უთხარი, რომ წიგნი ტყვია არ არი, თუ არ მოგწონს, დახურე!
– ვუთხარი!
– მერე?
– არა სჯერა!
– მაშ, იკითხოს, ახია მაგაზე! – ჩაიქნია ხელი ოქროპეტამ. – ესე იგი, ორი კაცი მოკლა? – იკითხა ისევ.

– მართლა კი არ მოკლა, ისე, ნამუსი რომ ჰქონოდათ, თვითონ მოიკლავდნენ თავს. – თქვა გურამმა.

– ეგრე თქვით, რა გული გადამიტრიალდა! – აიქნია ის ჩაქნეული ხელი ოქროპეტამ. დუქანში უწვევრულმა ჯარისკაცმა შემოყო თავი და კარიდანვე იკითხა:

– ბორში იესტ?

– ბორში საიდან მოვუტანო? – მკითხა გაკვირვებულმა ოქროპეტამ.

– ჩევო? – ვერ გაიგო ჯარისკაცმა.

– ნეტუ! – მოუჭრა ოქროპეტამ. თავი სასწრაფოდ გაქრა.

დუქანში სიწყნარე ჩამოვარდა, მხოლოდ დამლაგებლის ცოცხის ჩუმი შრიალი და თეფშების ფრთხილი წკრიალი ისმოდა. ჩემს პირდაპირ კედელი ნადირობის ეპიზოდებით იყო მონატული. გაქცეულ ირემს ერთი ისარი გავაზე ჰქონდა დარჭობილი და მეორის მოლოდინში მონადირეს საოცრად სევდიანი თვალებით უცქეროდა. მონადირე კი, რატომღაც თოფს უმიზნებდა. გვერდით კბილებდაკრეჭილი მონადირე ძაღლები გარეულ ტახს უღრენდნენ, პატარა გოჭები მამას ამოფარებოდნენ და ელოდნენ, რა მოხდებოდა. მესამე სურათზე კაცთმოყვარეობისა და ჰუმანიზმის გულისამაჩუყებელი ფაქტი იყო ასახული, მონადირე კლავდა მელას, რომელსაც პირში შიშისგან თვალებგადმოცვენილი და გადარეული მამალი ეჭირა. ეს საინტერესო გალერეა უფრო საინტერესო განცხადებით მთავრდებოდა, რომელიც რატომღაც, რუსულად აფრთხილებდა მომხმარებელს:

„И́а̀ბ̀ѝ, ღრ̀ა̀ბ̀ი̀ è ბ̀ა̀რ̀ა̀ბ̀ა̀ბ̀ი̀, - ჩ̀ი̀ბ̀ჩ̀ა̀í ა̀ჩ̀ი̀ბ̀ა̀ბ̀ა̀ბ̀ი̀“.

– პეტ, შუმეტ ი ტანცევატ, სტროგო ვოსპრემჩაეტსია, – ჩაილიღინა გურამმა და ჭიქები შეავსო.

პირველი ბოთლი უხმოდ დავლიეთ. მხოლოდ ჭიქებს ვუჯახუნებდით ერთმანეთს. მეორე ბოთლზე გურამს თამაღობის მუზა ეწვია, ჭიქა გაავსო, ჩახველა და სალაპარაკოდ მოემზადა.

– არ გინდა! – ვუთხარი მე.

– მინდა! – თქვა მან.

– მიდი, გარეკე! – დავრთე ნება. გურამმა გარეკა.

– რამდენი წელია, მე შენ გაცნობ? – მკითხა უცებ.

– ბევრი, – ვთქვი მე და გამიკვირდა.

– მაინც? – არ მომეშვა გურამი.

– ერთი, ორი, სამი, საბავშვო ბაღიდან მიცნობ!

– მერე?

– რა მერე?

– შენ რამდენი ხანია მიცნობ?

– თუ ძმა ხარ, დალიე და თვალებს ნუ ქაჩავ! – ვთხოვე მე.

– მე უკვე მთვრალი ვარ, მოდი, ჩვენს ძმობას გაუმარჯოს! – თქვა გურამმა და ჭიქა პირში გადაიხხო.

– გაუმარჯოს! – ვთქვი მე და დავლიე. გურამმა ისევ შეავსო ჭიქები.

– ახლა მე მინდა, დედაშენის სადღეგრძელო დავლიო, – დაიწყო მან. მე თავი ავწიე. გურამი ნეკით ჭიქიდან საცობის ნამცეცს იღებდა დინჯად და აუჩქარებლად. ალბათ, ფიქრობდა, რა და როგორ ეთქვა.

– მარტო დედაშენის კი არა, საერთოდ, დედების, დედაშენის თამაღობით.

– რატომ – დედაჩემის?

– იმიტომ!

– გმადლობ! – ვთქვი მე და ჭიქა ავიღე.

– მოიცა, არ დალიო! – გამაჩერა გურამმა. მე ჭიქა მაგიდაზე დავდგი.

– მე ღმერთის სადღეგრძელო მინდა, დავლიო!

– აკი დედაჩემის სადღეგრძელოს სვამდი?

– მე ღმერთის სადღეგრძელო მინდა დავლიო. – გაიმეორა გურამმა, – გაწბილებული ღმერთის, დაკარგული ღმერთის, დავიწყებული ღმერთის, გაბითურებული ღმერთის.

– გაუძარჯოს გაბითურებულ ღმერთს! – ვთქვი მე.

– ბითური ხარ შენ. – თქვა გურამმა.

– შენ? – კკითხე გურამს.

– მეც ბითური ვარ, შენზე უფრო დიდი ბითური იმიტომ, რომ შენთან ღვინოს ვსვამ და ღმერთს ვადღეგრძელებ.

– რა გინდა, ბიჭო, რას გადამეკიდე?

– მე მინდა ღმერთის სადღეგრძელო შევსვა.

– შესვი, ვინ გიშლის?

– ადექი ფეხზე! – მე ავდექი. – დედაშენს გაუძარჯოს!

– მაღლობელი ვარ!

– შენ იცი, ვინ არის დედაშენი? – მკითხა გურამმა. მე არაფერი არ ვუპასუხე. გურამმა დიდხანს მიყურა, დიდხანს, მერე ჭიქას ღვინო დაამატა და დაიწყო:

– დედაშენი არის ღმერთი. შენ რომ ზიხარ და უყურებ, ისიც რომ გიყურებს, შენ რომ დედას ეძახი და ის შეილოს გეძახის, ამიტომ შენ გგონია, ღმერთი არ არის? შენ ღმერთი ვინ გგონია? წვერებიანი ბაბუა? ღრუბლებზე ზის და პირს რომ იბანს, წვიმა მოდის? ღმერთი ისე ნათელია, ისე ახლობელი, ისე ცხადი და ისე უბრალო, რომ როდესაც ხედავ, არ იცი, რომ ღმერთია, ამაშია ღმერთის უბედურება, ამიტომ არ წამთ ღმერთი. ღმერთი რომ სხვაგან იყოს, შორს ჩვენგან, ცალკე და მაღლა, ღმერთი რომ ჩვენში არ იყოს, მაშინ ყველა იწამებდა. ამაშია საქმე!.. ღმერთი მაშინ უნდა იწამო, ღმერთის სახე რომ არ აქვს, რომ არ გაგს ღმერთს, რომ არ გეუბნება, ღმერთი ვარო, პურს რომ გიყოფს, სადილს რომ გიკეთებს, ტანზე რომ გაცმევს, თავზე რომ გახურავს, გიღიმის და გეფერება, გკოცნის და ტირის შენი გულისთვის, კვდება შენი გულისთვის, ცივა, წყურია, შია შენთან ერთად, სულს აძლევს ეშმაკს შენი გულისთვის, მაშინ უნდა იწამო. აბა, ღმერთმა თუ თავისი სახე გაჩვენა, კედელთან მიგაყენა, ყური ავიწია და თვითონ თუ გითხრა, ღმერთი ვარ და მიწამეო, მაშინ რაღად უნდა ღმერთს შენი რწმენა? ასეთ ღმერთს შენ კი არა, ყველა იწამებს. ღმერთი მაშინ უნდა იწამო, შენ რომ გგავს, მე რომ მგავს, დედაშენს რომ ჰგავს, გასაგებია? – დაამთავრა გურამმა და ნისლიანი თვალები მომაპყრო.

– გასაგებია! – ვუთხარი მე და კიდევ რომ არ გაგვრძელებინა, ღვინო დავლიე.

– გაამოს! – დამლოცა გურამმა და დაჯდა. ოქროპეტამ კიდევ ორი ბოთლი ღვინო მოიტანა და თვალთ დაელამებულ გურამზე მიმითითა, რა მოუვიდაო.

– შენი რცხენია და თვალს ვერ გისწორებს. – ვუთხარი მე. გურამმა ოქროპეტას ღვინო დაუსხა.

– დალიე ამის დედის სადღეგრძელო!

ოქროპეტამ ქონიანი ტუჩები მაგიდის საფარით გაიხოცა და ჭიქა აიღო.

– ცოტას მოვსვამ! – თქვა მან.

– ბოლომდე დალიე! – არ მოეშვა გურამი.
– თქვენს დედებს ვენაცვალე ჯივრებში! – თქვა ოქროპეტამ.
– დალიე!
– დედათქვენის ბუბუებს ვენაცვალე, კარგი ჯველების გაზრდისათვის! – განაგრძო ოქროპეტამ.
– დალიე! – გაამხნევა გურამმა.
– თქვენი დედების...
– დალიე, თუ ძმა ხარ, და ნუ ივინები! – ვთხოვე ოქროპეტას.
ოქროპეტამ დალია, მერე გვერდულად გადმოხვედა და მოტანილი ბოთლებიდან ერთი უკან წაიღო.

– სად მივაქვს? – ჰკითხა გურამმა.
– გვეყოფათ! – თქვა ოქროპეტამ.
– გვეყოფა? – მკითხა ახლა მე გურამმა, მე თავი დაუჭინე.
– აბა, დაასხი. – მე დავასხი. გურამმა ჭიქა აიღო.
– ეს შენი სადღეგრძელო იყოს, თემურ! – თქვა მან.
– ჩემი და შენი ერთად! – ვთხოვე მე.
– კარგი, ჩემი და შენი, თემურ. მე შენ ძალიან მიყვარხარ, აბა, თუ იცი რატომ?
– ვიცი!
– არაფერი არ იცი, აბა, რატომ?
– არ ვიცი!
– ჰოდა, ვერე. შენ ჩემი ძმა ხარ, ნამდვილი ძმა... წინათ მე შენი მეშინოდა, მერე მრცხვენოდა, დიდხანს მეშინოდა და მრცხვენოდა.

– რისი გეშინოდა?
– არ ვიცი, ისე, მეშინოდა, სულ მარტო რომ იყავი...
– რატომ? – გაძიკვირდა მე.
– არ ვიცი, კლასში რომ რამე დაიკარგებოდა, მეშინოდა, შენი წაღებული არ ყოფილიყო. გაკვეთილს რომ გააცდენდი, მეშინოდა, სკოლაში აღარ დაბრუნდება-მეთქი. თავერა რომ ქურდობაზე დაიჭირეს, მეშინოდა, შენც დაგიჭერდნენ, მეგონა, მასთან ერთად. ათწლედი რომ დავამთავრეთ, მეშინოდა, უმაღლესში არ შემოვა-მეთქი... მერე ჩემი შიში რომ არ მართლდებოდა, მრცხვენოდა, თან მიხაროდა. – გურამი დადუმდა. ცოტა ხანს ასე იყო, მერე ისევ დაიწყო:

– მე და შენ ხომ ძმაცკები ვართ?
– ჰო, მერე?
– მერედა, შენ რომ რამე მოგივიდეს, თავს მოვიკლავ.
– ხომ გეუბნები, გიჟი ხარ-მეთქი!
– ვიყო!

მერე ჭიქა აიღო და უხმოდ დალია. მე სადღეგრძელოს თქმა მომინდა და ფეხზე ავდექი.
– მე და შენ გაგვიმარჯოს, გურამ, გაუმარჯოს იმას, რასაც შენ ღმერთს ეძახი, გაუმარჯოს კაცს, მაღალს, ძლიერს, მართალს, კეთილს. გაუმარჯოს რწმენას და მის დაკარგვას, მე წავალ ახლა და რაც ლექსები დამიწერია, სუყველას დავწვავ, ყველას, ყველას!

– მაგას დავაფასებს მაღლიერი შთამომავლობა! – გაიღიმა გურამმა.
– დავწვავ ყველას, მერე დავვადები და დილამდე ერთ ლექსს ვიკითხავ, ღმერთის დაწერილ ლექსს, იმ ღმერთის ლექსს, რომელიც ისე უბრალოა, ისე ნათელი, ისე ახლობელი, რომ არც კი გჯერა, რომ ღმერთია.

მაქვს მკერდს მიღებული
ქნარი, – როგორც მინდა –
ჩემთვის დიდებული
სხივი ამობრწყინდა,

მკვიდრად ააშენა,
ვინაც ააშენა
და ცით დაამშენა
დიდი ნიკორწმინდა..

– ღმერთს გაუმარჯოს, გურამ, ჩემსა და შენს ღმერთს, რომელაც ღრუბელზე არ ზის, რომელსაც პირის ბანის დროს წვიმა არ მოყავს და რომელიც ჩვენი გულისთვის სულს აძლევს ეშმაკს.

მე ჭიქა გამოვცალე და დაჯექი. მერე თვალები დავხუჭე და ფერად-ფერადი, ლურჯი და ვარდისფერი ვარსკვლავების ზღვაში შევცურე. მერე მხარზე უზარმაზარი ტორი ვიგრძენი და თვალები გავახილე. იგი ნისლში ცურავდა, იგი არ იყო ღმერთი, ეს იყო ეშმაკი, რომელსაც ხელში საანგარიშო ეჭირა და ჩემი და გურამის სულის წასაღებად იყო მოსული.

* * *

ოთახში რომ შევედი, დედა ფანჯარასთან იჯდა და რაღაცას კითხულობდა. კარი ღია იყო და მას არ შეუმჩნევია ჩემი მოსვლა. წარბებშეკრული კითხულობდა, გულდასმით და ყურადღებით. ამ ხნის მანძილზე მე არასოდეს არ მითქვამს მისთვის, რომ ლექსებს ვწერდი, არც მას უკითხავს, თუძეა ვგონობდი, რომ რაღაცას ხვდებოდა, რადგან ღამით, ლექსის წერის დროს ხშირად შემიმჩნევია, თვალყურს მადევნებდა. რამდენჯერ ავმდგარვარ სკამიდან, მივსულვარ მასთან, დავხრილვარ მის სახეზე და მიგრძენია, რომ ათრთოლებული ქუთუთოების იქიდან ორი ცნობისმოყვარე და გაკვირვებული თვალი მიმზერდა. ველარაფერს ვწერდი, ვხურავდი რვეულს და ვწვებოდი. და ახლა დედის ხელში ჩემი რვეული ვიცანი. ტანში რაღაც არასასიამოვნო და შიშისმაგვარმა ჟრუანტელმა დამიარა. იგი გართული იყო ლექსების კითხვით. მე თავზე დავადექი.

– დედა! – დედა შეცბა, რვეული დახურა და შეშინებულმა ამომხედა. მერე უცებ გაწითლდა.

– ეს რვეული, შვილო... – დედას ენა დაება. – არ გეწყინოს, წავიკითხავ და ისევ თავის ადგილზე დაჯდება! – დედა მუდარით მიმზერდა. მე ძალიან უხერხულად ვიგრძენი თავი.

– რას ამბობ, დედა, უბრალოდ, მრცხვენოდა, შენთვის მეჩვენებინა, არ მოგეწონებოდა, მეგონა. – ვთქვი მე.

– ცოტა დამრჩა, ერთი თუ ორი ლექსი. – თქვა დედამ და რვეული გაშალა. მე სამზარეულოში გავედი, რომ მეცვლია მისთვის კითხვის დამთავრება. როდესაც დავბრუნდი, დედას კითხვა დამთავრებული ჰქონდა და მაგიდაზე თეფშებს აწყობდა.

– რაო, დედა, მოგეწონა? – ვკითხე მე მოგონებული სიმშვიდით და მაგიდას მივუჯექი. დედამ გამიღიმა და თავი დამიქნია.

– მაინც? – დავინტერესდი, გული ამიჩქარდა.

– არა უშავს! – თქვა დედამ მშვიდად და ჰურის დაჭრა დაიწყო.

– როგორ, არა უშავს? – გამიკვირდა მე.

– ისე, არა უშავს! – თქვა დედამ და სახე ამარიდა.

– არ მოგეწონა? – ვკითხე შეშინებულმა.

– შენ მოგწონს? – მკითხა ახლა დედამ. პირი გამიშრა და ნერწყვი გადავყლაპე.

– მე, მე, რა თქმა უნდა, მომწონს, რადგან ვწერ, ესე იგი, მომწონს, საერთოდ ყველას მოსწონს თავისი ნამუშევარი...

– რატომ, შვილო?... აი, მე დღევანდელი სადილი ვაკეთე, ვაკეთე და არ მომწონს. – მითხრა დედამ.

– მე რაც არ მომწონს, ვხევი... და ვყრი.

– მაინც დაგელოდე, იქნებ თემურის მოეწონოს-მეთქი. აბა, გასინჯე! – მოხოვა დედამ, უხალისოდ მოვსვი ლობიოს წვენი, არ ვიცი, მომეჩვენა თუ მართლა, იგი საოცრად უგემური იყო და თეფში გვერდზე გავწოე.

– აი, ხომ ხელავ, მშიერი დაგტოვე... – მითხრა დედამ და შეწუხებული სახით მიუჯდა მაგიდას.

– მაინც რა აკლია ჩემს ლექსებს?

– არაფერი, შვილო, არაფერი არ აკლია, ყველაფერი თავის ადგილზეა, რითმაც, რიტმიც, მარცვალაც, წერტილიც და მძიმეც...

– აბა, სხვა რა გინდა? – ვკითხე მე.

დედამ თავზე ორთავე ხელი შემოიწყო და თვალები დახუჭა. იგი დიდხანს იჯდა ასე და ბოლოს ხმამაღლა დაიწყო:

– ლექსი ადამიანივით არის, შვილო, რამდენი კაცია, ხელიც აქვს, ფეხიც, ყურიც, ცხვირიც, თვალიც, ყველაფერი თავის ადგილზე, მაგრამ კაცი არ არის, უყურებ – ადამიანია, ნამდვილი ადამიანი, გაიცნობ და არ არის ადამიანი, რაღაც აკლია, და აი, ის რაღაც რომ აკლია, ამიტომ ცხოველია, პირუტყვი. შენ არ გეწყინოს, შვილო, და შენს ლექსებსაც აი ის რაღაც აკლია, რაც ქალღმერთს არ ჩანს ხოლმე და არ იწერება.

– შენ გინდა თქვა, რომ ჩემს ლექსებს სული აკლია?

– არა, შვილო, სული როგორ აკლია, პირიქით, ძალიან ბევრი სულია შიგ, იმდენი, იმდენი, რომ შენი სულისთვის ადგილი აღარ არის.

– არ მესმის, რას ამბობ!

– აი, რომ არ გესმის, ამაშია საქმე!

– შენ ჩემი არაფერი არ მოგწონს, არაფრის არ გჯერა, შენს მოსაწონს მე ვერაფერს ვერ ვაკეთებ... – გაბრაზდი მე.

– არა, შვილო, საიდან მოიტანე. შენ ჩემი სიკვდილის განაჩენი რომ დაწერო, ისიც ძვირფასი იქნება ჩემთვის, ოღონდ შენი სული უნდა იყოს შიგ, შენი სისხლი, ოფლი და წუხილი. რაც გაწუხებს, ის უნდა წერო.

– აბა, ეს რა არის? – ვიყვირე მე და რვეულს ვტაცე ხელი.

– ეგ არაფერი არ არის, შვილო, უბრალოდ ვარჯიშია, შენ ნიჭიერი ბიჭი ხარ, სხვაზე უკეთესად რითმაც ბალახს და ტალახს, მეტი არაფერი. – თქვა დედამ და თეფშების ალაგება დაიწყო.

ასე მართალი, ასე პირდაპირი, ასე მოურიდებელი და მკაცრი ჩემს მიმართ მე დედა არასდროს არ მინახავს და შეშინებული ვუმხერდი. დედამ იგრძნო, რომ ძალიან მკაცრად მომექცა. მე მის თვალებში სიბრაღეული დავინახე. იგი უხერხულად ალაგებდა თეფშებს. ჯერ ჭიქა წაექცა, მერე კოვზი გაუვარდა ხელიდან, ბოლოს თეფშიც გაუტყდა. მე მივედი და მხრებზე ხელი მოვხვიე.

– შენ გგონია მეწყინა, დედა? – ვკითხე და გავუღიმე.

– არა, შვილო, რაღაც ცუდ გუნებაზე ვიყავი, ალბათ, თორემ მშვენიერი ლექსები გაქვს განსაკუთრებით, ის, ალბათ, გულიკოზე დაწერილი – „შენი ღიმილი მაჩუქე“, ან ის „მთვარე კვესივით დაეცა მეტეხს“, ისიც „მე სოფლად დამრჩა პატარა ოდა“ ძალიან, ძალიან მომეწონა... ალბათ, გულიკოსაც მოსწონს შენი ლექსები. დღეს რაღაც ცუდ ფეხზე ავდექი, მე თვითონ არ ვიცი, რა დამემართა, ისეთი სიამოვნებით ვკითხულობდი და უცებ... არ ვიცი, ღმერთმანი...

დედა აღელდა, ენა აერია, ხელები ოდნავ აუცახცახდა...

– ნამდვილად მომეწონა, ერთ ადგილას ვიტყვი კიდევაც... რომელ ლექსში იყო? აი, ჩემზე რომ გაქვს დაწერილი, ძალიან, ძალიან მომეწონა... – იგი, ტყუილად უსამველოდ და თვალს არ მაცილებდა. მან დაივიწყა ყველაფერი, რაც მითხრა წუთის წინ, იგი განგებ ისაწყლებდა თავს და მხოლოდ იმისათვის, რომ ისევ არ დავეკარგე, ისევ უცხო არ გამხდარიყო ჩემთვის

და რამდენად მეტს ღელავდა, რამდენად მეტს ლაპარაკობდა და ტყუოდა, მით უფრო ახლობელი, საყვარელი და მშობლიური ხლებოდა ჩემთვის. მე რაღაც მომავლა ყელში, მინდოდა მივეარდნოდი მწვანე რვეულს, რომელიც ახლა დედას ეჭირა, დამეხნა, დამეწვა, დამეგლიჯა, მერე ჩავხვეოდი მაგრად, დიდხანს, დიდხანს მეკოცნა მისი ათრთოლებული ხელები, მაგრამ ვერ გავბედე და ოთახიდან გავვიდი.

ზღვა

ქვიშა ცხელია. თვალბეზვებზე გულიკოს თავსაფარი მაფარია და ისე გავცქერი მზეს. მზე გულიკოს თავსაფარით ჭრელია, წითელი, მწვანე, შავი, ყვითელი, ლურჯი, იასამნისფერი და კიდევ რაღაცფერი, რომელსაც მზე ამ უამრავ ფერთა და საკუთარი ფერის შეზავებით ქმნის. საჩვენებელი თითით ვიწვრილებ თვალის გუგას, ახლა რამდენიმე ფარმაჯანგის კუდივით მარაოდგაშლილი და ლამაზი მზე ცახცახებს ცახზე, მეორე თვალის გუგასაც ვიწვრილებ და ახლა ცა მხოლოდ ასეთი მზეებით არის მოჭრეული, უამრავი, ულამაზესი, ერთმანეთზე დაფენილი და მოცახცახე მზეებით. ალბათ, ესკიმოსები ასეთს ხედავენ ცას, ცას მზეებითა და ფერებით სავსეს. რა ბედნიერებაა, ღმერთო, – ჩემსავე გულუბრყვილო ფიქრებზე მედიმება და გუგებს ხელებს ვუშვებ. ახლა ისევ ერთი მზე მიმზერს ციდან.

– გავიდა ხუთი კალორია, გადაბრუნდი! – გაგაფრთხილა პლაჟის ადმინისტრაციამ. ალბათ, უკვე ოცი კალორია გავიდა, მე კი ისევ გულაღმა ვწევარ. რუსების გარდა ბათუმის პლაჟზე კალორიებს არავინ ითვლის, ამიტომ მათ უფრო ზომიერი და ლამაზი სიშავე აქვთ. ჩვენ კი უსაშველოდ ვართ დახრუკულები. უცებ სახეზე ჩრდილი დამეცა. თავსაფარი ჩამოვიცალე და ჩრდილს ავხედე. თავზე, თეთრ მარმარილოსავით სახეკათქათა, დიდრონ ცისფერთვალბიანი და კუპრივით შავთმისანი ქალი მდგა. ძალაუნებურად წამოვჯექი და გავუღიმე.

ეს ის გოგონა იყო, გუშინ საღამოს ჩემს ოთახში რომ შემოვიდა და ვიღაც ავთო იკითხა.

– უკაცრავად, თქვენ და ავთო ერთად ცხოვრობთ? – მკითხა მან.

– რომელი ავთო?

– ავთო!

– აა, როგორ არა, დაბრძანდი!

– თქვენ გივი გქვიათ, არა?

– დიან, – ღმერთო, რა ლამაზია! – დაბრძანდი.

– სად არის ავთო?

– ავთო? – რა ლამაზი თვალბეზვები აქვს, ღმერთო, რა შავი თმა!

– მალე მოვა ავთო? – ისევ მკითხა მან.

– დიან, სულ მალე. დაბრძანდი! – ქალიშვილი დაჯდა და ოთახს დაუწყო თვალიერება.

– მამპანურს ხომ არ მიირთმევთ? – ვეცი ბოთლს.

– არა, გამაძლობთ!

– ლიმონათს?

– არა?

– შოკოლადი მიირთვით!

– სად არის ავთო? დამპირდა, სადგურში დაგხვდებიო. ალბათ, არ ეცალა, ნომერსაც დამპირდა, კიდევ კარგი, მომცეს. თბილისიდან ერთი დღით გვიან წამოვედი. თქვენ ერთად ჩამოდი, არა?

– ვინ? მე და ავთო? ჰო... ერთად ჩამოვედით...

– მე ასმეხუთე ნომერში ვარ დაბლა. უთხარით, რომ მოვა, დამირეკოს. – თქვა მან და ადგა.

– იცით, რა, დაბრძანდით, კიდევ ცოტა ხანს დაბრძანდით! ერთი ჭიქა დალიეთ ჩვენი გაცნობის.

– კარგი! – გაიღიმა ქალიშვილმა და ჭიქა აიღო.

მეც ავიღე და ჭიქები მივაჯახუნეთ.

– ჩვენი გაცნობის იყოს.

– იყოს! – თქვა ქალიშვილმა. ჩვენ გაუცინეთ ერთმანეთს და უცებ ღიმილი სახეზე შემასმა, გაავითრდი. გაკვირვებულმა ქალიშვილმა ჯერ მე შემხედა, მერე ჩემს გაშტერებულ მხერვას გააყოლა თვალი. კარში სიბრაზისაგან გაწითლებული, გაქვავებული და შეურაცხყოფილი გულიკო იდგა. ყველაფერი ისე მოხდა, როგორც გლახა ოპერეტაში. გულიკომ კარი მიიჯახუნა და გაკვირვებულმა ქალიშვილმა ჭიქა დადგა!

– რა მოხდა? – მკითხა მან.

– არაფერი, ისე... – ვთქვი მე და ოთახიდან გავვარდი. გულიკოს კარს ვეცი. კარი ჩაკეტილი იყო შიგნიდან. ჩემს ოთახში რომ დაგებრუნდი, განცვიფრებული გურამი საწოლზე იჯდა და კეფას იფხანდა. ქალიშვილი არსად ჩანდა.

– რა მოხდა? – მკითხა ახლა მან.

– რა გითხრა?

– ავთო როდის მოვაო!

– მერე?

– მე ვუთხარი, არ მოვა-მეთქი. რატომღო, მე ვუთხარი, იმიტომ, რომ, ჯერ ერთი, არ ვიცი ვინ არის ავთო-მეთქი და მეორეც, ავთო აქ არ ცხოვრობს-მეთქი.

– მერე?

– მერე არაფერი, კრეტინიო, თქვა რუსულად და წავიდა. რას მერჩოდა, არ ვიცი.

– დავილუპე, გულიკომ დაგვინახა.

– რას აკეთებდით?

– მამპანურს ვსვამდით.

– მერე?

– მერე არაფერი.

– ვინ არის?

– არ ვიცი!

– კარგი, თუ ძმა ხარ, მაგას ვინ ჭამს. – გაიცინა გურამმა და ლოგინზე წამოწვა.

* * *

ერთხელ, თურმე, ორი დიდი ხნის უნახავი მეგობარი შეხვდა ერთმანეთს, ერთი – დაღვრემილი, მეორე – მხიარული.

– როგორ ხარო, – ჰკითხა მხიარულმა.

– ისეთი უცნაური და უბელური ამბავი შემემთხვა, ვისაც არ მოუყევი, არავის არ სჯერა და რაღა შენ დამიჯერებო, – უთხრა დაღვრემილმა და ამოიოხრა.

– ასეთი რა შეგემთხვა, შე კაცო. – შეწუხდა მხიარული.

– ცოლმა გამომგლო სახლიდანო. – შესჩვილა დაღვრემილმა.

– რათაო, კაცო? – გაუკვირდა მხიარულს.

– რათა და ამისთვისაო. – თქვა დაღვრემილმა და ამბავი დაიწყო.

ამ ერთი თვის წინათ გზაში მივდიოდი, საშინლად წვიმდა და ციოდა, უცებ მიკნავებული ხმა გავიგონე ჩემს წინ. დავინარე, ვხედავ, ბაყაყი, ჩვეულებრივი ბაყაყი.

– ამიყვანე, კეთილო კაცო, ხომ ხედავ, სიცივით ვკვდებიო, – მითხრა. ავიყვანე, უბეში ჩავისვი და სახლში მივიყვანე. ფანჯრის რაფაზე დავსვი. საჭმლის ჭამა დავიწყე.

– ცოტა მეც მაჭამე, კეთილო კაცო, – მთხოვა ბაყაყმა. რას ვიზამდი, მაგიდაზე დავსვი და ვაჭამე, არ მახსოვს, მგონი, ცოტა დალია კიდევ.

ლოგინში რომ ჩავწექი, ისევ მომესმა ბაყაყის ხმა.

– მარტოს მეშინია, კეთილო კაცო, ჩამიწვინე ლოგინშიო... – შენ ჩემს ადგილზე როგორ მოიქცეოდი? ავიყვანე და ჩავიწვინე ლოგინში. ბაყაყი მომეკრა, მომეკრა და, ერთიც ვნახოთ, მშვენიერ ქლად არ გადაიქცა?

ამ დროს ოთახში ჩემი ცოლი შემოვიდა. ეს რომ დაინახა, ქვა ააგლო, თავი შეუშვირა და გული წაუვიდა. გონს რომ მოვიდა, ყველაფერი დალაგებით ვუამბე, როგორც იყო. არ დამიჯერა, მაინც გამომავლო სახლიდან.

– ამას ვინ დაგიჯერებს, შე უბედურო. – უთხრა მხიარულმა.

– აკი ვითხარი – შენც არ დამიჯერებ-მეთქი! – თქვა დაღვრემილმა, თავი ჩაქინდრა და უფრო დაღვრემილი გაუდგა გზას.

* * *

არ ვიცი, დამიჯერა თუ არა გულიკომ, რასაც მოვუყევი, მაგრამ ერთ დღეზე ცხადი და ნათელი იყო, ის ქალიშვილი ახლა თავზე მადგა.

– უკაცრავად, ეს ტახტი თავისუფალია? – მკითხა მან და გულიკოს ტახტს ლამაზი ფეხით შეეხო.

– დაბრძნდით. – ვთხოვე მე და გულიკოს ქოშები ჩემკენ გამოვწვი.

– თავისუფალია? – გამიმეორა კითხვა, ვიგრძენი, სათვალის ქვეშიდან თვალი გულიკოს ქოშებს გააყოლა.

– დიას, თავისუფალია! – ვუთხარი მე და ფეხზე წამოვდექი. ქალი დაინარა, ტახტს ხელი მოკიდა. გაასწორებს და დაჯდება, – გავიფიქრე გულში და გამიხარდა. ქალმა ტახტი აიღო ერთი ბოლოდან და დაითრია. სახტად დავრჩი.

წავიდა ისე, რომ ჩემსკენ არც მოუხედლა.

– უკაცრავად, ქალიშვილო!... – ვთქვი მე.

– მე მითხარით რამე? – მომიბრუნდა ქალიშვილი...

– იცით რა? ისაა... – და მე მინდოდა მეთქვა, რომ ტახტი დაკავებულია, რომ მე მეგონა, იგი ჩემთან დაჯდებოდა... მაგრამ ვერ მოვახერხე, უხერხულად შევიმშუშნე.

– თქვენ თბილისელი ხართ? – ვკითხე მაინც.

– დიას, რაშია საქმე? – თქვა მან და სათვალე მოიხსნა.

– არაფერი, ისე, ძლიან თეთრი ხართ! – გავიკრიჭე მე.

– არა უშავს, გავშავდები! – დამამშვიდა მან.

– თუ ღმერთი გწამთ, ნუ იზამთ მაგას! – ვთხოვე მე.

– ვეცდები! – ისევ დამამშვიდა მან.

– მადლობელი ვარ! – ვთქვი მე და თავი დავხარე.

– არაფრის! – მიპასუხა მან. სათვალე გაიკეთა და გზა განაგრძო, იგი ათი მეტრის მოშორებით შეჩერდა, ტახტი მოხერხებულად დადო და კაბის განდა დაიწყო. კაბა რომ მკლავებსა და თავს ზევით ჰქონდა წამოხდილი, ჩემკენ გამოიხედა. მე თვალი ავარიდე და ზღვას გავხედე.

ზღვა იყო ძალიან წყნარი, იმდენად წყნარი, რომ ტალღების ხმა თითქმის არ ისმოდა. ზღვა შრიალებდა თუ ჩურჩულებდა. ნაპირი კი გუგუნებდა, ღრიალებდა, ქვიშა ჩხრიალებდა. გატრუნული ხალხი თვალმილულული ყვარა მცხუნვარე მზის ქვეშ. ზოგი ბანქოს თამაშობდა

და ხვითქმი ცურავდა, ზოგი ბურთს თამაშობდა, ზოგი ხმამაღლა ლაპარაკობდა, იცინოდა, ხარხარებდა. ზოგიც სახით ჩამხობილიყო, მკლავები ამოეტრიალებინა და მზისუნახავ ილღიებს ირუჯავდა. უმეტესობა ზღვაში ჩაყრილიყო და ისეთი სახით ნებივრობდა, თითქოს ზღვა აბსოლუტური სიყვარულით ყოფილიყო სავსე. ზოგი შორს, ძალიან შორს წასულიყო, სადაც ზღვა ლურჯია, სულ ლურჯი, მათი თავები პატარა, ძალზე პატარა კუნძულებით ხან გამოჩნდებოდა, ხან გაქრებოდა. შორიდან ისმოდა იმ კუნძულების გადაძანილები, სიცილი, ცრუ კივილი, ყიჟინა, რომელიც ზღვის ნიავს პატარა ტალღებით უჩუმრად, ჩურჩულივით მოჰქონდათ ნაპირზე და ისეთი შთაბეჭდილება იქმნებოდა, თითქოს ზღვა თავის თავს ელაპარაკებოდა ათას სხვადასხვა ხმაზე და ეს მსოფლიოს ყველა კუთხიდან მოცვენილი მიღეთის ხალხი, – რომელიც ახლა მის უბეში იწვა, ბორგავდა, სიამოვნებისაგან კენესოდა, ოხრავდა, იცინოდა, ხარხარებდა და ღუძღა. – ზღვისთვის არ არსებობდა. ზღვა იყო ძალიან წყნარი.

ქალიშვილმა გაიხსადა. მუქი შინდისფერი საცურაო კოსტუმი ეცვა. ჩემდა გასაოცრად ტანი არც ისე თეთრი ჰქონდა, უფრო ხორბლისფერი, და ეს თეთრი, შავი, შინდისფერი და ხორბლისფერი, ფერების საოცარ ეფექტს ქმნიდა. ალბათ, სახეზე უმარულს ისვამს, – გავიფიქრე და წამოვდექი. ქალიშვილი ტახტზე წამოწვა.

უცებ მასთან მხარბეჭიანი, მოკლედ თმაშეკრევილი, საკმაოდ მაღალი, ლამაზი ვაჟი მივიდა და უცერემონიოდ თავზე დაადგა.

– რა უნდოდა? – ჰკითხა მან ქალს, მე გავიგონე ეს და გული შემეკუმშა.

– ვის? – კითხვითვე უპასუხა ქალმა.

– იმ ტიპს! – თქვა ვაჟმა და ისე გამოიხედა ჩემკენ, არც მორიდება, იქნებ ესმისო. მე ხელები გამიცვივდა, მაგრამ ისეთი გამომეტყველება მივიღე, თითქოს არ მესმოდა, დავინარე და ქვა ავიღე, მერე მოწყვეტით ვისროლე ზღვაში. ქვა გაცურდა.

– იმას? არაფერი.

– რაღაცას გეუბნებოდა!

– არაფერს! – თქვა ქალმა და სათვალე მოიძრო, – ტახტი ვთხოვე და მომცა.

– მეტი არაფერი?

– მეტი არაფერი!

– გიცინოდა რაღაცას.

– მე არ მიცინოდა, – თქვა ქალმა და ისევ გაიკეთა სათვალე.

– ჰო! – მერე კიდევ რაღაც თქვეს, მაგრამ უფრო ხმადაბლა. არ ვიცი, რა თქვეს ისეთი, მაგრამ ვაჟმა ხმამაღლა გაიცინა, მერე მუხლებზე დაეხსო მის თავთან, ორთავე ხელები შიშველ მკლავებზე მოუჭირა და თავი თავზე დაადო. მე ისევ ზღვისკენ გავიხედე.

– თემო, თემო! – მიქნევდა ხელს შორიდან გურამი, გულიყო და გურამი ნაპირისაკენ მოცურავდნენ. ხელი დავუჭიე და ისევ გავწიქი გულალმა ქვიშაზე.

ზღვა ძალიან მიყვარს, მაგრამ შორს არასდროს არ მივდივარ სხვასთან ერთად. შორს მივდივარ მხოლოდ მარტო... ხანდახან ისე შორს, რომ ნაპირს ვერ ვხედავ. მე მაშინ ძალიან მეშინია ზღვის, იმიტომ, რომ ზღვა არის უზარმაზარი მილიონჯერ, მილიარდჯერ, უსასრულობამდე ჩემზე დიდი და შეიძლება ისე დამკარგოს, ისე ჩამნთქას, ისე გამთქვიფოს თავის დინჯ, მძიმე ზმორებაში, რომ ვერც შეიტყოს, ვერც მიხვდეს და ვერც იგრძნოს... თან არ მეშინია იმიტომ, რომ ზღვას საოცრად რბილი სხეული აქვს და ზღვა საოცრად თბილია. თუ შეგიშვა ზღვამ, იგი არასოდეს არ დაგახრჩობს. ზღვამ არ იცის ღალატი. მაგრამ ზღვას არ უყვარს, როდესაც მისი არ ეშინიათ. იგი თვითონ გაფრთხილებს, გეუბნება, გთხოვს, ღრიალებს, ქვეყანას ანგრევს, სახლისოდენა ტალღებით გაწვება ხმელეთისკენ, ხელს გკრავს, არ მოხვიდო და თუ შებედე, ზღვას არ უყვარს, როდესაც მისი არ ეშინიათ. ზღვას ზღვასავით დიდი გული და თავმოყვარეობა აქვს, ზღვა ცოცხალია და, როდესაც ზღვა ლაპარაკობს, ზღვას უნდა უსმინო.

...ერთი, ორი, სამი, ოთხი. მზის ჩასვლას ოთხი თითის დადება აკლია. თვითონ მზე სამი თითის დადებაა, სულ შვიდი. – ვითვლი მე, შვიდი თითის დადება, ორ საათში მზე ჩავა. სად არიან, ველარ გამოაღწიეს?

პირველი ნაპირზე გურამი ამოვიდა. იგი ქოშინით მოგარდა ჩემთან, ცალ ფეხზე დაიწყო ხტუნვა და წვეთები მომაშხეფა.

– ცოტა იქით გაიფერთხე, თუ ძმა ხარ! – ვთხოვე მე.

– აუ, სად ვიყავით?! – თქვა მან და გალურჯებული ნიკაპი სილაში ჩარგო.

– სად? – კკითხე მე.

– შორს!

– რა ნახეთ?

– რა უნდა გვენახა? – გაუკვირდა გურამს. ნაპირზე გულიკო ამოვიდა. ახლა მან დაიწყო ჩემს გარშემო ასკინკილა.

– პირსახოცი! – თქვა გულიკომ.

– არის, პირსახოცი. – ვესროლე მე.

გულიკომ ტანი გაიმშრალა და აქეთ-იქით გაიხედ-გამოიხედა გაკვირვებულმა. მე თვალი ავარიდე.

– ტახტი რა იქნა? – მკითხა მან.

– რომელი? – გავიკვირვე მე.

– ტახტი!

– აა, ტახტი? სად არის ტახტი? – კკითხე გურამს.

– რომელი? – ჩემზე უფრო გაუკვირდა გურამს.

– არ არის ტახტი! – ვთქვი მე.

– აქ იდგა ჩემი ტახტი! – თქვა გულიკომ და წარბი შეიკრა.

– აქ იყო გულიკოს ტახტი! – თქვა გურამმა.

– არსებობს საგანთა გადანაცვლების სპეციალური მეცნიერება.

– ახლავე ადექი და მოიტანე ტახტი! – მითხრა გულიკომ.

გავიხედე, ქალი და ის გაჟი ზღვაში ჩასულიყვნენ. ტახტზე ახლა მათი ტანსაცმელი იდო.

– ადე, გურამ, მოიტანე ტახტი, ვერ დგას! – ვუთხარი მე.

– როგორც გაატანე, ისე მოიტანე! – თქვა გურამმა და თვალები დახუჭა.

ქალი ამოვიდა ზღვიდან და ტახტისკენ წამოვიდა. გულიკომ ვერ ქალს შეხედა, მერე მე.

– შენ გაატანე? – მკითხა უცებ. მე არაფერი არ ვუპასუხე.

– რატომ გაატანე? – ისევ მკითხა გულიკომ.

– არ ვიცი! – ვუპასუხე და თვალებში შევხედე.

– ვინ არის?

– არ ვიცი!

– არ იცი?

– არა. – ქალისკენ გავიხედე. იგი ჩვენკენ იცქირებოდა. ალბათ, მიხვდა, რაზე იყო ლაპარაკი. უცებ წამოდგა, ტახტს ხელი დაავლო და ჩვენკენ გამოათრია. მე სად წავსულიყავი, არ ვიცოდი.

– უკაცრავად, დაუკითხავად ავიდე! – თქვა მან, როდესაც მოგვიანლოვდა და ტახტი თავის ადგილზე დადგა.

– არაფრის! აღარ გვჭირდება! – უპასუხა გულიკომ საკმაოდ ცივად.

– ჩვენც არ გვჭირდება! – გაუღიმა ქალმა.

– მით უმეტეს! – თქვა გულიკომ.

– რა მით უმეტეს? – გაუკვირდა ქალს.

– არაფერი, წაიღეთ, ჩვენ აღარ გვჭირდება.

– არც ჩვენ გვჭირდება.

– მაშინ წაიღეთ და ჩააბარეთ, ოღონდ საბუთი დამიბრუნეთ, ჩემი სახელი გულიკოა, გვარი ციბაძე, სტუდბილეთი მაქვს დატოვებული.

– გულიკო! – მუდარით ვთქვი.

– მიბრუნდი! – თქვა გულიკომ. მე მივბრუნდი, როდესაც მოვბრუნდი, აღარც ქალი იყო, აღარც ტახტი, აღარც გულიკო. გულიკოს კაბა გადაეცვა და პლაჟიდან გადიოდა.

– მეც წავედი! – თქვა გურამმა და შარვალი აიღო.

– მოიცა, მზის ჩასვლას ვუცქიროთ. – ვთხოვე მე.

– იმ გოგოს მარტო ხომ არ გავუშვებ!

– მოიცა!

– შენი ამბავი მიკვირს, ნამდვილი კრეტინი ხარ! – მითხრა გურამმა და დაჯდა. ქლისკენ გავიხედე, იმ ვაჟს ტახტი ილღიაში ამოედო და ჩასაბარებლად მიჰქონდა, ქალი კი კაბას იცვამდა. თვალი აღარ ამირიდებია. იგი ძალდა მკლავებზეწვდილი, ცალ მუხლში ოდნავ მოხრილი, რომელიღაც ძალიან ლამაზ, ანტიკურ ქანდაკებას ჰგავდა. კაბა რომ ჩაიცვა და თეძოებზე შემოირგო, ჩემკენ გამოიხედა და გამიღიმა. მეც გავუღიმე.

– მგონი, არ ხარ კრეტინი! – მითხრა გურამმა და ამოიხსრა.

მზის ჩასვლას სამი თითის დადება აკლდა. მერე მზე ოდნავ შეეხო ზღვას და შორეული ჰორიზონტიდან ნაპირამდე ოქროს მოციმციმე ბილიკი გაწვა. მინდოდა, წამოვმხტარიყავი, გამერბინა ამ ბილიკზე, მერბინა ჩქარა, ჩქარა, მიმესწრო და ვიდრე ჩავიღოდა, ხელით შევხებოდი მზეს. ისე მომინდა, ისე, რომ ფეხზეც კი წამოვდექი. გურამი იჯდა დაფიქრებული და მზეს გასცქეროდა. მზე უკვე შუამდე იყო ჩასული ზღვაში, ბილიკი დავიწროვდა, გაბუქდა, შეიკრა და ახლა ბაგირით იყო გაჭიმული ნაპირიდან მზემდე. გურამი უცებ წამოხტა და გიჟივით გაიქცა ბულვარისკენ. მე გაოცებულმა გავაყოლე თვალი. იგი გარბოდა დიდი ნაბიჯებით, ქვიშაში ეფლობოდა, ეცემოდა, დგებოდა, ისევ გარბოდა და ასე გავარდა პლაჟიდან. მერე უცებ ისევ მოვარდა გიჟივით, ნაპირთან მიიბრინა და მზის ბილიკთან უზარმაზარი ლურჯი ჰორტენზია დადო. მერე მობრუნდა და ჩემს გვერდით დაჯდა აქოშინებული.

– მზეს ყვავილი მივართვი! – მითხრა მან და ბედნიერი ღიმილით გამიღიმა. მე არაფერი ვუპასუხე, მხოლოდ თავი დავეუქნიე და გავუღიმე. თან შემშურდა დიდი შურით, ნამდვილი შურით, რომ ეს მე ვერ მოვიფიქრე. მზეს წვერილა უჩანდა და სწივი ახლა ცის დასალიერიდან გამოწვდილ ოქროს ხელს ჰგავდა, რომლის მტევანზე უზარმაზარი ლურჯი ჰორტენზია ესვენა. მზე ჩავიდა. ბინდში გაქრა ბილიკი და ყვავილიც.

– ნახე, გურამ, მზემ ყვავილი წაიღო! – ვუთხარი მე. გურამმა ისევ გაიღიმა. მზემ წაიღო ყვავილი.

* * *

„ინტურისტის“ ფოიეში ყველა სავარძელი დაკავებული იყო. გულიკო არსად ჩანდა. ზევით ასვლა არ მინდოდა.

– კაფეში ჩამოდი! – ვუთხარი გურამს და პირსახოცი მხარზე გადავიკიდე.

– გულიკო? – მკითხა გურამმა.

– დავურეკავ!

– ასულიყავი, ჯობდა.

– დავურეკავ! – გავიმეორე მე.

– შენ იცი! – თქვა გურამმა და წავიდა.

ადმინისტრატორის ჯიხურთან მივედი და ტელეფონის მილი ავიღე.

– თეძურს გაუმარჯოს! – მომესალმა ადმინისტრატორი.

- გაუმარჯოს საშას!
- ახალ ნომერში უნდა გადავიყვანო, უცხოელები ჩამოვიდნენ.
- რა გამიჭირეთ საქმე, გარდაამავალი დროშა ხომ არ ვარ, ყველა ნომერი უნდა მოვიარო?
- რას იხამ, ზევიდან დარეკეს! – აიწურა მხრები საშამ.
- საიდან ზევიდან? – ადმინისტრატორმა სადღაც ღმერთისკენ აიხედა და თვლები ააპარპალა.

- მერე, შენ ვერ უთხარი ქვევიდან, რომ კაცი მყავს ნომერშიო?
- არ გადის.
- არ გადის და არ გავალ!
- ძალით გაგიყვანებენ.
- ვინ?
- ისინი!
- ვინ ისინი?
- თუ ძმა ხარ, თავი დამანებე, ჩემი გაჭირვება მეყოფა, გეუბნები, სხვა ნომერს მოგცემ.
- ალო! 302, თუ შეიძლება, – ვთხოვე კომუტატორს.
- 302 არ პასუხობს! – თქვა კომუტატორმა. მილი დავკიდე.
- როდის გადაგყავარ? – ვკითხე ადმინისტრატორს.
- უკვე გადასული ხარ 303-ში – მიპასუხა მან თავაუღებლივ.
- ახალი ლექსი ხომ არ დაგიწერია რამე? – ვკითხე ადმინისტრატორს.
- დავწერე წუხელ, წაგიკითხო?
- ახლა არ მცალია, ხვალ.
- გულიკო სარკის წინ იჯდა და თმას ივარცხნიდა.
- ჯერ აკაკუნებენ და შემდეგ შემოდიან. – თქვა მან.
- მე გარეთ გავედი, დაგაკაკუნე და ისევ შემოვედი.
- დაბრძანდით! – მითხრა გულიკომ, მე საწოლზე ჩამოვჯექი. გულიკო თმის ვარცხნას განაგრძობდა, ოქროსფერი თმები გაეშალა და ახლა იმ ჩამავალ მზეს ჰგავდა ზურგიდან, წელან რომ ყვავილი წაიღო.
- არ გრცხვენია, გოგო? რას მებუტები! – ვკითხე მე.
- როგორ არ მრცხვენია, ვერ ხედავ, თმებიც კი გამიწითლდა! – თქვა გულიკომ.
- ჩავიდეთ ქვევით, ყაყ დავლიოთ!
- ჩადი და მოვალ!
- მე შენს გვერდით ნომერში გადმომიყვანეს, უცხოელები ჩამოდიან.
- ძალიან კარგი.
- კიდევ ერთი დელეგაცია და, ალბათ, შენთან შემომასახლებენ.
- საწყალი ბიჭი, როგორ მეცოდები. – შემიბრალა გულიკომ და თავი გაიქნია.
- ადექი, წავიდეთ.
- ჩადი და მოვალ, ხომ ვითხარი.
- ერთად ჩავიდეთ.
- კაბა უნდა გამოვიცვალო!
- ლურჯი კაბა ჩაიცვი!
- შენი საქმე არ არის, რას ჩავიცვამ.
- წავედი! – ვთქვი მე და კარი გავიხურე.

* * *

გურამი კაფეში დამხვდა. ადგილები დაეკავებინა ჩვენთვის, გაზეთს კითხულობდა. მივედი, ფანჯარასთან რომ სკამი იდგა, იმაზე დავეჯექი.

– სადა ხარ, ძაო, კუჭი გამიხმა! გულიყო არ მოდის?

– მოვა. შეუაკვეთე?

– რად უნდა შეკვეთა, თვითონ არ იცის? – თქვა გურამმა და კითხვა განაგრძო.

ოფიცინანტმა სამი ყავა, სამი ბუტერბროდი და ერთი ბოთლი ბორჯომი მოიტანა.

– რა ფასიანია ეს ძეხვი? – ეჭვის თვალით გადახედა გურამმა ბუტერბროდს.

– ნუ გეშინია, ხუთ მანეთს არ ავაცილებ! – დაამშვიდა ოფიცინანტმა.

– მე რისი მეშინია, შენ გეშინოდეს!

– ფული თუ არ გქონდათ, ბიძიებო, თბილისში ვერ დაეტიეთ? რაა ამ ბათუმში, ერთი თვეა თავს რომ იკლავთ შიმშილით. პატრონი არ გყავთ? მომკლა თქვენმა საცოდაობამ. – აუჩუყდა გული ოფიცინანტს.

– ძილის წინ ბევრი ჭამა არ შეიძლება! – დაარიგა ჭკუა გურამმა.

– დილას თუ შუადღეზე?

– წადი, თუ ძმა ხარ, შენს საქმეს მიხედე. ნუ გეშინია, არ მოგკვდებით შიმშილით. – ეწყინა გურამს.

– ის გოგო მეცოდება, თორემ, შენ ისე გიქნია, ნემსის ყუნწში გამძვრალხარ. – თქვა ოფიცინანტმა და წავიდა.

კაფეში თამბაქოსა და თურქული ყავის საამო სუნი დგას. ფანჯარა ღიაა და ზევიდან ნიავი უბერავს. კაფე სავსეა ხალხით. შორეულ კუთხეში მაგიდას ღურსუნა უზის, წინ ათიოდე უკვე გამოცლილი და დამხობილი ყავის პაწია ფინჯანი უდგას. მეთერთმეტეს კი სვამს. დროდადრო რომელიმე ფინჯანს ამოატრიალებს, დიდხანს დაკვირვებით უშხერს ფსკერზე დალექილ ყავას, მერე ისევ დგამს და მეორეს იღებს, ასე ნახულობს ყველას, უკმაყოფილოდ აქნევს თავს და სმას განაგრძობს. ძია ღურსუნა 55–60 წლისა იქნება. საერთოდ მისი ასაკი ძნელი დასადგენია.

ღურსუნა შარშან, შარშანწინ, იმის წინ და კიდევ იმის წინ სულ ამ ადგილზე იჯდა, სულ სვამდა ყავას, სულ მუდამ ეძებდა რაღაცას ფინჯნის ფსკერზე და ახლაც ასე ზის, იმავე ადგილზე, სვამს ყავას და ისევ ეძებს რაღაცას ფინჯნის ფსკერზე დალექილ ყავაში.

ღურსუნამ, როგორც ამბობენ, მარჩიელობა იცის ყავაზე. იგი საოცარ რაღაცეებს ხედავს ფინჯანში, ხედავს უბედურებას, ბედნიერებას, სიყვარულს, სიბუღვილს, ფულს, ქონებას, ქალებს, სიკვდილს, გზებს – მოკლეს და ხალისიანს, გრძელსა და ფათერაკიანს, ხედავს გზებს, რომლებიც სადღაც ფინჯნის კედლებზე დახლართულნი წყდებიან, მერე ისევ ერთდებიან, მოკლდებიან, გრძელდებიან, წყდებიან, კვლავ ერთდებიან და კვლავ გრძელდებიან უსაშველოდ და დაუსაბამოდ. ასე ზის იგი, ურჩევს ყველას, ვისაც გაუნარდება, უწინასწარმეტყველებს ყველას ცხოვრების გზას. ასე ზის ღურსუნა მაგიდის კუთხეში, უამრავი ფინჯნის ფსკერზე ამოუკითხავს უამრავი კაცისთვის სიცოცხლის გზა და, ნუთუ ერთხელ არ ამოსვლია თვითონ მას გზა, რომ ერთხელ მაინც ამდგარიყო და დადგომოდა იმ გზას. მისი გზა რატომღაც ამ კაფეში დამთავრებულა.

კაფეში ის მოკლედ თმაშეკრეჭილი ბიჭი და კიდევ ვიღაც ვაჟი შემოვიდნენ. ჩვენს გვერდით მაგიდასთან დასხდნენ და ერთი სკამი მაგიდას მიაყუდეს – ალბათ, იმ ქალიშვილს ელოდებიან, გავიფიქრე მე ოფიცინანტი ეახლათ.

– თქვენც მართო ყავას და ბორჯომს მიირთმევთ, ბიძიებო? – ჰკითხა მან და ჩვენკენ გამოიხედა.

– სამი ტაბაკა, ერთი კონიაკი, ერთი ბორჯომი, სამი ლიმონათი, ერთი შამპანური და ექვსი ყავა. – უთხრა შეკრეჭილმა.

– ავაშნოთ ღმერთმა! – გაუნარდა ოფიცინანტს.

– ტკბილი რა გაქვთ? – ჰკითხა შეკრეჭილმა.

- წნილი! – გაიკრიჭა ოფიცინტი.
  - მაგარი ხარ! – გაუცინა შეკრეჭილმა და მხარზე ხელი დაჰკრა. ოფიცინტი წავიდა.
  - გამყიდა ამ შობელძალმა, ათი დღე გაგრამი ვიყავით... – უთხრა მან თავის თვალბეგადმოცვენილ ძმაცს და უკმაყოფილო სიამაყით საფერფლე მაგიდაზე დაატრიალა.
  - რა ანგარიშები გაქვს? – ჰკითხა თვალბეგადმოცვენილმა.
  - ისე, რა ანგარიშები უნდა მქონდეს, ამეკიდა, შარშან ჯემალს ყავდა სოჩაში.
  - აეთესე და მორჩა!
  - ახლა ვერ ავეთესები.
  - გიყვარს? – ცალყბად გაიკრიჭა თვალბეგადმოცვენილი.
- ყველაფერი მესმოდა და მე თვითონ არ ვიცი, რატომ, ტანზე ბუსუსები მყრიდა.
- გიყვარს? – არ მოემეფა თვალბეგადმოცვენილი; ოფიცინტმა შეკვეთა მოიტანა და მაგიდაზე დააწყო.
  - მიყვარს არა, ფეხები, ისე, კარგი ტანი აქვს. – გაიღიმა შეკრეჭილმა.
  - მაგაზე კარგი კახა ზღვაზე ვერ ნახე? შენი მყუთი მომცა, ანგელოსს დავაბამ. – თქვა თვალბეგადმოცვენილმა.
  - მორჩი ბაზარი, მოდის. ლია, აქეთ! – დაუძახა შეკრეჭილმა და ხელი დაუქნია. კაფემი ის ქალი შემოვიდა. იგი ისეთი ლამაზი იყო, გურამმა სახეზე ხელები აიფარა, ერთხანს ასე იყო, მერე ხელები მოიშორა თვალბეგადმოცვენილს, შეხედა და კვნიესა აღმოხდა.
  - ვაა!
  - ზახრუმა! – დავამშვიდე მე. ლიას შევხედე. მან ისევ გამიღიმა და დაჯდა. უცებ კარი გაიღო და მე და გურამმა გოცებისაგან პირები დავაღეთ. კარში ჯერანივით ყელმოღერებული, უზარმაზარ ქუსლებზე შემდგარი, ბირადივით წითელ ვიწრო კაბაში გახვეული, მკერდზე თმებჩამოშლილი და ჭიპამდე დეკოლტეჩასნილი გულიკო იდგა. მთელი კაფე მისკენ მიბრუნდა. იგი ამაყი მხერითა და ტანის ნაზი რხევით წამოვიდა ჩვენკენ. მე ძალაუნებურად ავდექი და ადგილი დავუთმე, გურამმა ყვა ღვინოსავით გადაკრა და ხველება აუვარდა. გულიკო დაჯდა, წითელი ჩანთიდან სიგარეტი ამოიღო, ფეხი ფეხზე გადაიღო და გააბოლა.
  - გაგიყდი, გოგო? – ვკითხე მე.
  - რა მოხდა? – გაუკვირდა გულიკოს.
  - რას გავხარ?
  - რას ვგავარ, გურამ? – ჰკითხა გულიკომ გურამს და კვამლი სახეში მიაბოლა.
  - ტარი რომ გაგიკეთონ, ნამდვილი დრომა ხარ! – თქვა გურამმა და მე შემომხედა.
  - მართლა? – მკითხა ახლა გულიკომ.
  - ადი და ახლავე გამოიცვალე! – უთხარი მე.
  - რატომ, გენაცვალე? შენ ხომ ასეთი ქალები მოგწონს? ოფიცინტი! – დაუძახა უცებ გულიკომ ოფიცინტს. იგი მოცუნცულდა.
  - გისმენთ, ბატონო!
  - ერთი კონიაკი, ერთი შამპანური, სამი ტაბაკა!
  - ერთიც ექიმი და ერთიც მილიციელი, ექიმი ამას, მილიციელი მე. მე მაგის გადამხდელი არა ვარ. – თქვა გურამმა. ოფიცინტი შეყოყმანდა.
  - რასაც გეუბნებან, მოიტანეთ! – უთხრა გულიკომ. ოფიცინტი წავიდა.
  - რა მოვივიდა, გულიკო?! – ვკითხე მე ჩუმად და თვალი მეზობელი სუფრისკენ გავაპარე. ლიას შამპანურით სავსე მალალი ჭიქა აეწია თვალბეგადმოცვენილს და ჭიქის მეორე მხრიდან გვიყურებდა გაღიმებული.
  - ხელს თუ გიშლით, წავალ. – თქვა გულიკომ და პაპიროსი ჩააქრო. ცოტა გულზე მომეშვა.
  - იყავი, თუ ქალი ხარ, ოღონდ ასე გამომწვევად ნუ იქცევი! – ვთხოვე მე.

– ვაშავებ რამეს, გურამ? – ჰკითხა ახლა გურამს.

– პირიქით, აწითლებ! – უთხრა გურამმა, ოფიცანტმა კონიაკი და ტაბაკა მოგვართვა. გულიკომ კონიაკი დაასხა და სადღეგრძელო დაიწყო.

– ლამაზ ქალებს გაუმარჯოს, თეძომალა, ლამაზ და ვნებიან ქალებს. – მერე ჭიქა მომიჯახუნა და გადაკრა, მე უხმოდ დავლიე. სად წავსულიყავი, არ ვიცოდი.

– გულიკოს გაუმარჯოს! – თქვა გურამმა.

– მე კი არა, ლამაზ ქალებს გაუმარჯოს! – გაუსწორა გულიკომ და ისევ დაასხა.

– გულიკოს შემოვევლე, თუ იცი, რა ღირს ეს კონიაკი? – ჰკითხა გურამმა და ბოთლი შეატრიალა ხელში.

– მილიონი!

– ცოტა დაუკელი!

– ნახევარი მილიონი!

– საიდან მოგაქვს მერე ეს ნახევარი მილიონი?

– თემური იხდის! – მე ჭიქა გამივარდა ხელიდან. გურამს კონიაკი გადაცდა და სლოკინი აუტყდა.

– შეავსეთ ჭიქები! – ბრძანა გულიკომ. გურამმა ჭიქები შეავსო. მეზობელი მაგიდიდან თმაშეკრეჭილი ადგა და ჩვენკენ წამოვიდა. გულიკომ გაკვირვებული მზერა მიაპყრო.

– ბოდიში, ბიჭებო! – თქვა მან და თავი დაგვიკრა. მერე ჯიბიდან სტუდბილეთი ამოიღო, გაშალა და ხმამალა წაიკითხა: – გულნარა დავითის ასული ციბაძე, ეკონომიკის ფაკულტეტის მესამე კურსის სტუდენტბი. თქვენი სტუდბილეთი, ქალიშვილო! – და სტუდბილეთი მაგიდაზე დადო.

– გმადლობთ, დაბრძნდით! – სთხოვა გულიკომ.

– გმადლობთ, მელოდებიან! – მკერდზე მიიღო ხელი გაკრეჭილმა.

– თემო, სთხოვე! – მითხრა გულიკომ.

– ერთი ჭიქა დაგვილიეთ! – ვთხოვე მე და ჭიქა გაუწოდე.

– ეს ჩემი თემურია, ეს კი გურამ ჭიჭინაძე, კრიტიკოსი, ლექსებსაც წერს, „ნიკორწმინდა“ წავიკითხავთ?

– არა.

– ჰოდა, ამისი დაწერილია! – უთხრა გულიკომ და გაიცინა.

– სასიამოვნოა, თქვენს სუფრას გაუმარჯოს, კარგად იყავით...

– თქვენი სახელი? – ჰკითხა გულიკომ.

– ავთო!

– ავთანდილი კარგი სახელია, მიირთვით, ჩემს საქმროს თეიმურაზი ჰქვია. ის ქალიშვილი თქვენი ცოლია? – არ მოეშვა გულიკო.

– არა! – შეიმშუმნა ავთო.

– აბა, თქვენი მეგობრის?

– არა.

– აბა, არავისი?...

– კარგად იყავით... – აჩქარდა ავთო.

– ესე, იგი, ქალი არავისია? გესმის, თემო, არავისი არ ყოფილა...

– გულიკო! – შევევედრე მე.

– კარგად იყავით, გმადლობთ! – თქვა ავთომ, გადაკრა და სასწრაფოდ წავიდა. მე მეზობელი სუფრისკენ გავიხედე, ღია იჯდა თავდახრილი, ჭარხალივით წითელი და ნერვიულად ხევა ჰაპიროსის კოლოფს.

– არ გრცხვენია, გოგო, ყველაფერი გაიგონა! – ვუთხარი გულიკოს. გულიკომ ყურადღება არ მომაქცია. იგი გურამს მიუბრუნდა:

– გაუმარჯოს იდიოტებს, სიმპათიურ იდიოტებს, ჩემს თემურს, უსიმპათიურეს იდიოტს უსიმპათიურესთა შორის. კაცობრიობის არცერთ ერას არ ახსოვს ასეთი ბაჯალლო იდიოტი, როგორც ეს...

– გულიკო, შენ მთვრალი ხარ! – უთხრა გურამმა. ლია ადგა და კაფედან გავიდა. ბიჭები უკან გაყვნენ.

– შენც იდიოტი ხარ, მაგრამ თემური უფრო დიდი იდიოტია და ამიტომ მიყვარს შენზე უფრო.

– გულიკო, მორჩი! – ვთხოვე მე და ავდექი.

გულიკომ ხელჩანთიდან ოთხი ასმანეთიანი ამოიღო და მაგიდაზე დაყარა.

– დღეს ფული მივიღე, დედამ გამომიგზავნა, ორასი კიდევ მაქვს. – მერე ადგა და კაფედან გავიდა.

– გაყვი, თუ ძმა ხარ! – ვთხოვე გურამს. გურამი გაყვა, მთელი კაფე მე შემომტკეპროდა. მაგიდები გავიარე და ძია ღურსუნთან მივედი.

– გამარჯობა, ძია ღურსუნ! – ვუთხარი მე.

– დაჯექი! – თქვა მან და ყავა მოსვა.

– მოგკლავს ამდენი ყავა, ძია ღურსუნ!

– რაც გიყვარს, იმისგან სიკვდილი საამოა!

– ვინ თქვა?

– ვინც თქვა, მართალი თქვა.

– კონიაკი და ყავა მოიტანე! – გავძახე ოფიციატს.

ოფიციატმა კონიაკი და ყავა მოიტანა. მაგიდაზე დადგა.

უხმოდ ვიჯექით. მე ღურსუნს ჭიქა ავუვსე, მან გადაკრა და ისევ მომიშვირა ჭიქა, ისევ ავუვსე, ისევ გადაკრა, მე ყავას ვსვამდი, ღურსუნი კონიაკს. თითქმის ნახევარი ბოთლი დალია უხმოდ. მე ყავა დავამთავრე და ფინჯანი თეფშზე დავამხე.

– მიმარჩიელე, ძია ღურსუნ.

– ვერა!

– რათა, ძია ღურსუნ?

– არ ვიცი მარჩიელობა.

– შენ თუ არ იცი, აბა, ვინ იცის?

– არავინ.

– მაშ, სხვებს რომ მარჩიელობ?

– ვატყუებ სხვებს.

– შენს თავს?

– ჩემს თავს რომ ვერ ვატყუებ, ამიტომ ვზივარ აქ.

– მეც მომატყუე.

– ვერა.

– რათა, ძია ღურსუნ, რათა!

– შენი მოტყუება არ შეიძლება, ალალი ბიჭის თვალები გაქვს! – თქვა ღურსუნმა და ადგა.

– წავედი!

– მოიცა, ძია ღურსუნ, მაინც მიმარჩიელე. – ხელი მოვკიდე და დავვსვი.

– კარგი! – თქვა მან და ჩემი ფინჯანი აიღო.

– სად ცხოვრობ? – მკითხა ღურსუნმა.

– მე თბილისელი ვარ.

– თბილისი მისამართი არ არის. აქაური რომ არა ხარ, გატყობ, ბათუმში სად ცხოვრობ?

– სასტუმროში.

- ჩემგან რა გინდა, შვილო? – მკითხა მან უცებ. შევიშმუშნე.
- შენგან არაფერი არ მინდა, ძია ღურსუნ!
- მაშინ დამანებე თავი! – მითხრა და ფინჯანი ისევ დაამხო თეფშზე.
- რატომ არ გინდა მიმარჩიელო...
- აკი გითხარი, არ მინდა მოგატყუო-მეთქი.
- მომატყუე.

ღურსუნმა თავი ჩალუნა. დიდხანს დუმდა. მერე ყრუდ, ძალიან ყრუდ დაიწყო, მისი ჩახლეჩილი და გაბზარული ხმა ისე აჟღერდა, სხეულში უსიამო ჟრჟოლა ვიგრძენი.

– აი ის ქალი, წითელთმიანი ქალი, შენ რომ გახლავს, შენი ცოლი გახდება. ჯერ ხომ არ არის შენი ცოლი?

– არა!

– ჰოდა, გახდება! – ღურსუნმა ფინჯანი ხელში შეატრიალა, ოდნავ გადახარა, ცოტა ხანს უცქირა ფსკერზე დაღეჭილ ყავას და განაგრძო:

– მერე თქვენ გეყოლებათ შვილები: ქალი და ვაჟი, ჯერ ქალი, მერე ვაჟი, შენ გექნება კარგი სამსახური, გეყოლება ლამაზი ცოლი, ლამაზი ბავშვები და არ იქნება ქვეყანაზე კაცი შენზე ბედნიერი ერთ, ორ, სამ, ათ წელიწადს – ღურსუნმა ფინჯანი დადო და ხელები საფეთქლებზე შემოიწყო, თვალები დახუჭა და დადუმდა.

– მერე, ძია ღურსუნ, მერე?

– მერე შენ დაკარგავ შენს ლამაზ ცოლს, შენი ლამაზი ცოლი გემს გაყვება, თეთრ, უზარმაზარ გემს. შენ დაუწყებ ძებნას ცოლს და გაიგებ, რომ შენ შენმა მეგობარმა ჩაგაფურთხა სულში. შემდეგ შენ დაუწყებ ძებნას სიკვდილს და სიკვდილი არ მოვა შენთან იმიტომ, რომ სიკვდილს არ სჭირდება შენი მძორი, სული კი ამორთმეული გექნება. მერე შენს ნაკვალევზე წაიშლება ყველაფერი – გვარი, სახელი, სიყვარული, ძმა, მეგობარი, შვილი, თესლი და ნაყოფი. მერე შენ იტყვი, რომ არ ღირს სიცოცხლე და გაუყრი თავს ბაწარში, მაგრამ შენ ჩამოგხსნიან, მერე შენ გადაწყვეტ, რომ არ ღირს სიკვდილი, რადგან არ არსებობს არაფერი, რისთვისაც სიკვდილი ღირდეს...

ძია ღურსუნი ისევ დადუმდა.

– მერე, ძია ღურსუნ? – ვკითხე მე და ვიგრძენი, როგორ მიკანკალებდა ხმა.

– მერე შენ ფეხებზე დაიკიდებ ყველაფერს, უპირველეს ყოვლისა, შენს თავს, მერე მთელ სამყაროს და შენ განდები სხვა.

– ვინ?

– შენ განდები მე, ღურსუნი, იპოვი ადგილს აი, ასე ჩემსავით და ყავის ფინჯანის ფსკერზე დაუწყებ ძებნას რაღაცას, რისი პოვნაც საერთოდ არ შეიძლება. და იქნები ასე, ჩემსავით არაფერი.. – ღურსუნი ისევ დადუმდა და მე მივხვდი, რომ მას სათქმელი აღარაფერი ჰქონდა. ჩემს წინ იჯდა კაცი, კაცი კი არა, ის, რაღაც, რომელიც ოდესღაც ღმერთმა თიხისაგან შექმნა, სული ჩაუდგა და შემდეგ ერთი ვაშლის გულისთვის გაწირა, გაიძეა და უპატრონოდ დააგლო ამ ვეებერთელა ცის ქვეშ.

– ტყუილია! – ვთქვი მე.

– რა არის ტყუილი? – თქვა ღურსუნმა და უაზრო თვალებით შემხედა.

– ტყუილია სულ ყველაფერი, რაც შენ თქვი!

– მე არაფერი არ მითქვამს. – გაიქნია თავი ღურსუნმა.

– როგორ არა, შენ თქვი, რომ არ არსებობს არაფერი. არც მეგობარი, არც სიყვარული, არც რამე, რისთვისაც სიკვდილი ღირდეს.

– მე არაფერი არ მითქვამს, მე შენ გირჩევდი და მეტი არაფერი... – ჯიუტად თქვა ღურსუნმა, – მე არაფერი არ მითქვამს, მე შენთვის არაფერი არ მომიყოლია, ყველაფერი არსებობს, სიყვარულიც, მეგობრობაც, სიცოცხლაც, სიკვდილიც, ბედნიერებაც, სიხარულიც, მე სხვა არაფერი არ მითქვამს...

- მე მყავს ისეთი მეგობარი, რომელიც სულში არასდროს ჩამაფურთხებს...
- შენ ჯერ პატარა ხარ! – გაიღიმა ღურსუნმა.
- მე პატარა აღარ ვარ!
- ლლაპი ხარ! – თქვა ღურსუნმა.
- ტყუილია.
- აკი გითხარი, მოგატყუებ-მეთქი!
- არაფერიც, რაც მითხარი, სიმართლე იყო!
- თუ სიმართლეა, რაღა გინდა ჩემგან?
- შენ რომ არაფერი გწამს ამ ქვეყანაზე, მე რა ვიწამო.
- იწამე, რაც გინდა, ქვეყანა ხატებით არის სავსე.
- მე ერთი ხატი მინდა.
- ჰოდა, ამოირჩიე!
- მირჩიე!
- ვერა!
- არაფერი გწამს, არც ხატი, არც ღმერთი?
- არა!
- გლახაკი ხარ შენ, მათხოვარი, მშიშარა!
- ღმერთი რომ იყოს, მე არ გამაჩენდა. არ არის ღმერთი!
- არის!
- რას ეძახი შენ ღმერთს? – მკითხა ძია ღურსუნმა.
- სიყვარულს, სიკეთეს, სიმართლეს, მეგობარს, ღედას... ამაზე ყველაფერზე უარს ამბობ, ძია ღურსუნ? – კკითხე მე.

ღურსუნს ნიკაპი აუკანკალდა, თვალები ცრემლით აევსო, იგი ფეხზე წამოდგა, ავდექი მეც. მერე ათრთოლებული ხელით ფინჯანი აიღო და მაგიდაზე დაანარცხა, ფინჯანი მარილივით დაიფშვნა, მერე მეორე, მესამე, მეოთხე... მე ორთავე ხელი მკერდში ჩამავლო და შემანჯღღრია.

– და მაინც არ არის, არ არის, არ არის ღმერთი, გესმის შენ, არ არის! – იყვირა მან, მერე ხელი გამიშვა და ატირებული მაგიდაზე დაემხო. მე ფული თეფშზე დავდე და კაფედან გამოვედი.

გარეთ წვიმდა.

ბულვარი გადავჭერი და ზღვას მივადექი. წვიმდა უსაშველოდ, მაგრამ წვიმა იყო თბილი, ძალიან თბილი. ბნელოდა. უცებ პროჟექტორის ვეება თვალმა გახია ზღვაზე ჩამოშვებული წვიმის სქელი ფარდა და ზღვა გაანათა, მერე ნაპირზე გაწვა და ასე იწვა ნაპირზე მთელი წუთი. მერე ისევ ზღვაზე გადაინაცვლა და ბოლოს სულ ჩაქრა. მერე ისევ აინთო, ისევ გახია წვიმის ფარდა, ისევ გაწვა ნაპირზე. მე სიბნელეში გადმოვინაცვლე და ქვიშაზე დავჯექი. ზღვა შრიალებდა, შრიალებდა, შრიალებდა განუწყვეტლივ, გგონებოდათ, მთელი მსოფლიოს მოცლილი ხალხი მიდგომია ნაპირს და პეშვებით სილას აბნევენო ზღვაში. ზღვა კი შრიალებდა და შრიალებდა. უსაშველოდ წვიმდა.

– თემო! – მომესმა უცებ გურამის ხმა. – თემო! – ხმა არ გავეცი.

– თემო! – მიახლოვდებოდა ხმა. მე პერანგი გავიხადე და ახლა წელზევით შიშველი დავჯექი, წვიმის ათასმა, ათი ათასმა, ასი ათასმა თბილმა თითებმა გადამირბინეს სხეულზე – თემო! – მომიახლოვდა გურამის ხმა, მერე ფეხის ხმაც გავიგე, ჯერ შორს, მერე სულ ახლოს.

- თემო, შენა ხარ?
- რა გინდა?
- გაგიჟდი?
- დაჯექი!

- სად?
- დაჯექი ჩემს გვერდით.
- ადე, თუ ძმა ხარ, ნუ იბრიქები. რაა ეს ტანზე რომ გაგიხდია! – მითხრა გურამმა და ხელი მომკიდა მკლავში.
- დაჯექი, სალაპარაკო მაქვს შენთან.
- შენ, თუ ძმა ხარ, „ვადალაზი“ ხომ არ გგონივარ, წამო ნომერში ვილაპარაკოთ. – ისევ მომქაჩა გურამმა.
- შენ მე სულში ჩამაფურთხებ? – ვკითხე მე.
- კრეტინი რომ იყავი კი ვიცოდი, მაგრამ გიჟი?
- გეკითხები – სულში თუ ჩამაფურთხებ?
- ადექი, თორემ წავალ!
- წადი!
- გულიკოს რა ვუთხრა?
- გაგიჟდა-თქო, უთხარი.
- ეგ იცის.
- მაშინ უთხარი, ვერ ვნახე-თქო!
- ადე, თუ ძმა ხარ, შენი თავი არ მაქვს, დავსველდი.
- დაჯექი, მეტს აღარ დავსველდები.
- რა დალიე, ასე რომ გამოშტერდი, ამის ღმერთი არ იყოს, ერთად არ ვსვამდით? – თქვა გურამმა, გადააფურთხა და გვერდით მომიჯდა.
- თქვი, რა გინდა!
- რას შეება გულიკო?
- ტირის!
- იტიროს, არა უშავს, დურსუნიც ტირის.
- ვინ? – მკითხა გურამმა.
- დურსუნი.
- დურსუნი ლოთია. – გაიცინა გურამმა.
- ლოთი შენ ხარ! – ვუთხარი მე.
- რა გინდა, ძმაო! შენ თუ თავს იკლავ, მე რას მერჩი, გამიშვი ნომერში! – შემომტირა გურამმა.
- ბიჭო, შენ თუ გინახავს კაცი, რომელსაც არაფერი არ სწამს ამ ქვეყანაზე?
- შენ! – თქვა გურამმა. – ღმერთი შენ არ გწამს და ამხანაგი. დაგისვივარ წვიმაში და მკლავ უღანაშაულო ადამიანს.
- შენ თუ გწამს რამე? – არ მოვეშვი მე.
- რა, მაგალითად?
- რამე!
- რამე რას ნიშნავს, რას გულისხმობ? – მკითხა გურამმა.
- ამხანაგი, სიყვარული, სიძულვილი, ბედნიერება, უბედურება. რისი გჯერა ამ ქვეყანაზე და რისი არა?
- მაგის დროა ახლა, თემო? – თქვა გურამმა და ფეხად ჩამოსულ ცას ახედა.
- თქვი, რა გიყვარს ამ ქვეყანაზე? – შევანჯღღრე მე.
- ღვინო, დუღუკი, ქალები! – გაიკრიჭა ისევ გურამი.
- გეკითხები და მიპასუხე!
- დედა, მამა.
- კიდე?
- კიდე სიცოცხლე, სიხარული, ბედნიერება.
- კიდე!

– კიდევ მზე მიყვარს, ზღვა მიყვარს.
– კიდევ, კიდევ!
– შენ მიყვარხარ, შე თათარო, ოღონდ ადექი და წამოდი ახლა! – შემომატრიალა გურამმა.

– შენ მე ჩამაფურთხებ სულში როდისმე?
– არა, ბატონო, არა.
– არასდროს?
– არასდროს.
– მე რომ ჩაგაფურთხო სულში, არც მაშინ? – ვკითხე მე. გურამი დაღუძდა.
– რას გაჩუმიდი?
– არ უნდა ჩამაფურთხო. – თქვა მან ყრუდ.
– რომ ჩაგაფურთხო?
– არა, არა, არა, გესმის, არ უნდა ჩამაფურთხო! – წამოხტა გურამი.
– ვთქვათ და, ჩაგაფურთხე, რას იზამ? – გურამი ისევ დაღუძდა, მერე დაჯდა და მხარზე დამაღლო ფუთიანი მკლავი.

– მაშინ მეც ჩაგაფურთხებ.
– სულში?
– სახეში, სახეში ჩაგაფურთხებ!
– მერე?
– მერე თუ კიდევ მკითხავ ასეთ რამეს, მე შენ დაგამტკრევე ყბებს და დაგიმტკრევე ხერხემალს. – თქვა გურამმა და მე მივხვდი, რომ იგი რასაც დამპირდა, იმის ნახევარს მაინც შემისრულებდა, თუ არ გაეჩუმიდებოდი. წვიმა შეწყდა, პროჟექტორი ახლა უფრო დაჟინებით ათვალიერებდა ზღვას. ზღვა კი ღუღღა ვეებერთელა ქვაბივით და ნაპირზე ყვითელ ქაფად იღვრებოდა.

ავდექი, ადგა გურამიც. „ინტურისტისკენ“ წავედით.

სასტუმროს ფოიეში არავინ იყო, მხოლოდ გაკრეჭილი ავთო იდგა ადმინისტრატორის ტელეფონთან და ვიღაცას ელაპარაკებოდა. ძალაუნებურად შევჩერდი და ყური მივუგდე.

– ძალიან გთხოვ... – ამბობდა გაკრეჭილი.
– წამოდი! – მითხრა გურამმა.
– წადი და დაგეწევი! – ვუთხარი მე. გურამმა აღმაცერად გადმომხედა და წავიდა.
– ერთი წუთით!... განაგრძო ავთომ, მერე საათზე დაიხედა.

...
– მაშინ მე მოვალ!

...
– შენი ხვალ აღარ გათავდა!

...
– მეც აღარ შემიძლია!

...
– მოიცა!

...
– შენ არ გინდა, მე მინდა.

...
– რატომ?

...
უცებ ავთომ ყურმილი დაკიდა და ისევ დაიწყო რეკვა.

მე კიბეს აყევი. პირველი სართულის დერეფანთან გავჩერდი და უცებ მარჯვნივ გავეხვიე ოთხმოცდათვრამეტე, ას ორი, აქეთ წყვილი ნომრებია, მარჯვნივ ას ერთი, ას სამი, ას

ხუთი... ას ხუთი ნომერი. გული შემეკუმმა, ას ხუთ ნომერზე უნდა დავაკაკუნო! ხელი ავწიე და ვერ გავბედე დაკაკუნება, საკუთარი გულის ცემა მესმის. ნომერში კი განუწყვეტლივ რეკავს ზარი, ეს გაკრეჭილი რეკავს, რეკავს განუწყვეტლივ, დაჟინებით, ღია არ იღებს ყურმილს, არ იღებს. ისევ არ იღებს. ისევ ზარი... და ბოლოს ღიამ აიღო ყურმილი.

– გისმენთ! – ახლა უნდა ელაპარაკოს, ისევ შემეკუმმა გული, პირი გამიშრა, ათრთოლებული ხელი ავიღე და კარზე დავაკაკუნე. ოთახში საუბარი შეწყდა, ისევ დავაკაკუნე.

– ვინ არის? – მომესმა ოთახიდან.

– მე ვარ! – სხვა ვერაფერი მოვიფიქრე.

– ვინ თქვენ?

– მე, თემური! – ოთახში ისევ დარეკა ტელეფონმა.

– ღია, ძალიან გთხოვთ, გამიღოთ კარი.

– ახლავე გაბრუნდით უკან!

– ღია, ერთი წუთით, რაღაცას გეტყვით და წავალ!

– ახლავე წადით, თორემ ადმინისტრატორს დავურეკავ!

– ერთი სიტყვა!

– რა გნებავთ?

– გამიღეთ კარი!

– მაქედან მითხარით!

– არ შემიძლია, შემომიშვით!

– გაეთრიეთ, თორემ ახლავე დავურეკავ! – თქვა ღიამ და გავიგონე ფეხის ხმა. სისხლი მომაწვა სახეში.

– ღია!

– თქვით, რა გინდათ!

– თქვენი ავთო არის ნაგავი, მათხოვარი და მაიმუნი!

– ვინ ავთო?

– აი, ის, თქვენი ავთო, ახლა რომ გირეკავთ!

– ის ჩემი ავთო არ არის!

– ვისიც არ უნდა იყოს, მათხოვარია, მას თქვენ არ უყვარხართ!

– ვიცი!

– იგი თქვენზე ამბობს... რომ თქვენ... რომ თქვენ...

– რა მე?

– რომ თქვენ აეკიდეთ მას... – მე გავჩერდი პასუხის მოლოდინში. გული ყელში მეტეხინებოდა და მახრჩობდა. პასუხი არ ისმოდა.

– თქვენი ავთო ლაწირაკია, ჭუჭყიანი ლაწირაკი, მაგას არაფერი არ სწამს ქვეყანაზე, არც თქვენ, არც ძმაკაცი, მაგან სულში ჩაგაფურთხათ თქვენ დღეს, ჩემს თვალწინ, ვიდრე კაფეში მოხვიდოდით... მე არაფერი არ მინდა თქვენგან, მე მარტო მინდა, იცოდეთ, რომ ავთო მათხოვარია და თქვენ არ უნდა გიყვარდეთ ასეთი ნაგავი...

– წადით, თემურ, თქვენ მთვრალი ხართ!

– ვიცი, და მაინც თქვენი ავთო მათხოვარია...

– წადით! – თქვა ღიამ შიგნიდან ძალიან წყნარად, ისე წყნარად, რომ მე გამიკვირდა, როგორ გავიგე. ჩემი სათქმელი ვთქვი და ახლა წასვლის მეტი აღარაფერი დამრჩენოდა. თვალი რომ გავახილე და შემოვბრუნდი, ჩემს წინ გაფითრებული ავთო იდგა. იგი ილიმებოდა.

– გამარჯობათ, საშინლად დავსველდი! – ვთქვი მე უხერხულად და აღელვება რომ დამეფარა, სველი და დაჭმუჭნული პერანგის სახელოების ჩამოშვება დავიწყე, თან დავიძახე. ყოველ წამს რაღაცას ველოდი. ავთო მშვილდით მოზიდული იდგა და უცებ ტანმა მიგრძნო, თავი გვერდზე გავწიე, ავთოს მუშტმა ყურთან ქარივით ჩამიქროლა, მან თავი ვერ შეიკავა და

მთელი სხეულით დაძვასა. მე წავბორძიკდი, ნოხს ფეხი წამოვდე და გულაღმა გადავვარდი. ელვის სისწრაფით წამოვხტი და, ვიდრე წელში გავიმართებოდი, თვალებს შორის საშინელი ტკივილი ვიგრძენი და დავეცი. ისევ წამოვხტი, მაგრამ ვერაფერს ვერ ვხედავდი. ავთომ მკერდში ჩამავლო ორთავე ხელი და კედელს მიმაყუდა. აზრი და სინათლე თანდათან დამიბრუნდა. ავთომ ახლა სილა გამაწნა ლოყაში. სისხლი ისე მომაწვა საფეთქლებში, ძარღვები დამისკდებოდა მეგონა, და ვიდრე ავთო ისევ მაჭმევდა სილას, მხრებში ხელი დავავლე, ჩემკენ დავქაჩე და, რაც ძალი და ღონე მქონდა, თავი დავარტყი. ავთომ დაიკვნესა, ჯერ მკერდზე ჩამომეკიდა და შემდეგ ორთავე მუხლზე დაემვა ჩემს წინ, პერანგზე ხელი დააცივდა, ვერაფრით ვერ გავაშვებინე, გავიქაჩე უკან და ნახევარი პერანგი ხელში შერჩა.

– ადექი! – ვუთხარი მე დამხობილ ავთოს, მას ხმა არ გაუცია, ორთავე ხელი სახეზე აიფარა და ასე დამხობილი დარჩა.

– ადექი! – გავუთხარი მე და მხრებში ხელი მოვკიდე. იგი ჯერ ცალ მუხლზე წამოდგა, შემდეგ მეორეზე, იგივე რომ არ განმეორებულყო, რაც წუთის წინ, უკან დავიხიე. ავთო წელში გაიმართა, დიდხანს მიყურა უაზრო თვალებით.

– სადმე შეგხვდები! – თქვა მან ყრუდ და განეთქილი ტუჩიდან სისხლი მოიწმინდა.

– სადაც გინდა! – ვუთხარი მე. იგი შეტრიალდა და დერეფანს გაყვა, მერე გაჩერდა და ჩემკენ მოტრიალდა.

– კაცი არ ვიყო, თუ შეგარჩინო! – თქვა მან.

– ფეხები არ მომჭამო!

– ვნახოთ! – გაიღიმა მან ცალყბად.

– ვნახოთ! – ვუთხარი მე. იგი შეტრიალდა და წავიდა.

მესამე სართულზე ავედი და ვიდრე ჩემს ნომერში შევიდოდი, გულიკოს კარზე დავაკაკუნე.

– ვინ არის? – მომესმა შიგნიდან.

– გულიკო, მე ვარ, თეზური, გააღე კარი!

– ვწევარ!

– არა უშავს, გააღე კარი!

– დილით მოდი, ახლა მძინავს!

– დილით არა, ახლა გამიღე! – კარი გაიღო, გულიკო არ იწვა. სველი, პერანგშემოსული და ნაცემი რომ დამინახა, უკან დაიხია.

– რა მოგივიდა, ბიჭო? – მკითხა მან გაკვირვებულმა.

– დაჯექი! – ვუთხარი მე. გულიკო საწოლზე დაჯდა და გაკვირვებული თვალს არ მაცილებდა.

– რა მოგივიდა?

– მე ახლა იმ კრეტინს ვეჩხუბე, – ვთქვი მე და პაპიროსს მოვუკიდე, ნაფაზი დავარტყი და პაპიროსს რომ დავხედე, მხოლოდ მაშინ ვიგრძენი, რომ ტუჩები განეთქილი მქონდა. პაპიროსი სისხლიანი იყო.

– ვინ კრეტინს? – გაუკვირდა გულიკოს.

– იმ გაკრეჭილ კრეტინს!

– რისთვის?

– არ ვიცი!

– იმ გაპრანჭული გოგოსთვის?

– ჰო!

– მერე, იმდენად თავხედი ხარ, მოდიხარ და ყველაფერს მე მიყვები?

– იმ კრეტინმა იმ გაპრანჭულ ქალზე თქვა, კახაბაო.

– მერე შენი რა საქმეა?

– აბა, ვისი საქმეა?

- შენ მიგაჩნია, რომ ეს შენი საქმეა?
- მე ვიცი, რომ ის ქალი პატიოსანი ქალია!
- მაინც საიდან იცი? – დამცინავად გაიღიმა გულიკომ.
- არ ვიცი, ისე მივხვდი!
- არ იცი, ისე მიხვდი?
- შენც, ალბათ, მე რომ მახლავხარ, ვილცას კახა გონიხარ.
- ჯერ ერთი, მე შენ არ გახლავარ, მეორეც, ეგ მე სულ არ მაწუხებს.
- შენ არ გაწუხებს, რას ფიქრობს ხალხი შენზე?
- არა! – თქვა გულიკომ.
- მე მაწუხებს!
- შენ მიხვდი, რომ ის ქალი პატიოსანია და ამიტომ მოდი ჩემთან? – მკითხა გულიკომ და ისევ დაცინვით გაიღიმა.
- არა, მე მივედი მასთან და ვუთხარი, რომ ის გაკრეჭილი მათხოვარა და მაიმუნი.
- მერე?
- მერე ჩვენ შევხვდით ერთმანეთს და ვიჩხუბეთ.
- ჩემგან რა გინდა ახლა? – მკითხა გულიკომ და წამოდგა.
- მე მინდა, რომ შენ ახლა ადგე და ჩვენ წავიღეთ თბილისში.
- რატომ?
- მე აღარ მინდა აქ ყოფნა.
- გეშინია?
- ხო, გეშინია! – ვთქვი მე.
- იმ ბიჭის გეშინია?
- არა, ჩემი თავის გეშინია!
- მე არსად არ წამოვალ, გადი ახლა, უნდა დავიძინო.
- არა, შენც უნდა ადგე და წამოხვიდე, მატარებელი თორმეტ საათზე გადის.
- მე არ წამოვალ! – თქვა გულიკომ ჯოუტად და დაჯდა.
- შენ თუ გიყვარვარ, ახლავე ადგები და წამოხვალ ჩემთან ერთად.
- არა! – თქვა გულიკომ.
- კარგი, მე დამნაშავე ვარ, მაპატიე, რაც მოხდა, ოღონდ ახლა ადექი და წამოდი თბილისში.
- მე არავისი არ გეშინია, არც იმისი, რომ ვინმე შემიყვარდება, ამიტომ არ წამოვალ! – თქვა გულიკომ.
- შენ გგონია, მე იმიტომ მივდივარ, რომ გეშინია, ლა არ შემიყვარდეს? – კკითხე გულიკოს.
- ჰო! – თქვა გულიკომ და თვალეში შემომხედა, გულიკო მართალი იყო, ველარაფერი ვუპასუხე, ისევ პაპიროსს მოუკიდე და გავჩუმდი. დიდხანს ვიჯექით ასე. მერე მე ავდექი, გულიკო ადგილიდან არ განძრეულა.
- მაშინ მე მარტო წავალ! – ვთქვი მე.
- წადი! – თქვა გულიკომ, ისე რომ ჩემკენ არც გამოუხედავს.
- ჩემს ნომერში რომ შევედი, გურამს ეძინა. ფეხაკრეფით მივედი და საწოლის ქვეშიდან ჩემოდანი ფრთხილად გამოვათრიე. ტანზე გამოვიცვალე და ასევე ფეხაკრეფით გამოვედი გარეთ. დერეფანში კედლის საათს შევხედე – თორმეტის ათი წუთი იყო. რესტორნიდან გულისამრევი მრავალჯამიერი ისმოდა. ფოიეში ჩველი, ადმინისტრატორი თავის ჯიბურში იჯდა და თვლემდა.
- საშა! – ვთქვი მე წყნარად.
- ნომერი არ არის! – მოიფშენიბა სახე ადმინისტრატორმა, მერე შემხედა და თვალეები გადმოკაკლა.

- პასპორტი მომეცი!
- რას გავხარ? – მკითხა გაკვირვებულმა.
- სადგურზე მაგვიანდება, პასპორტი მომეცი, თუ ძმა ხარ! – ვთხოვე მე.
- ყველა მიდიხართ?
- მართო მე!
- იჩხუბეთ?
- არა!
- აბა, რა გჭირს?
- კაცო, შენ ექიმი ხარ თუ ადმინისტრატორი? პასპორტი მომეცი.
- ჩემს ტერიტორიაზე ექიმიც ვარ და ინჟინერიც!
- არ მაძლევ პასპორტს? – ადმინისტრატორმა კატალოგში მოძებნა ჩემი პასპორტი და გამომიწოდა.
- ფულს შენ გადაიხდი თუ შენი ძმაკაცი?
- ჩემი ძმაკაცი!
- მაინც რა მოგივიდა? – არ მომეშვა ადმინისტრატორი.
- ხეს ღვეჯახე!
- გვერდი ვერ აუქციე?
- ვერა!
- ხშირად მოგდის მასე?
- ხშირად!
- კარგ ღროს გაატარებ, აბა, შენ, კაცმა ტყეში რომ შეგიშვას!
- ნახვამდის!
- კარგად იყავი, კედელ-კედელ იარე, თუ ძმა ხარ, თორემ გზაში ისეთი გამწვანებაა, სადგურამდე სული არ ჩაგყვება! – მთხოვა ადმინისტრატორმა.
- ვეცდები, ბატონო! – დავპირდი მე.
- აბა, შენ იცი! – გამომიწოდა ხელი საშამ. – გუშინ რომ ლექსი დავწერე, ხომ არ გინდა წაგიკითხო? – მკითხა უცებ საშამ.
- გრძელია? – ვკითხე მე და საათზე დავიხედე, მატარებლის გასვლას ოცი წუთი აკლდა.
- არა!
- თუ ძმა ხარ, არ დამაგვიანო! – ვთხოვე საშამს.
- ა, ბატონო...

კარგი არის ზღვა შავი მღელვარების ჟამს,
 იგი თითქოს მოვრალია, თუმც ღვინოს არ სვამს.
 ყოველ წუთს, ყოველ დღეს და საღამოს ჟამს
 გაუმარჯოს სიყვარულით მობობოქრე ზღვას.
 ახლა როცა დამეა და გარეთ წვიმა ცრის,
 მე ვდარაჯობ დღე და ღამე სასტუმრო ინტურისტს,
 გარეთ ქარი, გარეთ ქარი, გარეთ ქარი ქრის,
 ჩვენ ოთხნი ვართ – მე, ზღვა შავი, ბათუმი და ის...

- რას იტყვი? – დადარაჯებული ხმით მკითხა საშამ და თვალები მოწურა.
- გალაკტიონს გავს საღვაც, რაღაცაში, შე ეშმაკო! – ვუთხარი მე და თითი დავუქნიე.
- მერე ცუდია მაგი? – გაუხარდა საშამს.
- ცუდი როგორაა, პირიქით, კარგია! – მხარზე დავკარი ხელი საშამს.
- აბა, კარგი თუა, ნუ დამამადლი და თბილისში რომ ჩახვალ, „მნათობის“ რედაქტორს მიუტანე ჩემი სახელით, არ მოგერიდოს, ყოველ წელს აქ ისვენებს ჩემთან, „ინტურისტში“.
- მაგას როგორ დავამადლი.

– ჰონორარი „ინტურისტის“ მისამართით გამომიგზავნოს. ჰო, უთხარი, ფსევდონიმით დაბეჭდოს.

– რა ფსევდონიმით?

– იცის იმან.

– მაინც?

– „დელოფინი!“

– სტავრიდა ან ბარბულკა არ აჯობებდა? – ვურჩიე მე.

– კაცო, შენ რასაც გეუბნებიან, ის გააკეთე! – მითხრა საშამ და ეჭვის თვალით შემხედა.

– შენ იცი, ნახვამდის! – გაუწოდე ხელი საშას.

– ნახვამდის! – მითხრა მან და ხელი მაგრად ჩამომართვა.

ლექსი ჯიბეში ჩავიდე და სასტუმროდან გამოვედი.

აბიბო

აბიბო თოდრია ჩვენს ქვედა სართულზე ცხოვრობს. იგი მამაჩემის მეგობარი იყო თურმე, ბავშვობაში კისერზეც კი მისვამდა ხოლმე და აჩუ, აჩუს ძახილით დამარბენინებდა. ეს, რა თქმა უნდა, მე არ მახსოვს, სამაგიეროდ, ძალიან კარგად მახსოვს, როდესაც სამხრეები შემოიღეს, აბიბო სადარბაზოში შემხვდა კიბეებზე, სამხრეებიანი კიტელი და ხრომის ჩექმები ეცვა. თითო ორხაზიან სამხრეზე, იქით-აქეთ, ორ-ორი ვარსკვლავი ეკეთა. – პოდალოკონიკია, – გავიფიქრე მე და გაზეთში გამოქვეყნებული სამხრეების ნიმუშები გამახსენდა.

მე კიბეზე ჩამოვრბოდი, ხელში პურის წიგნაკი მეჭირა.

– საღ მიდიხარ? – მკითხა მან ღიმილით და სამხრეებზე დაიხედა.

– პურზე!

– გშია?

– ჯერ არა!

– საერთოდ, თუ გშია?

მე ვერ გავიგე, რა უნდოდა და მხრები ავიწურე.

– დედაშენის რა ისმის?

– არაფერი!

– მამაშენის?

– არაფერი!

– ყვითელი ფერი რატომ გაქვს, ავად ხომ არ ხარ?

– არა!

– არც ყოფილხარ?

– კი!

– რა გჭირდა?

– პლევრიტი!

– სულფიდინს სვამდი?

– არა!

– რატომ?

– ვერ ვიშოვე, ძვირია!

– მდა, კია ძვირია!.. ხომ სწავლობ?

– კი!

– როგორ სწავლობ?

– კარგად!

– შენ მინც ივარგე, შენმა მშობლებმა შეირცხვინეს თავი და... – აბიბო წავიდა.

აბიბო ყოველთვის მხვდებოდა კიბეზე ან დილით ადრე, ან გვიან საღამოს და ყოველთვის მეკითხებოდა:

– როგორ ხარ, ბიჭო, თეიმურაზ?

– კარგად, აბიბო ბიბია!

– ხომ არ გშია, თუ მოგშივდეს, არ მომერიდო. დღეს ჭამე რამე?

– არა!

– რატომ მერე, უნდა ჭამო! სიცხე ხომ არ გაქვს, რაღაც თვალეები გიპარპალებს!

– არა!

– ხომ სწავლობ?

– კი!

– კომკავშირში მიგიღეს?

– კი!

– აბა, შენ იცი!

და ასე ყოველთვის.

დღეა რომ დაბრუნდა, ერთი კვირის თავზე, აბიბო კიბეზე შემხვდა. იგი თავისი სახლის კარს აღებდა. მე რომ დამინახა, სახე გაუნათდა!

– ო, თეიმურაზს ვახლავარ, თეიმურაზს!

– ბია აბიბოს გაუმარჯოს!

– შემოდი, ბიჭო, ჩემთან, არ გრცხვენია, ამხელა კაცი გაიზარდე და ერთხელ არ შემოგიყვია ცხვირი ჩემს ქონში. აბა, შემოდი! – ვიდრე უარს ვიტყვოდი, მხარზე ხელი დამარტყა და ოთახში შემიყვანა.

– დაჯექი! – მითხრა მან და რაღაც მძიმე ქსოვილგადაფარებულ მრგვალ მაგიდასთან დამსვა.

მე დავეჯექი და ოთახის თვალიერება დავიწყე. აბიბო მეორე ოთახში გავიდა. ოთახში, რომელშიც მე ვიჯექი, კედელთან, შორაპნის სადგურში რომ უზარმაზარი ბუფეტი დგას, იმხელა შავი ბუფეტი იდგა, ვერცხლისა და ოქროს წყალში ამოვლებული ჭურჭლით სავსე. ბუფეტის თავზე ორი ვეებერთელა ბროლის ვაზა იდგა აქეთ-იქით. შუაში კიდევ ერთი, გემის ფორმის ბროლის ვაზა. სამივე ვაზა ხილით იყო სავსე და ისე შორს იდგა ჩემგან, რომ როგორც ნატურმორტს ისე აღვიქვამდი. ხელმარჯვნივ, მთელ კედელზე იმხელა ნოხი ეკიდა, იატაკსაც ჰფარავდა, ნოხზე უსაშველოდ დიდი ირმის რქები ეკიდა. ირმის რქებზე ათასი ჯურის იარაღი. ცოტა ქვევით, დიდი შავი ჩარჩოდან ვიღაც ულვაშებაპრეხილი, ფაფახიანი კრეტინი და სანდომიანი სახის ქალი მიმხერდნენ. მათი სურათი ვერცხლისგარაყიანი ხმლების ჯვარედინში იყო მომწყვდელი. ჩემს პირდაპირ საწერი მაგიდა იდგა, საწერ მაგიდაზე თეთრი მარმარილოს უხმარი საწერი მოწყობილობა იდო. მის გვერდით – თეთრივე მარმარილოს მსუქანი კაცის ბიუსტი. საწერი მაგიდის უკან წიგნებით გამოჭედილი კარადა, ჩემს უკან, შავი როიალი და როიალის თავზე თეთრი სპილოები. იქით ოთახში რა ხდებოდა, ეშმაკმა იცის, უცებ კარი გაიღო და ოთახში აბიბო შემოვიდა. მას ლურჯი და თეთრზოლიანი პიჟამა ეცვა, თავზე ზაშმის ჩაჩი ეხურა, ფეხები ფოსტლებში გაეყარა და ორივე ხელში ყავით სავსე, სათითურისოდენა, ორი ფინჯანი ეკავა და ძალიან ჰგავდა გამოქცეულ კატორღელს. იგი მოვიდა, ყავა მრგვალ მაგიდაზე დადგა, საწერი მაგიდის უჯრიდან კონიაკი გამოიღო, ისიც მაგიდაზე დადგა, მერე ბუფეტის თავიდან ხილი გადმოიღო, ისიც მაგიდაზე დადგა და გვერდით მომიჯდა.

– რას იტყვი? – მკითხა მან.

– რა ვთქვა? – ვკითხე მე.

– ხომ ხარ მაგრად?

- ისე რა!
  - აბა, თითო გადავკრათ! – თქვა მან და დაასხა.
  - ჩვენ გადავკართ. მე ისევ ოთახის თვალიერება დავიწყე.
  - მამაჩემია! – თქვა მან და თავი სურათისკენ გაიქნია.
  - ძალიან გავხართ!
  - მამა და, აბა, რა იქნება. დედაშენი ჩამოსულა, გავიგე! – მითხრა უცებ აბიბომ და თვალი თვალში გამიყარა.
  - კი, ერთი კვირაა უკვე! – ვუპასუხე მე და თვალი ავარიდე.
  - რაო, საწყალმა? – არ მომცილა თვალი აბიბომ.
  - არაფერი!
  - არაფერს არ ყვება?
  - არაფერს! – ვთქვი მე და თავი გავიქნიე.
  - სულ არაფერს?
  - ცოტას რაღაცას!
  - მაინც?
  - გვიჭირდაო!
  - მერე?
  - მერე არაფერი!
  - მაინც?
  - არც კი ვიცი, რაზე ვიტანჯებოდიო.
  - არაო?
  - არაო!
  - მამაშენი ხომ არ შეხვედრია?
  - სად?
  - იქ!
  - არა.
  - ჩემზე ხომ არ უთქვამს რამე? – მკითხა აბიბომ და თვალები მოწურა.
  - თქვენზე რა უნდა ეთქვას?
  - ისე, არ ვუკითხივარ?
  - კი!
  - რაო? – თქვა აბიბომ და ჩემკენ გადმოინარა.
  - როგორ გადარჩა ეგ საწყალიო!
  - აბა, აბა, – გადაიქნია თავი აბიბომ და ისევ დაასხა კონიაკი. – კიდევ რას ამბობს?
  - მეტს არაფერს, რა უნდა თქვას, მთელი დღე ზის და კითხულობს.
  - რას კითხულობს?
  - რაც შეხვდება!
  - აბა, ჩემზე სხვა არაფერი უკითხავს? – მკითხა ისევ დადარაჯებულად აბიბომ.
  - მეტი არაფერი. თქვენ რა, იცით რამე, აბიბო ბიძია? – ვკითხე ახლა მე.
  - მე რა უნდა ვიცოდე, ბიჭო?! – შეკრა წარბი აბიბომ.
  - რა ვიცი, ისე ჩამაცივლით, ჩემზე რა თქვა, რა თქვაო...
  - ჩაგაცივდი რას ქვია, ბიჭო, ისე გეკითხები, მეზობელმა მეზობელი არ უნდა მოიკითხოს?
  - ჰო, ამობრძნდით და ნახეთ, თუ რამე სათქმელი აქვს, თვითონ გეტყვით.
  - როდესაც მექნება საშუალება, ამოვალ.
  - წავალ ახლა მე, აბიბო ბიძია!
  - წადი!
- მე ავღეჭი და კარისკენ წამოვედი.

- ნახვამდის! – ვთქვი კართან.
- ნახვამდის! – თქვა აბიბომ. – მოიცა! – გამაჩერა უცებ. – დედაშენს ნურაფერს ეტყვი. ჩემთან რომ იყავი, იმასაც ნუ ეტყვი, ხომ იცი, მოიგონებს ძველ ამბებს და გული ეტკინება. გასაგება? – ეს ბოლო სიტყვა კი არ მითხრა, მიბრძანა და თვალი თვალში გამიყარა. მე ჟრუანტელმა დამიარა ტანში.
- ახლა წადი! – თქვა მან და კონიაკი პირდაპირ ბოთლიდან მოსვა.
- მე კარი გავიხურე.

თავმჯობა

- ადექი, შვილო, ვიღაც კაცი გკითხულობს! – გამაღვიძა დედამ შუალამისას.
- გაკვირვებული ავდექი და შარვალი ჩავიცვი.
- ვინ არის, შემოვიდეს!
- არ შემოდის, ერთი წუთით თემოს სთხოვეთო. – თქვა დედამ და შეშინებული თვალებით შემომხედა. მე გარეთ გავედი. სადარბაზოში ოთახთან შედარებით ბნელოდა. კარებში საშუალო ტანის, თვლებზე კეჩამოფხატული კაცი იდგა. ხელში პატარა ჩემოდანი ეჭირა.
- ვინ გნებავთ? – ვკითხე მე.
- თემო, ბოდიში, მეგონა, მარტო იყავი, გნახე და წავალ!.. თქვა უცნობმა. მისი ხმა საოცრად მეცნაურა, მაგრამ მაინც ვერ მივხვდი, ვინ იყო.
- ვერ მიცანი?
- უკაცრავად, ვერ გიცანით!
- უცნობმა ცალყბად გაიღიმა.
- ღმერთო, სად მინახავს ეს ღიმილი. როგორ გავს. მეცხრე კლასი... ვერა.. უკანა მერხი... ღიმილი დასვენება... კოჭი... ჯილა, თავერას ჯილა კოჭები... სიზი აღრანი... თავერას მტრედები... რამაზ კორსაველი, თავერა, თავერა, თავერა...
- თავერა!.. – ვიბლაველე მე და სკოლის დაკარგულ მეგობარს მოვეხვე.
- თავერა, შენა ხარ, ბიჭო? შემოდი, თავერა, სადა ხარ, თავერა, შენა ხარ, ბიჭო?.. – თავერა თავს აკანტურებდა, უხერხულად იღიმებოდა, ოთახში შემოვართიე და პირდაპირ ჩემს ლოგინზე დავსვი.
- დედა, რამე არა გაქვს? დედა ჩემი! – თავერა წამოდგა და თავი დაუკრა.
- დაჯექი, შვილო! – უთხრა დედამ და საშხარეულოში გავიდა.
- საიდან, თავერა, მოყევი, ახლა გაგანთავისუფლეს? – ვკითხე თავერას და პიჯაკის ღილებს გახსნა დაუწყე.
- შენ როგორ ხარ, თემო?
- ვარ, რა!
- გნახე და წავალ ახლა.
- გიჟი ხომ არა ხარ, სად უნდა წახვიდე! დედა, მოგაქვს რამე? – გავძახე დედას.
- თემო, წავალ და ხვალ გნახავ, შენთან ღიმილი საქმე მაქვს.
- რა საქმე, ახლა მითხარი.
- ოთახში დედა შემოვიდა, მაგიდაზე პური, ყველი და ხახვი დადო, – მერე მაგიდასთან დაჯდა.
- ჭამე, თავერა, გშია, ალბათ.
- გმადლობთ. – თქვა თავერამ და პატიჟი არ დაუწყა. იგი ჭამდა დინჯად, ენერგიულად და თავდაჭერილად, ეტყობოდა, ძალიან შიოდა და არ იმჩნევდა. მე არაფერს არ ვეკითხებოდი,

არც ის ამბობდა. ბოლოს ჭამა რომ დაამთავრა, პაპიროსი ამოიღო, მეც მომწოდა. ერთად გავაბოლოეთ.

– თქვი სათქმელი – ვუთხარი მე.

– წავალ. – თქვა თავერამ.

დღეა გაკვირვებული გვიძხერდა.

– ეს ჩემი სკოლის მეგობარია, დედა, რამაზ კორსაველი, არ გახსოვს? ზედმეტ სახელად თავერას რომ ვეძახდით...

დღემ გაიღიმა და თავი გაიქნია, არ მახსოვსო.

– თავერა კორსაველი როგორ არ გახსოვს, თავერა, მტრედები რომ ჰყავდა, მე რომ მაჩუქა, ორი საფოსტო მტრედი... პირველი კლასიდან ერთად ვსწავლობდით.

– არ მახსოვს, შვილო. – თქვა დედამ წყნარად. მერე წამოდგა და აივანზე გავიდა. – მე იქ ღაღაღებდი. შენ ჩემს ლოგინში დაწევი.

– მე წავალ, ქალბატონო! – თქვა თავერამ.

– იყავი, შვილო! – გაუღიმა დედამ. – ყველანი დავეტევი.

დღეა დაწვა. მე და თავერა ერთმანეთის პირდაპირ ვიჯექით. მე თავერას თვალს არ ვაცილებდი, ის კი დანის წვერით მაგიდაზე პურის ნაფხვენებს აგროვებდა, მერე შუაზე ყოფდა, ისევ აგროვებდა, ასე განუწყვეტლივ.

– თქვი, თავერ! – ვუთხარი მე და მოსასმენად მოვეშხადე.

– მომბეზრდა, თემო, აღარ შემიძლია, 10 წელი ძლიან ბევრია...

მე საშინელმა ეჭვმა გამიელვა თავში.

– ექვსი წელი მეყო... კიდევ ოთხ წელიწადში სიცოცხლე მორჩება. არც მაგათი „პრავა“ მინდა, არც მაგათი „რამკები“, არც მაგათი კარგი ბიჭობა, მე ქურდი არა ვარ... მორჩა, ან ახლა უნდა დამიჯერონ, ან უნდა მოგკვდე, მეტი აღარ იქნება, მე ჩემი ბაზარი მოვრჩი...

– თავერ, შენ რა, გამოიპარე? – ვკითხე მე და პასუხის მოლოდინში პირი გამიშრა.

– მე, გიჟო, გივია, ლამაზ ვახო და ირაჩა...

– როგორ?

– ზონაში სტუდენტური იდგა, გასაღები შიგ იყო. იდგა უშოფროდ, ნახევარი საათი, ერთი, ორი, მერე გიჟო რულზე დაჯდა, მე გვერდით, გივია, ლამაზ ვახო და ირაჩა ძარაზე დაწვენ. გიჟომ მოტორი ჩართო, ყურადღება არავინ მოგვაქცია, უკან დაიხია, მერე პირველი სიჩქარე, მეორე, ბოლომდე მისცა გაზი და პირდაპირ ჭიშკარს დაარტყა, ჭიშკარი შუაზე გაიხსნა და წავედით... ოთხივე კოშკიდან გვესროდნენ ავტომატებს... პარპრიზი მარილივით დაიფშვნა, ვიდრე აზრზე მოვიდოდნენ, გზაზე გავედით, მანქანა გზაზე დავავადეთ. ლამაზ ვახო და ირაჩა დაბრუილები იყვნენ. ლამაზ ვახოს თავის ქალა ჰქონდა ახდილი... – თავერა ადგა. – სხვადასხვა მხარეს წავედით, ეს სამი დღის წინ მოხდა... – თქვა მან და დანა ისე გადაღუნა, ხელში ჩაატყდა. – ახლა მე მეძებენ. მეტი აღარ შემიძლია, კიდევ ოთხ წელს იქ ვერ გავძლებ, ან უნდა დამიჯერონ, ან მორჩა... – თავერა დაჯდა და ისე დაღუშდა. მე ცივი ოფლი მოვიწმინდე შუბლიდან, ავდექი და ოთახში გავიარე.

– ახლა მეძებენ. მე შენთან ვარ, გნახე და წავალ, შენ მაინც იცოდე, იმიტომ არ გამოვქცეულვარ, იქ რომ დავბრუნდე ისევ... მეც შენსავით მინდა თბილ ლოგინში წოლა, სწავლა, მუშაობა... მეყო, ოთხ წელიწადში ცხოვრება გათავდება... ან უნდა მაპატიონ, დამიჯერონ, ან თავს მოვიკლავ და იქ აღარ წავალ...

– დავექი! – ვუთხარი მე. თავერა დაჯდა. – რამე უნდა მოვიფიქროთ! – ვთქვი მე და თვითონვე გამეცინა ჩემს ნათქვამზე. მე რა უნდა მოვიფიქრო-მეთქი.

– რა უნდა მოვიფიქროთ! – თითქოს მიხვდაო ჩემს ფიქრს თავერა, ცალკებად გაიღიმა.

თავერა ისევ პურის ნამცეცებს აგროვებდა ნეკით. მე გადატეხილი დანის ნაწილებს ვაერთებდი. დანა ისე ერთდებოდა, გადატეხილ ადგილს ვერ შეამჩნევდი. ხელს რომ ვუშვებდი, პირი მაგიდაზე ეცემოდა წკრიალით და მე მეორე ხელში მხოლოდ ტარი მრჩებოდა, დიდხანს

ვიჯექით ასე. ვერაფერი რომ ვერ მოვიფიქრე, თავერას შევხედე. იგი კვლავ თავჩალუნული იჯდა.

- დედა! – ვთქვი მე ჩუმად.
- ჰო, დედა! – მიპასუხა დედამ აივნიდან.
- გაიგონე?
- გავიგონე!
- ყველაფერი გაიგონე?
- ყველაფერი. – მე თავერას შევხედე, თავერას თავი არ აუწევია.
- რა ვქნათ, დედა?

დედა დადუმდა, ალბათ, ფიქრობდა, რა უნდა გვექნა. იგი დიდხანს ფიქრობდა. პასუხი რომ დაგვიანა, თავერამ თავი აწია, იგი იმედით იცქირებოდა იქითკენ, სადაც დედა იწვა და თვალები მოლოდინით ჰქონდა სავსე. პაპიროსი აიღო, ასანთს რომ უკიდებდა, შევატყვე ხელები უკანკალებდა.

- ა, დედა?! – ველარ გავუბელი მოლოდინს.
  - ძალიან ძნელი საქმეა, შვილო... – თქვა ბოლოს დედამ.
  - მაინც რა ეშველება?
  - არ ვიცი, მე მგონი, ასეთი საქმის პატიება არ შეიძლება!
  - რატომ? – ვკითხე მე და თავერას შევხედე.
  - არ ვიცი, რატომ, მაგრამ არ შეიძლება.
  - კაცს თუ სწავლა უნდა, თუ ქურდობას თავს ანებებს, თუ მოსწყინდა ასეთი ცხოვრება...
  - ამას ყველა პატიმარი ამბობს, მაგრამ არ უჯერებენ, – თქვა დედამ წყნარად.
  - რატომ?
  - არ ვიცი, რატომ, ალბათ ყველას არ დაეჯერება!
  - თავერა ყველა არ არის, მე ვიცი, თავერა რასაც ამბობს, მართალია.
  - შენ რომ იცი, შენ არავინ ვკითხავს! – მითხრა დედამ, შევატყვე, ვბრაზდებოდი.
  - როგორ არ მკითხავს, შენ ყველაფრის გეშინია, არაფრის არ გჯერა, ყველაფერზე არას და არ ვიცის ამბობ. მე მივალ ყველასთან, ვთხოვ, აუხსნის, შევეხვეწები, დავუმტკიცებ, რომ თავერასაგან კაცი გამოვა, სულაც ძია აბიბოსთან მივალ...
  - მიდი, შვილო! – თქვა დედამ წყნარად და ამის შემდეგ ხმა არ ამოუღია...
  - ნუ გეშინია, თავერ, რამეს გავაკეთებთ, მოვიფიქრებთ, ხვალ დილით აბიბოსთან მივალ...
  - ვინ არის აბიბო? – მკითხა თავერამ.
  - აბიბო პოლიციისა!
  - დედაშენი მართალია, არაფერი გამოვა. ასჯერ მაინც დავწერე განცხადება, ყველაფერს ვწერდი შიგ, ან არ კითხულობენ, ან არ ჯერათ... – თქვა თავერამ.
  - დედაჩემმა რა იცის, შენ რა გინდა, მე მივალ, ვთხოვ, გინდა, ახლავე მივალ? გავალვიძებ, ვთხოვ... ბოლოს და ბოლოს, კაცია, გაიგებს. ან ჰოს იტყვის, ან არას, გინდა, შენც მიგიყვან?
  - ჩემი მისვლა არ შეიძლება.
  - მაშ, შენ ჩემთან იყავი, არსად წახვიდე!
  - ჩემი ქუჩაში გასვლა და მოკვლა ერთია... – გაიღმა მწარედ თავერამ.
  - მე წავალ და ყველაფერს ვეტყვი, დედა, მე მივდივარ!
  - მაინც ნუ ეტყვი, სად არის! – დამაწია ხმა დედამ.
- კიბეზე ჩავიდი. აბიბოს კარს რომ მივადექი, ცოტა შევეყოყმანდი. იქნებ ხვალ აჯობებდა მისვლა, იქნებ სულაც არაფერი არ უნდა ვუთხრა ამ კაცს? იქნებ, იქნებ, მაგრამ მე სხვას არავის ვიცნობ, სხვა რა შემიძლია? ან თავერას სხვა რა გამოსავალი აქვს? თვითონ ამბობს: ქუჩაში მომკლავნო, თუ არ დამიჯერეს, თავს მოვიკლავო... სხვა გზა არც თავერას აქვს, არც მე.

ელექტროლილს თითი დავაჭირე გაბმულად. ცოტა ხანში შიგნიდან ფოსტლებისა და აბიბოს ხრინწიანი ხმა გაისმა:

– ვინ არის?!

– მე ვარ, ძია აბიბო, თემური!

– რა მოხდა?

– საქმე მაქვს, ძია აბიბო, გადაუდებელი! – ვთქვი მე.

ჯაჭვით დაბმული კარი ოდნავ გაიღო, აბიბომ ცხვირი გამოყო, გაკვირვებულმა ამათვალიერ-ჩამათვალიერა, ბოლოს მკითხა:

– მარტო ხარ?

– მარტო.

აბიბომ ჯაჭვი ახსნა და კარი გააღო.

– შემოდი!

მე შევედი.

– ძალიან დიდ ბოდიშს ვიხდი, ძია აბიბო, მაგრამ ისეთი საქმე მაქვს...

აბიბო საწერ მაგიდას მიუჯდა, მთავარი ნათურა ჩააქრო და მაგიდის ნათურა აანთო. მე სიბნელეში აღმოვჩნდი.

– დაჯექი! – თქვა აბიბომ და ნათურა პროექტორივით მომანათა თვალებში. მე თვალები დავხუჭე.

– ცოტა მიაბრუნეთ, თორემ ვერაფერს ვხედავ! – ვთხოვე აბიბოს.

აბიბომ ნათურა მიაბრუნა, მე ახლოს მივედი მაგიდასთან და წინ დავუჯექი.

– რაშია საქმე? – მკითხა აბიბომ.

მე ისევ შევეყოფიანი, ვუთხრა, თუ არ ვუთხრა? იქნებ, არ ღირს?... არ უთხრა, არ უთხრა, არ უთხრა... – ჩაქუჩივით მცემდა საფეთქლებში ეს ორი სიტყვა... უთხარი, უთხარი, უთხარი... დაგადლევი გაჰქონდა გულს...

– დამუნჯდი? – მკითხა აბიბომ და სკამზე შეწრიალდა.

ვეტყვი, გადავწყვიტე მე და ნერწყვი გადავყლაპე.

– ძია აბიბო, ამ სამი დღის წინ, კოლონიიდან პტიმრები გაიქცნენ სტუდებეკერით...

– ვიცი! – თქვა აბიბომ და თვალები შემომანათა.

ღმერთო, რა ლურჯი და გამჭვირვალე თვალები აქვს ამ კაცს, ისეთი გამჭვირვალე, მგონი, კეფა უჩანს. როგორ შეიძლება ამ თვალების პტრონს არ ენდო... – გავიფიქრე მე.

– ხუთნი გაიქცნენ: გიგია, გიჟო, ლამაზ ვახო, ირაჩა და თავერა... რამაზ კორსაველი.

– ვიცი, მერე? – თქვა აბიბომ მოუთმენლად.

– იმ ხუთში ორი მოკლეს, ირაჩა და ლამაზ ვახო.

– ეგეც ვიცი!

– დარჩენილ სამში ერთ-ერთი ჩემი სკოლის მეგობარია.

– გვარი?

– კორსაველი!

– სახელი?

– რამაზი, თავერა.

– სად არის? – ისე მოულოდნელად მკითხა აბიბომ, რომ ენა დამება.

– სად არის?... ახლა არ ვიცი... დილით ვნახე, მერე... ახლა სად არის, არ ვიცი...

– არ იცი?

და მე მივხვდი, რომ ეს უკვე დაკითხვა იყო.

– ახლა სად არის, არ ვიცი! – როგორც იქნა, დავიწმინდე ხმა.

– მერე?

– ძია აბიბო, მე და თავერა ერთად ვსწავლობდით... თავერა ექვსი წელია ზის, მეტი აღარ შეუძლია, თავერამ თქვა, ექვსი წელია ასი განცხადება დავწერე, ან არავინ კითხულობს, ან

არ მიჯერებენო. მეტი აღარ შემიძლიაო, თავს ვანებებ ქურდობასო, სწავლა მინდაო. მშვიდი ცხოვრება მინდაო, პატრონი არ მყავს, ვისთან მივიდე, არ ვიციო, ან უნდა დამიჯერონ, ან თავს მოვიკლავო. კიდეც ოთხ წელს ვერ გავძლებ, სიცოცხლე გათავდებაო... ახლა ჩემს მეტი პატრონი არავინ ჰყავს. მე კიდეც თქვენს მეტს...

– შენს მეტი პატრონი არ ჰყავს? – მკითხა აბიბომ.

– არა!

– და დასახმარებლად შენთან მოვიდა?

– ჰო!

– და შენ – ჩემთან, შუალამეზე? – მკითხა აბიბომ.

მე აბიბოს მზერას ვერ გავუძელი და თვალები დავხნარე.

– ახლა სად არის, არ იცი? – არ მომეშვა აბიბო.

– მე ვუთხარი თქვენზე, როგორი კარგი კაცი ხართ, თქვენ დაენმარებით და რომ თქვენ დაუჯერებთ მას...

– თვითონ რატომ არ მოვიდა?

– ვერ გაბედა!

– მაპატიონო?

– დამიჯერონო, აღარ მინდა ქურდობა, ადამიანური ცხოვრება მინდაო.

– მინდაო?

– ძია აბიბო, თქვენ ჩემი თუ გჯერათ? – ვკითხე უცებ აბიბოს. აბიბო ეტყობა ასეთ კითხვას არ ელოდა და ოდნავ შეეყოყმანდა.

– ჩემი თუ გჯერათ, ძია აბიბო? – გავუძეოთ კითხვა.

– გააჩნია რა?

– საერთოდ!

– საერთოდ? საერთოდ შენ კარგი ბიჭი ხარ და რატომ არ უნდა მჯეროდეს შენი?

– ჰოდა, თავერა ჩემზე კარგი ბიჭია, იგი ჩემთან რომ სწავლობდა, ფრიადოსანი იყო, ცხრა ქების სიგელი აქვს სახლში, ცხრა... ერთხელ შეცდა, არ უნდა აპატიონ? არ უნდა დაუჯერონ? ჩემი თუ გჯერათ, თავერასაც უნდა დაუჯეროთ... ძია აბიბო, ისე გააკეთეთ, ვითომ მე ვარ თავერა. თქვენ ყველა დაგიჯერებთ, ყველა პატივს გცემთ...

– ხვალ! – თქვა აბიბომ და შუქი ჩააქრო.

– რა ხვალ? – ვკითხე მე.

– ხვალ გავიგებ ყველაფერს, ხვალ სადამოს.

მე ვერ ვხედავდი აბიბოს სახეს. ოთახში საშინლად ბნელოდა.

– ხვალ მოვიდე, ძია აბიბო? – ვკითხე მე და ავდექი.

– ხვალ სადამოს! – აბიბომ ოთახის მთავარი შუქი აანთო. იგი ზურგით იდგა ჩემკენ, რომ შემოტრიალდა, სახე ისევ ისე მშვიდი და თვალები ისევ ისე ლურჯი და საოცრად გამჭვირვალე ჰქონდა.

– ხვალ! – თქვა მან და კარი გამიღო.

* * *

ბოლო ლექციაა. საქართველოს ისტორია, ცხრის ნახევარია, თხუთმეტ წუთში ლექციები დამთავრდება. თავერა ახლა ზის და მელოდება, აბიბო მოსული იქნება სამსახურიდან, ისიც მელოდება. დედა სამზარეულოშია, ფანჯარასთან ზის, საათსა და ქუჩას თვალს არ აცილებს, ის ყველაზე უფრო მელოდება...

კათედრაზე დგას პატარა ტანის პროფესორი. იგი ძალიან კარგად კითხულობს ლექციებს, ამიტომ მის ლექციაზე ტყვა არ არის, აუდიტორია დუღს და გადადუღს.

... ვახტანგ გორგასალი გოლიათური აღნაგობის კაცი იყო, როგორც მემატანე აღნიშნავს, „სიმაღლე მისი იყო ათორმეტი ბჭყალი კაცისა...“

მე და გურამი ერთად ვსხედვართ. გურამი თვალს არ აცილებს ლექტორს, მაგრამ, ჩემი არ იყოს, ისიც სხვა რაღაცაზე ფიქრობს, ალბათ, თავერაზე. ამ დილით მოგუყევი ყველაფერს, სულელი ხარო, მითხრა. გულიკო ჩემს წინ მეოთხე მერხზე ზის. მისი წითელი თავი მზესავით ანთია ამდენ შავ თავებში. იგი დროდადრო იწერს ლექტორის ნალაპარაკებს...

„...მოიწვია დიდებულები ჭაბუკმა მეფემ და გაუშხილა თავისი განზრახვა, ალანთა ანუ ოვსთა და ხაზართა დალაშქერის შესახებ, რათა თავისი გატაცებული და მირანდუსტი გამოეხსნა...“

რაც ბათუმიდან დავბრუნდით, მე და გულიკო ერთმანეთს არ შევხვედრივართ. მას დედაკაცური სიამაყე ახრჩობდა. მე მამაკაცური თავმოყვარეობა. იგი ჩემს გატეხას ელოდა, მე მისას. გურამი ერთხანს დარბოდა ჩემსა და გულიკოს შორის შუამავლად. მერე თქვა, მეც მაქვს თავმოყვარეობაო, და თავი დაგვანება.

თავერა ახლა ზის და მელოდება... დედა მელოდება, აბიბოც მელოდება...

აბიბომ უკვე ყველაფერი იცის...

„... დარიალის ხეობა ვიწრო იყო, ჯარი საომრად ვერსად გაიშლებოდა. ამიტომ მეომარმა მხარეებმა მოილაპარაკეს, ფალაჯები გამოეყვანათო. გამოიყვანეს ხაზარებმა ვინმე ახმახი ფალავანი თარხან, ხაზარი, ქართველებმა კი ფარსმან ფარუხი... დაჰკრა თარხან ხაზარმა მახვილი ფარსმან ფარუხს და ცხენიანად შუაზე გააპო. დაღონდნენ ქართველები და მაშინ ამხედრდა ცხენზე ვახტანგ გორგასალი...“

– ხომ არ უთხარი, ჩემთან არისო? – მეასედ მეკითხება გურამი. მე უარყოფის ნიშნად თავს ვუქნევ. რა იქნება ახლა, რომ თავერა ჩვენთან ერთად იჯდეს უნივერსიტეტში? ისევ ის უნივერსიტეტი იქნება. ძია მოსე ისევ იდგება კარში და თავერასაც გაუსინჯავს სტუდბილეთს, რათა იგი უსტუდბილეთოდ არ შეძვრეს ლექციაზე და სხვისი წილი ცოდნა არ მოიპაროს. კლუბის გამგედ ისევ ვახტანგ მჭედლიშვილი იქნება და შეიძლება თავერა დრამწრემიც ჩაწეროს. დრამწრე მესამე წელია „ოტელოს“ ამზადებს და ძალან სჭირდება ხუჭუჭთმიანი და ბოხნიმანი სტუდენტი მავრის როლის შესასრულებლად.

„...იხილეს რა თარხან ხაზარი თავმოყვეთილი, შეერთა ალანთა და ხაზართა ლაშქარი; მაშინ ოვსებმა გამოიყვანეს ბაყათარ ოსი გოლიათი, რომლის სიმძიმის ქვეშ ცხენი იზნიქებოდა. – გამოდი გამოდმა და შემებრძოლო, გამოსძახა ბაყათარმა ვახტანგს, – მე მეფე ვარ, შენ კი მონა ხარ ჩემი, შენ გამოდიო. – გასძახა ჭაბუკმა მეფემ. გამოვალ, ოღონდ მდინარეში არ შემომივარდო, ჩამოართვა ფეცი ბაყათარმა...“

თავერამ პაპიროსის წევა მერვე კლასში დაიწყო. მერვე კლასში ვიყავით, თავერამ რომან ჩარეჟიშვილის პიესაში ჰიტლერი რომ ითამაშა. პიესას „ბერლინის აღება“ ერქვა.

ბერლინის აღება

ისტორიული დრამა ერთ მოქმედებად და ორ სურათად. მოქმედი პირები:

ჰიტლერი – რამაზ კორსაველი

ჰებელსი – ვაჟა ჭანიშვილი

ჰერინგი – არჩილ ერგემლიძე

პაულიუსი – პავლე რატიანი

ევა ბრაუნი – ინოლა ტყემალაძე

წითელარმიელები:

ლეიტენანტი – თეიმურაზ ბარამიძე
I ჯარისკაცი – გურამ ჭიჭინაძე
II ჯარისკაცი – ნესტორ ჯაფარიძე
III ჯარისკაცი – ნოდარ მიქიაშვილი
ავტორი – რომან ჩარეჭიშვილი

დამდგემელი რეჟისორი – პიონერხელმძღვანელი ლილი უგულავა. რეპეტიციები მიმდინარეობს ყოველდღე 6-დან 9-მდე, მეთხუთმეტე სკოლის კლუბში.

პრემიერა 3 თებერვალს. დასწრება უფასო, მოსაწვევებით.

პიონერხელმძღვანელმა და რეჟისორმა ლილი უგულავამ როლები დაგვირიგა და მაგიდის თავში დაჯდა.

– რომან, დაიწყე კითხვა! – უთხრა მან ავტორს. ავტორმა სქელ ყდაში ჩასმული პიესა გაშალა, მუშტში ჩაიხველა და გაუბედავად დაიწყო.

„მოქმედება მიმდინარეობს ბერლინში, რაიხსტაგში. გრძელ მაგიდას უსხედან ჰებელსი, ჰერინგი, პაულიუსი, ევა ბრაუნი და ჰიტლერი, ოღონდ ჰიტლერი ფეხზე დგას. იგი ფრჩხილებს იჭამს, კეფას იფხანს, ვეზემა აქვს, და ყვირის გიჟივით. ხანდახან ისმის ბერლინის დაბომბვის ხმები.

ჰიტლერი – მე მიწასთან გავასწორებ რუსეთს, მე დავაჩოქებ სტალინს. ერთ კვირაში სტალინგრადი ჩემი იქნება!

ევა – შენი იქნება, გენაცვალე, შენი, ოღონდ ნუ ნერვიულობ! (ევა ლოყაზე უსვამს ხელს ადოლფს, ამშვიდებს და თვალეზში შესციცინებს. ჰიტლერი, თავის მხრივ, კოცნის ევას ლოყაზე და ჯდება).

ჰებელსი – ჩემო ფიურერო! (დგება) ჩვენი ჯარები საეჭვოდ გაჩერდნენ სტალინგრადთან. საჭიროა მთელი ძალების მობილიზაცია, თორემ დამარცხება გარდუვალია. მე მეშინია, რომ...

ჰიტლერი – (წამოხტება, პირიდან ქაფი გადმოსდის. მაგიდაზე ხელს დაარტყამს) მშიშრებო, გეშინიათ? დაიკარგეთ აქედან! თქვენი ბურღა არ დავინახო რაიხსტაგში, მშიშრებო, ლაჩრებო, ცხვრებო, ცხვრები ხართ, ცხვრები!

ჰერინგი – (წამოხტება), მე არ ვარ ცხვარი, მე არ მეშინია!

ჰიტლერი – მოდი, ვაკოცო! (ჰერინგი მივა, ჰიტლერი გულში ჩაიკრავს, სანამ ჰიტლერი ჰერინგს გულში იკრავს, ევა ეუბნება ჰებელსს).

ევა – არ გრცხვენია, ჰებელს? ამას კიდევ ნერვების აშლა უნდა? ხომ ხედავ, გაგაეუბნებოდა კაცი.

ჰებელსი – ბოდიში, ბატონო, მართლის თქმა თუ არ შეიძლება, გავჩუქდები (ჰებელსი ჩუმდება. ჰიტლერი ამასობაში ამთავრებს ჰერინგის კოცნას და ალტაცებით წამოიძახებს).

ჰიტლერი – შენ წახვალ სტალინგრადში, ჩემო მსუქანო და ერთგულო ჰერინგ.

ჰერინგი – (შეშინებული) მეე?

ჰიტლერი – შენ, აბა, მეე? (ჰერინგს ფერი წაუვა).

ჰერინგი – ძმაო ჰიტლერო, მე აქ ვჭირდები ჩემს ფიურერს. უწინამც დღე კი დამეღვია, ვიდრე შენ მიგატოვებ. სტალინგრადში წავა პაულიუსი. (პაულიუსს სახე მოექცევა).

ჰიტლერი – წახვალ?

პაულიუსი – წავალ, აბა, არ წავალ?! (ამოიენავლებს).

ჰიტლერი – შენი ჭირიძე, შენი, რა მომეშვა გულზე?! (კოცნის ჯერ ევას, შემდეგ – პაულიუსს. შემდეგ იხსნის ორდენებს და გულზე ჰკიდებს პაულიუსს, პაულიუსი ტირის).

პაულიუსი – ჩემო ფიურერო, ეს არის ჩემს სიცოცხლეში ყველაზე ბედნიერი წუთები. მე წავალ სტალინგრადში, მე მოვსპობ კომუნისტებს, ცეცხლს მივცემ იქაურობას. ვეცდები, სტალინი ჩავივდო ტყვედ. (ევა ალტაცებისაგან ტაშს შემოჰკრავს და წამოხტება).

ევა – (ჰიტლერს) შეიძლება, ვაკოცო პაულიუსს?

ჰიტლერი – მიდი! (ევა კოცნის პაულიუსს, პაულიუსი შეშინებული თვალეზით უმზერს ჰიტლერს, არ იეჭვიანოსო).

ჰიტლერი – მიდი, მიდი! (ამხნეებს ჰაულოუსს. ჰაულოუსი კოცნის ევას. ჰიტლერი თვალს არიდებს).

ჰაულოუსი – (კოცნას ამთავრებს) მე ვაჩვენებ კომუნისტებს, რა არის გერმანული იარაღი! (ისმის დაბობბვის ხმა, ჰაულოუსი მაგიდის ქვეშ მიძვრება. სროლა რომ მიწყდება, გამოდის). მე კართაგენივით გადავხნავ სტალინგრადს და თუ არ დავბრუნდი ცოცხალი ბრძოლის ველიდან, იცოდეთ, რომ ჩემი უკანასკნელი სიტყვები იქნება – ფიურერი! (ჯდება და ტირის).

ჰებელსი – ჩემო ფიურერო, მე ბოდიშს ვიხდი, წელან რომ უიმედობა გამოვთქვი, ახლა ისევ მომეცა იმედი და საჯაროდ ვაცხადებ შენს ერთგულებას, კომუნიზმის დღეები დათვლილია, სტალინი, დღეს თუ არა, ხვალ დაგვენებდა, რუსეთი იქნება ჩვენი კოლონია. გაუმარჯოს გერმანიას!

ჰიტლერი – მოდი, შენც გააკოცო! (ჰებელსი მიდის. ისინი კოცნიან ერთმანეთს. ევა მაღალ ჭიქებში ასხამს ღვინოს).

ევა – ბატონებო, გაუმარჯოს გერმანიას, გაუმარჯოს ფიურერს! (ყველანი სვამენ და მღერიან მრავალჟამიერს გერმანულად).

ჰიტლერი – ახლა წადით, მე და ევას გვეძინება! (ევა ამთქნარებს, ყველანი გადაიან ოთახში სინათლე ქრება).

ფარდა

პირველი მოქმედების პირველი სურათის დასასრული.

მეორე მოქმედება უმთავრესად ხმის და სინათლის ეფექტებზე იყო აგებული. მოქმედება მიმდინარეობდა ისევ ბერლინში, ოლონდ თავშესაფარში. ჩანდა ჰიტლერის აფორიაქებული კანცელარია და კარშენგრეული მისი ოთახი, უწყესრიგოდ მიყრილმოყრილი ნივთები და ქაღალდები. სინათლე ინთებოდა და ქრებოდა, ინთებოდა და ქრებოდა. ოთხი მძლავრი ვენტილატორი ბუღს აყენებდა სცენაზე, კულისებში განუწყვეტლივ ისმოდა დოღზე ძლიერი დარტყმები, ბერლინი სულს დაფავდა. უცებ კანცელარიის კარში ვჩნდებოდი მე ჩემი ჯარისკაცებით, ავტომატები მომარჯვებული გვქონდა.

– ხელები ზევით, ჰიტლერო, ჰერინგო, ჰებელსო, რიბენტროპო და ქალბატონო ევა! – ვყვიროდი მე.

კანცელარიიდან ხმა არ ისმოდა. მაშინ მე შევდიოდი რაინსკანცელარიაში იარაღმომარჯვებული და რას ხედავდა ჩემი თვალები: იატაკზე ედნენ ევა, ჰიტლერი და გერმანული ნაგაზი, იქვე ედო საწამლავიანი ბოთლი.

– თავი მოუწამლავთ ლაჩრებს! – ვამბობდი მე და ამაყად ვიცინოდი.

– თავი მოუწამლავთ! – ამბობდნენ ჩემი ჯარისკაცები ერთხმად და ისინიც იცინოდნენ.

– მეგობრებო! – ვიწყებდი მე მონოლოგს. – მტერი განადგურებულია საკუთარ ბუნაგში. ბოროტსა სძლია კეთილმან, რიგითო ჭიჭინამე გადაეცი ამხანაგ ჟუკოვს, რომ ომი დამთავრებულია. გურამი მხედრულ სალამს მაძლევდა და გადიოდა. ამით მთავრდებოდა სპექტაკლი.

გენერალურ რეპეტიციას პედაგოგთა და მშობელთა სამხატვრო საბჭო დაესწრო.

– დახურეთ კარი და არავინ გაუშვათ გარეთ! – ბრძანა დირექტორმა. კარი დახურეს. პირველად ინოლა ტყემალაძის მამამ აიღო სიტყვა:

– პატივცემულო დირექტორო! – დაიწყო მან. – მე მგონი, ჩვენი ოჯახი არ ზრდის ცუდად ბავშვს, იგი დადის მუსიკაზე, ინგლისურზე, თქვენობით ელაპარაკება უფროსებს და სწავლობს ფრიალებზე, რით აიხსნება ის ფაქტი, რომ იგი გარყვნილი დედაკაცის, კაცობრიობის უსასტიკესი მტრის, კაციჭამა ჰიტლერის საყვარლის, ევა ბრაუნის როლს ასრულებს?

– ეს ხელოვნებაა, ბატონო! – თქვა პიონერხელმძღვანელმა.

– ეს არის გარყვნილება, სპექტაკლში სამჯერ კოცნიან მას: ორჯერ ჰიტლერი და ერთჯერ ჰებელსი. მე მიმყავს იგი ამ წრიდან და სკოლიდანაც. წამოდი, შვილო! – ევა წაიყვანეს.

არჩილ ერგემლიძის მშობელმა უხერხულობა გამოთქვა იმის გამო, რომ მისი, ძველი ბოლშევიკის შვილი, ჰერინგის როლს ასრულებს და მისი ტექსტი ძირითადად სტალინისა და კომუნისტების გინებაზე არის აგებული. ხომ არ აჯობებდა, რომ ჰერინგის როლი მე, თეიმურაზ ბარამიძეს, ტროცკისტის შვილს, შემესრულებინა, ხოლო საბჭოთა ოფიცრის როლი მის შვილს, არჩილ ერგემლიძეს, – ეს წინადადება დირექტორმა ჩაიწერა.

ვაჟა ჭანიშვილის დედამ კატეგორიულად დასვა საკითხი ჰებელსის კოჭლობის შესახებ და თქვა: – მე არ მინდა ხალხმა იფიქროს, რომ ჩემი შვილი კოჭლია!..

– ჰებელსი მართლა კოჭლი იყო, ქალბატონო! – აუხსნა რეჟისორმა.

– მაგას არა აქვს ჩემთვის არავითარი მნიშვნელობა! ნახევარმა თბილისმა არ იცის, რომ ჰებელსი კოჭლი იყო.

საბჭოს ერთ-ერთმა წევრმა ეჭვი გამოთქვა პიესის სიუჟეტის განვითარებაზე.

– სამამულო ომის მძიმე დღეებიდან, – თქვა მან, – გამოტოვებულია მთელი რიგი ეპიზოდები, რაც მთავარია, ჰიტლერი გამოიყურება ძლიან ახალგაზრდად და ამიტომ აკლია დამაჯერებლობა. ესეც არ იყოს, ყურს ცოტა ეხამუშება, როდესაც ჰიტლერი და სხვები ქართულად ლაპარაკობენ. აჯობებდა, პირველი სურათი მთლიანად მოგვეხსნა! – დაასრულა მან.

– ჰიტლერი არც მე მომწონს! – თქვა დირექტორმა, – ჩარეკიშვილო, – მიმართა მან უცებ გაფითრებულ ავტორს, – საიდან მოიტანეთ ტექსტი, რომელსაც ჰიტლერი ამბობს სიკვდილის წინ?

– ის ტექსტი, პატივცემულო მასწავლებლო, მე თვითონ მოვიგონე!

– რა უფლება გაქვს შენ, გამოიგონო ტექსტი, რომელაც არავის მოუხმენია, რა იცი შენ, რას აკეთებდა ჰიტლერი თავის კანცელარიაში?

ჩარეკიშვილმა ვერ გაიხსენა, ვინ მოუყვა, რას აკეთებდა ჰიტლერი თავის კანცელარიაში და თავი ჩაქინდრა.

– პატივცემულო დირექტორო, როგორ შეიძლება ასე პედანტურად მიუუდგეთ საკითხს, ბავშვები თავს ირთობენ, რაღაცას წერენ, რაღაცას თამაშობენ, ღმერთმა ხელი მოუმართოთ. – თქვა ნოდარ მიქიაშვილის დედამ.

– თქვენ რა გენაღვლებათ, ქალბატონო, თქვენი შვილი წითელარმიელს თამაშობს, ჩემი კი მთელი სპექტაკლის განმავლობაში დედ-მამის სულს უტრიალებს ჩვენს მთავრობას! – წამოხტა ფეხზე პაულიუსის მამა.

– სირცხვილია, ამხანაგებო, ამაზე ლაპარაკი! როგორ შეიძლება, სერიოზულად მივიჩნიოთ ყოველივე ეს, ბოლოს და ბოლოს, მერვე კლასია. – გაიღიმა ერთ-ერთმა მასწავლებელმა.

და მაინც პრემიერა არ შედგა. პიონერულმძღვანელს გამოეცხადა სასტიკი საყველური ცუდი მუშაობისათვის, ხოლო რომან ჩარეკიშვილს აეკრძალა სამამულო ომის თემაზე პიესების წერა...

– აღარ ირეკება ეს ოხერი? უკვე ცხრას თხუთმეტი წუთი აკლია...

„...და გასტენა ვახტანგმა ფიცი, შეუვარდა მდინარეში... ბაყათარი წყალმა წაიღო, მაშინ იბრუნეს პირი აღანებმა და ხაზარებმა...“

ზარი დაირეკა. მე ყველაზე ადრე გამოვვარდი აუდიტორიიდან, გურამი უკან მომდევდა. გიჟივით გავირბინე უნივერსიტეტის ეზო, ქუჩა, სადარბაზო, კიბეები, პირველი, მეორე, მესამე, მეოთხე სართული... დედა გაფითრებული იდგა კარში.

– რა იყო, დედა?!

– წაიყვანეს! – თქვა მან.

რომ არ წავქცულიყავი, იქვე კიბეზე ჩამოვჯექი და ჩემს უკან მომავალ გურამს მივაშტერდი. მერე რალაცამ მიჩხვლიტა გულთან და სუნთქვა შემეკრა... რას იფიქრებს თავერა... ღმერთო, ეს რა მომივიდა, რას იფიქრებს თავერა... რას იფიქრებს თავერა, საფეთქლები ამეწვა და სახეზე სისხლი მომაწვა.

– არ არის? – მკითხა შეშინებულმა გურამმა.

– არა! – ვუთხარი მე და ავღექი.

– შემოდი, შვილო, სახლში. – მთხოვა დედამ.

– შემოდი! – მთხოვა გურამმაც. მაგრამ მე აღარაფერი მესმოდა, კიბეს დავეყვი ქვევით.

– არ ქნა, შვილო! – წინ გადამიდგა დედა... მე დედა ფრთხილად მოვიცილე და გზა განვაგრძე.

– თუ გიყვარვარ, არ ქნა, შვილო. – მეხვეწებოდა გაფითრებული დედა და გვერდით მომდევდა. მე აბიბოს კარს მივადექი და ზარი დავერეკე. კარი არავინ გააღო, მაშინ მუშტი დავარტყი კარს, ერთი, ორი, სამი, შიგნიდან ჩამიჩუმი არ ისმოდა. მე კარს წიხლი დავარტყი.

– გაგიჟდი?! – მომქაჩა გურამმა. მე გურამს ხელი ვკარი და კარებს ბეჭით დავეჯახე.

– გამოდი, გამოდი, შე მათხოვარო, გამოდი, დამიჭირე, ვიცი, სახლში ხარ, გამოდი... სულ ერთია, ჩამოვიღებ კარს, გამოდი, შე დამპალო, გამოდი, ეგ არის შენი კაცობა!.. მათხოვარო, გამოდი, დამიჭირე, გამოდი, გამოდი!

– ნუ იხამ, შვილო, წამოდი სახლში... – მეხვეწებოდა დედა. ხმაურზე მეზობლები გამოცვივდნენ და გაკვირვებულები სეირს უყურებდნენ.

– გამოდი, გააღე კარი, სახეში შეგაფურთხო! – მე კარს მივაფურთხე და მუშტების ბრახუნის ავტებზე, მერე ფეხები მომეკვეთა, კარებთან ჩავჯექი, თავი მუხლებში ჩავიდე და არაფრისათვის გალასული ბავშვივით ტირილი დავიწყე.

ბატონი შალვა

თეიმურაზ ბარამიძე, მზე ამოდის და მზე ჩადის შენტვის უკვე ოცდამეორე წელიწადია. იგი ისევე ამოდის და ჩადის შენტვის, როგორც სხვისთვის. „ვარდთა და ნეხვთა ვინათგან, მზე სწორად მოეფინების“. თეიმურაზ ბარამიძე, შენ იყავი უდარდელი ბიჭი, კეთილი ბიჭი, გიყვარდა მზე, ზღვა და გულიყო. უდარდელი იყავი იმიტომ, რომ არავინ გყავდა სადარდებელი, კეთილი იყავი იმიტომ, რომ არ იცოდი, რა იყო ბოროტი. გიყვარდა მზე იმიტომ, რომ მზე გათბობდა და არ გწვავდა, გიყვარდა ზღვა იმიტომ, რომ ზღვა გაილერსებდა და არ გახრჩობდა, გიყვარდა გულიყო იმიტომ, რომ გენატრებოდა, უიმისობა არ შეგეძლო და მასაც უყვარდი. შენ გყავს მეგობარი გურამი, კაცი, რომელიც არასდროს გიღალატებს ცხოვრებაში... ჰოდა, რა მოხდა, ბიჭო, ასეთი შენს ცხოვრებაში, წლები რომ გემატება და სადარდებელიც გემატება. რატომ გწვავს ახლა მზე ასე მწვავედ, რატომ გემინია ზღვის, რატომ აღარ გენატრება გულიყო, რატომ გაურბი მასთან შეხვედრას, ისეთი რა მოხდა... საიდან, ბიჭო, ამდენი ეჭვი და დარდი, საიდან. ნეტავი კაცი ასე წლის იბადებოდეს და შემდეგ წლები აკლდებოდეს და წლებთან ერთად დარდიც, მერე მხედველობაც სმენაც, აზრიც, დედის საშოში რომ უგრძნობი და უდარდელია, ისე უდარდელი კვდებოდეს. კვალი? რა კვალი, კაცს გინდა წინ გივლია, გინდა უკან, კვალი კვალია. თეიმურაზ ბარამიძე, რაზე ფიქრობ. არ გინდა უკუღმა ნაგალი კაცის კვალი დატოვო? მაშინ წინ იარე, ბიჭო. გემინია? რისი გემინია?

არაფრისაც არ მემინია, ვინ გითხრა, რომ მემინია? ვინ გითხრა, რომ მზე მწვავს, ვინ მოგატყუა, რომ ზღვა მახრჩობს, ვინ გითხრა, რომ გულიყო არ მიყვარს? ვინ? ვინ გითხრა, რომ დარდი გემატება ყოველ წელს?

შენ, შენ მითხარი.

მე გითხარი?

ჰო, შენ, თეიმურაზ ბარამიძემ.

შენ მითხარი, რომ ცხოვრების გეშინია... მაგრამ არ გითქვამს, რატომ. იქნებ იმიტომ, რომ შენ და ღელაშენი ბევრ რამეში ვერ უკვებთ ერთმანეთს? იმიტომ ხომ არა, რომ ღურსუნისთანა კაცი შეგხვდა ყავახანაში და თავისი ჩამქრალი გულის სარდაფში ჩაგახედა. ან იმიტომ, რომ აბიბომ სულში ჩაგაფურთხა. იქნებ იმიტომ, რომ თავერასი არავის სჯერა. შეიძლება იმიტომაც, რომ დაკარგე გულიკო...

– გულიკო, რამდენი ხანია არ მინახიხარ, გულიკო!

– გამარჯობა, თემო!

– რა მოხდა, გულიკო, ჩვენს შორის ისეთი, რომ ასე გავცივდით ერთმანეთის მიმართ?

– არ ვიცი, თემო!

– მაინც?

– არ ვიცი.

– იქნებ ის პატარა, გაუგებარი შემთხვევა, ზღვაზე რომ მოხდა?

– არა მგონია, თემო, ალბათ, ეგ უბრალოდ მიზეზი იყო...

– მიზეზი?

– ჰო, მაშ რად აღარ მომინდა შემდეგ შენი ნახვა?..

– აკი ყოველდღე ვხედავთ ერთმანეთს ლექციებზე.

– კი მაგრამ, ხომ აღარ ვხვდებით?

– რატომ მერე, გულიკო?

– არ ვიცი, თემო, დედას გეფიცები, არ ვიცი.

– სხვა შეგიყვარდა ვინმე?

– არა, თემო, არავინ. ვფიცავ, არავინ. აღარ მენატრები, აღარ ვფიქრობ შენზე, აღარ მომწონხარ, უცნაური გახდი.

– რაში მეტყობა უცნაურობა?

– თუნდაც იმაში, რომ აღარ გიყვარვარ და ამდენს მელაპარაკები, თავსაც იტყუებ, მეც მატყუებ.

– რატომ ფიქრობ, გულიკო, რომ აღარ მიყვარხარ, ან რა მიზეზით?

– ალბათ, იმავე მიზეზით, რა მიზეზითაც მე აღარ მიყვარხარ.

– რა არის ეს მიზეზი?

– არ ვიცი, ამ მიზეზს მიზეზი არა აქვს. გამოტყედი, რომ შენც აღარ გიყვარვარ. შენ ხომ მართალი ბიჭი ხარ, ჰოდა, თქვი, ხომ აღარ გიყვარვარ?

– ისე აღარ მიყვარხარ, როგორც წინათ...

– აი, ხომ ხედავ, მე მიზეზს არ გეკითხები.

– მაშ, როგორ მოვიქცეთ, გულიკო?

– როგორც სხვები იქცევიან, დავივიწყოთ ყველაფერი...

– ყველაფრის დავიწყება არ შეიძლება, გულიკო...

– შეიძლება.

– როგორ?

– აი, თე აღარ მახსოვხარ შენ, მე აღარ მახსოვს, რა გქვია შენ.

– მე თემური მქვია!

– უკაცრავად, ვერ გაგინსენეთ, რა გვარი ბრძანდებით?

– თემურ ბარამიძე, თქვენთან ერთად ვსწავლობ, ეკონომიკის ფაკულტეტზე, IV კურსზე...

– არ ვიცი, არ შემხვედრიხართ, ალბათ, ლექციებზე არ დადიხართ.

– როგორ არა, თქვენს უკან ვზივარ, მეორე მერხზე, თქვენ გულიკო არ ხართ, ციბაძე? ლოტიკინის გორაზე ცხოვრობთ!

- არა, თქვენ ვილაცაში გემლებით, ბოდიშს ვიხდი, მეჩქარება, მშვიდობით...
- მშვიდობით, გულიკო.

* * *

ამხანაგო ბარამიძე, მოგვაქციეთ, თუ შეიძლება, ყურადღება, მე მგონი, ფაკულტეტის კომკავშირის კრებაზე თქვენი საკითხი ირჩევა და არა ჩემი. – გააწკარუნა ზარი კრების თავმჯდომარემ.

კრება ოთხმოცდამათე აუდიტორიაში მიმდინარეობდა. ორმოცდაათი სტუდენტის გარდა, კრებას ფაკულტეტის პარტბიუროს მდივანი, ბატონი დავითი, სამართლის ლექტორი, ბატონი გიორგი და ჩვენი ლიტერატურული წრის ხელმძღვანელი ბატონი შალვა ესწრებოდა. დღის წესრიგში ერთადერთი საკითხი იდგა, კერძოდ, „სტუდენტ ბარამიძის გამონღობების შესახებ, რომელმაც მთვრალ მდგომარეობაში დებოში ატენა სანღში, ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენა მეზობლის კარს და სიტყვიერი შეურაცხყოფა მიაყენა პასუხისმგებელ მუშაკს, რომელსაც მათხოვარი უწოდა, მაშინ როდესაც უკანასკნელი მსგავს მოქმედებაში არასოდეს ყოფილა შემჩნეული“.

მე კედელთან მიდგომულ ცალკე მერხზე ვიჯექი ბრალდებულივით და, საკუთარ ფიქრებში წასულს, არც კი მომისმენია საბრალდებო დასკვნა, რომელსაც კომიტეტის მდივანი უშანგი ქოჩაკიძე კითხულობდა. ალბათ, ამიტომ მომცა შენიშვნა კრების თავმჯდომარემ.

– ამხანაგებო! – განაგრძო მდივანმა, – აღნიშნული შემთხვევა იმაზე ლაპარაკობს, რომ პოლიტიკურ-აღმზრდელობითი მუშაობა ჩვენს ფაკულტეტზე მოიკოჭლებს. მოიკოჭლებს კი არა, თუ შეიძლება ასე ითქვას, პირდაპირ ჩავარდნილია... და შემდეგ კომკავშირის კრებაზე ჩვენ გამოვიტანთ ამ საკითხს. გვეყო, ამხანაგებო! გვეყო ამდენი თავის მოჭრა. ვინ აცდენს ლექციებს? ბარამიძე და ჭიჭინაძე. ვის გამოყვა საშემოდგომო გამოცდები? ბარამიძეს და ჭიჭინაძეს. ვინ არ იხდის საწევროებს დროზე? ბარამიძე და ჭიჭინაძე.

– ძვირფას უშანგის შემოველოს ჭიჭინაძის თავი, მე მგონი, ჩემი საკითხი არ ირჩევა დღეს... – წამოდგა ფეხზე გურამი.

– ამხანაგო ჭიჭინაძე, თქვენი რიგიც მოვა! – დაემუქრა უშანგი.

– ჰოდა, მაშინ ილაპარაკე ჩემზე, სანატრელო!

– ამხანაგო ჭიჭინაძე, თქვენ ნუ მასწავლით, მე როდის რა ვილაპარაკო! – თქვა უშანგი და თავმჯდომარეს გადახედა. თავმჯდომარემ ზარი დარეკა. გურამი დაჯდა.

– ამხანაგო ბარამიძე, უთხარი კრებას შენი ხულიგნობის მიზეზი. – მომმართა უშანგი.

– არაფერი არ მანსოვს, ძალიან მთვრალი ვიყავი! – ვთქვი მე.

– ესე იგი, თქვენ არ უარყოფთ, რომ მთვრალი იყავით? – მკითხა თავმჯდომარემ.

– დიას!

– ტყუილს ამბობს, მე ვიყავი იმ დროს იქ, თემო მთვრალი არ ყოფილა! – წამოდგა გურამი.

– ესე იგი, ჭიჭინაძე აღიარებს, რომ ხულიგნობას ფხიზელ მდგომარეობაში ჰქონდა ადგილი.

– მე არაფერს არ ვაღიარებ, მე ვამბობ, რომ თემო არ იყო მთვრალი.

– ამხანაგო ბარამიძე, რას იტყვით ჭიჭინაძის განცხადებაზე?

– აკი გითხარით, არაფერი არ მანსოვს.

– რა განზრახვა გამოძრავებდათ, როდესაც ზემოსწინებულ პასუხისმგებელ პირს, თქვენს მეზობელს, უმტვრევდით კარს და აგინებდით უმკვერი სიტყვებით?

– ალბათ, ჰქონდა მიზეზი და აგინებდა. – თქვა გურამმა.

– რა მიზეზი გქონდათ, ბარამიძე?

- არ მახსოვს!
- იქნებ თქვენ გახსოვთ, ჭიჭინაძე, თუ თქვენც გალემილი ბრძანდებოდით?
- შენ თუ ძმა ხარ, წესიერად მელაპარაკე, თორემ თუ გადმოგიღე, იმდენს გირტყამ, იმ პასუხისმგებელმა პირმაც ვერ გიცნოს.
- ამხანაგო ჭიჭინაძე, თქვენს თავხედობას ჩვენ კრების ოქმში შევიტანთ!
- შეიტანეთ, სადაც გინდა, თუ ამხანაგი ხარ ჩვენი, ამხანაგურად გველაპარაკე. რაა, რომ დაგობოხებია ხმა ანგინიანი კაცივით, რა განზრახვა გამოძრავებდათ, როდესაც... – გასცინა ლაპარაკში გურამმა.
- ეს ოფიციალური კრებაა, ჭიჭინაძე, და ყველაფერს თავისი წესი აქვს! – შეიმშუშნა უშანგი.
- თუ ოფიციალური კრებაა, მოვიდეს ის პასუხისმგებელი პირი და დაესწროს კრებას.
- ეს თქვენ არ გეხებათ, ამხანაგო ჭიჭინაძე, კრების პრეზიდიუმმა იცის თავისი საქმე. – თქვა უშანგიმ და პრეზიდიუმს გადახედა. პრეზიდიუმმა თავი დაუქნა.
- თქვით, ბარამიძე, რაში იყო საქმე! – მომმართა ახლა მე.
- არ ვიტყვი.
- არა?
- ყოველ შემთხვევაში, შენ არ გეტყვი.
- კრებას უთხარი.
- კრებას ეს საკითხი არ უნდა აინტერესებდეს, ეს ჩვენი მეზობლური ამბებია.
- ესე იგი, თქვენ არ ემორჩილებით კრებას. იცით თქვენ რა გელით ამისთვის? თქვენ გაირიცხებით კომკავშირიდან.
- შენ შენი მიღებულები გარიცხე, მე საერთო კრებამ მიმიღო!
- გვეყო, ამხანაგებო, დროა ბოლო მოეღოს უმსგავსოებას. ვინ ატეხა დებოში მთვრალ მღვთმარებაში? ბარამიძემ. ვინ მიაყენა შეურაცხყოფა პასუხისმგებელ პირს? ბარამიძემ, – დაიწყო თავიდან უშანგიმ.
- ვინაა ეს პასუხისმგებელი პირი, გვაჩვენეთ ერთი, გვარი და სახელი არა აქვს, რა სჭირს ასეთი უხსენებელი?! – იკითხა აგრაფინა დანელიამ და მიაძინა მთავლო თვალი დარბაზს.
- თქვენი საქმე რაც არ არის, ნუ ეჩრებით, ამხანაგო დანელია! – დარეკა ხარი თავმჯდომარემ.
- ამხანაგო თავმჯდომარე, ჩვენი საქმე თუ არ არის, რაღას გვეძახდით? მაშინ ავდგებით და წავალთ, – ეწყინა აგრაფინას.
- თქვენ წახვალთ მაშინ, როდესაც ჩვენ გეტყვით. თქვენ ისიც გეყოფათ, აქ საყურეებით და პომადანასმული რომ მოსულხართ, სად გგონიათ თავი?
- ამხანაგო თავმჯდომარე, რა თქვენი საქმეა საყურეებით და პომადით ივლის აგრაფინა, თუ მურაბით მოთხუნული ტუჩებით? – იკითხა არჩილმა.
- ჩვენ კომუნიზმს ვაშენებთ თუ არა, ამხანაგო არჩილ? – ჰკითხა უცებ უშანგიმ.
- შენი არ ვიცი და, მე კი ვაშენებ. – თქვა არჩილმა.
- ესე იგი, მე არ ვაშენებ ხომ კომუნიზმს? – ისე გაუკვირდა უშანგს, თითქოს აგური გააგლებინეს ხელიდანო.
- არ ვიცი, ბატონო, მე სხვა ბრიგადაში ვმუშაობ. – აარიდა კითხვას თავი არჩილმა.
- და, საერთოდ, რა უფლება გაქვს შენ, გამოექომავო ქალს, რომელსაც ორი თითის დადებით მოკლე კაბა აცვია და მუხლისთავები უჩანს.
- აუდიტორიაში ჩოჩქოლი ატყდა, ყველამ აგრაფინასკენ გაიხედა. აგრაფინა ჭარხალივით გაწითლდა და თვალები ცრემლით აეკსო.
- გადმოდით ისევ ჩემზე, ამხანაგო მომხსენებელო, აგრაფინას მოკლე კაბა შემდეგ კრებაზე გამოიტანეთ, ჭიჭინაძესთან ერთად! – შევახსენე თავი უშანგის.

- აი, ხომ ხედავთ, ამხანაგებო, კრებას მასხრად იგდებს, არც სცნობს თავს დაძაშაველ... – გამოიშვირა ჩემკენ საჩვენებელი თითი უშანგიმ.
- კრებას შენ თვითონ იგდებ მასხრად, აქ სერიოზული საკითხი ირჩევა და შენ მოკლე კაბებზე და საყურეებზე ლაპარაკობ! – წამოხტა გურამი.
- ამხანაგო ჭიჭინაძე, ძალიან ცდებით, თუ გგონიათ, რომ მოკლე კაბა, საყურე და პომადა არ არის სერიოზული საკითხი. ეს ისევე სერიოზული საკითხია, როგორც... – უშანგიმ პაუზა გააკეთა, მაგრამ ვერ გაიხსენა...
- როგორც? – ჰკითხა გურამმა.
- როგორც... – კვლავ ვერ გაიხსენა უშანგიმ, – როგორც ყველაფერი და, გახსოვდეთ, რომ ჩვენ, მოკლეკაბიან, საყურეებიან და პომადიან ხალხს ვერ შევუშვებთ კომუნიზმში.
- კი, შენ თუ დაგაყენეს კართან! – თქვა არჩილმა.
- არც ვიწროშარვლიანებს... – შეაშინა უშანგიმ არჩილი.
- აუდიტორიაში მორიდებული სიცილი გაისმა.
- ესე იგი, შენ იდგები კომუნიზმის კარში და მარტო ფართომარვლიანებს, თმაგაბურძენულ, დაუვარცხნელ, უპომადო, უსაყურეებო, გრძელკაბიან და პირდაუბანელ ხალხს შეუშვებ? – ჰკითხა უშანგის არჩილმა. აუდიტორიამ ისევ გაიცინა, თავმჯდომარემ ზარი დარეკა.
- ამხანაგო არჩილ, მერე გამოდი სიტყვით!
- მაგ პროვოკაციისათვის შენს საკითხს გამოვიტანთ შემდეგ კრებაზე! – გაზარდა მომავალი კრების დღის წესრიგი უშანგიმ.
- შეიტანე, შეიტანე, არ დაგავიწყდეს! – სთხოვა არჩილმა.
- აუდიტორიაში თითქოს ქარმა დაბერაო, ხმამაღალი ჩოჩქოლი ატყდა.
- როგორ, ჩვენ ლამაზად და კონტად სიარულის უფლება არ გვაქვს? – წამოხტა გაკაპასებული ლუბა.
- ამხანაგო ნოღია, თქვენც აგრაფინასნაირ სტუდენტთა რიცხვს მიეკუთვნებით, შემჩნეულია, რომ სისტემატურად იქნით წარბებს და ბეჭედი გიკეთიათ მარცხენა ხელის შუათითზე ლექციების მსვლელობის დროს. სხვათა შორის, ძალიან წითელი მანიკურის გიციხათ, სირცხვილი თქვენი. თქვენს ადგილას, მე ხმას არ ამოვიღებდი! – დაარიგა ჭკუა უშანგიმ.
- ვინ არის შენი ამხანაგი, შე კრეტინო, მე გათხოვილი ვარ და მინდა ბეჭედს გავიკეთებ, მინდა, წარბებს ამოვიქნი და მინდა, სულ გადავიპარსავ თმებს, ვინ გკითხავს, შე უზრდელი! – იკივლა ლუბამ.
- ამხანაგო ნოღია, პიროვნების შეურაცხყოფისათვის თქვენ საკითხსაც გავიტან შემდეგ კრებაზე. – იბღავლა ახლა თავმჯდომარემ.
- ლუბას ტირილი აუვარდა და მერხზე დაემხო. აუდიტორია გადაირია.
- ჩამოდი ძირს!
- შენ ვის ასწავლი ჭკუას!
- მოდი, თემო, ჩვენთან დაჯექი...
- პროფკავშირის ფული რომ შეჭამეთ შენ და ილომ, იმას მიხედე!
- ვინ თქვა ეს? – გალურჯდა უშანგი.
- მე ვთქვი! – თქვა ოთარ სანებლიძემ და ადგა.
- რა უფლებით?
- ვიცი!
- საიდან?
- თვითონ ილომ მითხრა! – უშანგის ყბა მოენგრა. დარბაზი აზრიალდა.
- მე ამ საკითხს ასე არ დავტოვებ, შემდეგ კრებაზე... – ვილაცამ დაუსტვინა აუდიტორიაში. უცებ ბატონი დავითი წამოდგა ფეხზე და სიტყვა ითხოვა. დარბაზი გაიტრუნა.

– ამხანაგებო! – დაიწყო მან. – ძალიან სამწუხაროა, რომ ასეთი სიტუაცია შეიქმნა. ეტყობა, კომკავშირის კომიტეტს არ მოუშნადებია, კიდევ მეტი, საერთოდ, არ შეუსწავლია ბარამიდის საკითხი და ისე გამოაქვს კრებაზე. ამხანაგო უშანგი, ასე არ შეიძლება, მე არ ვიცი, რამდენად მტყუანია ან მართალია ბარამიძე, მაგრამ ფაქტია, რომ აქ არ არის იოტისოდენა ურთიერთგაგება და პატივისცემა. რას იტყვით თქვენ, ბატონო გიორგი, ასეთ პირობებში თუ შეიძლება კრების ჩატარება? – ჰკითხა მან ჩვენს ლექტორს.

ბატონი გიორგი წამოდგა. მან საყვედურით სავსე თვალები მოავლო აუდიტორიას, მერე სინანულით დაიქნია თავი და სათვალე მოიძრო.

– მართალი ვითხრათ, ჩვენ დისციპლინის მოყვარული და მკაცრი დისციპლინის მოყვარული ვართ... ალბათ, ეს იმით არის გაპირობებული, რომ ჩვენ, ჩვენი მეცნიერული მოღვაწეობის ხანგრძლივ პერიოდში, ხშირად გვიხდება სტუდენტებთან მჭიდრო კონტაქტში ყოფნა, ასე ვთქვათ, ურთიერთობრივი დამოკიდებულება და ამ ურთიერთობრივი დამოკიდებულების მრავალწლიანი ანალიზისა და გონებრივი, თუ შეიძლება ითქვას, ინტერპრეტაციის დღევანდელ ეტაპზე, მოვლენათა განვითარების, – ჩვენ ვგულისხმობთ კადრების შეფასებას, – რიტმიკაში, საშინელი არიტმია, ანუ დეპულსაცია შეიმჩნევა, კაზუსური, ასე ვთქვათ, მორალურ-ესთეტიკური ნორმატივების დარღვევის თვალსაზრისით. სიტყვა სტუდენტი, როგორც ცნება, აბსოლუტური გაბათილების, თუ შეიძლება ითქვას, მორალური ანულირების საშინელ პროცესს განიცდის. ვინ არის ხულიგანი? – სტუდენტი. ვინ არის ჯიბგირი? – სტუდენტი. ვინ არის უზრდელი? – სტუდენტი. სადაც კი შეიმჩნევა რამე დანაშაული ჩვენი სახელმწიფოს მეურნეობის რომელიმე დარგში, ვინ არის დამნაშავე? – სტუდენტი, მე ათასობით სტუდენტი გამიზრდია, ამხანაგებო!..

– აკაკი წერეთლის „გამზრდელი“ თუ გაქვთ წაკითხული, გიორგი ბატონო? – ჰკითხა ბატონმა შალვამ. დარბაზში თავშეკავებული სიცილი გაისმა.

– მე მივხვდი თქვენს მინიშნებას, პატივცემულო შალვა, მაგრამ იცოდეთ, მე წამიკითხავს დიდრო, რუსო, ვოლტერი, მაკიაველი, ნაპოლეონისა და ბისმარკის მემუარები. მე მაწუხებს ჩვენი ახალგაზრდობის ბედი და ამიტომ ვლაპარაკობ ასე მკაცრად. მე მომწონს ჩვენი დღევანდელი მომხსენებლის, მართალია, ცოტა თავშეუკავებელი, მაგრამ პრინციპულად სწორი გამოსვლა. მომავალი თაობა ჩვენი ერის იმედი უნდა იყოს. ვინ უნდა ჩაიბაროს ეს სიმწრითა და სისხლით აშენებული ქვეყანა. ამათმა? ვიწრო შარვლებსა და ცხვირწაგრძელებულ ფეხსაცმელებში გამოჭიმულმა თაობამ? წარბებგამოქნილმა, პომადით მოთხუნულმა და მოკლეკაბიანმა ქართველმა დედებმა?

– კაცო, ალექსანდრე მაკედონელი სულ შიშველი დადიოდა, მაგრამ მთელი მსოფლიო დაიპყრო. ამ დასაწვავ წარბებს კი თამარ მეფეც იქნიდა და ფერ-უძარილსაც იცხებდა თურმე. – თქვა ბატონმა შალვამ.

აუდიტორიაში ხარხარი ატყდა.

– ეს არ არის პოლემიკის ხერხი, ბატონო შალვა, მცალკეთ ლაპარაკი. თქვენ არ იცით, მე ახალგაზრდობაში, როდესაც ამ ქვეყანას ვაშენებდით, ცალ ხელში მაუხერი მეჭირა, მეორეში კი წიგნი, – გაცეცხლდა უცებ ბატონი გიორგი.

– ეგ არ ვიცოდი, ჩემო გიორგი, და ახლა რომ გაკვირდები, ორივე ხელში წიგნი გჭეროდა, უკეთესი იყო! – გაუღიმა ბატონმა შალვამ.

ბატონი გიორგი გაშრა.

– თქვენ იცავთ ამ ახალგაზრდობას, რომელსაც ზრდილობა არა აქვს, პატიოსნება, არ იცის დისციპლინა, უმცროსი, უფროსი. თქვენ იცით, რომ ამათმა ტოლმა სტუდენტმა გუშინ კაცი მოკლა კიროვის სახელობის ბაღში! თქვენ იცით, რომ ერთი კვირის წინ ამათმა ტოლმა ორმა სტუდენტმა მალაზია გაძარცვა! ამის ტოლმა სტუდენტმა, – მოათითა ჩემზე ბატონმა გიორგიმ, – ქალი გააუპატიურა კუკიის სასაფლაოზე და ამათმა ტოლმა სტუდენტმა გოგონამ უკანონო შვილი გააჩინა? – დაარტყა ხელი მაგიდაზე ბატონმა გიორგიმ.

– თქვენ იცით, ბატონო გიორგი, რომ ამისი ტოლი ბიჭი ამბრაზურას გადაეფარა მკერდით? თქვენ იცით, რომ ამის ტოლა გოგონა სახრჩობელაზე ავიდა? თქვენ იცით, რომ გუშინ ამის ტოლმა ვაჟმა თქვენი ტოლი კაცი ამოათრია მტკვრიდან? – არ იცით, არც გინდათ იცოდეთ და არც არის სავალდებულო, რომ თქვენ იცოდეთ!.. – წამოდგა ბატონი შალვა.

დარბაზში ტაშმა იგრიალა. ბატონმა შალვამ ხელით გვანიშნა, დაწყნარდითო და გააგრძელა:

– მე არ ვიცი, ამხანაგებო, რა ბრალი მიუძღვის ბარამიძეს. ეს ადვილი გასაგებია და, ალბათ, ამას დღეს თუ არა, ხვალ გამოარკვევს პარტბიურო, ან რექტორატი, რადგან ამხანაგ უშანგი ქოჩაკიძეს ამის უნარი არ აღმოაჩნდა, და თუ დასასჯელია ბარამიძე, დასჯის. მე ახლა სხვა რამე მაწუხებს, საიდან მოვიდა ეს ნიჰილიზმი ახალგაზრდობის მიმართ, ვინ მოგცა შენ უფლება, უშანგი, ასეთი ბრალდებით რომ მიმართავ აუდიტორიას და შენს ტოლებს, შენს ამხანაგებს, რა იცი შენ, რამდენი თითის დადებით მოკლე კაბა აცვია ამხანაგ დანელიას, ან ვინ გაზომა კაბების სიმოკლე რამდენი თითის დადება უნდა იყოს!

– წყალს რომ სვამდა სოკოდან, ბატონო შალვა, წაიხარა და მე დაუუნახე შიშველი სხეული! – წამოხტა უშანგი.

– რას უყურებდი მერე, შე ოჯახაშენებულო, შენი შიშით დანელიამ წყალი ვერ უნდა დალიოს?

– ბატონო შალვა, ძალაუნებურად!..

– ვერ მოწვევითე თვალი? – ჰკითხა ბატონმა შალვამ, დარბაზი სიცილით გადაიქცა.

– რა შენი საქმეა, ამხანაგო უშანგი, რაფერად აქვს შელებილი ფრჩხილები ლუბა ნოდისა ვინ გკითხავს შენ არჩილის შარვლის სივიწროვეს, მაგის ერთი ლექსი მირჩვენია შენს თავს და შენს ფართო შარვალს.

– თქვენზე არ არის ეს ქვეყანა დამოკიდებული, ბატონო შალვა! – წამოიძახა უშანგი.

– არც შენზე, ჩემო უშანგი! ვინ დაგაყენა შენ კომუნიზმის კარიბჭესთან, ვინ დაგავალა კომუნიზმში შემავალი ხალხის შარვლისა და კაბის ზომის ალება! ეს კიდევ საკითხავია, შენ თუ შეგიშვეს შიგ. ვინ მოგცათ უფლება თქვენ, ბატონო გიორგი, გამოდიხართ აქ და თავზე ლაფს ასხამთ ჩვენს სასიქადულო ახალგაზრდობას! ვინ გკითხავთ თქვენ ამ ქვეყნის ჩაბარება-გადაბარებას! თქვენ ეს ქვეყანა საწყობი ხომ არ გგონიათ? ახალგაზრდობა მოვა თავის დროზე და მისით ჩაიბარებს თავის ქვეყანას. ახალგაზრდობა დაგემარხავს ჩვენ და დაგვაწერს საფლავის ქვაზე სახელებსა და გვარებს.

– ბატონო შალვა, ეგ პროვოკაციაა! – იყვირა ბატონმა გიორგიმ. ბატონმა შალვამ ყურადღება არ მიაქცია და განაგრძო:

– ახალგაზრდობა ჩვენი იმედია, იაროს ახალგაზრდობამ ვიწრო და მოკლე კაბებში, ოღონდ იკითხოს წიგნი, უყვარდეს ერი, ქვეყანა, სამშობლო; ეკეთოთ საყურე გოგონებს, ეკეთოთ ბეჭდები, ოღონდ კარგი დედები იყვენ და სწამდეთ სიკეთე და პატიოსნება. იჩხუბოს ბარამიძემ, ოღონდ იჩხუბოს საქმისთვის. და ის, თუ ვიღაცამ კაცი მოკლა და ვიღაცამ მაღაზია გაქურდა, არ არის ეროვნული ტრაგედია, ეროვნული ტრაგედია ის არის, რომ ამის მეტი ვერაფერი დაინახო... – ბატონი შალვა დადუმდა, მას ხელები და ტუჩები უთრთოდა.

– მაპატიეთ! – თქვა მან ბოლოს და თავის ადგილზე დაჯდა.

– კრება დამთავრებულია! – თქვა ბატონმა დავითმა, ბატონი გიორგისა და უშანგის გარდა, აუდიტორიიდან არავინ გასულა.

* * *

რექტორის მოსაცდელში ვზივარ, პირველი საათისთვის დამიბარა. ჯერ თორმეტია, მაგრამ მაინც ვზივარ და ველოდები. ჩემს გარდა სხვა სტუდენტებიც არიან. შედიან და გამოდიან, შედიან და გამოდიან. ზოგი გახარებული გამოდის, ზოგი ატირებული. რექტორი მკაცრი კაცია, ძალიან მკაცრი. მართალი ვითხრათ, ჯერ მასთან არავითარი საქმე არ მქონია, არც სიმკაცრე გამომიცდია მისი, არც სიკეთე, მაგრამ ამბობენ, მკაცრი და შიშისგან გული მიმდის. ოთხი წელი ისე მაშინებდნენ ამ კაცით, როგორც დედა მაშინებდა მეზოვე მამედათი...

... გასაოცარია პირდაპირ, მამედს შვიდი შვილი ჰყავს და არც ერთს არ ეშინია მისი. მე კი ეზოში ჩასვლას ვერ ვბედავ მამედს შიშით, მერედა მარტო მე? მთელი ეზოს ბავშვები მამედს დანახვაზე წვილ-კვილით ამორბიან კბეებსზე. მამედა განცვიფრებული იცქირება აქეთ-იქით.

— დაგვიზაფრა ბავშვი ამ უმსგავსომ, სხვა სასლმმართველობაში ვერ გადაიყვანეს? — ამბობს დედა მართა.

— სსუულ მმაგვის ბრალია ჩჩემი დათო რრომ ენა ბლუბლუბლუა... ალბათ, მაგან შშშეაშინა. — ამბობს პეტრე ბიძია და დათოს თავზე უსვამს ხელს.

საღამოს დედას ვუზივარ კალთაში. დედას უზარმაზარი მთლაფა უდვას მაგიდაზე და ბრინჯის ფაფით სავსე სუფრის კოვზს ბურღივით მიტრიალებს კბილებში.

— აბა, დიდი პირი გააღე, თორემ მამედს დაუძახებ, ტომარაში ჩავსვამს და... — მე შეშინებული ვაღებ პირს.

— კიდევ ერთი, თორემ მამედს ვეტყვი და ხვალ გაგყიდის ბაზარში...

— აბა ერთიც, თორემ მამედა სანაგვე ყუთში ჩავსვამს.

— არ გადაგიყლაპავს? ახლავე დაუძახებ მამედს და მილიციაში წაგიყვანს, მამედ, მამედ, მოდი, მამედ, თქო არ ჭამს!!!

— ვჭამ, ვჭამ! — ვყვირი მე და კოვზს ვადაძღე ვიჩრი ხახაში. მერე მთელი ღამე მამედა მესიზმრება. მამედს მოაქვს დიდი ტომარა, მკუჭავს და მტენის მუშტით შიგ, ისე როგორც სიმინდის ქუჩენს, უკრავს თავს ტომარას და მივყავარ სადღაც. ტომარაში ბნელა, ძალიან ბნელა. მე ვირწევი მამედს ზურგზე, ვირწევი, როგორც ჰამაკში. მამედს დიდი ლაჯები აქვს, იგი რბილად მიალაჯებს. დიდხანს, დიდხანს მიდის მამედა, მერე უცებ ჩერდება, ტომარას ატრიალებს, ატრიალებს და ხელს უშვებს... მე ვვარდები დაბლა, ყურებში რაღაც მიწვივის. მიშველეთ! მიშველეთ! კვივი მე, ტომარას თავი ეხსნება და მე ტომარიდან თავს ვყოფ. ჩემს ქვემოთ არის უზარმაზარი კლდე, კლდეზე ხე, ამ ხეზე თუ შევრჩი, კლდეზე დასკდომას გადავრჩები. თუ იმ კლდესაც ავცდი, უფრო ქვევით უზარმაზარი ზღვაა და იმ ზღვაში დავისრჩობი... მიშველეთ! მიშველეთ! და მე ვვხეტქები აქაფებულ ტალღებს... აი, ახლა დავისრჩობი, აი, ახლა, მაგრამ მე ვსუნთქავ, ზღვაში ვსუნთქავ. ზღვა არის ძალიან თბილი, ლურჯი და გამჭვირვალე, ზღვაში ყველაფერი ჩანს. მე ვსუნთქავ და ნელ-ნელა ვიდირები. დავდივარ ზღვის ფსკერზე, ვცურავ, ვტრიალებ, თავდაღმა ვეკიდები, ზურგზე ვწვები, მუცელზე ვწვები, ვსუნთქავ და ბუმტებს ვუშვებ მაღლა, მერე მე ვვლები დიდ ხავსიან ქვაზე, ვიღებ უბიდან სალამურს და ვუკრავ სევდიან, ძალიან სევდიან სიმღერას:

სურამისა ციხეო, სურვილითა გნახეო,

ჩემი შვილი მანდ არის, კარვად შემნახეო!

ამ სიმღერას სურამში მღეროდა მოხუცი მათხოვარი. დედა ტიროდა. მეც ვტიროდი, მერე დედა მძღვედა ხურდა ფულებს. მე ვუყრიდი იმ ხურდას მოხუც მომღერალს გაქონილ ქულში, და, რიდესაც ახლოს მივდიოდი, მიკვირდა, თვითონ მოხუცი რომ არ ტიროდა.

მე ვუკრავ სალამურზე, ვუკრავ და ვუკრავ... მოდიან ოქროსფერი, ვერცხლისფერი, მწვანე, წითელი, ლურჯი, პატარა თევზები, ჩერდებიან ჩემს გარშემო მონუსხულებივით, კულებს იქნევენ ოდნავ, სულ ოდნავ, ბუმტებს უშვებენ და ტირიან, ტირიან, მერე ისევ ბუმტებს უშვებენ და მეკითხებიან:

- რა გატირებს, პატარა ბიჭო?
  - ჩემო ოქროს თევზებო, ჩემო ვერცხლის თევზებო, ჩემო მწვანე თევზებო, ჩემო ლურჯო თევზებო... წადით და უთხარით ჩემს დედიკოს, რომ მე აქ ვარ, რომ არ დაემზრჩვალვარ, ვსუნთქავ წყალში და კარგად ვარ, ოღონდ დედა მენატრება, მოვიდეს და წამიყვანოს...
  - რა ჰქვია შენს დედას, ბიჭიკო? – მეკითხებიან თევზები.
  - ჩემს დედას ანიკო ჰქვია!
  - მერე როგორ მივაგნოთ შენს დედას?
  - ჩემი დედა ყველაზე კარგი, ყველაზე ტკბილი და ყველაზე ლამაზი დედაა მთელს ქვეყანაზე, როგორც კი შეხედავთ, აცნობთ... ჩემო ოქროს თევზებო, ჩემო ვერცხლის თევზებო...
  - კარგი, ბიჭიკო, წავალთ, ოღონდ ერთხელ კიდევ დაუკარი.
- მე ვუკრავ:

სურამისა ციხეო, სურვილითა გნახეო,
ჩემი შვილი მანდ არის, კარგად შემინახეო!

თევზები მიცურავენ, მიცურავენ, მიცურავენ... თანდათან ქრებიან და ისევ მარტო ვრჩები. მაინც ვუკრავ და ვტირი, ვუკრავ და ვტირი, მერე უცებ, ვხედავ, მოცურავს დედა ჩემსკენ გამოშვერილი ხელებით, მოცურავს დედა ოქროს, ვერცხლის, წითელი, მწვანე, ლურჯი თევზების თანხლებით და იგი ყველაზე ლამაზი თევზია ამ თევზებს შორის.

- დეეეეააა! – ვეძახი მე და მის შესახვედრად მივცურავ...
- დილით ვიღვიძებ. დედა მაცმევს, მაჭმევს და ეზოში მიშვებს სათამაშოდ. ეზოში დიდი აკაციის ხეა, მისი ტოტები ლამის ჩვენს ფანჯარაში შემოვიდეს, ფეხზე ვიხდი, თან მალლა ვიყურები, დედამ არ დამინახოს, ავდივარ აკაციაზე, ვპუტავ ყვავილებს და უბეში ვიტენი, მერე ჩამოვდივარ, აგურის კედელზე მიშენებული ფიცრულის კუთხეში ვჯდები მამედას ცოცხის გვერდით და აკაციის ყვავილებით ვივსებ პირს. ტკბილია, როგორც თაფლი, აკაციის ყვავილი. ამას რომ დავამთავრებ, კიდევ დავკრეფ, ვფიქრობ მე და ისევ ვივსებ პირს.
- რას ყვები, ბიჭო, ჟენ ზულელი არი? – მესმის მამედას ხმა, ხელ-ფეხი მიცივდება, მინდა ვიბღავლო, მაგრამ პირი აკაციის ყვავილით მაქვს გამოტენილი.
- ახლავე გადაყარო, თორე სულ ყურები გაგითალო, ერთი პატარა ჟანჟველა შეხვდეს, მუცელი როგორც ბარაბანი გაგიბეროს, ახლავე გადმოყარო... – მამედა ხელს მავლებს ნიკაპში და პირს მიღებს, მე ხელისგულზე ვუყრი ნახევრად დაღეჭილ ყვავილებს.
- აი, აი, რა კარგი ბიჭი, რა სული საქმე აკეთებ. – თავს აქნევს მამედა.
- ტომარაში არ ჩამსვამ? – ვეკითხები მე შეშინებული.
- სად არის ღომარა? – მეკითხება მამედა.
- სანაგვე ყუთში არ ჩამაგდებ? – ისევ ვეკითხები შეშინებული.
- სოთა ნაგავია, შენისთანა ოქრო ბიჭი სანაგვე არ ჩაუშოს? – იღიმება მამედა.
- მილიციელს არ დაუძახებ? – უნდობლად ვეკითხები.
- მილისია? მილისია დაფუხანებ, თუ კიდე აკასია ჟამო! – მეტუქრება მამედა.
- აღარ შევჭამ, ძია მამედ! – ვპირდები მე.
- აი, საღოლ, საჟმელი უნდა, ბური და ყველი ჟამოს. – ამბობს მამედა, მერე მიდის თავის სარდაფთან, ცოლს ეძახის, რაღაცას ეუბნება ქურთულად, მამედას ცოლს შავი პური და ყველი მოაქვს, მამედა ართმევს და მე მაძღვეს.
- ჟამე, – მე ვართმევ შავ პურსა და ყველს, მამედას ძალი თვალბში შემციცინებს.
- ჟამე, თორე ზაღლი წაიღებს! – მაფრთხილებს მამედა, ცოცხს იღებს და მიდის. მე მაღიანად ვილუკმები!
- თეზური, რას ჭამ, ახლავე გადააგდე და ამოდი სახლში! – მეძახის დედა აივნიდან.
- მოვლივარ! – ვეძახი მე და არ მივდივარ...

* * *

– ბარამიძე რომელია? – კითხულობს რექტორის კაბინეტიდან გამოსული მდივანი თინა.

– მე ვარ! – ვამბობ მე და ჯგუფი. თინა სიბეცისაგან ისედაც მოჭუტულ თვალებს უფრო ჭუტავს. მაკვირდება, მართლა ბარამიძე ვარ თუ არა და მერე ისე მეუბნება შებრძანდითო, თითქოს ერთი თვე მაინც ვეხვეწებოდი შემისვიმეთქი. კარი ფრთხილად შევალე და ზურგს უკან მივიხურე. დიდ საწერ მაგიდას ორნი უსხდნენ – ჩვენი ფაკულტეტის პარტიული კომიტეტის მდივანი და რექტორი. ასეთ დიდ, ნათელ და გაწყობილ კაბინეტში პირველად ვიყავი ჩემ სიცოცხლეში და არც რექტორი მენახა ადრე ასე ახლოს. მუხლებში სისუსტე ვიგრძენი, ხელისგულებში ოფლი გამოვიდა, ფეხი ვერ გადავდგი წინ.

რექტორი წამოდგა. იგი იყო ძალიან მაღალი, მელოტი, მის მკაცრ სახეს აბურღული, ვეება წარბები უფრო მკაცრ იერს აძლევდა.

– ეს არის ბარამიძე! – უთხრა ბატონმა დავითმა და გაიღიმა.

– დაჯექი! – მითხრა რექტორმა და ტყავის დიდ სავარძელზე მიმითითა. მე ადგილიდან არ დავძრულვარ.

– დაჯექი, ბარამიძე! – მითხრა ახლა ბატონმა დავითმა.

– არა უშავს, აქ ვიქნები! – ვუპასუხე მე და შევიშშუშნე.

– ბიჭო, არ გესმის შენა, მოდი და დაჯექი! – მითხრა რექტორმა. მე მაგიდასთან მივედი.

– გამარჯობათ!

– გაგიმარჯოს! – გამომიწოდა ხელი რექტორმა. მე ოფლიანი ხელი თეძოზე შევიხოცე და ჩამოვართვი. რექტორს გაეღიმა.

– გლეხია! – უთხრა მან პარტკომს. მე დავჯექი, დაჯდა რექტორიც. ღუმილი ჩამოვარდა, რექტორმა უზარმაზარი წითელი ფანჯარი აიღო და ბლოკნოტში რაღაცის ხატვა დაიწყო.

– რა გქვია? – მკითხა უცებ.

– თეიმურაზი, – ვთქვი მე და ისევ ავდექი.

– იჯექი, იჯექი! – ხელით მანიშნა მან და ხატვა განაგრძო. პარტკომი გაზეთს ათვალიერებდა და ხმას არ იღებდა. ვგრძნობდი, რაღაცას მიპირებდნენ კომკავშირის საერთო კრებასთან დაკავშირებით, მაგრამ რას, ვერ ვხვდებოდი. ასე ჯღუძდით დიდხანს სამივე. მე თანდათან ცუდად ვხდებოდი. გული გამიწვრილდა და დაძვლია, ადგომა მოვიწოდებე, მაგრამ ვერ ავდექი, პირი ისე გამიშრა, ენას ვეღარ ვაბრუნებდი. თვალი გავაყოლე კედლის საათის ვეებერთელა სპილენძის ქანქარას, მარჯვნივ, მარცხნივ, თვალები ამიჭრელდა, ისრები ერთმანეთში აირია, ალბათ, გავიდა ათი წუთი, თხუთმეტი, ერთი საათი თუ რამდენი? ნეტავ იმ წყლის დაღვევა შეიძლებოდეს, ვარდისფერ ქილაში რომ ასხია. ღმერთო, რა იქნება ახლა, რომ დაასხას რექტორმა წყალი ჭიქაში და მითხრას, დალიეო. რომ არ დამისხას, გავვიყუდები, გული შემიწუნდება და გავვიყუდები. რაც იქნება, იქნება, ავიღებ და დავისხამ, დავლევ, მერე რაც უნდა მიქნან, დავლევ და მორჩა... რომ მითხრან, არ შეიძლებაო? მეტიც მოთმენა აღარ შემიძლია, ახლა ავღებები და დავისხამ წყალს, სულ გამოვწურავ ქილას. პირდაპირ ქილიდან დავლევ...

– პატივცემულო რექტორო! – წამოვდექი მე.

– გისმენ! – ასწია მან თავი.

– შეიძლება წყალი?

– მიირთვიო! – თქვა რექტორმა და ხატვა განაგრძო. მე წყალი დავასხი, დავლიე ერთი ჭიქა, მეორე...

– ცოტა ჩვენც დავგიტოვე! – თქვა რექტორმა. მე ჭიქა დავდგი და სული მოვითქვი.

– წყალი არ მოდის თქვენთან? – მკითხა მზრუნველი კომენდანტივით.

- კი, ბატონო! – ვთქვი მე.
- აბა, მოყვევი, როგორ იყო! – მითხრა უცვლად და სასმენად მოემზადა.
- მე, ბატონო, არაფერ შუაში არ ვარ.
- იცი, რას გეკითხები? – მკითხა რექტორმა.

სახტად დავრჩი.

- კრების შესახებ მეკითხებით... – ვთქვი მე და პარტკომს შევხედე.
- კრების შესახებ დავითმა მითხრა. მაგაზე ცალკე მოგელაპარაკებით მთელ ფაკულტეტს. შენ ის მოყვევი, მეზობელს მთვრალი როგორ მიუვარდი. – თქვა რექტორმა და წარბები შეიკრა.

ახლა იგი კლდის ქიმზე შემჯდარ და გადასაფრენად მომზადებულ დიდ არწივს ჰგავდა. სულერთია, ამას ვერ მოვატყუებ, ჯობს, ყველაფერი მართალი ვუთხრა, ალბათ, იცის კიდევაც, რაკი დარეკა, ამასაც დაურეკავდა აბიბო... თუ გარიცხვა უნდათ ჩემი, ისედაც გამიცხვენ, თუ არა და... ჯობს მართალი ვუთხრა, იქნებ დამიჯეროს, იქნებ გამიგოს და თუ გამიგო... არ შეიძლება ამ კაცმა რომ არ გამიგოს...

- პატივცემულო რექტორო, დედას გეფიცებით, მთვრალი არ ვყოფილვარ. – დავიწყე მე.
- ღვინოს არ სვამ? – მკითხა რექტორმა.
- კი, მაგრამ, მაშინ არ ვიყავი მთვრალი.
- ეგ უარესი შენთვის! – მითხრა რექტორმა. – ესე იგი, შეგნებულად მისულხარ!
- კი, შეგნებულად მივედი.
- რატომ?

– ერთი კვირის წინ კოლონიიდან, პატივცემულო რექტორო, პტიმრები გაიქცნენ, ორი მოკლეს, სამი გადარჩა. იმ საშში ერთ-ერთი ჩემი მეგობარი იყო, სკოლის მეგობარი. – მე ხმა ამიკანკალდა.

- ის მეგობარი ქურდი, შენი სახლიდან წაიყვანეს, ბარამიძე. – მითხრა რექტორმა და უფრო შეიკრა წარბი.
- დიახ, ჩემი სახლიდან. არავინ არ იცოდა, რომ ის ჩემთან იყო, ვიცოდით მარტო მე, დედამ და აბიბომ.

– აბიბო თოდრია უშიშროებაში მუშაობს, იგი პასუხისმგებელი პირია, იგი ვალდებული იყო! – შემაწყვეტინა რექტორმა. მე გული შექეკუშმა. გათავდა, არ უნდა მეთქვა, ვიფიქრე მე, სულერთია ვერაფერს გაიგებს. ან რა უნდა გაიგოს, როდესაც ამბობს, ვალდებული იყო; არაფერს აღარ ვეტყვი, მორჩა. მე დავღუმი.

- მერე, თეიმურაზ? – მკითხა ბატონმა დავითმა. მე ვიჯექი თავჩაღუნული და ხმას არ ვიღებდი., რექტორი ადგა, შუა ოთახში გამოვიდა და ბოლთისცემა დაიწყო, მერე ჩემთან მოვიდა და მითხრა:

– მომიყვევი, ოღონდ ყველაფერი მართალი თქვი.

მე ხმა არ გავეცი.

- ბარამიძე, მე მელაპარაკენ შენზე ბატონი შალვა და დავითი. მე არ მინდა ისე მივილო ზომები, ვიდრე ყველაფერს არ გავიგებ! – თქვა რექტორმა.

– თემო! ჩვენ შენ გეხმარებით და შეგვიწყვე ხელი, – მთხოვა ბატონმა დავითმა.

- მე არავისი დახმარება არ მინდა, ყველაფერს მართალს ვიტყვი. თავერა ექვსი წელია არ მინახავს, ახლა ციხიდან გამოიქცა და ჩემთან მოვიდა, აღარ უნდა ქურდობა, სწავლა უნდა, აბიბო უსინდისია, ბინძური კაცია, მე მოვკლავ აბიბოს...

სული შემეხუთა და ავდექი. რექტორი და პარტკომი გაცეხულები მიცქეროდნენ.

- დავექი და გავგავებინე, რაშია საჭე, – დამლო მხარზე ხელი რექტორმა. მე დავჯექი.
- თავერამ ათასი განცხადება დაწერა, მაპატიეთო, აღარ მინდა ქურდობაო, დავიდალეო, სწავლა მინდაო, მუშაობა მინდაო, ათასი წერილი დაწერა, არავინ წაიკითხა, არავინ დაუჯერა, არავინ ენდო, მაშინ გაიქცა. ჩემთან მოვიდა, მენდო, მთხოვა, დავხმარებოდი...

– მერე, თეიმურაზ? – მკითხა ბატონმა დავითმა.

– მერე, – დავიწყე მე, – მერე მე აბბოს გარდა არავის ვიცნობდი. მივედი, დაუწოქე, ვთხოვე, დაუჯერეთ თავერას, თუ არ დაუჯერებთ, ისევ იქურდებს, დაილუპება ან თავს მოიკლავს-მეთქი. დაუწოქე, შევეხვეწე. დამპირდა და დააჭერინა... მერე მე მივეუარდი აბბოს, არ დამხვდა სახლში, ან იყო და კარი არ გამიღო, თუ პატიოსანი კაცია, რატომ არ გამიღო კარი... სულ ერთია, მოვკლავ აბბოს... – ვთქვი მე და გავჩუმდი.

რექტორი დიდხანს იჯდა თავჩალუნული და ისევ რალაცას ხატავდა. არა, კი არ ხატავდა, ფანქრის ჩქარი მოძრაობით ნახატს ამუქებდა.

– შენ გჯერა შენი თავერასი? – მკითხა უცებ რექტორმა და თვალი თვალში გამიყრა.

– მჯერა! – ვთქვი მე.

– სწავლა უნდა?

– სწავლა უნდა.

– რამდენი წელი დარჩა?

– ოთხი. ოთხ წელიწადში სიცოცხლე გათავდებაო...

– ოთხ წელიწადში სიცოცხლე არ გათავდება.

– თავერასათვის გათავდება, პატივცემულო რექტორო.

– რა გვარია შენი თავერა?

– კორსაველი თავერა, თავერა კი არა, რამაზი. თავერას სკოლაში ვეძახდით!

– რამაზ კორსაველი, რამაზ კორსაველი, – რატომღაც ორჯერ გაიმეორა რექტორმა. მერე იმავე ქალღმერთზე, რომელზეც რალაცას ხატავდა, დაწერა – რამაზ კორსაველი.

– რომელ კურსზე ხარ? – მკითხა რექტორმა.

– მეოთხეზე, პატივცემულო რექტორო.

– როგორ სწავლობს? – ჰკითხა ახლა ბატონ დავითს.

– სწავლობს. – თქვა ბატონმა დავითმა და გაიღიმა.

– როგორი ბიჭია?

– აი ასეთი, როგორსაც ხედავთ.

– მეგობრები თუ უყვარს და თუ სჯერა მეგობრების, კარგია, მაგრამ ყველას ნდობა არ შეიძლება, ბიჭო. – მომიბრუნდა ახლა მე.

– თავერას ნდობა შეიძლება. – ვთქვი მე.

– შენს თავერას თუ სწავლა უნდა და კარგი ცხოვრება, ოთხ წელსაც მოითმენდა, ცინიდან გაქცევა დანაშაულია, იცი შენ ეს?

– ვიცი.

– წადი ახლა, შენს ჯგუფში დაჯექი, ჩხუბს და აყალმაყალს თავი დაანებე, კარგად ისწავლე, შენ საქმეს მიხედე, თავერა თვითონ მოუვლის თავის თავს.

რექტორი ადგა. მეც ავდექი. ადგა ბატონი დავითიც. რექტორის წინ დადებულ ფურცელს დავხედე. ზედ რამაზი, ყურებპარტყუნა გულუბრყვილო ვირი ეხატა, წითელი, თავჩაქინდრული ვირი, სევდიანი თვალებით. ვირის ქვეშ წითელივე ფანქრით ეწერა – რამაზ კორსაველი (თავერა). სულ ბოლოს კი დიდი ასოებით გამოყვანილი იყო ჩემთვის გაუგებარი სამი ციფრი 2 – 33.

– ნახვამდის! – ვთქვი მე.

– ნახვამდის! – თქვა რექტორმა.

კარისკენ წამოვედი. ბატონი დავითი უკან გამომყვა.

– დავით, შენ დარჩი! – უთხრა რექტორმა. ბატონი დავითი დარჩა. მე კარი გავიხურე.

– როგორ გუნებაზუა? – მომვარდა ვიღაც სტუდენტი.

– არ შეხვიდე. მოკლავს! – ვუთხარი მე და მოსაცდელიდან გამოვედი. ეზოში ჩავედი და მტირალა თუთის ძირას დადგმულ სკამზე დავჯექი.

* * *

უნივერსიტეტი შორიდან უზარმაზარ სკას ჰგავს. მის კართან განუწყვეტლივ ბზუიან ფუტკრები, მუშა და ზარმაცი ფუტკრები, ისინი განუწყვეტელ ნაკადად შედიან და გამოდიან, შედიან და გამოდიან მოჩუქურთმებულ კარში. ზუსტად ისევე, როგორც სკაში, კართან დგანან მკლავზე წითელლენტიანი დარაჯები, ისინი გულმოდგინედ უსინჯავენ უნივერსიტეტში შემავალ სტუდენტებს საბუთებს. ვისაც აქვს საბუთი, უშვებენ სკაში, ვისაც არა, უკან აბრუნებენ ზარმაცი ფუტკრებივით. არის ერთი აურზაური და ორომტრიალი. დღე და ღამე, დღე და ღამე. ლექტორებს, ისე, როგორც დედა ფუტკრებს, უფრო მოწინებით ეპყრობიან; დარაჯები მათ გამოჩინაზე თავს მიწაზე ხრიან, ლექტორები თავის მხრივ ასევე მოწინებით იხდიან ქუდებს და, როგორც სალოცავ ტაძარში, ისე თავშიშველი და წელში მოხრილი შედიან მათთვის ფართოდ გაღებულ კარში. საოცრად ჰგავს უნივერსიტეტი სკას თავისი ფიჭასავით ჩაწყობილი ბიბლიოთეკებით, აუდიტორიებით, მერხებითა და კათედრებით, კართან მდგარი დარაჯებითა და მოფუსფუსე სტუდენტებით. ჰგავს კი არა, უნივერსიტეტი, ალბათ, მართლაც სკაა, უზარმაზარი დევების სკა, დევების კი არა, ღმერთების, თაფლით გატენილი სკა და რა ბედნიერებაა, როდესაც იცი, რომ შენც ამ სკაში ცხოვრობ, როგორც ღმერთის სამსახურში მყოფი პატარა ფუტკარი.

ბალატიონი

გვერდით ვილაც მომიჯდა და მუხლზე ხელი დამადო. მივიხედე, გურამი იყო.

– რაო, თემო, რას ფიქრობ?

– არაფერს.

– მაინც?

– რექტორთან ვიყავი, აბიბოს და კრების გამო დამიბარა.

– გაიგო?

– ყველაფერი.

– მერე?

– ყველაფერი მოვუყევი... მართალი მოვუყევი.

– რა გითხრა?

– წადი, შენს საქმეს მიხედ, მეორეჯერ არ დაგემართოსო, თავერას გვარი და სახელი ჩაიწერა...

– რისთვის?

– არ ვიცი!

– წამო, სადმე დავჯდეთ, მომიყევი. – მე ავდექი.

„ინტურისტის“ ბაღში ყველა კუპე დაკავებული იყო. მე და გურამი აუზის გვერდით მაგიდას მივუსხვით და ვიდრე საჭმელს მოგვიტანდნენ, ლუდი მოვითხოვეთ. ოფიციალტმა ორი ბოთლი ცივი ლუდი მოიტანა. მე ჭიქის პირს მარილი მოვაყარე და ნელა მოვსვი. სასიამოვნო სიგრილემ დამიარა სხეულში. ჩვენს მარჯვნივ, კუთხეში, კაცი იჯდა, ჩვენკენ ზურგით, ძალიან განიერი, ოდნავ მოხრილი ბეჭები ჰქონდა. ღვინოს სვამდა. ძალიან ნაცნობი ტანი ჰქონდა, ძალიან. უცებ მან თეფშზე ჩანგალი დააკაუნა, ჩვენკენ მობრუნდა და ჩვენს ოფიციალტს მიმართა:

– ძამიკო, რამდენ ხანს უნდა გელოდო?

– მოვდივარ, შე კაცო, ფრთებს ხომ არ გამოვიხსნამ, შენისთანა მილიონია და მე ერთი,–
წყენით უთხრა ოფიცანტმა და ჩვენი შეკვეთის მოლოდინში ფანქარი და ქალაღლი
მოიმარჯვა.

– გურამ, შეხედე. – ვუთხარი მე.

– ვის?

– გალაკტიონი! – გურამი სწრაფად შეტრიალდა. ახლა გალაკტიონი ისევე ზურგით იჯდა
ჩვენკენ.

– ჯერ იმას მიუტანე, – ვუთხარი მე.

– შეკვეთა მომეცი, შე კაცო, და იმას კი მივხედავ, ასე ზის მაგი ორი საათია და
მიჩინებია იმ ერთ ბოთლ ღვინოს. – გაიკრიჭა ოფიცანტი. მე შევუკვეთე, რაც გვინდოდა
და ვთხოვე ოფიცანტს, გალაკტიონის მაგიდასთან მოეტანა.

– მივიდეთ, გურამ?

– არ ეწყინოს, ბიჭო.

– რატომ უნდა ეწყინოს, მივიდეთ და დაველაპარაკოთ.

– მივიდეთ, – გადაწყვიტა გურამმა და ადგა. თავზე რომ დავადექით, გალაკტიონმა
გაკვირვებით ამოგვხედა.

– შეიძლება, ბატონო გალაკტიონ, თქვენ მაგიდასთან დავსხდეთ? – გაუბედე მე
გალაკტიონმა მაგიდებს მოავლო თვალი, ცარიელი მაგიდები რომ დაინახა, გაეცინა.

– მაგიდების მეტი რა არის, ძამიკო, ამ რესტორანში?

– ჩვენ თქვენთან გვინდა! – ისე სთხოვა გურამმა, გალაკტიონს კი არა, მე ამიჩუყდა
გული.

– დაბრძანდით, დაბრძანდით! – მიგვიპატიჟა გალაკტიონმა. ჩვენ დავსხედით, უხერხული
სიჩუმე ჩამოვარდა.

– ვინ ხართ თქვენ, ყმაწვილებო? – დაარღვია სიჩუმე გალაკტიონმა.

– ჩვენ სტუდენტები ვართ, ბატონო გალაკტიონ. – ვუთხარი მე.

– სწავლობთ?

– დიას.

– კარგია, შესანიშნავია, უშესანიშნავესია! – თქვა გალაკტიონმა და ბოთლი აიღო ხელში.
უცებ აწრიალდა, რაღაცის ტეხნა დაიწყო, მერე წამოდგა, მეზობელი მაგიდიდან ორი ჭიქა
აიღო და მე და გურამს დაგვიდგა:

– ღვინოს ხომ სვამთ?

– კი! – თქვა გურამმა.

– მე მიცნობთ, არა? – გვკითხა და ღვინის დასხმა დაიწყო.

– თქვენ ვინ არ გიცნობთ, ბატონო გალაკტიონ! – უთხრა გურამმა.

– ოფიცანტი არ მიცნობს, ძამიკო, ერთი საათია მიყურებს და ვერ მიცნო! – გაიღიმა
გალაკტიონმა. ოფიცანტი მოვიდა, სამი ბოთლი ღვინო მოიტანა, ყველი, მშრალად
მოხარშული ხორცი და სალათი.

– შენ ვერ მიცნობ მე, ძამიკო? – ჰკითხა გალაკტიონმა.

– რაგა ვერ გიცნობ, შე კაცო, სულ ჩვენთან არ დადიხარ? – გაუღიმა ოფიცანტმა.

– აბა, ვის ვგავარ თუ იცი?

– ვის გავხარ და მღვდელს. – გამოიცნო ოფიცანტმა და გალაკტიონს წვერზე შეხედა.

– სწორი ხარ, ძამიკო, მღვდელს ვგავარ. – ჩაინთხითა გალაკტიონმა.

ოფიცანტი გაბრუნდა. გალაკტიონი ხითხითებდა.

– ხომ ვითხარით, ვერ მიცნობს-მეთქი. – გვითხრა ბოლოს, ხითხითი რომ მოათავა. –
აბა, თქვენ თუ მიხვდებით, ვის ვგავარ? – მე ჟრუანტელმა დამიარა ტანში. რა ვუპასუხო
ახლა?

– დავგვინით, ბატონო გალაკტიონ? – ჰკითხა გურამმა მომაკვდავი კაცის ხმით.

– არა, ძამიკო, მართლა გეკითხებით.

– თქვენ არავის არ გავხართ, ბატონო გალაკტიონ, თქვენ ხართ გალაკტიონი, დიდი პოეტი გალაკტიონ ტაბიძე, სხვას ვის უნდა გავდეთ? – ვთქვი მე.

– გალაკტიონ ტაბიძე კი ვარ, მაგრამ ვის ვგავარ?

– გოეთეს! – თქვა გურამმა.

– არა! – გაიღიმა გალაკტიონმა.

– პუშკინს.

გალაკტიონმა თავი გაიქნია.

– მიცკევიჩს, ბაირონს, რემბოს...

– არა!

– რუსთაველს, ბოდლერს, ფირდოუსს...

– არა, ძამიკო, არა, აკაკის არ ვგავარ, წერეთელს? – თქვა მან და წვერზე ხელი ჩამოისვა.

– კი, როგორ არა, ძალიან გავხართ, ბატონო გალაკტიონ, ძალიან! – ვთქვი მე.

– აი, ხომ გითხარით! ყველა მეუბნება, აკაკის გავხარო, ოფიცინანტმა კი ვერ მიცნო. გაუმარჯოს აკაკის! – თქვა გალაკტიონმა და ჭიქა გამოცალა, ჩვენც გამოვცალეთ.

გალაკტიონი ოდნავ მთვრალი იყო, საოცრად ღრმა, ჭკვიან და გაღიმებულ თვალებში ეშმაკური ნაპერწკალი ენთო. იგი ლაპარაკის ხასიათზე მოვიდა.

– თქვენ რას აკეთებთ, ძამიკოებო, ლექსებს არ წერთ?

– მე არა, ეს წერს! – თქვა გურამმა.

– მე აღარ ვწერ ლექსებს! – ვუთხარი მე.

– რატომ მერე, ძამიკო, ყველა წერს და შენ რა დაამავე, წერე, წერე, კარგია ლექსების წერა, – მითხრა და თავზე გადამისვა ხელი.

– თქვენ რომ ლექსებს წერთ, ისეთი ლექსების წერა კია კარგი, ბატონო გალაკტიონ. – ვთქვი მე.

– ცუდი ლექსის წერაც კარგია, არ არის სავალდებულო, ყველამ კარგი ლექსები წეროს.

– გაიცინა გალაკტიონმა და შევატყვე, უკვე ბურთივით გაგვიგდო მე და ჩემი გურამი. გურამს პირი ჰქონდა დაღებული. მინდოდა, ხელი ამეფარებინა, რამე სისულელე არ წამოსცდეს-მეთქი, მაგრამ ვერ მოვასწარი.

– როგორ წერთ ლექსებს, ბატონო გალაკტიონ? – წამოაყრანტალა მან და გამარჯვებული სახით გადმოხედა.

გალაკტიონმა ისე ახედა გურამს, რომ გურამის საცოდაობით გული დაბეუთუტა. მერე ისევ დაასხა ღვინო, პატარა ხორცის ნაჭერი გადაიღო და თეფშის კიდეზე დადო. თვალები დახუჭა.

– მე ზღვა მიყვარს ძალიან. ზღვა და მზე. ყოველ ზაფხულს დავდივარ ზღვაზე. სახლი მაქვს სოხუმში. ხომ იცით? – გეკითხა მან და თვალები გაახილა. ჩვენ თავი დავუქნიეთ. გალაკტიონმა ისევ დახუჭა თვალები. – ყოველ ზაფხულს ჩავდივარ სოხუმში, ამოვთხრი დიდ ორმოს სილაში, ჩავწვები შიგ და ჩავიმარხები კისრამდე, აი, ასე. – მან გვაჩვენა, თუ როგორ აკეთებდა ამას. – მერე ვიხამ პირს მზისკენ და ვხუჭავ თვალებს, როგორც ახლა, ასე. ჯერ ბნელა, მერე ჩნდება რგოლები, წითელი, ყვითელი, ნარინჯისფერი. მერე ნათდება, ნათდება და მზე ჩამოდის თვალებში, დიდი, უდიდესი ნათელი მზე. მზე ატანს ქუთუთოებში, ძვალში, რბილში, სისხლში, მზე ყველაფერში ატანს, სამარეშიც ატანს მზე. მერე ციდან ეშვება თეთრი ანგელოსი, ლამაზი, თეთრი ანგელოსი, ეშვება ჩემს ყურთან და მკარნახობს ლექსებს... – გალაკტიონი დაღუძდა. იგი დიდხანს იჯდა ასე თვალდახუჭული და მე მჯეროდა, რომ იგი ახლაც ხედავდა მის ყურთან დახრილ თეთრ ანგელოსს, რომელიც ყურში მზესავით უდიდეს და ნათელ ლექსებს კარნახობდა. მერე მან გაახილა თვალები და მე ხატზე დავიფიცებ, რომ მის თვალებში ორი უზარმაზარი თაკარა მზე დავინახე.

– ასეა, ძამიკოებო, – თქვა მან ძალიან სერიოზულად და ჭიქა ასწია, – გაუმარჯოს ანგელოსს. – თქვა და დალია.

– ბატონო გალაკტიონ, მართლა ანგელოსი გაკარნახობთ? – კვითხე მე გაუბედავად.

– კი, ძამიკო, ანგელოსი მკარნახობს, აბა, მე სად მცალია ლექსების საწერად, – დაისაწყლა თავი გალაკტიონმა.

– „ნიკორწმინდაც“ ანგელოსმა ვიკარნახათ? – ჰკითხა გურამმა.

– „ნიკორწმინდაც“ ანგელოსმა მიკარნახა. – დააქნია თავი გალაკტიონმა.

ისევ დუმილი ჩამოვარდა.

– სად არის ჩვენი ოფიციალტი, აღარ მოდის? – აწრიალდა უცებ გალაკტიონი.

მე თეფშზე ჩანგალი დავაკაჟუნე. რესტორნის მარცხენა კუთხეში დიდი ორომტრიალი იყო, ვიღაცეებს ოთხი მაგიდა შეეერთებინათ და მთელი რესტორნის ოფიციალტები მათ ემსახურებოდნენ. ჩვენი ოფიციალტიც იქ ტრიალებდა ჯარასავით.

– რას შვები, კაცო! – დავუჭიე ხელი. რა ვქნაო, გაშალა ხელები და სამზარეულოსკენ გაიქცა.

– მოვა ახლავე, ბატონო გალაკტიონ! – დავაშვებდი მე.

– შორეული ქალის ეშხი მოვა, მაგრამ როდის... – თქვა გალაკტიონმა. ცოტა ხნის შემდეგ ოფიციალტი მოვიდა.

– სად ხარ, ძმაო, დავგზოცე შიმშილით! – გაუჯავრდა გურამი.

– შენთვის მეცალა, შე კაცო? ვერ ხედავ, ვინ გვესტუმრა? – გაუკვირდა ოფიციალტს.

– ვინ? – ჰკითხა გურამმა.

– ვინ და, მსოფლიო ჩემპიონი ჭიდაობაში.

– რა გვარია?

– რაფა, პირველად გესმის ქიტუაშვილი გოგია, გაზეთებს არ კითხულობთ? – ახლა ოფიციალტი გაუჯავრდა გურამს. – ექიმებმა თქვეს, ორი სამწლიანი მოზვრის ღონე აქვსო, – თქვა ოფიციალტმა და ისევ გავარდა. გაერთიანებული სუფრის თავში აღტაცებული ხალხის და ოფიციალტების ალყაში პატარათვალეებიანი, ორი სამწლიანი მოზვრის ღონის შარავანდედით მოსილი ქიტუაშვილი გოგია იჯდა და ძლიერი ყბებით მონარშული ბეჭის ძვალს ფშვნიდა.

– მე წავალ, ძამიკოებო, დიდი მადლობა, დიდი მადლობა, მშვიდობით, მშვიდობით, მშვიდობით. – გალაკტიონი წამოდგა.

– გააცვილებთ, ბატონო გალაკტიონ! – წამოვცვივდით ჩვენც.

– არა, ბატონო, არა, რად მინდა გაცილება.

იგი წავიდა ნელი ნაბიჯით. ისე გაიარა ამ ღმერთკაცმა მთელი რესტორანი, არავის არ შეუმჩნევია. და მე ისევ შემეცოდა ღმერთი, კაცში ჩასახლებული ღმერთი, რომელიც ისე ახლობელია, ისე ჰგავს ადამიანს, ისე ხელშესახებია და ისე უბრალო, რომ არავის სჯერა მისი ღმერთობა. გალაკტიონმა გაიარა რესტორანი და ქუჩაში გავიდა.

გაერთიანებული მაგიდის მეორე თავში, უზარმაზარი თასით ხელში, ფეხზე იდგა თამადა და სვამდა კაცის სადღეგრძელოს, რომელმაც ჩვენი პატარა საქართველოს სახელი მსოფლიო ასპარეზზე გაიტანა, გააჯირითა, მთელ მსოფლიოს გააცნო ჩვენი თავი, რომლის ბეჭი ჯერ ნოხს არ შეხებია, რომელიც ორფუთიან გირს სამასჯერ წევს, მკლავზე იხვევს მაჯისსიმსხო რკინის მილს, მუხლზე იღუნავს რელსს და თავით ტეხს მუხის ფიცარს, რომელმაც მსოფლიოს რომელიღაც ქლაქში რვა მისნარი მუტრუკი გააკრა მიწას, არც ერთი საჯარიმო ქულა არ მიუღია და ძლევაძმოსილი დაბრუნდა მშვიდობით მის მშობლიურ მიწაზე და, რომ მადლიერი ქართველი ხალხი უსურვებს მას ჯანმრთელობას, დიდხანს სიცოცხლეს და, რომ ჩვენი ერის დიდება არასოდეს არ შეერცხვიოს.

– ძმებო და მეგობრებო, – მიმართა თამადამ საზოგადოებას სიტყვის დასასრულს, – გოთხოვთ, ფეხზე ადგომით ვცეთ პატივი რაინდს, რომელმაც იმდენი რამ გააკეთა

საქართველოსთვის, ალბათ, თვითუელმა ჩვენთაგანმა ას-ასი წელი რომ იცოცხლოს, იმის ნახევარსაც ვერ გააკეთებს. – მთელი რესტორანი ფეხზე ადგა.

გურამმა ბოთლი აიღო და ფსკერით თეფშს დაარტყა, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა. თეფში მარილივით დაიფშენა. ყველამ ჩვენკენ მოიხედა.

– რაშია საქმე? – მოვარდა ჩვენი ოფიციანტი.

– არაფერში, თეფში გამიტყდა, გვიანგარიში. – თქვა გურამმა.

– ას ორმოცდათექვსმეტი მანეთი თეფშიანად, – თქვა ოფიციანტმა. ფული მივეცი. ოფიციანტი ისევ ჩემპიონის სუფრისკენ გავარდა, ჩვენ გამოვვლით. რომ გამოვდიოდით, უკან მივიხედე, თამადა კისერზე ეკიდა ჩემპიონს და ყბებს ულოკავდა. ქაშუეთამდე უხმოდ მოვევლით.

– კაცი თავის საქმეს აკეთებს, თანაც კარგ საქმეს, ჩემპიონია, ღმერთმა ხელი მოუძაროს, ნამდვილად მადლობის ღირსია, რას ერჩი. – ვთქვი მე.

– არაფერს არ ვერჩი! – თქვა გურამმა და მწარედ გაიღიმა.

– ის კრეტინებია მოსაკლავი – ოფიციანტი და თამადა.

– ან იმ კრეტინებს რას ვერჩი. – აიწურა მხრები გურამმა და მკლავი მკლავში გამიყარა.

მთაწმინდის პლატოზე გაჩირადდებული რესტორანი შარავანდედით ადგა საღამოს თბილისს თავზე.

პიროვნის ბალი

ჰაიდპარკში არასოდეს ვყოფილვარ, მაგრამ არა მგონია, იქ იმდენ სენსაციურ, ანეკდოტურ, ფანტასტიკურ და გადასარეგ ამბებს ყვებოდნენ, როგორც კიროვის პარკში.

მე, მაგალითად, პირველად აქ გავიგონე, რომ სპარსეთის პრემიერ-მინისტრი მოსადიკი აფერისტი იყო, რომ ჩერჩილი დღეში სამ ბოთლ კონიაკს სვამს, რომ ტრუმენმა მოწამლა რუზველტი, რომ ჰარიმანი 14 წლამდე ქუთაისის გიმნაზიაში სწავლობდა და ბორია პაიჭაძე ბასკებთან ოქროს ბუცებით თამაშობდა.

კიროვის პარკში ყოველდღე იხსნიებიან და ინიშებიან მინისტრები, დირექტორები, გამგეები, რედაქტორები და მილიციის უფროსებიც კი, არა მარტო საქართველოსა და საბჭოთა კავშირის, არამედ საზღვარგარეთისანიც. კიროვის პარკი დულს და გადადულს პენსიონერებით, ჯარისკაცებთან პემანზე მოსული შინამოსამსახურეებით, ზაფხულში უაგარაკოდ დარჩენილი მოქალაქეებით, ბავშვიანი დედებით, შინაბერა დედაკაცებითა და მამაკაცებით, გასათხოვარი გოგონებით, საცოლო ვაჟკაცებით, ფეხბურთის გულშემატკივრებით, უბინაო სტუდენტებითა და საერთოდ, სტუდენტებით. კიროვის ბაღში ყველა კატეგორიის ხალხს თავისი კუთხე აქვს; მოჭადრაკეები ქვევით, მყუდრო ადგილას სხედან, დომინოსმოყვარულები – გადაჭრილ მორებთან, ფეხბურთის გულშემატკივრები – წყლის სოკოსთან, პოლიტიკოსები – სასაუზმე-პავილიონთან, შეყვარებულები – სულ ქვევით, თუთებისა და მტირალა ტირიფების ჩრდილში, პენსიონერები – ელექტრობოძზე ჩამოკიდებული რეპროდუქტორის ქვეშ, ბავშვიანი ქალები – უწყლო შადრევანთან, და ასე შემდეგ.

და მაინც რით იზიდავს კიროვის ბაღი ამდენ ხალხს? ღმერთმანი, არ ვიცი. კიროვის ბაღი, როგორც ყველა კარგი ბაღი, წინათ სასაფლაო იყო. აქ არის დანიელ ჭონქაძის საფლავი. კიდევ რა? კიდევ ალპინისტთა კლუბი, კალათბურთის მოედანი, კინო. კიდევ? კიდევ თვითონ კიროვის ძეგლი და მეტი არაფერი.

პირადად მე კიროვის ბაღი იმით მიზიდავს, რომ იგი ახლოა ჩემს სახლთან და ვერის ბაზართან.

ბინდლება. მე ვზივარ გრძელ სკამზე, ნაძვის ძირში და ჩემს წინ მოსეირნე ხალხს ვაკვირდები. აი, ესენი შარშან გაცილებით ყოჩაღად გამოიყურებოდნენ. წელს კი, როგორ მოტეხილან, შემოვიდნენ ბაღში და მთელი საათია მოჩოჩავენ, ჯერაც ვერ მოაღწიეს ჩემამდე. ალბათ, გაისად სულ აღარ მოვლენ. მერე დადგება დრო და მეც ასე შემოვალ, მერე აღარ შემოვალ. კიროვის ბაღი წინათ სასაფლაო იყო. ვერის სასაფლაო უკვე დახურეს, აღარავის მარხავენ. ალბათ, ერთ-ორ წელიწადში ბაღად გადააკეთებენ... ვაკის სასაფლაოზე ტევა აღარ არის, იმასაც მალე დახურავენ. მერე ხალხი ვერის ბაღში დაიწყებს სიარულს და ჩემი ტოლა ბიჭები იტყვიან, – აქ წინათ სასაფლაო იყო, მე რომ მოვკვდები, ალბათ, ვაკის სასაფლაოც ბაღი იქნება და ასე დაუსრულებლივ, ყველა სასაფლაო ბაღებად იქცევა, ლამაზ ბაღებად... სასაცილოა პირდაპირ. ვერის სასაფლაო რომ დახურეს და სასაფლაო ვაკეში გადაიტანეს, იმ ადგილს ბუდი ასდიოდა, ბალახი რა იყო, ისიც არ ხარობდა. მერე ვიდაცის სასთუმალს ტირიფი დაირგო, მერე თუთა, ნაძვი, ჭადარი, ფიჭვი... მოჭქონდათ წყალი შორიდან, ძალიან შორიდან, ბაგებიდან, მდინარე ვერიდან... ეზიდებოდნენ ზურგით, ვირებით, კასრებით, ქილებით, პეშეთაც კი, ყიდდნენ საცხოვრებელს, რომ არ გამხმარიყო ხეები... და ხეები იზრდებოდნენ, იზრდებოდნენ, ჩრდილავდნენ საფლავებს, აგრილებდნენ ჰაერს, შრიალებდნენ, შრიალებდნენ, ამშვიდებდნენ ჭირისუფალს და ისე ყველა ჩვენთაგანმა იხაროს, როგორც აქ ხეებმა იხარეს, მშვენიერი ბაღი გამოვა ვაკის სასაფლაოდან, მშვენიერი, როდესაც ამაზე ფიქრობ, გვონია, ცხოვრება ბოლოს და ბოლოს, სასაფლაოების ბაღებად გადაკეთების დაუსრულებელი პროცესია, მეტი არაფერი. სასაცილოა, ღმერთმანი.

– თემო, გამარჯობა!

– ქართლოსს გაუმარჯოს.

– ფეხბურთზე იყავი?

– არა! – ქართლოსი ჩემს გვერდით დაჯდა.

– რატომ?

– არ მიყვარს ფეხბურთი. – ვუთხარი მე.

– აბა, რა გიყვარს, ბიჭო – გაიღიმა ქართლოსმა.

– ფელაშუში. – გაფუღიძე მეც.

– წამოიდე ხოლმე ფეხბურთზე და იქ ჭამე. – მირჩია ქართლოსმა.

– ეგრე ვიზამ დღეიდან. – დავპირდი მე.

– შენ რომ ბასას თამაში გენახა დღეს, ჭკუას დაანთხევი.

– რა ქნა ასეთი?

– მარლანიამ ბურთი ხელით გაუგორა ხოჭოს, ხოჭომ გრძელი პასი მისცა ავთოს, ავთომ დრიბლინგით წაიღო, ორი მცველი, ბასას რომ ედგა, უცებ მოსწყდა ადგილს და ავთოსკენ წამოვიდა... ბასა მარცხენა ფრთაზე გაფარდა, ტყუილია, ეგ რომ უბურთოდ თამაშობს. ავთომ ჩართო მესამე სიჩქარე. ახლა წინ სამი კაცი ედგა, აჭამა ერთს, მეორეს და გრძელი პასი მისცა გაგნიძეს. მარჯვენა ფრთაზე გაგნიძემ ბურთი გააჩერა. ყველას ვგონა, ბასას მისცემსო, ისე შევარდა საჯარიმოზე. ოთხმა კაცმა ჩაკეტა უცებ და ამ დროს გაგნიძემ ისევ ავთოს დაუბრუნა, ავთო ცარიელი იყო, მიიღო თუ არა, დაარტყა, ისეთი ცუცურმა ბურთი იყო, ღმერთი ვერ აიღებდა. ჭამა იაშინმა, მარჯვნივ გადახტა და ძელს შეასკდა, ბურთი მარცხნივ შეგორდა, ადგომა აღარ უნდოდა საწყალ იაშინს.

– ბასამ რაღა გააკეთა? – ვკითხე მე. ქართლოსს სახე მოწვრა.

– რა უნდა გელაპარაკო, კრეტინი ხარ! – მითხრა მან და ხელი ჩაიქნია.

– ბოლო-ბოლო ვინ მოიგო? – არ მოვეშვი მე.

– იღბალი არა გვაქვს, თავზე ვასხედით, იმათ მოიგეს: ოთხით ერთი.

– მაგრად გვითამაშია!

– არ გინახავს და რა უნდა გელაპარაკო. ნაღდი დირიჟორია ბასა, ნაღდი, სტრავინსკია. – აღტაცებით წამოიძახა ქართლოსმა და შეკრებილ ბიჭებს გადახედა.

- შენც კაცი გინახია და ელაპარაკები! – უთხრა ელგუჯამ ქართლოსს. ხელით გამწია და ჩემსა და ქართლოსს შორის ჩაჯდა. ბიჭებმა გაიცინეს.
- იმის დედა ვატირე, ვინც ფეხბურთზე თქვა, სპორტიაო, – თქვა ქართლოსმა.
- აბა, რა არის? – ვკითხე მე.
- ნაღდი ხელოვნებაა! – თქვა გოგიამ.
- მაშ, ბეთჰოვენი ვინლა არის? – ვკითხე მე.
- მორჩი, კაცო, თავის საქმეში ბასა ბეთჰოვენიც არის და კარუზოც.
- რომელ საქმეში?
- რომელში და სპორტში. – ცხვირი ცხვირზე მოძალო გოგიამ.
- ესე იგი, ფეხბურთი მაინც სპორტი ყოფილა! – დავიჭირე სიტყვაზე.
- სპორტი, შენ რომ ლექსებს წერ, ის არის! – მომიჭრა ქართლოსმა. კმაყოფილმა მსმენელებმა ტამი დაუკრეს. ჩემი ლექსების იმედი რომ მქონოდა, კამათს გავაგრძელებდი, მაგრამ ვერ ვენდე და გაჩუმება ვარჩიე.
- მოკეტე? – მკითხა ელგუჯამ.
- მოკეტე! – ვუთხარი მე და პირზე ხელი ავიფარე.
- მორჩა, ფეხბურთი ხელოვნებაა! – დაასკვნა გოგიამ და მხარზე ხელი დამარტყა.
- კი, ბატონო, ბასა ბეთჰოვენია, ავთო მოცარტია, გაგნიძე სერვანტესია, ხოჭოლავატოლსტოია, მარღანია მარკ ტვენი და კალოევი პუშკინი. კი, ბატონო...
- მიქელანჯელო არ გამომიტოვო, თუ ძმა ხარ! – მთხოვა ნოდარ დვალმა, რომელსაც ზედმეტ სახელად გაპონას ვეძახდით. ყველას გაგვეცინა.
- გაპონ, რამე ახალი ამბავი გეცოდინება! – სთხოვა გოგია დემეტრადემ.
- გუშინ ამერიკის ხმამ გადმოსცა, ესპანური ჭიანჭველის წვენს თმა ამოჰყავსო, – არ გააწბილა გაპონამ.
- ამის დედა ვატირე, ჩვენი რომ ჭიანჭველაც არ ვარგა! – გადაისვა მელოტ თავზე ხელი გოგიამ.
- რაშა საქმე? – იკითხა ახალმოსულმა კარლომ, რომელსაც თან პატარა, დიდთვალება, ცხვირგაბუშტული და ჭორფლიანი ბიჭი ახლდა.
- კარლოს გაუმარჯოს! ვისია ეგ ბიჭი? – ვკითხე მე.
- ჩემი დისშვილია.
- რა გქვია, ბიჭი?
- გია!
- ყოჩაღ!
- ლექსი იცი? – ჰკითხა ქართლოსმა.
- ვიცი!
- აბა, თქვი!
- არ მინდა! – უთხრა ბიჭმა და ბიძამისს სახელო დაქჩა, წავიდეთო.
- დაჯექი, სად უნდა წავიდეთ! – წარტყა თავში ხელი ბიძამ.
- ბავშვი დაჯდა.
- დღეს ექიმთან მყავდა! – თქვა კარლომ.
- ავად არის? – ვკითხე მე.
- ავად არა, მხეცივით არის!
- რაღად გყავდა ექიმთან?
- გვაგიუებს, კაცო, ვუნდერკინდია, ნებისმიერ ციფრებს ყოფს, ამრავლებს, უმატებს და აკლებს...
- კარგი, თუ ძმა ხარ! – გაუკვირდა გაპონას.
- გია, სამჯერ სამი რამდენია? – ჰკითხა ბიძამისმა.
- ცხრა! – თქვა თვალის დაუნამხამებლად ბავშვმა.

- ბიჭოს! – გაგვიკვირდა ჩვენ.
- თერთმეტს გამოვაკლოთ ორი?
- ცხრა!
- ხუთს მიეუმატოთ ოთხი?
- ცხრა!
- 1712-ს გამოვაკლოთ 1703?
- ცხრა!
- ვაა!!! – აღმოგვხდა განცვიფრებისაგან. ბავშვი ღვთის კალთიდან ჩამოვარდნილივით იდგა ჩვენს წინ და შარავანდელია აკლდა თავზე.
- ორი ათასს გამოვაკლოთ ათას ცხრაას ოთხმოცდათერთმეტი? – არ ეშვებოდა ბიძა.
- ცხრა! – არ იშლიდა ბავშვი.
- ვაა! – ვიძახდით ჩვენ.
- მოიცა, თუ ძმა ხარ, ახლა მე ვკითხავ! – თქვა გაპონამ.
- სხვის შეკითხვებს ვერ იტანს. – აარიდა თხოვნას თავი ბიძამ.
- ერთი მაგალითი და მორჩა! – არ დაინია უკან გაპონამ.
- წადი, ბიჭო, ითამაშე! – ისევ წამოჰკრა თავში ხელი ბიძამ.
- თავში ხელს ნუ ურტყამ, რამე არ მოუვიდეს! – შეეშინდა ქართლოსს.
- ორს მიეუმატოთ ოთხი, რამდენია, ბიჭი? – არ აცალა წასვლა გაპონამ.
- ცხრა! – ააფახულა თვალები პატარა გენიოსმა. – ბიჭებს კვილი აუტყდათ. მე სკამიდან გადმოვვარდი.
- გასაგებია! – თქვა გაპონამ.
- ეს კი ყოფილა ექიმთან მისაყვანი! – თქვა ქართლოსმა.
- რამდენი წლის ხარ, ბიჭი? – ვკითხე მე, სული რომ მოვითქვი.
- ცხრა! – თქვა ბიჭმა და გაიქცა.
- დისშვილი ბიძას ასე დამსგავსებოდეს, არ მინახავს! – აუჩუყდა გული ელგუჯას.
- კრეტიწო, მაგხელა რომ იყავი, ცხრამდე თვლა იცოდი? – გაიქაჩა ელგუჯაზე კარლო.
- მერე რაო, ექიმმა რა გითხრა? – ჰკითხა ქართლოსმა.
- მიხედეთ ბავშვსო!
- მიხედეთ, ღროზე მიხედეთ! – სთხოვა გოგია დემეტრადემ.
- დამცინი? – იკითხა კარლომ.
- ჩემი დასაცინი რა გჭირს, მე რა მენადვლება, მუსხელიშვილმა იკითხოს, ორ წელიწადში, ასე თუ იანგარიშა მაგან, უმუშევარს დატოვებს. – თქვა გოგამ.
- ბიჭები ერთმანეთს შეასკდნენ. კარლომ ერთხანს გვიყურა, მერე შებრუნდა და იქით წავიდა, საითაც ბავშვი გაიქცა.
- გაყვე, თემო, თორემ მოკლავს ბავშვს! – მთხოვა ქართლოსმა. მე ავდექი.
- პავილიონისკენ გავიარე. კარლო და მისი დისშვილი აინშტანინი არსად ჩანდნენ. ერთ სკამთან შევეკონდი. ორი მოხუცი ჭადრაკს თამაშობდა. დაფას დავაკვირდი. მელოტს, რომელიც თეთრებით თამაშობდა, სამ სვლაში შამათი ჰქონდა. შავებით მოთამაშე წითურ ძიას ხელი თავზე შემოედო და თვალებს ნაბავდა. ეტყობოდა, თეთრების სვლა იყო და არაფრად ეპიზნავებოდა სვლის გაკეთება. დიდხანს ვიდექი. თეთრები სვლას არ აპირებდნენ.
- მემღური? – ჰკითხა წითურმა.
- რაშია საქმე? – გაუკვირდა მელოტს.
- აღარ ითამაშებ?
- ჩემი თამაშია?
- აბა, ჩემი?
- ვერ თქვი მერე?
- თქმა არ შეველის მაგას, თამაში უნდა.

– ა, ბატონო, უდღეოფლოდ არ იქნება ჩვენი არსენას დაჭერა. – წაიღიღინეს თეთრებმა და პაიკი წასწიეს წინ.

– ქიში! ერთი ქიშიც მოახსენა, თავად გახლავარ არსენა, – ღიღინით უპასუხეს შავებმა.

– ხელი არ გამიშვია! – დაიბრუნეს სვლა თეთრებმა.

– სხვა ითამაშე, ბატონო, – სთხოვეს შავებმა. თეთრებმა მხედარი ითამაშეს.

– ცხენი მასე არ დადის! – გაუსწორეს სვლა შავებმა.

– მაშინ არ ვთამაშობ! – თქვეს თეთრებმა და ისევ ის პაიკი წასწიეს.

– ქიში!

– ჩემი კი არა, შენი სვლა იყო! – დაიწყეს თეთრებმა ინტრიგა.

– კარგი, ბატონო, – არ აყენენ შავები.

– ითამაშე!

– ქიში!

– მეფე გასწიეთ და ქიშს ვერ გეტყვით. – ვასწავლე მე.

– გაარე, ბიძა, შენი საქმე არ არის! – დამარიგა ჭკუა წითურმა.

მართლაცაა, რა ჩემი საქმე იყო. მაგრამ არსადაც არ გავიარე, იქვე დავჯექი. მოხუცებმა ახალი პარტია დაიწყეს. ვიდრე პირველ ტრადიციულ სვლებს აკეთებდნენ, კვლავ დავუწყე მოქალაქეებს თვალღებება. ჩემს პირდაპირ გვერდშექცევით ახალგაზრდა გოგონა იჯდა. მას ფეხი ფეხზე გადაეღო, მარჯვენა მკლავით სკამის ზურგს დაყრდნობოდა. ისე იჯდა, მარცხენა ხელისგულზე გაშლილ წიგნს ნათურის მკრთალი შუქი ეცემოდა. გულმოდგინედ კითხულობდა რალაცას. მზისგან დამწვარი ლამაზი ფეხები ჰქონდა, ოდნავ მოკლე კაბა ეცვა და მუხლისთავი უჩანდა. შავი თმა ლოყაზე ჰქონდა ჩამომლილი და სახეს ვერ ვხედავდი.

– მორჩა, ნათამაშებია!

– ხელი არ გამიშვია!

– ნათამაშებია!

– გუებნები, არ გამიშვია! – აყვირდნენ ჩემი მოხუცები.

გოგონამ სახე მოაბრუნა. მოაბრუნა და მე გული კინალამ ჩამწყდა მოულოდნელობისაგან. ჩემს წინ ღია იჯდა. მოხუცები რომ დაწყნარდნენ, კვლავ მიბრუნდა, ცოტა ხნის შემდეგ ისევ მოტრიალდა და დამაკვირდა სულ რაღაც ორიოდე წამით, მერე თავი ჩალუნა, ალბათ, ფიქრობდა, სად მინახავსო, ახლა ქვევიდან გამოშხედა, უცებ შებრუნდა და წიგნის კითხვა განაგრძო.

ღმერთო, ნუთუ ვერ მიცნო. თუ ვერ მიცნო, რატომ დამაკვირდა ასე, თუ მიცნო, წიგნის კითხვა რაღად განაგრძო. მიცნო? ვერა, ვერა, ვერ მიცნო. იგი კითხულობდა გაშლილ წიგნს ისევ ისე, როგორც წინათ, გვერდშექცევით, ლოყაზე თმაჩამომლილი, კითხულობდა დიდხანს, ძალიან დიდხანს, მე საკუთარი გულის ბგაბუგი მესმოდა. დავწყნარდები და მივალ, აი, ანლა, გული დამიწყნარდება და მივალ. აი, დამიწყნარდა... წამოდგომა დავაპირე. გულმა უარესად დამიწყო ცემა. თვალს არ ვაცილებ ღიას... ღია, ბათუმი, „ინტურისტი“, კაფე, გაკრეჭილი, გულიკო, ღია, ღია, გულიკო. ყველაფერი ერთმანეთში აირია. მე თვალს არ ვაცილებ. ღია წიგნს კითხულობს კიროვის ბაღში. ალბათ, ვერ მიცნო, ვერ მიცნო, ვერ მიცნო... და უცებ მივხვდი, რომ ღიამ მიცნო და რომ ღია წიგნს არ კითხულობდა. იგი არ კითხულობდა წიგნს, რადგან ამდენი ხანია ვუცქერ და არ გადაუფურცლავს. უნდა მივიდე, უნდა მივიდე, უნდა მივიდე... და მე მივედი.

– გამარჯობა, ღია! – ვთქვი მე და გვერდით სკამის კიდეზე ჩამოვჯექი ისე, რომ პირდაპირ სახეში მეცქირა. ღიამ თავი აიღო და ჩამომლილი თმა გაისწორა.

– უკაცრავად... – დაიწყო მან. ალბათ, უნდოდა ეთქვა, ვერ გიცანითო.

– მე თემური ვარ, – შევაწყვეტინე სიტყვა, – თემური. ბათუმი გახსოვთ, შარშანწინ?

– მანსოვს. – თქვა ღიამ და წიგნი დახურა.

– ჰოდა, მე თემური ვარ. როგორ გაგახსენოთ თავი, აი ის, თქვენ რომ... ღამე რომ თქვენს ნომერთან მოვედი და...

– მახსოვს... – თქვა ლიამ და ისევ გაშალა წიგნი.

– როგორ ბრძანდებით, ლია? – ვკითხე მე, წიგნის კითხვა რომ არ დაეწყო.

– გმადლობთ, არა მიშავს.

– საოცარია პირდაპირ, რომ ჩამოვედი ბათუმიდან, სულ გეძებდით, გეძებდით და გეძებდით.

– მართლა? – თქვა ლიამ და გაიღიმა ისე, როგორც მატყუარებს უღიმიან.

– დედას გეფიცებით, გეძებდით, გეძებდით და ვერსად ვერ გიპოვეთ.

– ცუდად მეძებდით, ალბათ! – თქვა ლიამ და ისევ დახურა წიგნი.

– კარგად გეძებდით, დედას გეფიცებით, და მაინც ვერ გიპოვეთ. დღეს კი სულ არ გეძებდით და გიპოვეთ.

– რა მოხდა მერე? – მკითხა ლიამ.

– არაფერი, გამიხარდა!

– ძალიან სასიამოვნოა.

– თქვენ არ მეძებდით, ლია? – ვკითხე მე.

– არა.

– რატომ?

– იმიტომ, რომ არ დამკარგვინხართ.

– მე კი გეძებდით...

– რა გინდათ, თემურ, ჩემგან? – მკითხა უცებ ლიამ და წამოდგა. ასეთ პასუხს არ ველოდი და ენა დამება.

– მე, არაფერი, ისე, ძველი ნაცნობი რომ გნახეთ, გამიხარდა...

– მეც გამიხარდა, მადლობელი ვარ ყურადღებისათვის, ნახვამდის... – ლია წასასვლელად მოემზადა.

– ლია, თქვენ რომ ახლა წახვიდეთ, მე გავგვიყდები. – ვთქვი მე ისე გულწრფელად, რომ ლიას თვალები გაუფართოვდა.

– ლია, ძალიან გთხოვთ, თუ შეიძლება, ცოტა ხანს კიდევ დარჩით.

– გვიანაა უკვე. – თქვა ლიამ და შევატყვევე, რომ ყოყმანობდა.

– ცოტა ხანს, სულ ცოტა ხანს, ლია...

ლია დაჯდა. დავეჯექი მეც. უამრავი, უამრავი დრო გავიდა ღუმელში. მე ვიჯექი ლიას წინ, ვუშხერდი მის ლოყაზე ჩამოშლილ კუპრივით თმას, ტუჩებს, დიდრონ დახრილ წამწამებს, წიგნზე დაწყობილ თხელ და საოცრად გრძელ, სიფრიფანა თითებს, სახე მკერდს, მესმოდა მისი ზომიერი სუნთქვა და ისე მომინდა უცებ მოვხვეოდი ამ ლამაზ, მიწხიდველ ქალს, როგორც უდაბნოში უწყლობით მომაკვდავ კაცს ენატრება წყაროზე დამხობა და სიკვდილამდე თუ დახრჩობამდე სმა. ფეხზე წამოვდექი, წამოდგა ლიაც. მან თვალი თვალში გამიყარა.

– წავიდეთ! – ვთქვი მე, რამე სისულელე რომ არ ჩამედინა.

ლია უხმოდ წავიდა, მე გვერდით გავყევი. გავედით კიროვის ბაღიდან, ვერის ბაზართან ლენინის ქუჩა გადავჭერით და ბელინსკის ქუჩას შევუდექით.

– ლია, თუ შეიძლება, გაგაცილებთ! – ვუთხარი მე ღუმილი რომ დამერღვია. ლიას გაეღიმა და გზა განაგრძო.

– მაშინ, ალბათ, ბევრი უსიამოვნება მოგაყენეთ! – განვაგრძე საუბარი.

– როდის?

– აი, იმ გაკრეჭილ ბიჭზე რომ გელაპარაკეთ!

– ავთოზე?

– არ მახსოვს, რა ერქვა.

– ის გოგონა ვინ იყო, თქვენ რომ გახლდათ ზღვაზე? – მკითხა უცებ ლიამ.

– ის გოგონა? ის გოგონა ისე, ჩვენი ამხანაგი, უნივერსიტეტის ამხანაგი.

– აკი ქმარია ჩემო, ამბობდა?

– ხუმრობდა, ალბათ, არ მახსოვს, მართლა თქვა? – გავიკვირვე მე.

– არ გახსოვთ?

– არა. – ლია გაჩუმდა.

– ალბათ, ბევრი უსიამოვნება მოგაყენეთ მაშინ! – დავიწყე თავიდან.

– არა, თქვენ რომ წამოდით, მეორე დღეს მეც წამოვედი.

– ის გოგონა, გულიკო, ჩემი ცოლი არ არის, არც ყოფილა! – რატომღაც ვიმართლე თავი და თვითონვე შემრცხვა.

– კარგი გოგო იყო! – თქვა ლიამ.

– რა წიგნს კითხულობთ? – ბანზე ავუგლე სიტყვა, ლიამ წიგნი გამომიწოდა, „მარტოლმარტო კაციჭამიებს შორის“ წავკითხე.

– ვიცი ეგ წიგნი, ბავშვობაში დედა მიკითხავდა ხმამაღლა. სიზმარივით მახსოვს – „ყველას ვეკითხებოდი, ახალი ზელანდიისაკენ მიმავალ გემზე მეზღვაური ხომ არ სჭირდებათ, იქ ჩემი ეშუ მელოდებაო“ – მგონი, ასე თავდებოდა. – ლიამ წიგნი გამომართვა და ბოლო ფურცელი გადაშალა.

– „იქ ჩემი ეშუ მელოდება“. – წაიკითხა მან – კი, ასე თავდება. – თქვა და გამიღიმა.

– ბელადს ემაი ჰქვია, არა?

– ემაი! – თავი დამიქნია ლიამ.

– დედა რომ წიგნებს მიკითხავდა ბავშვობაში, სულ ზეპირად მახსოვს. ნეტავი ლექციები მამახსოვრდებოდა ისე. – ვთქვი მე. ლიას გაეცინა.

ქართული პურის თორნესთან რომ ჩავიარეთ, ისეთი სურნელება მეცა, თავბრუ დამეხვა.

– აუჰ, რა სუნია! – აღმოხდა ლიას.

– ერთი წუთით, ლია! – ვთხოვე და თონეს ეზოდან შემოვუარე, კარი გადარაზული იყო შიგნიდან, დავაკაკუნე. ხმა არავინ გამცა, ხელმეორედ დავაკაკუნე, კარი ოდნავ გაიღო და ვიდაცამ ოფლიანი თავი გამოყო.

– პური მინდა, ძია! – ვუთხარი მე.

– არ არის პური! – თქვა მან და კარი ცხვირწინ მომიხურა. ისევ დავაკაკუნე. ისევ გაიღო კარი.

– რა გითხარი, შე კაცო, არ არი პური და რა გიყო?

– ერთი პური, ძია, ქუჩაში მშიერი კაცი მელოდება. – ვთხოვე მე.

– ცა და ქვეყანა მშიერია, შე კაცო, და ასე რომ ვარიგო პური, შენ არჩენ მერე ჩემ ცოლ-შვილს? – მკითხა მან.

– ნუ მეტყვი უარს, შენი ჭირიმე, მომეცი ერთი პური.

– ხუთი მანეთი გაქვს? – მკითხა მან.

– სამი მანეთი მაქვს!

– სამმანეთიან პურს არ ვაცნობთ ჩვენ!

– პატარა პური იქნება და ამოარჩიე.

– შენ ვინ ყოფილხარ, კაცო! – გაუკვირდა მეპურეს. მერე კარი გაიხურა. ერთ წუთში ისევ გაიღო კარი და მრგვალი, ლოყებდაბრაწული ცხელი პური მომაჩენა.

– ა, და წადი ახლა! – მე სამი მანეთი მივეცი და პური ჩამოვართვი.

– გმადლობთ, ბიძაჩემო! – ვთქვი მე.

– არაფრის, შე კაცო! – მითხრა მეპურემ.

მე გამოვბრუნდი. ქუჩაში გამოვედი, აკაციის ძირას, სადაც ლია დავტოვე, არავინ იდგა. გავიხედ-გამოვიხედე, ქუჩა ცარიელი იყო.

– ლია! – დავიძახე მე. ხმა არავინ გამცა, ზევით, ბელინსკის თითქმის ბოლოში, ვიღაც მიდიოდა. გამოვეკიდე, გულამოვარდნილი დავეწიე.

– ლია! – დავუძახე. მოიხედა. ლია არ იყო. არ იყო და მკერდში რაღაც ჩამწყდა, გული დამეწურა და ისე დამეწვა, თითქოს მღუდარე ჩამასხეს... გამეპარა, რაღა იპოვის ახლა მაგას. ნეტავ, რატომ გამეპარა... ალბათ, არ ესია მოვნა ჩემთან შეხვედრა. ცუდი ხომ არაფერი მითქვამს... ალბათ, არ უნდოდა ვინმეს მასთან ერთად დავენახე. არ უნდოდა, ალბათ... და ისევ ამეწვა გული. ფილაქანზე ჩამოვჯექი და ცხელი თორნის პური გულზე მივიკარი...

– ღმერთო, ძლივს ვიპოვე და რა სულელურად დავკარგე...

– რა დაკარგე, როდის ეძებდი, რომ დაკარგე.

– როგორ არ ვეძებდი, სულ ყოველთვის ვეძებდი, ორი წელია ვეძებდი...

– არც ერთი დღე არ გიძებნია.

– მაშ, რატომ გამიხარდა ასე მისი დანახვა?

– რა ვიცი, რატომ გაგიხარდა, მაგის დანახვა ვის არ გაუხარდება.

– ალბათ, ჩემსავით არავის, რა სულელურად დავკარგე?!

– კიდევ იპოვი, თუ მოინდომე.

– სად ვიპოვი, სად? – პურმა მკერდი გამითბო და რაღაც გაღღვა, გაღღვა და დარღვევებში საამოდ ჩამელვარა. პურს დამწვარი ყუა მოვტეხე და ღეჭვა დავუწყე.

– რა სულელურად დავკარგე მე იდიოტმა! სადღა ვიპოვნი ან როდის?

ავდექი და ლენინის ქუჩისკენ დავეშვი. რა ჯანდაბად მინდოდა ეს დასაწვავი პური, ნეტავი რა ოხრად მინდოდა. ვერის ბაზართან ჩავედი, მეღიქიშვილისა და ლენინის ქუჩის კუთხეში რამდენიმე მოქალაქე ტრამვაის ელოდა. ფეხით წასვლა დამეზარა და მეც დაველოდე ტრამვაის. გაჩერებაზე ორი მამაკაცი და ერთი, ასე ოცდაათი წლის ლამაზი, ჩასუქებული ქერა ქალი იდგა. ხელში მძიმე ჩანთა ეკავა. სახელოებგაცრეცილი კოსტუმი ეცვა, წარბები წვრილად ჰქონდა ამოქნილი და წამწამები აპრეხილი, სახეზე უმარული ეცხო. ოღნავ ვულგარული იერი ჰქონდა, ისე, ლამაზი იყო. გვერდით რომ მოვუდექი, ისე შემომხედა, როგორც ჯიბგირებს უყურებენ ფრთხილი მგზავრები. თავი უხერხულად ვიგრძენი და გვერდზე გავიხედე. მხოლოდ ახლა შევამჩნიე, რომ პური მკერდზე მქონდა მიკრული და უშნოდ ვაცოხნებოდი, ლუკმა სასწრაფოდ გადავყლაპე, პური ილღიაში ამოვიჩარე და ქლს გავხედე. ქლმა სიცილი ვერ შეიკავა და მიბრუნდა. მეც გამეცინა.

– გემრიელია? – მკითხა ქალმა.

– გადასარევია, ხომ არ მიირთმევთ? – ვკითხე ახლა მე და პურს ყუა მოვაგლიჯე.

– არა, გამაღობთ.

– შორს ცხოვრობთ? – ვკითხე ისევ.

– არც ისე.

– მეც ახლოს ვცხოვრობ.

– ერთი საათია ველოდები ტრამვაის და არ ჩანს, ამდენ ხანს ასჯერ მივიდოდი! – თქვა ქალმა.

– ფეხით ხომ არ წავსულიყავით? – გავთავხედი მე.

– ეს ჩანთა რომ არა... – ტრაგიკული სახე მიიღო ქალმა და წარბები შეიჭმუნა.

– მე წამოვიდებო!

– როგორ შეგაწუხოთ!

– რას ბრძანებთ!

– მომეცით!

– არა, რას ბრძანებთ! – დაიწყო ჩანთის ქაჩვა აქეთ- იქით. ბოლოს, როგორც იქნა, გამოვართვი, ჩანთა არც ისე მძიმე აღმოჩნდა.

კავშირის ქუჩის ბოლოში რკინის ჭიმქარში შევედით და ხელისგულისოდენა ეზოში აღმოვჩნდით. შუაგულ ეზოში მავთულით ყბაახვეული ონკანი თუხთუხებდა და

კავებშეყენებული, გარდიგარდმო გაბმული სარეცხის თოკები ქათქათა საცვლებითა და ზეწრებით იყო დახუნძლული. ქალმა გასაღები ამოიღო და პირდაპირ ეზოში გამომავალ თეთრფარდებიან და რკინებაკრულ კარს მიაღვა. კარი გაიღო, ქალი ოთახში შევიდა, სინათლე აანთო.

– შემოდი! – მითხრა მან. შევედი და ჩანთა პატარა შუშაბანდში ნავთქურის გვერდით დავდე.

– დავექი! – მითხრა მან და ტახტზე ვარდისფერი ბალიში გაასწორა.

დავექეი.

ოთახი იყო პატარა, დაახლოებით თხუთმეტ-თექვსმეტი მეტრი. შიგ იდგა ნონგადაფარებული ტახტი, რომელზეც მე ვიჯექი, ერთი საწოლი მწვანე საბნით დახურული, მრგვალი მაგიდა, ოთხი სკამი, ერთი წიგნების კარადა და ერთი ტანსაცმლის სარკისკარიანი კარადა. ეს იყო და ეს.

ქალმა კარადის კარი გააღო, ვარდისფერფოთლებიანი ხალათი გამოიღო, სარკესთან დადგა და მოურიდებლად დაიწყო კოსტუმისა და ქვედატანის გახდა. იგი იყო მკვრივი, ძლიერი, მარმარილოსავით თეთრი სხეული, მრგვალი მხრები და მაღალი მკერდი ჰქონდა. სუნთქვა შემეკრა. სახე ავარიდე. ხალათი გადაიცვა და მაგიდას მიუჯდა.

– ვჭამოთ რაზე? – მკითხა მან.

პური, რომელიც ამ დრომდე ხელში მეკავა, მაგიდაზე დავდე. ქალი ადგა და შუშაბანდში გავიდა. იქიდან ცოტა ყველი, თევზის კონსერვი და ნახევარი ბოთლი არაყი გამოიტანა.

– მოდი! – თქვა მან.

მე ავდექი და მაგიდას მივუჯექი. ქალმა არაყი დაასხა.

– კარგად ვიყოთ, მაღლობელი ვარ, რომ მომაცილე. მე ლიდა მქვია. შენ? – მკითხა და ჭიქა ჭიქაზე მომიჯახუნა.

– მე თემური მქვია. კარგად იყავი, ჩვენს გაცნობას გაუმარჯოს!

– გაგვიმარჯოს! – დავლიეთ. – ეს ჩემი ქმარია, ომში დაიღუპა. – თქვა მან და კედელზე დაკიდებულ კაცის სურათისკენ გაიხედა. კედლიდან ახალგაზრდა უწვერულვაშო ბიჭი იღიმებოდა.

– მე შვილი მეგონა! – ვთქვი და ჭიქა დავდე.

– ქმარა. შენ რამდენი წლისა ხარ?

– ოცდაორის!

– ის ოცდასამის იყო! – თქვა ლიდამ და ისევ დაასხა, მეც დამისხა.

– მე წავალ! – ვთქვი და ავდექი.

– მოიცა, ეს ერთი ბოთლი დავლიოთ! – მითხრა მან. მე დავვექეი.

– ისევ ჩვენ გაგვიმარჯოს!

– გაგვიმარჯოს!

მესამეც დავასხით.

– გაგვიმარჯოს.

– შეიძლება, ლიდა, შენს გვერდით დავჯდე? – ვკითხე მე და შევატყვევო როგორ დაირწა ოთახი და ამეწვა საფეთქლები.

– შეიძლება! – თქვა ლიდამ, გაიღიმა და თვალები დახუჭა.

მე გვერდით მივუჯექე და ხელი კალთაზე დავადე. ლიდამ არაფერი თქვა. არც თვალები გაუღია, არც ღიმილი შეუწყვეტია, მხოლოდ ორივე ხელით საფეთქლები დაისრისა და ასე დარჩა. მაშინ ხელი მხარზე გადავხვიე და ჩემკენ მოვიზიდე. ჯერ ყურის ძირში, მერე ყელთან ვაკოცე და ასე დავრჩი. მას რაღაც, დღემდე ჩემთვის უცნობი, აუხსნელი, გაუგონარი და საოცარი სუნი ჰქონდა მიწის, მზის, სისხლის, ოფლის, ზღვის, პურის, ყველაფრის, ყველაფრის, ყველაფრის, რასაც ქვეყანაზე ბედნიერება და სიცოცხლე ჰქვია, ყველაფრის ერთად.

– ლიდა, გენაცვალე, დავრჩები შენთან, თუ შეიძლება, ლიდა... – ვჩურჩულებდი და ვეკვროდი.

ლიდა ხმას არ იღებდა.

– ლიდა, დავრჩები, ჩემო საყვარელო ლიდა, ძვირფასო ლიდა. – ლიდა ჩემკენ მოტრიალდა, დიდხანს მიცქირა დიდრონი თვალებით, მერე უცებ ადგა, მეც ავდექი.

– დარჩი! – თქვა მან, ოთახი ისევ დაირწა, მერე დატრიალდა, დატრიალდა და ყველაფერი უკუღმა დაბრუნდა, ცოტა გონს რომ მოვედი, ოთახში ბნელოდა, ლიდა ლოგინში იწვა და ჩემკენ იცქირებოდა.

– მოდი! – თქვა მან. მე ადგილიდან არ ვიძროდი.

– მოდი ჩემთან! – გაიმეორა ლიდამ საიდანღაც, ზღაპრიდან, ექონარევი ხმით. – მოდი, მოდი, მოდი, – გუგუნებდა ზღაპრიდან მოსული ხმა ჩემს საფეთქლებსა და ყურებში და მე შევედი ზღაპარში...

* * *

ეს იყო ფიჭვის, არყის, წიფლის, მუხის, ნაძვისა და ბზის უზარმაზარი, დაბურული ტყე, ცაში ასული, მზემდის აზილული, ზურმუხტში და ოქროში მოცურავე ტყე. მე ვიდექი შუა ტყეში ფეხშიშველი, ფეხისგულებს წიწვები მჩხვლეტდნენ, ხელებაწვდილი შეეჭურებდი ფოთლებში ჩამოდნარ სხივებს და ველაპარაკებოდი ღმერთს.

– ეჭეჭე, ჰე, მაღალო ღმერთო, მაღალო ღმერთო!

მე ვსუნთქავდი ცას, ვბანაობდი სხივებში, ფესვებით გადგმული მიწაში ვიყავი ტყესავით მაღალი, ძლიერი და ბედნიერი.

– ეჭეჭე, ჰე, ღმერთო, მაღალო ღმერთო, გამაღობო, ღმერთო, ძლიერო ღმერთო...

მერე უცებ სხივები იქცნენ ცეცხლად, ავარდა ალი და ცეცხლი მოეკიდა ცას, ცეცხლი მოეკიდა ტყეს. მოეკიდა და გათავდა ჰაერი, ჰაერი გათავდა, ღმერთოოო... მიშველე, ვიწვები... მე ვიდექი და ვიწვოდი ისე, როგორც ჩემს წინ მდგარი ფიჭვი და წიწვი ჩემს ფეხებქვეშ.

– ღმერთო მაღალო, მიშველეეე... მერე მე ვთხრიდი უზარმაზარ მუხებს, წიფლებს, არყის ხეებსა და ფიჭვებს, ვთხრიდი გარშემო ყველაფერს და ვამხობდი დედამიწაზე, ვეძახდი ღმერთს, მაგრამ საშველი არ ჩანდა, და მე დავემხე მიწაზე ქვითინით. მაშინ ისმინა ღმერთმა ჩემი ვედრება... მოვიდა წვიმა, საოცრად თბილი და ალერსიანი წვიმა, მერე იმატა, იმატა, ჩაქრა ცეცხლი და დატრიალდა რძესავით სუფთა და ტკბილი ოხშივარი. მე ვეკვროდი სველ მიწას, როგორც სცოცხლეს, ისიც მეკვროდა მასზე მინდობილს, და ჩვენ ერთად ვტიროდით – მე, ზეცა და მიწა... და მიწა მეჩურჩულებოდა მე, როგორც ცოცხალი:

– თემური, ჩემო სინარულო, თემური, ჩემო მზეო, სიცოცხლეე ჩემო...

.....

მერე ყველაფერი გახდა იასამნისფერი. მე ტუტემწოვარა დამკარგა დედამ ტყეში და მიბოვა ტუ მგელმა, დიდმა, ნაცრისფერმა მგელმა. იგი მოვიდა ჩემთან, დამყნოსა, თავი ასწია მაღლა და დაიყმუვლა. მოვიდნენ მგლის ლეკვები, იმათაც დამყნოსეს და დაიყმუვლეს. მერე რუხი მგელი მოუწვა ლეკვებს და ტუტე აჭამა. მე მშოიდა. მივცოცდი დედა მგელთან, მივწი-მოვწიე ლეკვები და სველი ტუტე ჩავიდე პირში. მგელმა ხმა არ ამოიღო, თვალები მინაბა და გაიტრუნა. მე ვღეჭავდი მგლის ტუტეს და მიკვირდა, რომ იგი არ იყო დედის რძესავით თბილი და გემრიელი. მგლის რძე შაბიანი და მლაშე იყო. მერე მე შევეჩვიე მგლის რძეს და ძალიან გემრიელი მეჩვენებოდა. როდესაც გავიზარდე, ტუ მგელს, ჩემს დედას, ჩემს და-ძმებთან ერთად, სანადიროდ დავყავდი. მე არ ვიცოდი რამდენი და-ძმა მყავდა, რადგან თვლა არ ვიცოდი, ისე კი ბევრნი იყვნენ... და როდესაც მე მათზე დიდი გავიზარდე და მათზე ძლიერი

გავხდი, მგლებმა მაუგლი შემარქვეს. მე არ ვიცოდი, რას ნიშნავდა მაუგლი, მაგრამ ვიცოდი, რომ მაუგლი ვიყავი მე და მეტი არავინ. მერე ვისწავლე მგლებივით ყბუილი და მიყვარდა ბუ მგელი, როგორც ჩემი დედა. როდესაც სულ დიდი გავხდი და ტყიდან გამოსულმა, სოფელში დავინახე ჩემსავით ორ ფეხზე მოსიარულე ხალხი, მე მომინდა მათთან ყოფნა. მერე კიდევ ვნახე ადამიანები ტყეში. ისინი იხსდნენ ცეცხლის პირას. მე სულ ახლოს მივედი და დიდხანს ვუცქერდი მათ და რაც უფრო დიდხანს ვუცქერდი, მით უფრო მინდებოდა მათთან ყოფნა. მაგრამ მაშინ მისვლა ვერ გავბედე. მერე მივედი დედასთან და მოვუყევი ყველაფერი.

- დედა, მე დღეს სულ ახლოს ვნახე ადამიანები.
- მე ვიცოდი, მაუგლი, რომ დაგკარგავდი, ამას მაშინ მივხვდი პირველად, როდესაც შენ ცეცხლის არ შეგეშინდა. ჩვენ, მგლებს, ძალიან გვეშინია ცეცხლის.
- მე უნდა წავიდე, დედა, მათთან, ისინი ჩემი ხროვისანნი არიან.
- ნუ წახვალ, შვილო, იყავი ჩვენთან...
- მე გული მათკენ უფრო მიმიწევს. უნდა წავიდე. – და მე ავდექი.
- ნუ წახვალ, ნუ, ნუ წახვალ, ნუ!.. – ყბუილით მომღვევდნენ დები და ძმები. – ნუ წახვალ, ნუუუ! – დმუილით მომღვევდა დედა, მაგრამ მე მაინც წავედი.

.....

- თემო, თემური, ადექი ახლა და წადი. წადი, თემური, თენდება, მეზობლებმა არ დაგინახონ. – მღვიძებდა ლიდა. მე სწრაფად წამოვდექი და ჩავიცვი.
- შენ არ ადგები? – ვკითხე ლიდას.
- მე არა, დღეს ღამის ცვლაში ვარ. – თქვა ლიდამ.
- ღამის ცვლაში? სად მუშაობ? – ვკითხე მე.
- აბრეშუმის საქსოვ ფაბრიკაში.
- რას აკეთებ?
- კომბოსტოს გამჟავებ, – გაიცინა ლიდამ.
- ლიდა, შეიძლება, შენთან ვიარო ხოლმე? – ვკითხე მე და საწოლზე ჩამოვჯექი.
- თუ მოგენატრები... ისე არ გირჩევ, არ ღირს, ვითომ სიზმარი იყო. – თქვა ლიდამ.
- კი მომენატრები! – გულწრფელად ვთქვი მე. ლიდას გაეცინა.
- ვნახოთ, მაგრამ არ გირჩევ, ჭამე ის დარჩენილი პური და წადი. – თქვა ლიდამ და მაგიდისკენ ხელი გაიშვირა.
- მაგ პურმა გუშინ ორი წლის დაკარგული და ძლივს ნაპოვნი გოგონა დამაკარგვინა. – ვთქვი მე და მაგიდას მიუჯექი. ბოთლში კიდევ იყო ცოტა არაყი.
- ვინ გოგონა? – დაინტერესდა ლიდა.
- ლია, ბათუმში გავიცანი, მხოლოდ ერთი დღე ვიცნობდი... მერე ორი წელი არ მენახა, კიროვის ბაღში ვნახე დღეს და... რომ მივაცილებდი, ბელინსკზე თონე რომ არის, ამ პურის საყიდლად შევედი. გამოვედი და აღარ დამხვდა.
- გაქრა? – გაეცინა ლიდას.
- გაქრა, გამეპარა! – ვთქვი მე. – ამ პურმა დამლუპა...
- აბა, მართალი ყოფილა „არა პურითა ხოლო“...
- რა თქვი?
- „ხოლო იესო მიუგო და პრქუა: წერილ არს, რამეთუ არა პურითა ხოლო ცხონდების კაცი, არამედ ყოვლითა სიტყვითა, რომელი გამოვალს პირისაგან ღმრთისა“. – წაიმღერა ლიდამ.
- ეგ სად წერია? – ვკითხე მე.
- სახარებაში.
- კიდევ რა წერია? – ვკითხე მე სხვათა შორის და არაყი დავისხი.

– კიდეც, – თქვა ლიდამ და თვალები დახუჭა. – ახლაც გავიხსენებ. კიდეც წერია: „ხოლო მე გეტყვით თქვენ, რამეთუ ყოველმან, რომელმან განუტევოს ცოლი თვისი თვინიერ სიტყვისა სიძვისა, მან ამრუშა იგი; და რომელმან განტევებული შეირთოს, მანცა იმრუშა“.

მე გაკვირებული ვუგდებდი ყურს ლიდას. ლიდამ თვალები გაახილა და გაკვირებული რომ ღამინაზა, გაეღიმა.

– არ წავიკითხავს სახარება? – მკითხა მან.

– არა! – ვუპასუხე მე.

– აი, მანდ დევს თაროზე, ქვევიდან მესამე წიგნი, ლურჯყდიანი. „ახალი აღთქმა“ აწერია. წაიკითხე, გამოგადგება. – მითხრა მან.

მე ავდექი, წიგნი თაროდან ავიღე და გადავშალე.

– სახლში წაიკითხე, ახლა კი წადი.

– გმადლობთ, ლიდა, რომ წავიკითხავ, მოგიტან. – ვთქვი მე.

– ნუ მომიტან, გქონდეს, მე ზეპირად ვიცი! – ისევ მივედი საწოლთან, დავიხარე და ლიდას ლოყაზე ვაკოცე.

– გმადლობთ, ლიდა!

– არაფრის!

– შენ კარგი ქალი ხარ, ლიდა, ძალიან კარგი ქალი!

– არ ვიცი, თემო, – აიჩეჩა მხრები ლიდამ.

– ნახვამდის!

– ნახვამდის!

ოთახიდან გამოვედი და კარი ფრთხილად გავიხსურე.

თბილისი რძისფერ ბურუსში ცურავდა. შორიდან ისმოდა დილის ტრამვაის ბორბლების ჭრიალი და ქარხნის საყვირების ბოხი, ხრინწიანი გადაძახილები. ქალაქი გაფერმკრთალებული ნათურებით ციმციმებდა, თვალებს იფშვნიტდა, იზმორებოდა და მტკვრის პირას დაფენილ ღამენათევ, უზარმაზარ ცხვრის ფარასავით იშლებოდა.

რაისათვის ღამითვმვ მმ?

დედამ კარი გამიღო. მას მხრებზე თეთრი შალი ჰქონდა მოხვეული და გაფითრებული იყო.

– სად ხარ, შვილო, ამდენ ხანს, ჯავრით გავთავდი! – მითხრა მან და ოთახში შემომყვია.

– გურამთან ვიყავი! – ვცრუე მე.

– მერე არ უნდა გამაფრთხილო, შვილო? მით უმეტეს, ასეთ დროს.

– რა დროს, დედა? – ვკითხე მე გაკვირებულმა.

– შენ არაფერი გაგიგია? – ჩემზე უფრო გაუკვირდა დედას.

– რა უნდა გამეგო?

– დავილუბეთ, შვილო, სტალინს დამბლა დაცვა! – თქვა დედამ და ცოცხალ-მკვდარი მაგიდას მიუჯდა.

– გაგიჟდი, ქლო? – ვკითხე მე. ჟრუანტელმა დამიარა.

– გაგიჟდი, შვილო, გაგიჟდი. რადიომ გადმოსცა, სტალინს სისხლი ჩაექცაო...

– მერე?

– მერე რა? ძალიან მძიმედ არისო, დავილუბეთ, შვილო...

– რას ამბობ, დედა! – ვთქვი მე და საწვიმარი ჩავიცვი.

– ავად ვარ და ნუ დამტოვებ, არსად წახვიდე. ძალიან ავად ვარ, შვილო, ძალიან ავად. – დედას ადამიანის ფერი აღარ ედო და თვალებზე ორი დიდი ცრემლი ეკიდა.

მე მინდოდა, მივძვდარიყავი, რას განიცდიდა, რა აწუხებდა, რა სტკიოდა, რისი ემინოდა, ან რას ტიროდა დედაჩემი, მაგრამ ვერ მივხვდი და, ალბათ, ჩემს სიცოცხლში ვერასოდეს ვერ მივხვდები და ვერ ავხსნი ამ სათნოებით სავსე პატარა, შეშინებული, შეძრწუნებული, ჭაღარა ქალის ცრემლების მიზეზს იმ მისთვის საშინელ დღეს.

– ნუ წახვალ ნურსად, შვილო, სახლში იყავი, ცუდად ვარ, შენს თავს გეფიცები. – ისევ მთხოვა დედამ და ძალით დამსვა სკამზე.

– რა მოგივიდა, დედა, წავალ, გურამს ვნახავ, უნივერსიტეტში შევივლი, ამბავს გავიგებ, მერე ისევ მოვალ, შენ დაწყნარდი, დაწევი, დედა. მე წავალ და სულ მალე მოვალ. – მხრებზე ხელი მოვხვიე, ვაკოცე, მოვეფერე, – დედა თითქოს დაწყნარდა ცოტათი.

– წადი, ოღონდ მალე დაბრუნდი. – როგორც იქნა, დამრთო ნება. მე გარეთ გამოვედი, კარში დაძეწია.

– შვილო!

– რა იყო, დედა?

– შენ ნუ იტყვი, შვილო!

– რას, დედა?

– ნუ იტყვი, შვილო, რომ სტალინს დამბლა დაეცა.

– რატომ, დედა, რადიომ თუ თქვა, ალბათ, მთელმა მსოფლიომ იცის.

– შენ ნუ იტყვი, შვილო, რადიომ თქვას, შენ მაინც ნუ იტყვი, თუ დედა გიყვარს. – მითხრა მან და ჩემი ხელი გულზე მიიკრა.

– კარგი, დედა! – ვუთხარი მე და კიბეზე კისრისტეხით დავეშვი.

* * *

სტუდენტები, ასპირანტები, ლექტორები, პროფესორები, დარაჯები, დამლაგებლები, პარტიულები, უპარტიოები, კომკავშირელები იდგნენ ქუდმონდილი და მკლავებმოწყვეტილი. დაცარიელებული აუდიტორიები, კათედრები, ლაბორატორიები, დეკანატები, კაბინეტები, ბიბლიოთეკები და სამკითხველოები შავი ჭირით დამფრთხალი ხალხისგან მიტოვებულ ნასოფლარებსა და ნაქლაქარებს ჰგავდნენ.

იმ დღეს და იმ ღამეს, მერე კიდევ მთელ დღესა და მთელ ღამეს უნივერსიტეტი უზარმაზარ, თავმალალ, დამწუნებულ და ზარჩამდვარ ტაძარს ჰგავდა, სადაც თავი მოეყარა უამრავ მუხლმოყრილ მლოცველს და კლუბის სცენაზე დასვენებულ რეპროდუქტორს თვალცრემლიანი, მუდართა და ვედრებით შესცქეროდა, რომელიც ყოველ ორ საათში, შხის დაბნელების შემზარავ პროცესს გადმოსცემდა.

* * *

შუალამისას უცნაური ხმაური შემომესმა. თავი წამოვწიე. დედა საწოლზე ტრიალებდა, კენესოდა და რაღაცას გაურკვეველს ამბობდა, წამოვვარდი და მის საწოლთან მივირბინე.

– დედა, რა მოხდა, დედა! – სიზმარში მეგონა.

– პერანგი, პერანგი! – თქვა მან და თვალები მომაშტერა.

– რა პერანგი, დედა!

– პერანგი, თეთრი პერანგი...

– რა გინდა, დედა!

– მოიტანე თეთრი პერანგი, კკკლები...

– დედა! – ვიყვირე და შევანჯღღრიე.

– თავი, თავი მისკდება, შვილო, პერანგი მომიტანე, თეთრი, თეთრი პერანგი! – მე კარადას მივევარდი და თეთრი პერანგი მივუტანე.

– გადი! – თქვა დედამ. მე მივხვდი, პერანგის გამოცვლა უნდოდა და ოთახიდან გავიდი. მეზობლის კარს მივევარდი.

– ელიკო! ელიკო! – ხმა არავინ გამცა.

– ელიკოოო! – ვიყვირე მე და კარზე ბრახუნი დავიწყე. ისევ არავინ გამცა ხმა. ყველანი წასულები იყვნენ. ისევ შევევარდი ოთახში. დედა გულაღმა იწვა, ფართოდ გახელილი თვალებით ჭერს შესცქეროდა, მიძიდულ სუნთქავდა და საფეთქლებზე ცრემლი ღვარად ჩამოსდიოდა.

– დედა!

– ამას... აღარაფერი... ეშველება... პერანგი... ჩამაცვი... თავს ვერ ვწევ! – თქვა მან ნაწყვეტ-ნაწყვეტად.

მე მივეხმარე და პერანგი გადავაცვი.

– ასე ჯობია, თეთრი პერანგი, გაზაფხულივით თეთრი პერანგი...

– რას ამბობ, დედა! – დედამ გაიღიმა.

– ერთი წუთი... წამი და გათავდება ყველაფერი... ნუ გეშინია, შვილო!..

– დედა, დედიკო, არ დამლუპო, ახლავე გავიქცევი და ექიმს მოვიყვან! – ავტირდი მე.

– არ დამტოვო! – გაიქნია თავი დედამ.

– რა გტკივა, დედა, რა გინდა, მითხარი, დედიკო!..

– ჩემო დიდო ბიჭო, ჩემო ჭკვიანო ბიჭო, არაფერი არ უნდა დედაშენს, დედაშენს სიკვდილი უნდა შენს მკლაფზე...

– ნუ ამბობ მაგას, დედა, არ დამლუპო, დედა, გესმის, არ დამლუპო, თორემ თავს მოვიკლავ!

– ვკვდები, დედა!

– ახლა კვდები?... ახლა, ძლივს რომ შეგეჩვიე, ძლივს რომ დაგიძახე დედა, ძლივს რომ გიპოვე, გაგიჟდი, დედა?!! – ავბლავდი მე და მის მკერდზე დავემხე.

– სინათლე აანთე, შვილო... – მთხოვა დედამ და თავზე ხელი გადამისვა. მე ავდექი და სინათლე ავანთე.

– იდექი მანდ. – მითხრა დედამ. მე კართან გავჩერდი. დედამ დიდხანს, ძალიან დიდხანს მიყურა. მერე თვალები დახუჭა. როდესაც გაახილა, მე ისევ კართან ვიდექი. დედამ თვალებით მანიშნა – მოდი ჩემთანო. მე ნელი ნაბიჯით წავვიდი. დაჟინებით მიყურებდა, თვალს ახამხამებდა. მიუუახლოვდი, მის წინ მუხლებზე დავემხე და ორთავე ხელი ლოყებზე მოვკიდე, სახეზე ცეცხლი ეკიდებოდა.

– დედიკო, რა მოგდის, დედიკო! – ისევ ავტირდი მე. დედამ ისევ დახუჭა თვალები.

– გხედავ, როგორც ცხადში, ისე გხედავ, ასეთი წამყვები, ასეთი დამამახსოვრდები... მაღლობელი ვარ შენი, ღმერთო, მაღლობელი ვარ შენი, ღმერთო, მაღლობელი... – უცებ ისევ აბორგდა.

– პერანგი, თეთრი პერანგი...

– აკი გაცვია, დედა...

– თემური, ჩემი თემური, პატარა ბიჭი...

– დედა, შენი ჭირიბე, დედა, არ დამლუპო, დედა, რა ვქნა მე მარტო, მითხარი... – ვტიროდი მე.

– რამხელა გაზრდილა, აუ, რამხელა ბიჭია, კაცია, ნამდვილი კაცი...

– დედა, არ გამაგიჟო, არ მოკვდე, არ გრცხვენია, დედა?!

– კარგად იყავი, შვილო, მზუც შენია, ზღვაც შენია, მთელი ქვეყანა შენია...

– დედა!

– ვინ ატირებს ჩემს პატარა თემურის, ვინ ატირებს... – დედამ ორთავე ხელი მომხვია ყელზე და კოცნა დამიწყო ძლიერად, ძლიერად, ძალიან ძლიერად, მერე სუსტად, უფრო სუსტად, სულ სუსტად, ბოლოს უბრალოდ შემახო ცხელი, თაკარა ტუჩები ლოყაზე და ასე დარჩა, ახლა ყურში მეჩურჩულებოდა...

– ერთი წუთიც... ერთი წამიც... ღმერთო... სად ხარ, ღმერთო... ოფლი გაქვს, დედა შემოგვევლოს, ბევრი ირბინე, შვილო!.. არ გაიხადო, არა... აღარ ჩახვიდე ეზოში... მე წავალ... აი, მივდივარ, ჩემს მოსვლამდე ბებიას დაუჯერე...

– დედა, არ წახვიდე, დედა, შენი ჭირიმე, დედა, გააღე თვალები, დედა, თვალები გააღე, გააღე, გააღე...

დედამ უარყოფის ნიშნად თავი გადააქნია, მერე ორთავე მკლავი დაუცურდა ჩემი ყელიდან და მოწყვეტით დაუცვივდა საწოლზე.

– დეეეეააა!

– გმადლობთ, ღმერთო, გათავდა... – თქვა დედამ და ნიკაპი აუკანკალდა, მერე ორი დიდი კურცხალი გადმოუგორდა თვალებიდან და სუნთქვა შეწყვიტა.

.....

შუშაბანდში გავედი და ყველა ფანჯარა გავაღე. სუსხიანი ჰაერი შემოვარდა, ცრემლი შემაშრო და ლოყები შაბივით დამწვა. ვარაზის ხევში ნისლი იწვა, თბილისს ეძინა ალიონის ღრმა ძილით. აკაციის შიშველი ხეები ოდნავ ირხეოდნენ, მთაწმინდის მხარეს არც ერთ სახლში შუქი არ ენთო, ენთო მხოლოდ ერთ ადგილას, შორს, შორს, სემიონოვის დასახლებაში. ცა მოჭვდილი იყო ვარსკვლავებით და ის პატარა ნათურა ამ ვეებერთელა ციდან ჩამოსულ ვილაცის ბედის ვარსკვლავს ჰგავდა. მე ვიდექი ძალიან დიდხანს და ვუცქერდი ამ სინათლეს. ვინ იცის, რატომ ანთია ამ უდროო დროს ეს სინათლე, იქნებ, იქაც დახუჭა თვალი ვინმემ სამუდამოდ ან პირიქით, ახლა გაახილა... ან ქორწილია, დიდი და გადაბმული ქორწილი. და მე ისე მომინდა აქედან მეკვიდა იმ სინათლისათვის, გამეგო რა მოხდა, რისთვის ანთია იგი ამ უდროო დროს, რისთვის ან ვისთვის, იქნებ სულაც არ არის სინათლე და ეს დედაჩემის ბედის ვარსკვლავია ციდან ფენად ჩამოსული და დაეძებს მას. უცებ შემეშინდა მარტოობის, სიცოცხლესავით მომინდა გათენება, მომინდა კვილი, რომ შემეძრა ცა და ქვეყანა, მეკვილა, რათა გაეგო იმ ვარსკვლავს, რომ მე და დედა აქ ვართ, აქ. მაგრამ ის ბედის ვარსკვლავიც ჩაქრა.

თბილისში თენდებოდა.

მე ოთახში დაებრუნდი, დედას ზეწარი გადავაფარე და მაგიდას მივუჯექი. მაგიდაზე გუშინ მოტანილი სახარება იდო, სხვათა შორის გადავშალე და კითხვა დავიწყე:

„და მეცხრესა ოდენ ჟამსა ხმა-ყო იესო ხმითა დიდითა და თქუა: ელი, ელი! ლამა საბაქთანნი? ესე არს: ღმერთო ჩემო, ღმერთო ჩემო, რაისათვის დამიტევებ მე?“...

... და შემდეგ გავიდა ძალიან ბევრი, ძალიან ბევრი დრო. ვილაცამ კარზე დააკაკუნა, მერე ფრთხილად შემოვიდა, მოვიხედე, ოთახში გურამი იდგა.

– სტალინი გარდაიცვალა. – თქვა მან ჩურჩულით.

– რა თქვი? – ვკითხე მე.

– სტალინი გარდაიცვალა.

- გამარჯობა, ლია!
- საიდან მომაგენი?
- გემებდი და მოგაგენი.
- შემოდი ოთახში.

მე შევედი და ოთახის კუთხეში დავჯექი. ლიამ ხალათის ზედა ღილი შეიკრა და ოთახის მეორე კუთხეში დაჯდა.

- როგორ ხარ, ლია? – ვკითხე მე.
- გამაღობთ, არა მიშავს. – თქვა ლიამ.
- სად გამეპარე, ლია, იმ დამით?
- არსად არ გავპარულვარ, გელოდებ, გელოდე და წავედი... – ლიამ გაიღიმა.
- მერე?
- მერე რა? წავედი.
- მერე აღარ მელოდნი?
- დღეს არა.
- აბა, როდის?
- არ ვიცი...

– საერთოდ კი მელოდნი?

– კი! – ლიამ თავი დაღუნა. მე ტირილი მომინდა, რატომღაც.

– ლია, მე ძალიან ბევრს გემებდი, ძალიან ბევრს, დღე და ღამე გემებდი.

ლიამ მაგიდაზე დადებულ ვახას ნაქარგი ახადა, ვახა სავსე იყო ატმითა და ლეღვით.

– მიირთვი, – თქვა მან და ისევ კუთხეში დაჯდა. ოთახში დუმილი ჩამოვარდა.

– არც კი ვიცი, როგორ მოვიქცე! – თქვა ლიამ ცოტა ხნის შემდეგ.

– არც მე! – ვთქვი და უხერხულობა რომ დამეფარა, ჰაპირისი ამოვიღე.

– ლია, მე დედა მომიკვდა.

– ვიცო! – თქვა ლიამ და სულაც არ გამკვირვებია.

– არაყი არ გაქვს, ლია? – ვკითხე უცებ. ლია უხმოდ ადგა, კარადიდან ვარდისფრად შეფერადებული არაყი გამოიტანა ბროლის სურით და წინ დამიდგა. მე ჭიქა გავავსე, რაღაცის თქმა მინდოდა, მაგრამ ვერ მოვახერხე. და ისე, უხმოდ დავლიე. ლია თვალს არ მაცილებდა. მეორე ჭიქაც ასე დავლიე. მხოლოდ მესამე ჭიქის შემდეგ ამოვიღე ხმა.

– ლია, შენ მე არ მიცნობ. ალბათ, არც კი იცი, ვინ ვარ... არაყს რომ ვსვამ, ლოთი ხომ არ გგონივარ? პირველად ვსვამ ჩემს სიცოცხლეში არაყს მარტო. შენც ხომ არ დალევ? – ლიამ არაყი დაისხა და დალია.

– რა კარგი გოგო ხარ, ლია. – ვთქვი მე და ისევ დავისხი – შენ მე არ მიცნობ, ლია. მე კი გიცნობ, ხუთი თითივით გიცნობ. – გავშალე ხელი და შევატყვე, როგორ მიკანკალებდა. – არ დაიჯერებ და ნუ დაიჯერებ. შენ გგონია, არ შეგხვედრივარ ორი წელია? ყოველდღე გხვდებოდით, გელაპარაკებოდით, ვისმენდი, სად არ ვყოფილვარ შენთან ერთად... ათასჯერ მითქვამს შენთვის ის, რასაც ახლა გეუბნები... შენ კი სულ არ მიცნობ... – ვთქვი მე და დავლიე.

– გიცნობ, თემო. – თქვა ლიამ.

– რომ მიყვარხარ, ის თუ იცი? – ვკითხე მე და წამოვდექი.

– მაგის გარდა, ყველაფერი ვიცი. – თქვა ლიამ და ისიც წამოდგა. მე მივედი სულ ახლოს ლიასთან, უზარმაზარ ჭკვიან თვალებში ჩავხედე და ათრთოლებული ხელი ლოყაზე ჩამოვუსვი.

– ნუ, ნუ მოხვალ ჩემთან, თემურ, ძალიან გთხოვ... – თქვა ლიამ და უკან დაიხია.

– ლია, ჩემო ლია, ხომ იცი, როგორ მიყვარხარ...

– ვიცი, თემურ, ოღონდ ახლა ნუ, ახლა ნუ მოხვალ... – მეუბნებოდა ლია და კედელს ეკეროდა. სულ ახლოს მივედი. მისი გულისცემა, მძიმე და ცხელი სუნთქვა მესმოდა.

- ღია, ჩემო კარგო ღია!.. – ვჩურჩულებდი მე.
- თემო, ოღონდ ახლა წადი, მარტო დამტოვე, თემურ, გემუდარები, ოღონდ ახლა წადი...
- ღიას თვალები ცრემლით ჰქონდა სავსე.
- ღია, ოღონდ ახლა ნუ გამაგდებ და მომკალი... – შევევევრე მე.
- კარგი, არ გაგაგდებ, ოღონდ ნუ მომეკარები, თემურ, ჩემო თემური, გემუდარები, თუ გიყვარვარ, ნუ მომეკარები...
- იგი იდგა ჩემს წინ როგორც სიყვარულის ქალღმერთი, როგორც უკვდავება და მთხოვდა მე, თემურ ბარამიძეს, სიყვარულისგან ჭკუაზე გადასულ კაცს, არ მიგკარებოდი. და მე ვერ გაგებდე მისი მიკარება. უკან გამოვბრუნდი და ისევ ჩემს ადგილზე დავჯექი.
- დიდხანს ვიჯექი თავჩალუნული. მერე ღია მოვიდა ჩემთან და თავზე ხელი გადამისვა. მე მისი ცხელი ხელი ლოყაზე მივიხუტე და თვალები დავხუჭე. ღიამ ფრთხილად გამომართვა ხელი და ისევ თავზე გადამისვა.
- წადი ახლა, თემურ, ხვალ მოდი, ზევ, როდესაც გინდა, მოდი... – წყნარად თქვა მან.
- ღია, წამოდი ჩემთან! – ვთხოვე მე.
- სად, თემურ?
- წამოდი, ჩაიცვი და წამოდი, ქალაქში ვიაროთ.
- გვიანაა ახლა, თემურ, სხვა დროს.
- არა, ახლა, ახლა, თუ გიყვარვარ, ახლა ჩაიცვი და წამოდი, წამოდი, ღია, რომ არ წამოხვიდე, თავს მოვიკლავ... წამოდი, რა! – ღია ცოტა ხანს ყოყმანობდა. შემდეგ ჩაიცვა და წამოვიდა.
- ნატვრისთვალს გავდა, გაჩახახახებულ ნატვრისთვალს თბილისი იმ ღამით, მე კი მის გლახაკ პატრონს და რასაც ვნატრობდი, სულ ყველაფერს მისრულებდა დალოცვილი.

* * *

- ძია ართავაზას გაუმარჯოს!
- გაგიმარჯოს, ვინა ხარ?
- თემური!
- აბა, თემური?
- აღარ გახსოვარ, კაცო, ამ სამი წლის წინ ღამით რომ მოვედი შენთან?
- ვა, არ მახსოვს, აი!..
- დედა რომ დამიბრუნდა გადასახლებიდან, არ გახსოვს?
- მერე და, შე ბემურაზო, ეგრე უნდა დავიწყება?
- როგორ ხარ, ძია ართავაზ!
- რაღა როგორა ვარ, ვაგდივარ ძველი ჯიგარით, თვალში სინათლეს ვკარგავ, ყურში სმენას, მუხლში ძალას...
- ნუ გეშინია, ძია ართავაზ, კარგად იქნები.
- შენ როგორ ხარ თავად, ეგ ჯანმრთელი ქალი ვინ არი?
- აი, მოგიყვანე სანახაუდ, ჩემი საცოლეა, ღია!
- დღისით ვერ მომიყვანე, დალოცვილო? ამ ღამით რა შევატყო, ისე კარგი ქალი ჩანს...
- შეხედე, ძია ართავაზ, რა ლამაზია...
- კაცო, შენ საქმე მითხარი, ლამაზი ჩემი გასტრონომიც არის, შიგ რა ყრია რო?!
- არა, ძია ართავაზ, კარგი ქალია!
- ღმერთმა აგაშენოთ!

- გმადლობთ, ძია ართავაზ.
- დელა როგორა გყავს?
- დელა აღარა მყავს, ძია ართავაზ!
- ეგ რა თქვი, კაცო?!
- აღარა მყავს!
- ღმერთმა განუგემოს!
- გმადლობთ!
- ძნელია უდებობა...
- ძალიან ძნელია, ძია ართავაზ.
- ეგ რა მითხარი, კაცო...
- ეგრეა, ძია ართავაზ. ნახვამდის!
- ნუ დამივიწყებ, ბიჭო, ნამუსი არა გაქვს? ერთხელაც მოდი და კარგი ამბავი მითხარი.
- მოვალ, ძია ართავაზ, და გეტყვი.
- პაპიროსი არ გაქვს?
- როგორ არ მაქვს, აჰა, პაპიროსი, ესეც ასანთი, გქონდეს, მე არ მინდა.
- გმადლობთ.
- კარგად იყავი.
- გაიხარეთ!

* * *

- გურამ! გურამ! გურამიიი!!!
- რამ გაგაგვიყა, ამ შუალამისას რა გაბლავლებს!
- ჩამოდი, რა გაჩვენო!
- ზვალ, ზვალ, მეძინება.
- ჩამოდი, სულერთია არ დაგაძინებ.
- უხ, შენი!..
- ჩამოდი!..

.....

- გააცანი, ეს ლიაა.
- ვააა!!
- გამარჯობათ, გურამ!
- გამარჯობათ, ლია... როგორ ბრძანდებით?
- გმადლობთ, არა მიშავს. თქვენ?
- მე ალბათ, გავეიჟლები, საიდან?
- სახლიდან!
- ვაა!
- ახლა საით?
- სახლში!
- დელას გეფიცებით, გავგიჟლები...
- ახლა წადი და დაიძინე.
- ახლა რა დამაძინებს, ბიჭო?!
- მაშ, იდექი და გვიყურე, ნახვამდის.
- მოიცათ, მოიცათ. ესე იგი...
- ჰო, მე და ლიას ერთმანეთი გვიყვარს!

- მართლა, ლია?
- ...
- ვააა!!!
- ნახვამდის!
- ხვალ გნახავთ?
- კი!
- ერთად?
- დღეიდან სულ ერთად.
- დელას გეფიცებით, გაგვიყლები.
- წავვლით...

* * *

– მოვედი, ეს მე ვდგავარ შენი საფლავის ქვაზე, შენი სისხლი და ხორცი, ვდგავარ შენი საფლავის ქვაზე და არ მერიდება, რადგანაც მინდა მიგრძნო, მე ვტირი შენს საფლავზე და არ მრცხვენია, არც ლიასი და არც შენი, რადგანაც მინდა, რომ მიხვდეს ლია, რა იყავი შენ ჩემთვის და გახდეს იგი ამ საფლავის პატრონი და ჭირისუფალი, როგორც მე, რადგან იგი მე ვარ დღეიდან... ეს მე ვარ, შენი შვილი, რომელმაც იმ დიდი სიყვარულის საფასურად, ჩემი ხელით გაგიტხარე სამარე, ჩემი ხელით ჩაგასვენე შიგ და ჩემი ხელით დაგადე ეს დიდი ლოდი გულზე. ეს მე ვარ, შენი შვილი, რომელმაც ძლივს გიპოვე და ისე გიპოვე, რომ აღარასოდეს დაგკარგავ, რადგან ეს სასაფლაო არის ჩემი. ეს არის ლია, ნაწილი იმ დიდი სიცოცხლისა, რომელიც შენ დამიტოვე ქვეყანაზე. შენ კი იმდენი სიცოცხლე დამიტოვე, რომ მე მარტოს არ შემძლია ამდენი სიცოცხლე. ამიტომ, არ გეწყინოს, რომ მე მივეცი მას ჩემი და შენი სიცოცხლის ნაწილი.

– ეს მე ვარ, შენი შვილი, შენი სისხლი და ხორცი. შუალამისას ვდგავარ საფლავებს შორის და არ მეშინია. არ მეშინია, რადგან ის, რისაც ყველაზე უფრო მეშინოდა, უკვე მოხდა. ეს იყო შენი სიკვდილი და, რადგან სიკვდილის არ მეშინია, აღარც სიცოცხლის მეშინია...

არც იმის მეშინია, რომ ამ სასაფლაოსაც, როგორც ყველას, ბაღად გადააკეთებენ, დიდ, ლამაზ ბაღად. შენს საფლავზე მე ცაცხვი დავრგე და ვახარებ. მერე მოვალთ მე და ლია ჩვენი ბავშვებით და შენ უკვე აღმოცენებული იქნები ვეებერთელა, უზარმაზარ სიმწვანედ, ჩრდილად და სივრდილად, ჩემი ბავშვები ითამაშებენ შენს სიმწვანეში, ჩრდილში, სივრდილში, იქნებ სახელებიც ამოგაჭრან გულზე და, ნუ გეწყინება. მერე, ალბათ, ჩემსა და ლიას საფლავებზეც იხარებს ცაცხვი, აღმოცენდება ვეებერთელა სიმწვანედ და ყველა ჩვენთაგანის საფლავი ხელმეორე სიცოცხლედ იქცევა ქვეყანაზე... და ყველა სასაფლაო ბაღად და უკვდავებად.

ეს მე ვდგავარ შენს საფლავთან, ბენიერიც, უბედურიც, მტყუანიც, მართალიც, სუსტიც, ძლიერიც, ოღონდ შენზე ძლიერი, და ვიცა, შენ ეს გაგიხარდება.

ეს მე ვარ, ამ შუალამისას შენს საფლავთან ქადაგად დავარდნილი და მაპატიე, თუ რამეს შენს საკადრისს არ ვამბობდე, დედა.

არა კაც კვლა

იგი გულაღმა ეგლო სადარბაზოში და სულს დაფავდა. მე დავიხარე და თვალებში ჩავხედე. თვალები დაბინდული ჰქონდა. ზურგზე მოვიკიდე და მესამე სართულზე ავიყვანე, დავაწვინე კართან, ჯიბეები მოუწნხრიკე, გასაღები ვიპოვე, კარი გავაღე და მის სამუშაო ოთახში ნონგადაფარებულ ტახტზე დავაწვინე, საკინძე გავუხსენი, ქამარი შეეხსენი და ფეხზე გავხადე.

აბიბო იწვა ჩემს წინ და კვდებოდა. კვდებოდა კაცი, რომლის სიკვდილს ვნატრობდი, კაცი, რომელმაც სულში ჩამაფურთხა, მიწასთან გამასწორა, გამწირა და ამ კაცის სული ახლა ჩემს ხელში იყო. ახლა მე ამას მოკვლავ, თუმცა რა, თავისითაც კვდება, დაეჯდება, ვუყურებ, ვიდრე არ მოკვდება, იქნებ წყალი უნდა, მე წყარო ვარ ახლა მისთვის, თუ ვარ, იცოდეს, რომ დამშრალი წყარო ვარ... იქნებ ხმა უნდა გაიგონოს კაცის და ჩემი ხმა ღმერთის წყალობა იქნება მისთვის, – თუ ასეა, იცოდეს, რომ მუნჯი ვარ... იქნებ რამის თქმა უნდა და ყურადღებას ითხოვს, იცოდეს, რომ ყრუ ვარ... იქნებ სინათლე უნდა და მე ვარ მისთვის მზე. – მაშინ იცოდეს, რომ არა ვარ, არა... იქნებ ჰაერი უნდა, და მე ვარ მისი მაცოცხლებელი ჰაერი, – არა, არა, დახშული სარკმელი ვარ მისთვის... ეს მე ვარ, სიკვდილი, თავზე რომ ვადგივარ და მე მოკვლავ მას, რომ თავისი სიკვდილით არ მოკვდეს და ეს უნდა იცოდეს აბიბომ. მე ხელები მიკანკალებდა, პირი გამშრალი მქონდა. ათასი ურო მირტყამდა საფეთქლებში და მეძახდა – მოკალი, მოკალი, მოკალი, ეს შენ ხარ მისი სიკვდილი და ეს უნდა იცოდეს მან.

– აბიბო! – ვთქვი მე ისეთი გამოცვლილი ხმით, თვითონვე შემეშინდა.

აბიბომ თვალები გაახილა და უაზროდ შემხედა.

– ეს მე ვარ, აბიბო! – ვუთხარი მე.

– მიშველე! – მთხოვა მან და თვალები დახუჭა.

– აი, ახლა ავდგები, ავდგები და... – დამბლა თუ არ დამეცემოდა, არ მეგონა. მაგრამ ავდექი, ტელეფონთან მივედი, 03 აკკრიფე და სასწრაფო დახმარება გამოვიძახე.

– წყალი! – თქვა აბიბომ და გამშრალი ტუჩები გაიღო. სამზარეულოში გავედი, ჭიჭხ წყლით ავაგსე და ტუჩებთან მივუტანე. ცოტა მოსვა, ხველება აუვარდა.

– ჰაერი, ჰაერი! – თქვა მან. სული რომ მოითქვა, ყველა ფანჯარა გავაღე, ოთახში გრილი ჰაერი შემოვარდა, და მხოლოდ ახლა ვიგრძენი, რომ ოთახი ნაფტალინისა და მტვრის სუნით იყო გაჟღენთილი.

– მიშველე! – თქვა მან ისევ და აბორგდა.

– ნუ გეშინია, გიშველი, ახლა ექიმი მოვა! – ვუთხარი მე და ტახტზე ჩამოვჯექი.

– მიშველე! – გაიმეორა მან.

კარზე დარეკეს. გავაღე. ოთახში ერთი ძალიან მსუქანი ქალი და გამხდარი კაცი შემოვიდნენ. მსუქანი ქალი ძლივს სუნთქავდა, გამხდარ კაცს წითელჯვრიანი ყუთი ეჭირა ხელში.

– სად არის ავადმყოფი? – მკითხა მსუქანმა.

– აი! – ვჩვენე აბიბო.

– რა წინასწარი ზომები მიიღეთ?

– არაფერი, წყალი დავალევი და ფანჯრები გავაღე.

– წნევა რამდენი აქვს?

– არ ვიცი, ქალბატონო.

– წნევა! – ბრძანა მსუქანმა, გამხდარმა წნევის აპარატი გახსნა.

მსუქანმა ნაწლავებივით ამოათრია ფონენდოსკოპი ჯიბიდან.

– 240! – თქვა მან. მერე თვალის ქუთუთოები ჩამოუქანა. რალაც შეკითხვები მისცა აბიბოს. აბიბო ხმას არ იღებდა.

– ინსულტია! – თქვა მსუქანმა.

– მაგნეზია ნოვოკაინით? – ჰკითხა გამხდარმა.

– დიაფილინიც! – თქვა მსუქანმა. ნემსი გაუკეთეს.

– როგორ მოხდა? – მკითხა ახლა მე ექიმმა.

– სადარბაზოში ვიპოვე, უგონოდ ეგდო. ამოვიყვანე. მეტი არაფერი არ ვიცი.

– დროზე მოვისწრიათ, ნუ გეშინიათ, გადარჩება; ასეთებს ვარჩენთ?! – თქვა მან და ექთანს გადახელა.

– თქვენი ჭირიმე, ექიმო! – ვთხოვე მე.

– ცივი ტილო არ მოაცილოთ კეფაზე და შუბლზე, ყინული აჯობებს! – დამარიგა ექიმმა. მე გავედი სამხარეულოში, ღრმა თევზით წყალი შემოვიტანე, სასთუმალთან სკამზე დავუდგი აბიბოს და შივ ტილო ჩავალბე, მერე გავწურე და თავზე დავადე.

– ნუ გეშინიათ! – დამამშვიდა ისევ ექიმმა. – თქვენ შვილი ხართ მისი?

– არა!

– ძმა ხართ?

– არა, ბატონო, მეზობელი ვარ.

– ახლა ამას სიმშვიდე უნდა, მეტი არაფერი, რაც საჭირო იყო, გაუკეთეთ, ტილო ხშირ-ხშირად უცვალეთ, დილით მოვალთ და ვინახულებთ, აბა, ყოჩაღად იყავით. – თქვა ექიმმა. წასვლის წინ მაჯა გაუსინჯა, კმაყოფილმა თავი დაიქნია.

– ნუ გეშინიათ, ავერ კარდიამინს გიტოვებთ კოფეინით, მაგრამ, მე მგონი, არ დასჭირდება. – კიდევ ერთხელ დამამშვიდა და წავიდნენ.

კარი დავხურე და ისევ აბიბოს სასთუმალს მივუჯექი. ალბათ, წამალმა იმოქმედა და ერთი საათის შემდეგ აბიბომ ცოტა მოიხედა. მან თავი მოაბრუნა ჩემკენ და დიდხანს, ძალიან დიდხანს მიყურა.

– რომელი ხარ? – მკითხა ბოლოს გაუბედავად.

– თემური ვარ!

– რა მოხდა, რა მჭირს?

– არაფერი, დაიძინე, ცოტა ცუდად იყავი, ახლა კარგად ხარ! – აბიბომ თვალეები დახუჭა, მაგრამ არ დაუძინია, ეტყობა, რაღაცას იგონებდა და ვერც იგონებდა.

– თემური, შენ ხარ? – მკითხა ბოლოს.

– მე ვარ, ძია აბიბო, მე! – ვუთხარი და ტილო გამოვუცვალე.

– არ მოკვდები?

– არა, ექიმმა თქვა, არ მოკვდებაო.

– შენ?

– არ მოკვდები, ნუ გეშინია, დაიძინე.

– არ დამტოვო, ბიჭო!

– არა, ნუ გეშინია, დაიძინე. – აბიბომ თვალეებში შემხედა, მერე, ალბათ, მენდო, თვალეები დახუჭა და გვერდზე გადაბრუნდა...

დილის ექვს საათამდე აბიბოს სასთუმალს ვეჯექი და ტილოებს ვუცვლიდი, მას ეძინა მშფოთვარე ძილით. დროდადრო თვალს ახელდა. შეშინებული მიმხერდა, მერე ისევ ბურანში თუ ძილში მიდიოდა. მე თავიდან სიძულვილით ყელამდე სავსე, ჩემდა გასაოცრად, თანდათან დავიცალე. გული დამიწყნარდა, საფეთქლები აღარ მეწვოდა, ვეჯექი სასთუმალს და ვუცქერდი სიკვდილისაგან შეშინებულ და მუშტისხელად ქცეულ, მოტეხილ აბიბოს, მერე მთლიანად დავიცალე სიძულვილისაგან და ვიჯექი სრულიად ცარიელი, არაფერი გრძნობა არ მქონდა ამ კაცის მიმართ. ჩემს წინ იწვა არაფერი, ქვა, ხე, თუ კუნძი, არ ვიცოდი, უბრალოდ იწვა რაღაც, რასაც ვერ ვგრძნობდი, მხოლოდ ვხედავდი. მერე მოხდა საოცარი რამ... მე შემეცოდა ის, ჯერ როგორც უბრალოდ ავადმყოფი, მერე, როგორც მეზობელი, მერე, როგორც ახლო მეზობელი, ყურის მეზობელი, და ბოლოს, შემეშინდა კიდევაც, როდესაც შევატყვე, რომ ტირილი მომინდა. ხელი შუბლზე გადავუსვი და სასთუმალი გავუსწორე. მერე მე ავივსე

ყელამდე სიბრაღულით ამ კაცის მიმართ, იმხელა სიბრაღულით, რომ მისი ცქერა აღარ შემეძლო და ფეხზე ავდექი. თითქოს იგრძნო, აბიბო აწრიალდა.

- თემური, თემური.
- აქ ვარ.
- არ დამტოვო, ბიჭო, მომკალი, და ნუ დამტოვებ. – იგი ჩემკენ გადმოტრიალდა.
- არ დაგტოვებ, ძია აბიბო, ნუ გეშინია.
- მაპატიე, ბიჭო, თუ შეგიძლია!.. – მე ტილო დავადე თავზე, აბიბომ ჩემი ხელი დაიჭირა და კოცნა დაუწყო.
- რას შვებ, ძია აბიბო! – ვუთხარი მე და ხელი წავართვი.
- მაპატიე, ბიჭო, მაპატიე! – მე ხმას არ ვიღებდი.
- მაშინ მომკალი, რატომ არ მკლავ, ბიჭო?
- მე მკვლეელი არა ვარ, ძია აბიბო! – აბიბო მიყურებდა თავისი გამჭვირვალე ლურჯი თვალებით, რომლებშიც დღეს პირველად დავინახე და ეს რაღაც ცრემლი იყო – აბიბო ტიროდა.

* * *

დილით ექიმი მოვიდა, აბიბოს კვლავ ჩაეძინა და მე სახლში ავედი. ტანში რაღაც საოცარ სისუსტეს თუ სიმსუბუქეს ვგრძნობდი. რაღაც დიდი, მძიმე, აუტანლად მძიმე დავტოვე წუნელ აბიბოს ოთახში, თუ დამრჩა, იქნებ დაკვარევი კიდევაც და მის ნაცვლად რაღაც საოცრად სუფთამ, გამჭვირვალემ, მსუბუქმა და თბილმა ამივსო სხეული, ეს უჩვეულო რაღაც ახლა ბანგივით მათრობდა.

... ავდიოდი ჩემი სართულის კიბეზე მოაჯირს დაყრდნობილი. ჩემი ოთახის კარი, როგორც ყოველთვის, ახლაც ღია იყო, კარს მივაწევი და – კინალამ კივილი აღმომხდა, შუა ოთახში სამართებით თავდაპირველი და გაღიმიებული თავერა იდგა.

- რამაზ, შენა ხარ?
- მე ვარ, თემო!
- ისევ გამოიპარე?
- არა, მაპატიეს!

მერე მე გამახსენდა რექტორის კაბინეტი. ქაღალდზე წითელი ფანქრით თავდახრილი რექტორი, ბატონი დავითი. გამახსენდა რექტორის მიერ დახატული ლამაზი, ყურებპარტყუნა გულუბრყვილო ვირი, წითელი, თავჩაქნდრული ვირი, სევდიანი თვალებით, ვირის ქვეშ წითელივე ფანქრით დაწერილი – რამაზ კორსაველი (თავერა), სულ ბოლოს დიდი ასოებით გამოყვანილი, ჩემთვის გაუგებარი სამი ციფრი 2–33. გამახსენდა... მეტი ვეღარ მოვითმინე. ყველაფერი ერთად მოვიდა, მოზღვადა, გასკდა და ტირილი დავიწყე.

* * *

არავითარი ჟუჟუნა და შხაპუნა წვიმებით – ჭექა-ქუხლითა და თქემით მოვარდა მაისი თბილისში.

დღეს სამჯერ იწვიმა და სამჯერ გამოიდარა. ფანჯარა გავადე. ოთახში აკაცის თეთრი ტოტი შემოვარდა, ერთ ხანს იქანავა და შემდეგ ლამაზი ქალის თეთრი ხელივით გაიტრუნა ჩემს სახესთან. მე მოკრძალებით ჩამოვართვი ხელის მტევანი აკაცის და ფრთხილად ვაკოცე. თეთრი აკაცია შემოვიდა ჩემს ოთახში, თან შემოიტანა უზომო სურნელი მიწის, ჰაერის, წვიმისა და მზის. პირველი, თეთრი აკაცია მოვიდა ჩემთან და მომილოცა დაბადების დღე –

14 მაისი. იგი ჩემთან ერთად გაიზარდა ამ ეზოში, იგი ჩემი ხნისაა და რა არის ამაში გასაკვირი, რომ უხარია ჩემი დაბადების დღე. დღეს ბევრი არავინ მოვა ჩემთან, მოვა გურამი, ერთ ბოთლ ღვინოს მოიტანს და თვითონვე დალევს, მოვა ლია, ლია პირველად მოვა ჩემს დაბადების დღეზე; მოვა, დაჯდება კუთხეში. მიყურებს, მიყურებს და რას იზამს, არ ვცი, წავა თუ არ წავა. იქნებ არ წავიდე. მე ვთხოვ და არ წავა. აკაცია კი, აკაცია ვერსად წავა, ძალიანაც რომ უნდოდეს, ვერსად წავა. იქნებ სულაც არავინ მოვიდეს, უბრალოდ, არავის გაახსენდეს ჩემი დაბადების დღე. მაშინ მე ჩამოვივლი ყველას, თვითონ, ჩემი ფეხით და ყველას, ყველას დავპატიჟებ.

– ლია, გამარჯობა, დღეს ჩემი დაბადების დღეა, ხომ მოხვალ?

– გურამ, არ დაგავიწყდეს, ჩემი დაბადების დღეა, ბიჭო, დღეს!

– უკაცრავად, მოქალაქე, მართალია, თქვენ არ მიცნობთ, მაგრამ მე გაცნობთ. თითქმის ყოველდღე მხვდებით ქუჩაში, თუ არ შეწუხდებით, მობრძანდით დღეს ჩემთან, დაბადების დღე მაქვს, 24 წლის გავხდი, ძალიან გთხოვთ, ნუ დამზარდებით, აქვე ვცხოვრობ, აი, ამ სახლში, მეოთხე სართულზე, ხელმარცხნივ, კარი ღია იქნება...

– მაპატიეთ, ქალბატონო, უზრდელი არ გეგონოთ, უცნობ ქალს ქუჩაში რომ გაჩერებთ, მაგრამ ძალიან მინდა, ჩემს დაბადების დღეზე იყოთ დღეს. უხერხული თუ არ იქნება თქვენთვის, მობრძანდით, ძალიან გამიხარდება. თქვენ ისე გავხართ დელაჩემს...

– ძია ართავაზ, ნუ გეშინია, მაგ გასტრონომს არავინ წაიღებს, მალე გაგიშვებ, თითო ჭიქა შევსვით, ღამის სადღერძელო შევსვით, ღამისა, რომელიც თენდება...

– თავერ, შენც დაპატიჟება გინდა? მოდი და ერთად გადავიხადოთ დაბადების დღე. სულაც ჩემთან დარჩი, აკრიფე შენი გულ-ნაბადი და მოდი, გესმის? არ მომატყუო, უეჭველად მოდი. ისეთი დაბადების დღე გადავიხადოთ, ჯერ რომ არავის გადაუხდია... მოდი, თუ ძმა ხარ...

– თბილისო, ჩემო თბილისო, შეკრიბე მთელი შენი ქუჩები და მოდი დღეს ჩემთან, რა მოხდა, ერთი საათით მოდი, ბოლოს და ბოლოს, თქვენი შვილი არა ვარ?.. თქვენს ქუჩებში და ჩინებში არ ავიდგი ფეხი? ჰოდა, მოდი და დამლოცეთ, თქვე დალოცვილებო...

და ვიცი, რომ ყველა მოვა, ყველა და რაც არ უნდა პატარა იყოს ეს ოთახი, მაინც ყველა დაეტევა, ყველა თუ არ დაეტევა, რიგრიგობით შემოვლენ და მომილოცავენ. რა მოხდა მერე? ჩემს დალოცვას და დღეგრძელობას რა უნდა? არაფერი, სულ ორიოდ სიტყვა.

– გაგიმარჯოს, თემურ, ბედნიერად და ჯანმრთელად იყავი. შენს მეგობრებს გაუმარჯოს, ძმაცაცის იმედი და ძმობა ნუ მოგიშალოს, შენს მარჯვენას გაუმარჯოს, შენი ცხოვრების გზას გაუმარჯოს, შენს ფიქრს გაუმარჯოს, შენს ოცნებას, მამული გიცოცხლოს ღმერთმა და ოჯახი... გაგიმარჯოს, თემურ... მეტი მე არაფერი არ მინდა...